NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. október 7., hétfő 152. évfolyam, 234. szám Ára: 540 forint

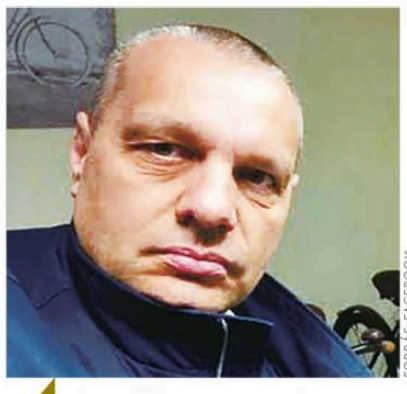

FORRÁS: FACEBOOK

A kormányfő öccse a miniszterelnöki hivatalban keresett segítséget

Orbán Áron „életmentő” beutaztatásai

VÍZUM Közel félszáz vietnámi állampolgárt iskolázott be eddig a Pécsi Tudományegyetem (PTE) kétnapos életmentő tanfolyamára a kormányfő testvére, Orbán Áron vezette cég – derül ki a Népszava birtokába került szerződésmásolatból. A megállapodás részben érthetővé, részben viszont még súlyosabbá teszi azt a korábban nyilvánosságra hozott hangfelvételt, amin Orbán Áron nehezményezi Héjj Dávidnak, a kormányzati egyeztetések koordinálásáért felelős kormánybiztosnak, hogy a hatóságok gátolják vietnámiak vízumkérelmét. Felvetődik, hogy miért érte meg a vietnámiaknak Pécsre utazni ilyen képzésért? Miért említett Héjj olyan, a schengeni övezetet el nem hagyó vietnámit, akinél magyar meghívólevelet találtak?

FOLYTATÁS A 3.OLDALON

Évfordulós készültség

OKTÓBER 7. Egy éve rohanták le a Hamász terroristái Izraelt. A háború azóta regionális konfliktussá vált, s már készül az Irán elleni csapás.

GÁL MÁRIA

A zsidó állam fennállásának legnagyobb tragédiája, a Hamász tavaly október 7-i terrortámadás az ország 76 évvel ezelőtti megalapítása óta zajló rendezetlen nacionalista konfliktus végső berobbanásának utolsó momentuma volt, nyilatkozta a Népszavának Nagy Gabriella, az izraeli magyar nyelvű Új Kelet portál felelős kiadója és szerkesztője.

Az évforduló előestéjén az izraeli hadsereg teljes készültségben volt, megerősítette a gázai határvédelmet számolva az esetleges terrortámadásokkal, valamint a katonailag meggyengült gázai terrorcsoport újabb rakétatámadásaival. A világ számos nagyvárosában, köztük amerikai és nyugat-európai városokban is megemlékeztek az évfordulóról. A gázai palesztinokkal szolidarizáló, antiszemita felhangoktól sem mentes tüntetések résztvevői Izrael Hamász és Hezbollah elleni háborúja ellen tiltakoztak.

A háború azonban folytatódik, mind Gázában, mind Libanonban, Izrael londoni nagykövete pedig cáfolta azt a nagy sajtóvisszhangot kapott libanoni információt, hogy a likvidált Hezbollah-vezér, Hasszan Naszrallah halála előtt beleegyezett volna egy tűzszünetbe.

FOTÓ: AFP/MENAHEM KAHANA

A zenei fesztiválon megöltekre és elraboltakra emlékeztek Re'imben

A regionális feszültségek is fokozódtak az évforduló kapcsán, médiajelentések szerint Irán vasárnap este minden repülőjáratot leállított, mert Teherán értékelése szerint izraeli megtorlás fenyeget a múlt keddi rakétatámadása miatt. Az azonnali izraeli válaszcsapás lehetőségét cáfolni látszik a Pentagon tegnapi bejelentése, miszerint Joáv Galant izraeli védelmi miniszter az Egyesült Államokba utazik, ahol szerdán amerikai kollégájával, Lloyd Austinnal tárgyal. Izrael ugyanis éppen Irán elleni lépései kapcsán kíván egyeztetni az amerikai kormányzattal.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Atomgyanús törvénymódosítás

ELVONÁS Az atomtörvény most parlament előtt fekvő módosítócsomagja két eldugott, „hatályon kívül helyező” pontja szerint a kormány elvonná az Országos Atomenergia Hivataltól (OAH) a veszélyes sugárzások elleni védőeszközök engedélyeztetését. Magyarázatuk szerint épp most látták időszerűnek egy 2016-os uniós rendelkezés érvényesítését. Bár a módosítás nem utal az OAH helyébe lépő szervezetre, az ügyre rávilágító MSZP szerint a módosítás, a lélegeztetőgép-bizniszhez hasonlóan, elősegíti, hogy egy, a „királyi családhoz” közel álló oligarcha, egy távoli, ismeretlen termék engedélyeztetésével újfent nagy közpénzeket szakítson.

CIKKÜNK A 6. OLDALON

Épp most látták időszerűnek egy 2016-os uniós rendelkezés érvényesítését.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Veszély. A sugárzás elleni védőfelszereléseken jó pénzt lehet keresni

Nem elsöprő, de tisztességes

MTVA „Csehországban pár évvel ezelőtt százezren mentek ki az utcára, mert az akkori kormány erőteljesebben próbálta befolyásolni a közszolgálati tévét. Meg is mentették a cseh közszolgálati televíziót. Nálunk nem ez van. Magyarországon »visszamaradt« a polgárosodás. Magyar Péter annyit elért, hogy közüggyé tette azt a helyzetet, amely az állami médiában folyik. Nem elsöprő, de tisztességes létszámú tüntetést hozott össze” – így vont mérleget a Népszavának Nagy Attila Tibor politikai elemző a hétvégi, Magyar-féle demonstrációról.

Az eseményen nagyjából 5-10 ezren lehettek, a legnagyobb meglepetést Hadházy Ákos felszólalása okozta, mivel a független képviselő és Magyar kapcsolata eddig nem volt vitáktól mentes. „Nem szoktam túlgondolni a dolgokat” – mondta a Népszavának Hadházy. Magyar Péter – aki október 23-ára újabb tüntetést jelentett be – azt kérte a jelenlévőktől, hogy bojkottálják az MTVA mellett a „rogáni propaganda” valamennyi csápját.

RÉSZLETEK A 4. OLDALON

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Magyar Péter hívei megpróbálják újra közössé tenni a nemzeti színeket

Rémálmok közös nevezője

PÁRHUZAMOK „A történelem fénytörésén keresztül ráláthatunk az ismétlődésekre. Alfred Nakache esetében említettük az antiszemitizmust, ám az anticionizmus álcája alatt pontosan ugyanazok a mechanizmusok térnek vissza most is” – nyilatkozta a Népszavának Pierre Assouline, aki az Auschwitzot is megjárt úszóbajnokról írt könyvet. „Az irániak és milíciáik, a Hamász és a Hezbollah nem törődnek a palesztinokkal. Nagyon jól tudták, hogy ha megtámadják Izraelt, akkor az válaszlépéseket von maga után. És a válasz sajnos a civilek életébe kerül, akiket emberi pajzsként használnak fel. És ott vannak az iráni nők, akik, ha csak leveszik a fátylukat 10 év börtönre ítélhetik őket. Ez egy rémálom. És ezeknek a rémálmoknak mindig közös a nevezőjük” – véli Assouline, aki Orbán Viktort a szélsőségek előfutárának tartja.

INTERJÚ A 11. OLDALON

Magyarországon a gazdasági cenzúra korlátozza a véleménynyilvánítás szabadságát.

AJÁNLÓ

Gyakoribb lett a mellrák

Idehaza évente kétezren halnak bele a mellrákba, ám az elmúlt tíz évben tíz százalékkal csökkent a szűrésen részt vevők aránya, s harmadával gyakoribb lett az ötven év alattiak körében a kór. Vasárnap este az Egészség Híd ja Összefogás a Mellrák ellen az Egészségért betegszervezet hídi sétával hívta fel a figyelmet a romló helyzetre. **3. oldal**

Politikamentes romapolitika

A Fideszben közölték, nem fog úgy járni, mint Farkas Flórián: „ha látjuk rajtad, hogy nem azon az úton jársz, amit elterveztél, akkor majd feléken leszel billentve” – nyilatkozta a Népszavának Aba-Horváth István, az új nevet viselő Országos Roma Önkormányzat új elnöke. **5. oldal**

Tanácsok csalók ellen

Eleve gyanús, ha a bankunk nevében telefonálók nagyon sürgetnek. Akkor is valószínűleg át akarnak verni, ha kéretlenül kínálnak irreálisan előnyös és gyors megtérülést hozó befektetést. Ausztriában például olcsó facsemetékkel kecsegtettek, amelyeket megnőve majd drágán lehet eladni. **16. oldal**

Egy év pokol, és még nincs vége

OKTÓBER 7. Egy éve szenvedte el Izrael fennállása legszörnyűbb tragédiáját. Az azóta folyamatosan egyre súlyosabbá váló háború mérlege felemás, s a kilátások sem kecsegtetők.

GÁL MÁRIA

Egy éve, a Szimchát Tóra zsidó ünnep hajnalán háromezer Hamász-terrorista hatolt be Izrael területére, ahol 1205 embert – nőket, gyerekeket, férfiakat – mészároltak le, és magukkal hurcoltak a Gázai övezetbe 255 embert. Közülük 101-en máig a palesztin terrorcsoport fogságában vannak. Hogy hányan vannak életben, nem tudni, hiszen az izraeli hadsereg 33 túszt már halottnak nyilvánított. A terrortámadásra válaszul Izrael háborút indított Gáza ellen, azzal a céllal, hogy felszámolja a Hamászt és kiszabadítsa túszait.

A célok csak részben valósultak meg, az ár pedig igen magas. A háború elképesztő pusztítással járt, a földig rombolt Gázában kibontakozott humanitárius válság és a már a 41 ezret meghaladó palesztin halálos áldozat miatt még azon országokban is megingott Izrael támogatottsága, amelyek nem kérdőjelezik meg a zsidó állam önvédelemhez és válaszcsapáshoz való jogát. Bár a Hamász által kiadott számok ellenőrizhetetlenek – a katonai csapások civil és gyermek áldozatairól szólnak, s nem különböztetik meg a megölt terroristákat, köztük számtalan tizenéves ifjú dzsihádistával –, az izraeli politikai és katonai vezetéssel szemben a népirtás vádja is egyre gyakrabban felmerül.

Elemzők, katonai szakértők pedig arra figyelmeztetnek, illúzió a Hamász teljes felszámolása, ugyanis terrorszervezetet katonai erővel pillanatnyilag térdre lehet kényszeríteni, teljesen felszámolni viszont nem lehet. A túszok kiszabadítása is lehetetlennek tűnik katonai erővel. A tavaly novemberi hatnapos tűzszünettel 105 izraeli térhetett haza, cserébe több száz, izraeli börtönökben lévő palesztin szabadon engedéséért. Az egy éve tartó háború alatt ez volt az egyetlen diplomáciai úton elért túszszabadítás, a május óta tartó, amerikai, katari és egyiptomi közvetítéssel zajló újabb tűzszüneti és túsztárgyalások rendre zsákutcába torkollnak. Katonai akcióval eddig nyolc túszt tudott kiszabadítani Izrael, további öt túszt tévedésből izraeli katonák lőttek le. Az izraeli lakosság többsége kezdettől azt követelte a Netanjahu-kormánytól, hogy bármilyen kompromisszum árán hozzák haza a túszokat, és sokan a miniszterelnököt vádolták, hogy politikai túlélése érdekében bojkottálja a tűzszüneti tárgyalásokat.

Az évfordulón a világ számos városában tartottak a gázai háború elleni tüntetéseket. A résztvevők a gázai palesztinokkal vállaltak szolidaritást, s a pusztító háborúért Benjamin Netanjahu izraeli miniszterelnököt tették felelőssé

Bár hivatalosan Izrael sosem adta fel a túszok kiszabadításának tervét, az erősödő társadalmi nyomás dacára a politikai vezetés és a hadsereg (IDF) szeptember közepe óta a Hezbollah támadásai miatt egy éve kitelepítve élő észak-izraeli lakosság kérdésére koncentrál, miközben a gázai hadművelet is folytatódik. A Hezbollah ellen indított libanoni hadművelet viszont új fejezetet nyitott a háborúban, nemcsak azért, mert egy szomszédos szuverén ország területén zajlik, hanem elsősorban azért, mert többfrontossá tette a konfliktust. Azzal, hogy Irán múlt héten ballisztikus rakétatámadást indított a zsidó állam területe ellen, amire a háborús logika szerint „kötelező" az izraeli válasz, egy regionális háború küszöbére sodródott a térség.

Benjamin Netanjahu miniszterelnök szombaton újfent megígérte, hogy Izrael céljai maradéktalan megvalósításáig folytatja a háborút, amely szerinte hét fronton zajlik: a gázai Hamász és a libanoni Hezbollah mellett Irán, a jemeni húszik, az iraki és szíriai fegyveres milíciák, valamint a ciszjordániai palesztin terrorcsoportok ellen.

> A Hezbollah ellen indított libanoni hadművelet új fejezetet nyitott, mert többfrontossá tette a konfliktust, s ezzel egy regionális háború küszöbére sodródott a térség.

FOTÓ: FATIH AKTAS/AFP

Hogy erre milyen valós esély van, arról nemzetközi szinten megoszlanak a vélemények. Izrael katonai, technikai és hírszerzési fölénye mellett már az is meglepő volt, hogy megtörténhetett az október 7-i terrortámadás, ami a zsidó állam fennállásának legszörnyűbb eseménye, egyben legnagyobb hírszerzési kudarca volt. Az egy éve tartó és felemás eredményeket felmutató gázai hadjárat részben magyarázható azzal, hogy a civil lakosságot pajzsként használó, gerillamódszerekkel operáló terrorcsoporttal áll szemben az IDF. Ugyanakkor azt is világosan jelzi, hogy megjósolhatatlan, mikor fejeződhet be az izraeli gazdaságot is megviselő, a palesztin enklávét viszont humanitárius tragédiába sodró háború.

A Hezbollah ellen indított libanoni offenzíva kapcsán viszont elmondható, hogy Izrael egyazon éven belül a legnagyobb hírszerzési-katonai bravúrját is megvalósította. A tavaly október 8-a óta Izrael ellen kiprovokálatlan támadásokat folytató síita milícia elleni hadműveletet a példátlan „csipogós" támadás előzte meg, majd néhány napon belül a teljes Hezbollah-vezérkar likvidálása. Mindez jelzi, hogy Izrael hónapok, sőt vélhetően évek óta módszeresen készült Irán térségbeli legerősebb „kinyújtott keze", a Hezbollah felszámolására. A Hamász és a Hezbollah vezetői elleni merényletsorozat ugyanakkor azt is igazolta, hogy az izraeli kémszolgálatok mélyen és sikeresen beépültek nemcsak a Hezbollahba, hanem Iránban is. Ez azonban nem biztos, hogy elég a katonai győzelemhez, hiszen a Hezbollah fegyelmezett és edzett hadsereg, nem pedig egy Hamászhoz hasonló gerillacsoport.

Arról nem is beszélve, hogy az iráni támadásra adandó izraeli válaszcsapás a teljes térséget lángba borító konfliktussá fajulhat. Benjamin Netanjahu tegnap is hangsúlyozta: Izraelnek kötelessége visszavágni Iránnak, és ezt meg is fogja tenni.

Maradtak az örökös dilemmák

INTERJÚ A zsidó állam fennállásának legnagyobb tragédiája, a tavaly október 7-i Hamász-terrortámadás az ország 76 évvel ezelőtti megalapítása óta zajló rendezetlen nacionalista konfliktus végső berobbanásának utolsó momentuma volt – nyilatkozta a Népszavának Nagy Gabriella, az Új Kelet magyar nyelvű izraeli portál felelős kiadója és szerkesztője. Mint mondta, „állampolgárainak védelme és a hadsereg régióbeli elrettentő erejének visszaállítása érdekében Izraelnek a történtek után érthetően a végsőkig elmenő, drasztikus megtorló válaszlépései eredetileg nem foglaltak magukban a széles körű eszkalációt. A következményeket az Irán támogatta Hezbollah lényegében október 8-ától kezdett támadásai váltották ki, beleértve a jelenleg is zajló izraeli szárazföldi hadműveletet és ezt megelőzően a terrorszervezet vezetése, illetve a Hezbollah élén álló hírhedt Hasszán Naszrallah kiiktatását, akárcsak a hírszerzés bravúros csipogóműveletét." Hozzátette, hogy az ország gazdaságát jelentősen megterhelő, hosszúra nyúló háború a döntő jelentőségű biztonsági érvek mellett belpolitikai okokra is visszavezethető, különös tekintettel az október 7-e előtt a nemzet egységét megingató úgynevezett jogi reform miatt kialakult kormányellenes törekvésekre.

A „miként történhetett meg, kinek a felelőssége október 7-e?" kérdés kapcsán Nagy Gabriella elmondta: a Hamász támadását követően a kormány és különös tekintettel Benjamin Netanjahu miniszterelnök iránti bizalom sokáig a mélyponton volt. Miközben a hírszerzési és védelmi vezetők, illetve számos magas rangú biztonsági tisztviselő vállalta a felelősséget, és kilátásba helyezték lemondásukat, a miniszterelnök ez idáig nem vállalt felelősséget. Netanjahunak nem áll szándékában lemondani, s azt hangsúlyozta többször, hogy az október 7-én történtek kizárólag a hadsereg és a biztonsági ügynökségek mulasztásának következményei, emellett időnként utalt a korábbi kormányellenes tüntetéseknek a terroristák magabiztosságára gyakorolt állítólagos hatására is.

„Az egész országot megrendítő októberi tragédia, az eddig feldolgozatlan traumák, illetve a veszteségek feldolgozása érdekében és még abban az esetben is, ha a miniszterelnök felelőssége elhanyagolható lenne (ami nehezen elképzelhető) erkölcsi szempontból és a nemzeti megbékélés érdekében joggal elvárható az ország kormányfője részéről történő bocsánatkérés és felelősségvállalás. Az izraeliek szignifikáns többsége hasonlóan vélekedik. A miniszterelnök a háborúra hivatkozva azonban többször is hárította a vizsgálat megindítását, és elvetette az előre hozott választások kiírását, azzal érvelve, hogy a választók által felruházott joga szerint kötelessége az ország biztonságának helyreállítása végett kezdeményezett háborúk győzelemig tartó vezetése", mondta Nagy. Azzal folytatta, hogy a kezdeti mélypont után a hadsereg látványos sikereire támaszkodó és a nemzetközi porondon kétségkívül impozánsan teljesítő Netanjahu népszerűsége értelemszerűen nőtt, de jelenlegi politikai legitimitása messze nem éri el a korábbi szintet.

Nagy Gabriella szerint a zsidó állam békés, de nem ismer pardont, ha megtámadják.

A libanoni háború kitörésével a túszok kiszabadítását követelő tüntetések is megszűntek. Nagy Gabriella azonban elmondta, hogy ezek támogatottsága semmit sem csökkent, a szervezők csupán a libanoni helyzet fokozódása miatt, biztonsági okokból függesztették fel a demonstrációkat.

Az izraeli lakosság és a média egységesen támogatja a zsidó állam önvédelemhez való jogát, miközben zajlik egy demokratikus vita is a „hogyan tovább, milyen áron, milyen Izrael lesz a háború utáni Izrael?" kérdéseiről, hangsúlyozta Nagy. Bár e téren komoly nézetkülönbségek léteznek, ebben azonban, mint mondta, „nincs helye az állítólagos népirtás abszolút demagógiájának". Leszögezte: a gázai és libanoni konfliktus, illetve az országot fenyegető különböző iráni proxyterrorcsoportok és a teheráni vezetés agressziója elleni fellépés jogossága nem megkérdőjelezhető. Ugyanakkor az olyan politikai kérdések, mint a miniszterelnököt érintő felelősségvállalás, joggal foglalkoztatják az izraeli közvéleményt.

„Az izraeli közéletet foglalkoztató kérdésekben jártasak számára nyilvánvaló, hogy a zsidó állam elleni inzultusokat megtorló válaszlépések és a diplomácia összehangolása, emellett Izrael nemzetközi megítélése, illetve a felmerülő civil áldozatok száma kontra járulékos veszteségek is örökös dilemma volt... A háborút befolyásoló katonai, illetve diplomáciai egyensúly és következményeinek vitatása azonban nem zárja ki az ország biztonságát támogató egységes nemzeti felelősségvállalást" – magyarázta.

A regionális háború veszélye kapcsán az izraeli újságíró emlékeztetett: „Egyébként bármilyen hihetetlen, de a zsidó állam békés szándékú. Ha megtámadják, akkor viszont nincs pardon." Mint mondta, „Jeruzsálem erős visszavágást tervez, s nem zárja ki Teherán nukleáris képességeinek kiiktatását sem. Amennyiben közvetlenül az amerikai választások előtt tervezett akció valóban megtörténik, az végleg berobbanthatja a közel-keleti konfliktust, a háború ezen stádiumában nem hagyna teret a diplomáciai tárgyalásoknak."

G. M.

Orbán Áron „életmentő” beutaztatásai

VÍZUM Eddig közel félszáz vietnámi állampolgárt íratott be a pécsi egyetem kétnapos elsősegély-képzésére a kormányfő testvére által vezetett cég – derül ki a Népszava birtokába került iratból.

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A lapunkhoz eljuttatott megállapodás szerint a Multi Shoot Zrt. – aminek Orbán Áron a vezérigazgatója – 2024 elején 20 fős csoportok számára úgynevezett „Citizen Life Saver” alapképzést rendelt a PTE-től. Az erről szóló szerződést az egyetem kancelláriájának hivatalvezetője és Orbán Áron írta alá. A megállapodás szerint a PTE Általános Orvostudományi Karának Orvosi Készségfejlesztő és Innovációs Központja vállalta, hogy hetente két, 20 fős csoportot fogad az egyetemen, és számukra két nap alatt 16 órás szakmai képzést adnak életmentésből, angol vagy magyar nyelven. Ezért a Multi Shoot csoportonként nettó 30 ezer eurót – mai árfolyamon mintegy 12 millió forintot – fizet az egyetemnek.

Megkérdeztük Miseta Attilát, a PTE rektorát, hogy a lapunkhoz eljutott szerződésmásolat valós-e. A rektor nem értesült az említett megállapodásról, ezért megkereste a kancelláriát, ahol elmondták, hogy a kontraktus másolata valós, és tényleg itt volt két vietnámi csoport, amelyek megkapták a Multi Shoot által megrendelt képzést.

Egy lapunkhoz eljuttatott másik iratból az derült ki: a távol-keleti csapat nem 40 hanem 50 tagból állt. Valamennyien a pécsváradi István Király Szállodában éjszakáztak 2024. március 20-tól április 5-éig. A vietnámi vendégek minden magyarországi költségét a Multi Shoot állta, erről tanúskodik egy ugyancsak birtokunkban lévő levél, amit hazánk Ho Si Minh városi főkonzulátusára küldött a cég, Orbán Áron szignójával.

Ez utóbbi irat a „meghívólevél és nyilatkozat” címet viseli. A dokumentumban Orbán Áron nyilatkozatot tesz a „meghívottak számára szervezett 5-napos egészségügyi továbbképzéssel kapcsolatban”. (A nyilatkozat angol nyelvű változatában 10 napos képzésről írnak, miközben a PTE-vel kétnapos tréningről állapodtak meg.) Ez az irat több szempontból is érdekes. A kuruc.infón közzétett hangfelvételen – amelyen a Telex szerint is bizonyosan Orbán Áron, valamint Héjj Dávid hallható – szóba kerül egy hasonló dokumentum. A kormánybiztos azt mondta: „Te küldtél neki egy meghívólevelet, vagy nem tudom, mit küldötök. Ez egy olyan levél volt, mintha én beleírnám, hogy Tisztelt Orbán Áron! Nagy szeretettel látom Magyarországon, a szombathelyi egyetemen ilyen és ilyen képzésre.” Majd pedig – bár ezen a ponton szavai nehezen kivehetők – Héjj arról beszél, hogy ez azt iratot találták meg egy vietnámi állampolgárnál, akinek el kellett volna hagynia a schengeni övezetet.

A kormánybiztos e felvetése arra utalhat, hogy Orbán Áronnak volt olyan vietnámi ügyfele, aki nem hagyta el az Uniót. Ezen a ponton pedig felvetődik a kérdés: miért olyan fontos egyáltalán bárkinek is egy kétnapos, látszólag korántsem egyedülálló tanfolyamért fizetni és ennyit utazni? Hasonló oktatás ugyanis talán Vietnámban is elérhető. A tanfolyamon a résztvevők megismerkedtek – többek között – a sérülések tulajdonságaival, típusaival, a baleseti mechanizmusokkal. Elsajátíthatják olyan speciális eszközök használatát, mint az úgynevezett izraeli kötszer, a hővédelmet szolgáló izolációs fólia. Megtanulhatják az improvizált vérzéscsillapítást fáslival vagy zoknival, gyakorolhatják a sérült szállítását. Sok szó esik a vércukor-ingadozás, a stroke, a mellkasi fájdalom, a görcsroham és a mérgezések alapvető tünettanáról, ezek ellátásának lehetőségeiről, valamint a defibrillátor használatáról.

Lapunk több módon is próbálta elérni Orbán Áront és cégét, de vasárnapi lapzártánkig nem kaptunk választ. UNGÁR TAMÁS

EGYETEM

MISETA ATTILA,

a PTE rektora megerősítette lapunknak, hogy a kormányfő testvére és az egyetem közötti kontraktus másolata valós, tényleg itt volt két vietnámi csoport, amelyek megkapták a Multi Shoot által megrendelt képzést.

TRÜKK

HÉJJ DÁVID

kormánybiztos aligha véletlenül említett Orbán Áronnak olyan, a schengeni övezetet el nem hagyó vietnámit, akinél magyar meghívólevelet találtak.

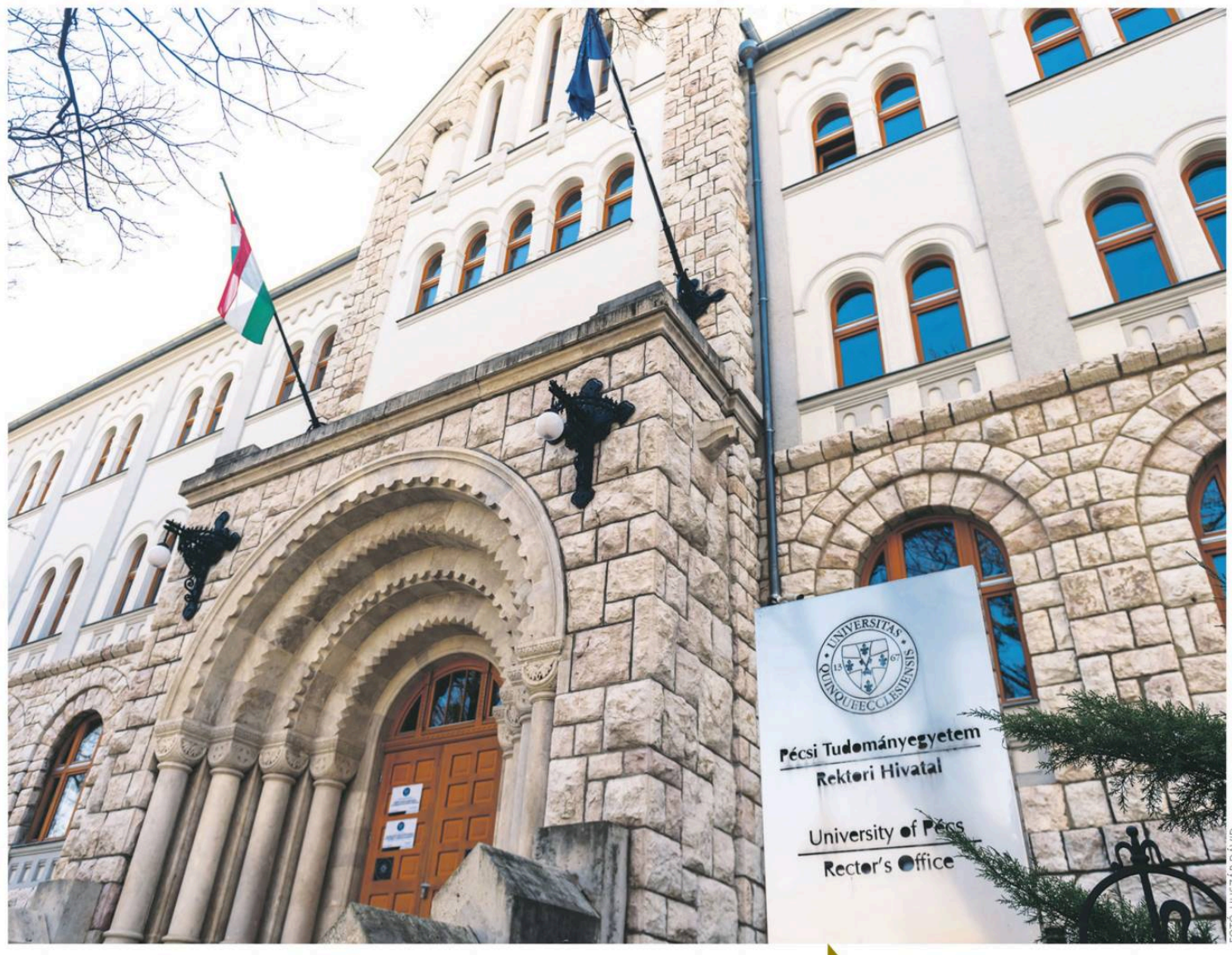

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Az Orbán Áron vezette cég, a Multi Shoot csoportonként nettó 30 ezer eurós, mai árfolyamon mintegy 12 millió forintos tarifáról állapodott meg a pécsi egyetemmel

Lesújtó adatok a rákmegelőzésről

EGÉSZSÉGÜGY Miközben a mellrák a nők egyik legrettegettebb betegsége, az elmúlt tíz évben tíz százalékkal csökkent a szűrésen részt vevők aránya. A 45–65 éveseknek alig több mint harmada él a lehetőséggel. Vasárnap este az Egészség Hídja Összefogás az Egészségért, a Mellrák Ellen Egyesület esti, lánchídi sétával hívta fel a figyelmet erre a rettegett betegségre, valamint arra, hogy 2010 óta mintegy harmadával nőtt az ötven év alattiak körében a mellrák előfordulásának gyakorisága. Kimagasló arányban nőtt az egyik legagresszívabb típus előfordulása a 45 évesnél fiatalabbak körében.

Magyarországon évente kétezren bele is halnak a mellrákba. Korai felismeréssel és kezeléssel a túlélési esély növekszik, ezért a rendszeres szűrővizsgálatokat és az önvizsgálatot sem szabad elmulasztani.

FOTÓ: ILLYÉS TIBOR/MTI

Rózsaszín fénnyel világították meg a Lánchidat a hétvégén

Az Affidea Magyarország szeptemberben 1134 embert kérdezett meg a mellrákkal kapcsolatban. A 35 évesnél idősebbek 44 százaléka mondta azt, hogy még sosem járt mammográfiás szűrésen. A kutatás készítői megjegyezték, hogy az emlőrák kialakulásának fiatalabb életkorban is van kockázata. Tapasztalatuk szerint még a közvetlen családi érintettség sem teszi sokkal éberebbé a nőket. Azon válaszadók, akiknek a családjában volt emlőrákos megbetegedés, a 35 évnél fiatalabbak több mint 73 százaléka, illetve az idősebbek 37,7 százaléka még sosem volt emlővizsgálaton.

10 százalékkal csökkent az elmúlt tíz évben a szűrésen részt vevők aránya.

Az Affidea kutatása szerint a magyar nők közel harmada sosem végez önvizsgálatot sem, szintén harmaduk csak nagyon ritkán. Mindössze 38 százalékuk mondta azt, hogy legalább évente néhányszor megvizsgálja az emlőit. A 20–35 évesek körében kiugróan magas azok aránya, akik azért nem végeznek önvizsgálatot, mert nem tudják, hogyan kell. D. A.

Egy év, 670 ezer végrehajtás

„TÖRVÉNY” Összesen több mint 670 ezer ember ellen folyik ma végrehajtás Magyarországon – derült ki Jámbor András közérdekűadat-igényléséből. A Párbeszéd frakciójában dolgozó képviselő szerint ez 180 ezerrel, vagyis a harmadával több mint tavaly.

– Ez embertelen. Aki még mindig nem érti, mi a baj a jelenleg hatályos végrehajtási törvénnyel, annak csak mondjuk el ezt a számot! Mert ebből világosan látszik, hogy a Völner és Schadl által tollba mondott végrehajtási törvény nem a dolgozó embereket segíti, hogy rendezni tudjuk az adósságot, ha bajba jutnánk, hanem a végrehajtókat segíti, hogy minél több ügyből minél több profitot tudjanak beszedni – tette hozzá Jámbor.

Józsefváros és Ferencváros parlamenti képviselője kiemelte: egy fordított Robin Hood-országban élünk, ahol azoktól veszik el a pénzt, akik bajba jutnak, hogy aztán az elit szétossza a profitot egymás között. Ennek a rendszernek a záloga pedig a jelenlegi végrehajtási törvény.

Jámbor András szerint 180 ezerrel több eljárás zajlik, mint tavaly.

Jámbor András október 8-án, kedden tizenharmadszorra viszi be az illetékes parlamenti bizottság elé a végrehajtási törvény módosításáról szóló javaslatát. Eddig a fideszes képviselők rendre elkaszálták már azt is, hogy a módosítási javaslat egyáltalán a teljes ház elé kerülhessen. Ez az ellenzéki politikus szerint azért is furcsa, mert Orbán Viktor még februárban jelezte neki, hogy szívesen működnek együtt, ha javaslatot tesz a törvény módosítására. NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Félárbócra engedték a nemzeti lobogót

FOTÓ: MTI/BRUZÁK NOÉMI

Katonai tiszteletadás mellett ünnepélyesen felvonták, majd félárbócra engedték a nemzeti lobogót az aradi vértanúk emléknapján, vasárnap reggel a Parlament előtt. Az eseményen ott volt Szalay-Bobrovniczky Kristóf honvédelmi miniszter, Böröndi Gábor, a Honvéd Vezérkar főnöke, valamint a kormány több tagja is. Az aradi vértanúkra emlékezve a nemzeti gyásznapon a magyar zászló egész nap félárbócon maradt. MTI

Sok pénzbe került volna a tagadott tábor

Miközben a kormány többször is tagadta, a Magyar Hang szerint csaknem ötmilliárd forintért építettek volna menekülttábort Vitnyéden. A lap állítja, hogy a birtokokba jutott „A Magyarország menekültügyi feladatainak ellátásával összefüggő költségek biztosításáról” címet viselő dokumentum egy belügyi előterjesztés formájában létezett. Információik szerint a dokumentum az Európai Unió Bíróságának ítéletére hivatkozva elrendeli „egy új, menedékkérők elhelyezésére szolgáló befogadó állomás építését Vitnyéd-Csermajor településen”. A kiszemelt területen állítólag névlegesen 500 fő befogadására alkalmas, minimális komfortfokozattal rendelkező tábort épített volna a kormány. Az ott található épületek állapota miatt a minimális komforthoz is komolyabb felújításokra lett volna szükség. A projektre 4,7 milliárd forintot szántak volna, ennek egy részét elvileg már idén el kellett volna utalni. NÉPSZAVA

Elnézést kérés kegyeletsértés után

FOTÓ: FACEBOOK

„Ha a megfogalmazásom, stílusom bántó volt, elnézést kérek érte. Nem volt célom sem a polgárpukkasztás, sem a gyászoló család megbántása” – írta Facebook-posztjában Kroó Zita (képünkön), a kormánypárti Pesti TV műsorvezetője. Kroó a Pesti TV csütörtöki adásában – mint arról írtunk – még így beszélt a múlt héten meghalt gyógyíthatatlan beteg alkotmányjogászról, Karsai Dánielről. „Én nem értem, tehát Karsai Dániel, mondjuk ki, emiatt a betegség miatt halálra volt ítélve. Tényleg csak az volt, hogy na, mikor fog ez bekövetkezni. Tehát hogy az emberben, már bocsánat, de ne legyen annyi türelem, hogy megvárja azt, hogy az élet mondja: »Danikám, akkor most van vége!«, és akkor utána ebből ekkora politikai ügyet csinálunk, én ezt nem értem.” NÉPSZAVA

„Ez nem Prága”

MTVA Csehországban korábban százezrek tüntettek a közmédia szabadságáért, itthon az is nagy siker, hogy 5-10 ezren megmozdultak ezért, véli az elemző a Tisza Párt hét végi budapesti tüntetéséről.

ZOLTAI ÁKOS

„Magyarországon nincs hagyománya annak, hogy a közmédia ügyében százezres tüntetés legyen. Ez nem Prága. Csehországban ugyanis pár évvel ezelőtt százezren mentek ki az utcára, mert az akkori kormány erőteljesebben próbálta befolyásolni a közszolgálati tévét. Meg is mentették a cseh közszolgálati televíziót. Nálunk nem ez van. Magyarországon »visszamaradt« a polgárosodás. Magyar Péter annyit elért, hogy közüggyé tette azt a helyzetet, amely az állami médiában folyik. Nem elsöprő, de tisztességes létszámú tüntetést hozott össze – amelyet megint jól szerveztek meg –, és később is profitálhat belőle” – így vont mérleget a Népszavának Nagy Attila Tibor a hét végi Magyar-féle demonstrációról.

A Tisza Párt elnöke a propaganda, a hírmanipulációk ellen tiltakozva hívta híveit az MTVA óbudai, a Kunigunda útján található székháza elé. Magyar Péter szerint több tízezren voltak, a kormánymédia pár ezres létszámról írt. Helyszíni tudósítónk szerint 5-10 ezren lehettek. Felszólalt többek között Nagy Ervin színész, Nagy Navarro Balázs újságíró, aki korábban éhségsztrájkolt is a köztévé előtt, Nagy Bandó András humorista, a kutyapártos Tóth Imre és Tarr Zoltán tiszás EP-képviselő is. A legnagyobb meglepetést ugyanakkor Hadházy Ákos szolgáltatta. A független országgyűlési képviselő és Magyar kapcsolata nem volt vitáktól mentes. Hadházy az egykor Magyar vezette Diákhitel szerződéseiben is talált furcsaságokat, amelyeket szóvá is tett.

„Nem szoktam túlgondolni a dolgokat” – mondta a Népszavának Hadházy Ákos. Arról érdeklődtünk, Magyar gesztusa után mennyire lesz nehéz beszélni a diákhiteles szerződésekről. „Amikor ezekről beszéltem, akkor is elmondtam: Magyar Pétert ellenzékinek tartom. Az ellenzék egyik legfontosabb ügye pedig az, hogy legyőzzük a propagandát, elérjük a tisztességes választás feltételeit. Ebben biztosan számíthat rám a Tisza Párt elnöke, ahogy mások is, akik ezt a célt fontosnak tartják” – fogalmazott lapunknak a független képviselő.

Nem csak Hadházy volt ott a tüntetésen, momentumos, LMP-s képviselők is tiszteletüket tették. – Ennek semmi értelme nem volt. A Momentum politikusai ezzel azt üzenik, ők sem bíznak abban, hogy 2026 után is parlamenti pártban ülnek majd. Az LMP pedig különösen kifutó szféria – vélekedett ezzel kapcsolatban Nagy Attila Tibor.

A politikai elemző összegzése szerint Magyar Péter a tüntetésével azt biztosan elérte, hogy bizonyítja magáról: továbbra is domináns szereplő. A Tisza Párt elnökének – folytatta a szakértő – eddigi politizálása megmutatta, miért jártak tévúton az eddigi ellenzéki pártvezetők. „Hajlandó sokat dolgozni, ezt el kell ismerni” – fogalmazott.

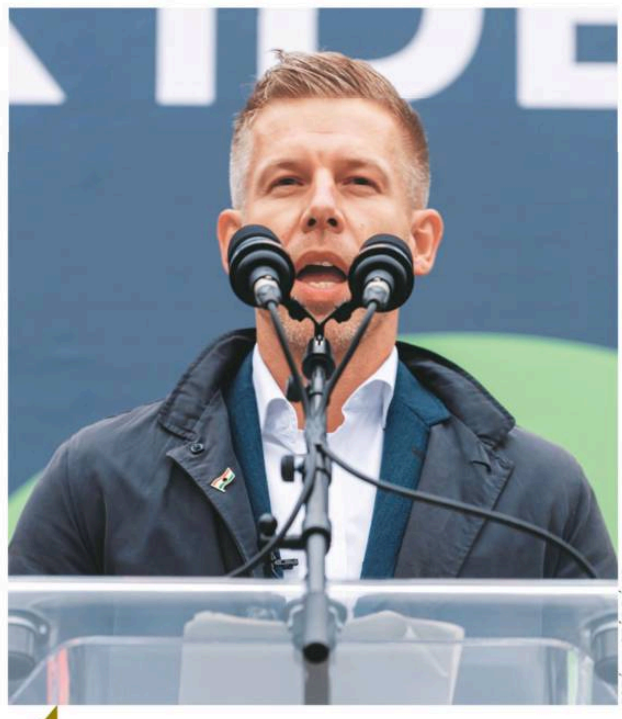

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Magyar Péter beszél. Közüggyé tette a közmédia ügyét

GONDOLKODÁS

HADHÁZY ÁKOS:
Nem szoktam túlgondolni a dolgokat

LÉTSZÁM

NAGY ATTILA TIBOR
szerint nem elsöprő, de tisztességes létszámú eseményt hozott össze Magyar Péter

Aki szembeszáll, maga is őrült

RIPORT – Az volt a lényeg, hogy odafent lássák, mennyien vagyunk – mutatott az egyik fiatal lány a felettünk zümmögő rendőrségi drónokra Magyar Péter közmédia előtt tartott tüntetésén szombaton. Fontos, hogy erőt és egységet mutassanak, tette hozzá az energiacégnél junior elemzőként dolgozó közgazdász, majd rögzítette azt is: eljött a tüntetésre, mert változást szeretne, de a Tisza Párt elnökétől személy szerint „nincs elájulva”.

A demonstrációra a városszéli, tömegközlekedéssel nehezen megközelíthető helyszín ellenére is 5-10 ezer tüntető érkezett. A demonstrálók többsége középkorú, negyvenes-ötvenes volt, de jócskán akadtak fiatalok és idősebbek is. Az pedig már a részvevőkkel beszélgetve derült ki, hogy sokan nem éppen rutinos tüntetők.

– Különösebben nem ismerem Magyar Pétert, a közélet sem izgatott eddig, ha pedig vezetés közben rádiózva politikai műsor kezdődött, nyomban elkapcsoltam, de most már én is úgy érzem, hogy valaminek történnie kell – mondta Imre, aki ahhoz képest, hogy saját bevallása szerint apolitikus, két kilométert gyalogolt az Árpád híd budai hídfőjétől a demonstráció helyszínéig. Ráadásul úgy, hogy még csak nem is budapesti: egy orvosi ügyben érkezett Szombathelyről, s ha már itt volt, úgy döntött, marad és tüntet. Amikor arról kérdeztük, hogy más politikai erő miatt is sétálna-e ennyit, rögtön rávágta: „Isten ments!”.

– Miért pont most érezte azt, hogy elkezd tüntetni? – faggattuk tovább a férfit.

– 164 ezer forint a nyugdíjam. Gyökeres változásra van szükség, és Magyar az első, akiről elhiszem, talán képes elérni ezt.

Imre politikai aktivitása egyáltalán nem egyedi jelenség: több demonstráló szavaiból is az derült ki, hogy eddig nem voltak tüntetésre járók. Többen is azt mondták, azért vannak itt, mert már „tényleg nagy a baj az országban”.

Az, hogy a kormánypropaganda össztűz alá vette Magyar Pétert, és egyre kreálja, felfújja az „ügyeket”, nem különösebben hatja meg a résztvevőket. Többen is azt mondták: ha valaki szembemegy a Fideszszel, akkor arról mindjárt „előkaparnak” valamit. Más azt említette: a fideszes lejáratókampány a legbiztosabb jele annak, hogy „félnek Pétertől”.

A fideszes propagandagépezet egyébként a tüntetésen is megmutatta, miként is működik: a kormányközeli Pesti Srácok videósa „Tisza Press” címkével ellátott felsőben érkezett, és úgy kérdezte a tüntetőket, mintha ő is a párthoz tartozna. Hamar lebukott, s mikor arról kérdeztük, miért adta ki magát tiszásnak, hosszas gondolkozás után csak annyit felelt: „Mondjuk úgy, hogy álruhában voltam”.

Közben Magyar Péter – már a tüntetés végén – megpróbált bejutni a közmédia épületébe, hogy beolvassa 16 pontjukat. Az épületbe bejutott, de a stúdióba már nem eresztették be.

– Ez már színjáték, de kell ez is – nevetett a történteken egy nő, s úgy magyarázta szavait: – El kell takarítani a Fideszt, mert ami itt van, az már őrület. Márpedig aki szembeszáll ezzel a polippal, az maga is őrült, szóval rendben van ez így.

BATKA ZOLTÁN

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Zászlórengeteg a közmédia székháza előtt

Bojkottra szólított fel Magyar Péter

Magyar Péter: A média a negyedik hatalmi ág. Ezt lehet az egész magyarság javára használni, és vissza is lehet vele élni. (A Tisza Párt elnöke azt kérte a jelenlévőktől, hogy bojkottálják az MTVA mellett a többi között a Hír TV, a TV2, az Origo, a Magyar Nemzet, a Metropol, az Index és a „rogáni propaganda” valamennyi csápját.)
Tarr Zoltán: Elég a valóság elferdítéséből, követeljük a szabad, független magyar sajtó helyreállítását!
Hadházy Ákos: Úgy tűnik, egyre többeknek van elegük a mostani állapotokból.
Nagy Navarro Balázs: Szégyen és gyalázat, hogy a nyolcvanas évek végén az állami média szabadabb volt, mint most.

„Nincsen politika a cigányügyben”

KISEBBSÉGIEK Istentől is üzenetet kapott Aba-Horváth István, akit az új nevet viselő érdekképviselet, a Magyarországi Romák Országos Önkormányzata elnökévé választottak. A Fideszben közölték vele: nem engedik, hogy úgy járjon, mint Farkas Flórián.

CZENE GÁBOR

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Mielőtt ellenszavazat és tartózkodás nélkül elnökké választották volna, a Népszavának azt nyilatkozta, hogy – bár a regnáló kormánnyal mindig együtt kell működni – a romák országos önkormányzatából szeretné száműzni a politikát. Hogyan?

Úgy, ahogyan arra az alakuló ülésen is többször utaltam. Amikor bejövünk a közös térbe a közös ügyeink intézésére, nincs ilyen vagy olyan szervezet, csak cigányügy van. Nincs baloldali játszótér, nincs jobboldali kenyér.

Jól hangzik, de ön a kormánypárti Cigány Közösségek Szövetsége (Cikösz) jelöltjeként lett elnök, és a jelképes 189. helyen ugyan, de a Fidesz országos listáján szerepelt a 2022-es parlamenti választáson. Mennyire lehet komolyan venni azt, hogy ki akarja zárni a pártpolitikát a testületből?

Nekem eddig se szabták meg a fideszesek, hogy mit gondoljak, mit mondjak, mit csináljak. A Fideszben közölték velem, hogy te nem fogsz úgy járni, mint Farkas Flórián: „ha látjuk rajtad, hogy nem azon az úton jársz, amit elterveztél, akkor majd fenéken leszel billentve”.

Ezt ki mondta?

Rácz Robi, a Hajdú-Bihar megyei közgyűlés elnöke, a Fidesz politikai igazgatója Észak-Alföldön. És azt is mondta, ha hozzá bemegyek, megnézi, ki van-e kopva a nadrágom térdnél, a cipőm sáros-e. Mert ha nem, akkor nem végzem jól a munkámat. Mindig arra ösztönöztek a Fidesznél, hogy „menj, csináld a dolgod, szedd össze a gondjaitokat, hozd ide, keresünk rá megoldást”. Nekem nem azt kellett építenem, ami a párt érdeke: én a közösség érdekét képviseltem a pártban.

Lapunk 2022 elején ismertette azokat a titokban rögzített hangfelvételeket, amelyeken Sztojka Attila akkori romaügyi kormánybiztos beszélt. Szavaiból az derült ki, hogy kézi vezérléssel akarja irányítani az országos önkormányzat, és csak azok a roma képviselők remélhetnek támogatást, akik a „körön belül” vannak, tehát fideszesek. Sztojkát – aki a Cikösz időközben lemondott elnökeként a szervezet választási listáját is vezette – nemrég kinevezték államtitkárrá, komoly befolyása van.

Sztojka Attilával nekünk nagyon hatékonyan és eredményesen együtt kell dolgoznunk, hiszen minden „be van hajtva alá”, ami hátrányos helyzetűekkel kapcsolatos ügy. Ezért az új országos önkormányzatnak elemi érdeke, hogy a pozícióját tiszteljük, és a lehetőségeit úgy tudjuk a javunkra fordítani, hogy annak mindenki a nyertese legyen. Sohase kérte tőlünk, hogy hódoljunk be, soha nem akarta kézi vezérléssel irányítani az országos önkormányzatot.

Márpedig az említett hangfelvételeken kifejezetten úgy tűnt, hogy pontosan ezt szeretné.

Azóta sok év eltelt.

Annyira sok azért nem.

Rendben van, kérem, adjon egy kis időt, hogy megmutathassuk, hogyan dolgozunk. Most csak feltételezésekbe bocsátkozunk. Az, amit elmondtam, számonkérhető. Láthatta, hogy a CiKöSz és az RPM képviselői (a borsodi Roma Polgárjogi Mozgalom, amelynek a CiKöSz-ön kívül egyedüliként sikerült mandátumot szereznie – a szerk.) nem elkülönülten, hanem egymás mellett ültek az alakuló ülésen. Tisztségeket is kapnak. Ez már mind annak a jele, hogy komolyan vesszük az együttműködést. Meg fogom honosítani azt, hogy nincsen politika a cigányügyben. Ha kimegyünk az utcára, elmegyünk a saját otthonunkba, akkor mindenki olyan párttal szimpatizál, amilyennel akar. Ha viszont ide beülünk, akkor mindenkitől megkövetelem, hogy ettől tartsa távol magát.

Sztojka Attilával nekünk nagyon hatékonyan és eredményesen együtt kell dolgoznunk, hiszen minden „be van hajtva alá”, ami hátrányos helyzetűekkel kapcsolatos ügy – állította Aba-Horváth István

„Rácz Robi, a Hajdú-Bihar megyei közgyűlés elnöke, a Fidesz politikai igazgatója Észak-Alföldön azt is mondta, ha hozzá bemegyek, megnézi, ki van-e kopva a nadrágom térdnél, a cipőm sáros-e. Mert ha nem, akkor nem végzem jól a munkámat.”

Az Országos Roma Önkormányzat helyett felvették a Magyarországi Romák Országos Önkormányzata nevet. Mi indokolta a névváltoztatást?

Legelőször is az, hogy szakítani akartunk az előző testülettel, és megmutatni, hogy még a nevünkben is mások vagyunk. Másodsorban az, hogy annyi bolondságot halottam: az oláh cigányok, romungrók, beások, szintók nem képesek együttműködni, az egyik leuralja a másikat. Ez a roma közösségek otthona lesz, az a hely, ahol mindenki számára megtaláljuk a módját annak, hogy az akaratához lehetőségeket párosítsunk.

Az alakuló ülésen is kiderült, hogy vallásos ember. Ahogyan mondta: elsősorban a „teremtő Istennek” szeretne megfelelni. A politikai praktikum szempontjából ezt hogyan kell érteni?

Nagyon fontos szerepet tölt be az életemben az Isten, a haza, az egyház, a nemzet. Nem tudok másként gondolkodni. A közösségem nehézségeire úgy tekintek, mint nemzeti kérdésre. Minél hamarabb és minél többet tudunk segíteni a közösségemen, annál többet segítünk a nemzeten is.

Ha nem akar, ne válaszoljon: melyik felekezet tagja?

A Magyar Pünkösdi Egyház debreceni Élet Gyülekezetének.

Nyíradonytól az országos roma elnöki posztig

Aba-Horváth István nem új szereplője a roma közéletnek, többször is tagja volt az országos önkormányzatnak. „1967-ben születettem a Hajdú-Bihar megyei Nyíradonyban, tízgyermekes cigány család utolsó gyermekeként” – kezdte a bemutatkozást. Testvérei közül egyedül ő volt az, aki már kőházba született.

Másfajta értelemben is sikerült kitörnie a cigánytelepi környezetből. Politológusként végzett Miskolcon, ezen kívül általános családügyi mediátori és kulturális közösségfejlesztői képesítése van. Régóta Debrecenben él.

Közéleti munkája 1995-ben indult. Egyik nővérével egy kisvárosban járt, amikor a polgármester eléjük köpött, „kifejezve ezzel a hozzáállását a közösségemhez és a családomhoz”. Aba-Horváth István arra gondolt, ha ezt vele meg lehet tenni, mit kell átélniük azoknak, akik kevésbé tudják magukat képviselni. A rossz, megalázó élmény nagyban hozzájárult ahhoz, hogy „engedtem kibontakozni a bennem lévő közösségi felelősséget”. A helyi önkény ellen tiltakozva demonstrációt szervezett Nyíradonyban. Szerette volna bizonyítani, hogy – Solt Ottilia szavaival élve – a méltóság mindenkié, az emberi jellem nem a bőrszíntől függ.

Ennek a harminc éve tartó hosszú útnak sok állomása és buktatója volt – emlékezett vissza. Az idők során különféle pozíciókkal is „megkínálták”, két évvel ezelőtt például felkérték, hogy legyen helyettes államtitkár a Belügyminisztériumban. Igaz, ebből végül semmi nem lett. A kérdésre, hogy miért nem, Aba-Horváth István egyszerű magyarázattal szolgált: „én elvállaltam volna, de megfúrtak”. A felkérés azonban önmagában is azt igazolta számára, hogy a Debrecenben elvégzett munkájának értéke van. Utólag már – állítja – örül annak, hogy így alakult.

Amikor Istenről beszélt, többektől is azt lehetett hallani: „ámen”. Ezek szerint mások is vannak a képviselők között, akik elkötelezetten vallásosak?

A CiKöSz-ben nagyon sokan megtértek valamelyik karizmatikus gyülekezetbe, és a történelmi egyházak szokásain, liturgiáján túl élő kapcsolatot tartanak fenn a teremtő Istennel. Ha megfelelünk az Isten által közvetített értékeknek és útmutatásoknak, akkor már csak rutin a többi.

Korábban egy rendezvényen kijelentette, hogy „aki hatalmat kapott, azt Istentől kapta”.

Minden hatalom Istentől van, igen.

Demokráciában nem a választóktól ered a hatalom?

Engedje meg, hogy kifejtsem, mit akartam mondani. Az országos roma választás előtt sárdobálás folyt, sokan bántották Sztojka Attilát is, a CiKöSz-t is. A teremtő Istenhez fordultam, azt kérdeztem: miért van ez, miért nem lehet egység? A szívemben belül éreztem az Istentől jövő üzenetet, azt, hogy azok, akik az erejüket a másik lejáratására használják, nem lesznek sikeresek. Megdöbbentem, hogy mennyire így lett. Ezek a szervezetek nem kerültek be a testületbe, listát se tudtak állítani.

A kormányzati megvonások miatt totális csődben van az országos önkormányzat, hatalmas tartozások halmozódtak fel. Milyen kilábalást lát ebből a helyzetből?

Tárgyalni fogunk Sztojka Attilával és Belügyminisztériummal, megkérdezzük, mennyi a matek, mit tudunk csinálni. Találjuk ki együtt, közösen! Meg kell nézni, mi az, amit el lehet engedni, mi az, amit kötelező visszafizetni. A magyar társadalomnak szüksége van a cigány közösségre, arra az erőforrása, ami ebben a közösségben rejlik.

Elvileg egészen addig nem kaphatnak állami támogatást, amíg nem fizetik vissza a milliárdos nagyságrendű tartozásukat. Miből fizetnék vissza?

Amikor egy ember fizetési felszólítást kap, akkor elmegy a végrehajtóhoz, és alkudozni kezd: ennyi a tartozásom, ennyi részletet tudok fizetni. Nálunk ráadásul többről van szó. Bizonyos tételek kijavíthatók lettek volna, csak együtt kellett volna működni a kormánnyal. Ezt azért hangsúlyozom, mert az előző testület nem volt együttműködő.

Lakatos Oszkár, aki eddig ellátta az elnöki teendőket, erről teljesen mást mondana. Miért is ne lett volna együttműködő?

Számára az volt a fontos, hogy bebizonyítsa, neki van igaza. A független bíróság fogja kimondani, hogy így van-e. De addig is működni kell valahogyan. A cigányság hosszú időre képviselet nélkül maradt, erre nincs magyarázat, bármennyi is az adósság.

Véletlenül nem az történik, hogy az előző testület összetétele politikailag nem felelt meg a Fidesznek, ezért a kormány kivéreztette az önkormányzatot, a mostani viszont megfelel, ezért majd jön a pénz?

A nevét nem árulom el, de nemrég mondta nekem egy fideszes politikus: tíz éve vár arra, hogy végre egy olyan országos önkormányzat jöjjön létre, amelyikkel együtt lehet dolgozni.

Akkor mégiscsak arról van szó, hogy a Fidesznek kedvére való a jelenlegi testület?

Nem politikai értelemben értette. Engem szakmailag és emberileg értékelnek. Egyébként sem a pártok választottak országos roma önkormányzatot. A feladatot kell nézni. A cigány közösség problémái a kormánynak is tehertételt jelentenek, azokat meg kell oldani.

„Megkérdezzük, mennyi a matek, mit tudunk csinálni.”

LAPSZÉL

Még vizsgálják a rezsiszámlákat

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Változatlanul zajlik a rezsiszámlákkal kapcsolatos versenyfelügyeleti eljárás – tájékoztatták lapunkat a Gazdasági Versenyhivatalnál (GVH), az ügyben további adatok közlésétől elzárkózva. Mint emlékezetes, Tóth Bertalan szocialista frakcióvezető tavaly arra hívta fel a figyelmet, hogy a lakossági gázszámla úgynevezett „rezsibokszában” a szolgáltatást végző, állami MVM változatlanul a 2022. augusztusi, tőzsdei csúcshoz köthető árhoz viszonyítva mutatja ki a rezsicsökkentés révén elért „megtakarítást”. Mivel ugyanis 2023 elejére a piaci árak töredékükre estek, azóta pedig keveset változtak, az állami szolgáltató a valótlanságba átcsúszó, politikai propagandát folytat. A vádakat a kormány és az MVM visszautasította, a GVH pedig, utóbbi nyilatkozataira is hivatkozva, az ellenzéki politikus kezdeményezte, részletes vizsgálatot szükségtelennek ítélte, ám a bíróság végül erre kötelezte a hivatalt. Tóth Bertalan, hasonló „módszertan” miatt, az áramszámla vizsgálatát is kezdeményezte. Az eljárásra rendelkezésre álló, három hónapos határidő indokolt esetben két alkalommal, legfeljebb két-két hónappal meghosszabbítható – közölte a GVH. Ebbe az az idő, amíg az ügyfél tényállástisztázó megkeresésükre válaszol, nem számít bele – tették hozzá. Bár az első, három hónapos határidő szombaton járt le, a GVH nem tisztázta lapunknak, hogy ezt a tényállástisztázás tovább nyújtotta-e és az esetleges hosszabbítást sem indokolták. M. I.

Szabálysértés a „flakonozás”

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Akár 65 ezer forintos bírság is kiszabható azért, ha valaki az utcai szemetesbe dobott visszaváltható palackokat kiszedi és azt váltja vissza – tájékoztatta az Országos Rendőr-Főkapitányság (ORFK) a Dívány.hu-t. Az internetes portál olvasói jelzések alapján kérdezte a rendőrséget, miután egyre többen élnek abból, hogy a szemetesbe dobott, darabonként 50 forintot érő betétdíjas palackokat, alumíniumdobozokat összegyűjtik, majd nagy tételben visszaváltják. A tudósítások szerint az ezzel élők akár tízezer forintos bevételre is szert tehetnek napról napra. A flakonozással a guberáló tulajdonképpen tulajdon elleni szabálysértést követ el, miután a kukába, szemetesbe elhelyezett tárgyak a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást végző Mol Mohu Zrt., illetve szerződött partnerei tulajdonába kerülnek. A helyszíni bírság összege 6500-tól 65 000 forintig terjedhet, visszaesőknél ez 90 ezerre nőhet. NÉPSZAVA

Gyanús törvénymódosítás

BIZNISZ A kormány elvonja a nukleáris hatóságtól a sugárzás elleni védőeszközök forgalmazásának engedélyezését és minősítését.

MARNITZ ISTVÁN

FOTÓ: SHUTTERSTOCK/LUTSENKO OLEKSANDR

A védőruházat minősítése és megfelelősége kulcskérdés sugárterheléssel járó környezetben

Az atomtörvény most parlament előtt fekvő módosító csomagjának egy alig észrevehető, „hatályon kívül helyező” pontjára hívja fel a figyelmet az MSZP egy, a tervezethez benyújtott indítványa. A Lantos Csaba energiaügyi miniszter jegyezte módosítócsomag egy-egy pontja ugyanis hatályon kívül helyezi azt a rendelkezést, ami az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) hatáskörébe utalja az ionizáló sugárzás elleni védőeszközök forgalomba hozatalának engedélyezését és sugárvédelmi minősítését, illetve megvonja az elnöktől az ezzel kapcsolatos rendeletalkotási jogot. Ilyen termékek például a radioaktív vagy röntgensugárzás ellen védő ruhák, kötények, kesztyűk és szemüvegek. Az alig feltűnő törléssel együtt nem jelölik meg, hogy az OAH helyett a tevékenységet mely szervezet végezze.

A beadott indítvány szerint az MSZP nem javasolja elvenni a sugárzás elleni védőeszközök engedélyezését a hazai nukleáris hatóságtól. Arra is felhívják a figyelmet, hogy a törvényjavaslat a feladat ellátására új szervet nem jelöl ki. Az ellenzéki párt szerint egy ilyen lépés biztonsági kockázatokat rejt.

A javaslat általános parlamenti vitájában a szocialista Harangozó Tamás, ennek kapcsán, szekszárdi lakosként is, különösen fontosnak nevezte az atomerőmű biztonságát, hisz egy esetleges baleset a térség lakosságának egészségét kiemelten veszélyeztetné. Itt nincs helye sem politikának, sem mellébeszélésnek, sem haveroknak, sem kifizetőhelyeknek – fogalmazott. A lélegeztetőgépes üzelmeket felidézve a törlést arra utaló jelnek tekintette, hogy valaki „a királyi családból” vagy valamely oligarcha mondjuk tadzsik vagy kínai eszközök behozatalával „kockára keresi az agyát”, miközben a biztonsági előírások megkerülésével a magyar emberek egészségét kockáztatja.

A kormány most csak egy, az ellenőrzést a gyártók felelősségi körébe utaló, 2016-os, uniós rendeletet érvényesített – közölte válaszában Steiner Attila, az Energiaügyi Minisztérium energetikáért és klímapolitikáért felelős államtitkára, aki az „összeesküvés”-elméleteket visszautasította. Az időzítést azzal indokolta, hogy a kapcsolódó szakaszokhoz „most nyúlnak hozzá”.

Az OAH a kormány által benyújtott módosító indítványokat véleményezte, azokkal egyetért – szögezték le megkeresésünkre a hatóságnál. A 2016. márciusi, 425-ös számú EU-rendelet ugyanis saját termékeik megfelelőségét kizárólag a gyártók felelősségébe utalja. Ekképp az ismert CE jelölés nem igényel engedélyt. A feladatot az OAH hatáskörébe rendelő, 2015 végén életbe lépő szabályok így voltaképp már korábban hatályon kívül kerültek, csak ezt most érvényesítették törvényi szinten is – írták. A hazai munkavédelmi szabályok szerint az egyéni védőeszköznek EU-megfelelőségi nyilatkozattal és szükség esetén EU-típusvizsgálati tanúsítvánnyal kell rendelkeznie. Az ebbéli megfelelőséget értékelő szervezeteket a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter jelöli ki – közölte az OAH. (E feladatot Nagy Márton nemzetgazdasági tárcavezető látja el.)

> 8 év, háromtucatnyi módosítás után most értek el az atomtörvény e passzusának átírásához – magyarázkodik az energiaügyi tárca.

Fura, hogy az Orbán-kormány 2015-ben már akkor az OAH hatáskörébe utalta a sugárzás elleni védőeszközök engedélyeztetését, amikor a brüsszeli döntéshozatal alapján már ismerhették az ezzel úgymond ellentétes uniós elképzeléseket – hívták fel a figyelmet lapunknak a válaszok kapcsán szakértők. Mégis, mindössze három hónappal a hivatalos uniós rendelkezés elfogadása előtt, azzal látszólag ellenkező magyarországi szabályt léptettek életbe. Azt követően viszont nyolc évig, az atomtörvény számtalan – a Nemzeti Jogszabálytár szerint közel három tucat – módosítása során egyszer sem találtak alkalmat e pontok módosítására. Valami miatt tehát az uniós jog eme, késedelmes érvényesítése a kormány számára csak most vált fontossá. Bár a döntés az OAH munkaterhelését kétségkívül enyhíti, illetve a felvetés csak az újonnan magyarországi – így uniós – értékesítésre szánt eszközöket érinti, kevésbé fokozza a nukleáris biztonságot, hogy most az engedélyeztetést a lehető legnagyobb szaktudást képviselő OAH-tól egy, Nagy Márton által kijelölendő cég veheti át – sorolta kételyeit forrásunk.

Gazdasági fordulat Kínában

IRÁNYVÁLTÁS Enyhített a pénzügyi szigoron a kínai jegybank, a kormány is gazdaságélénkítő lépéseket lengetett be, az elnök, Hszi Csin-ping pedig arról beszélt, hogy „normalizálják” a vállalatok ellenőrzését. Mintha megfordult volna a szél a világ második legnagyobb gazdaságában, a hangnem és a konkrét lépések azt sugallják, valóban prioritássá lépett elő a konjunktúra élénkítése. A számok beszédesek, a kínai ipar nyeresége zuhan, az ingatlanszektor összeomlóban, a vásárlóerő zsugorodik. Nyitott a pénzcsapokon a kínai jegybank, a közelmúltban 1,7 százalékról 1,5 százalékra csökkentette a 7 napos fordított repo kamatlábat, egyúttal 0,5 százalékponttal mérsékelte a pénzintézetek kötelező tartalékrátáját. Évtizedek óta nem volt példa arra, hogy a monetáris irányítók egyszerre lazítottak volna e két területen. Hosszabb távon ezen intézkedésekkel mintegy 128 milliárd euró pluszlikviditást pumpálhatnak a bankrendszerbe. A kereskedelmi bankok olcsóbbá váló hitelei 50 millió háztartás, 150 millió magánszemély gondjain segíthetnek. Az ingatlanszektor is támogatást kapott, 5300 milliárd dollár értékű jelzáloghitel kamatmérséklése előtt nyitottak utat, és Peking enyhített a második ingatlanszerzésre vonatkozó szigoron is.

> Peking számára mindennél fontosabb a kitűzött 5 százalékos GDP-bővülés elérése, ám jelenleg nem erre tart.

Az olcsóbb pénz valószínűleg nem lesz elég a gazdaság élénkítéséhez. Peking számára mindennél fontosabb a kitűzött 5 százalékos GDP-bővülés elérése, ám jelenleg nem erre tart a világ második legnagyobb gazdasága, romló statisztikák jelzik a gondokat. Mélyrepülésbe váltott a gazdaság, az iparvállalatok nyeresége augusztusban 17,8 százalékkal zuhant az előző esztendő hasonló időszakához képest. Az idei összeredmény egyelőre még pozitív, ám a tendencia több mint figyelmeztető. Az állami szektorban 1,3 százalékos visszaesést, míg a magánvállalkozások 2,6 százalékos bővülést könyveltek el. A külföldi befektetők sikerekről számoltak be, a hongkongi, tajvani, makaói pénz jól fialt a Népi Kínában, érdekeltségeik 6,9 százalékkal többet hoztak, mint tavaly ilyenkor.

Stimulálásra szorulnak a tőkepiacok, reformra az állami pénzalapok, a kisbefektetők pedig védelemre – sorolják a tennivalókat a szakértők. Sejtelmes, de sokat ígérő Hszi Csin-ping kijelentése, miszerint „normalizálják” a vállalati kör ellenőrzését, segítik a magánszektort, és támogatják a külföldi befektetők szándékait az iparban.

Ami közvetlenül a lakosságot érintő terveket illeti, ott új modell formálódik: a szegényeket és a közepes jövedelműeket, az időseket segítenék például a víz, az elektromos energia, a fűtés és az élelmiszerek árának stabilizálásával, a fogyasztásnövelés reményében. A népességcsökkenés megállítása is bekerült a prioritások közé, ami pedig a munkaerőpiacot illeti, ott a felsőfokú végzettséggel rendelkezők, a sérült emberek, a vidékről a nagyvárosokba vándoroltak foglalkoztatására kívánnak nagyobb figyelmet fordítani. De mindennél sürgősebb beavatkozást igényel a munkanélküliség, amelyen belül 18 százalékos arányt képviselnek a fiatalok. Peking költségvetési reformot is belengetett, ám részletekről eddig nem sok szó esett.

RÉDEI JUDIT

Egy litvánra bízták az EU védelmét

MIÉRTEK Andrius Kubilius már a második volt balti kormányfő, aki kulcsszerepet kap az új Európai Bizottságban. Kinevezéséhez hozzájárulhatott, hogy politikai múltja miatt tisztában van az Oroszország jelentette fenyegetések súlyával.

MIKLÓS GÁBOR

FOTÓ: AFP/JOHN THYS

Andrius Kubilius (középen) fő feladata a Bizottságban az európai hadiipar fellendítése és az EU-NATO-kapcsolatok fenntartása lesz

Két volt balti miniszterelnök is kulcsszerepet kap a következő Európai Bizottságban. Kaja Kallas, Észtország egykori vezetője az EU külügyeit felügyeli majd, Andrius Kubilius volt litván kormányfő pedig a hadipari és űrkutatási kérdések biztosa lesz.

Ilyen tárca eddig nem volt az Unióban. Miért bízta vajon Ursula von der Leyen ezt a kicsinek számító balti ország politikusára? Vajon milyen megfontolások vezették a szimbolikusnak is nevezhető kinevezéseket? Tény, hogy Kubilius jelölésének bejelentése után az orosz állami média egy hangon hördült fel, azt sulykolva – nyilvánvaló központi instrukció alapján –, hogy az EU két oroszgyűlölőt helyezett kulcsfontosságú pozíciókba.

Az oroszsághoz való viszony meglehetősen összetett, különösen egy olyan nemzet politikusa esetében, amely történelemének utolsó pár száz évét az Orosz Birodalommal, majd a Szovjetunióval hadakozva, később annak kényszerű részeként töltötte. A 67 éves Kubilius életének felét szovjet állampolgárként élte, kapcsolata az oroszokkal, az orosz kultúrával sokkal összetettebb, mint a nála 20 évvel fiatalabb Kaja Kallasé. Kallas életrajzában több utalás is van arra, hogy felmenőit a szovjet rendszer deportálta Észtországból, s csak hosszú száműzetés után térhettek haza.

Kubilius ilyen családi háttérről nem számol be sem hivatalos életrajzában, sem az interjúkban. Vilniusban született, mindkét szülője neves irodalomtörténész volt, apja, Vytautas csinált nagyobb karriert. A későbbi politikus fizikusdiplomát szerzett szülővárosában, majd aspirantúrára járt és az egyetemen kapott mérnöki munkát. A szűkszavú biográfiák szerint elsők között csatlakozott a Litvániai Reform Mozgalomhoz, a Sajudishoz, amelynek kezdeti célkitűzése a gorbacsovi peresztrojka támogatása volt, de rövidesen nemzeti-felszabadító mozgalommá alakult, s együttműködve a hasonló lett és észt szerveződésekkel, élére állt a balti elszakadási tömegmozgalomnak. Kubilius hamar vezető szerepet kapott a Sajudisban, amely később a Haza Szövetsége (Litván Konzervatívok) néven jobbközép párttá alakult. A volt fizikus kitartott pártja mellett, amely kétszer is jelölte miniszterelnökségre. Az elemzők szerint mindkét esetben nehéz gazdasági helyzetben kapott lehetőséget a kormányzásra. 2008–2012 között annak ellenére sikerült kitöltenie mandátumát, hogy az a globális gazdasági válság idejére esett. Megszorító intézkedéseket hozott, de ezek hatására Litvánia kijutott a nehéz helyzetből.

2018 és 2024 között pártja EP-képviselője volt. Megbízták azzal, hogy az Oroszország–EU kapcsolatok jelentéstevője legyen a parlamentben. Életrajzírói kiemelik, még az Ukrajna elleni orosz agresszió előtt leszögezte, hogy „lehetetlen” jó kapcsolatokat fenntartani Oroszországgal, és sürgette az oroszoktól való európai olaj- és gázfüggőség radikális csökkentését. Nyilván ezek a radikális megfogalmazásai szolgálnak érvül azoknak, akik a litván politikust ruszofóbnak állítják be.

Az elemzők azt latolgatják, milyen feladatai lesznek az új hadügyi biztosnak. Azt is megjegyzik, hogy a Kubiliusra bízott tárcának nincs EU-s költségvetési fejezete. Az EB elnökének dokumentuma alapján fő feladata az európai hadiipar fellendítése lenne. Gyakran idézik az adatot, miszerint Oroszország ma háromszor annyi lőszer előállítására képes, mint az EU és az USA együttvéve. A szakértők szerint viszont szinte az összes védelmi és hasonló kérdés a tagállamok hatáskörébe tartozik. Ráadásul elképzelhetők hatásköri ütközések Kaja Kallasszal is. Feladatai közé tartozik majd az EU és a NATO közötti kapcsolatok fenntartása, ami szintén nem egyszerű dolog. Az EU tagjainak többsége NATO-tag, de vannak köztük semleges államok is. A védelmi koordinációt ez is bonyolítja. Sok éve tervezik például egy európai közös hadsereg felállítását, Kubilius a litván tévének (LRT) nyilatkozva ezt korainak nevezte, de hozzátette: elképzelhető, hogy az Unió közös katonai képességeket hozzon létre, amelyeket felhasználhatnak nemzetközi missziókban. Az interjúban kitért arra, hogy feladatai közé tartozik majd az európai űrkutatás fejlesztése, amelyben a polgári és katonai célok is fontosak. Kubilius az LRT-nek azt mondta, legfontosabb feladatának azt tartja, hogy az európai vezetők tisztában legyenek a veszélyekkel, azzal, miként kell ezeket kezelni, szembenézni a fenyegetéssel. Akkor – mondta – lesz majd elegendő pénz a hadiipari, infrastrukturális fejlesztésekre is.

Ruszofóbok, ruszofilek

Gyakran találkozni olyan állításokkal, amelyek az egykori Szovjetunióból vagy annak befolyási övezetéből származó embereket oroszbarátokra és -gyűlölőkre osztják. Nyilvánvaló: azok a népek, amelyek elszenvedték az orosz/szovjet uralom totalitását, brutalitását, eleve gyanakodva néznek mindenre, ami Keletről jön. Értelmiségük megismerte az orosz birodalmi ideológiát, megtapasztalta, milyen egy kultúra elnyomása, kisajátítása szovjet körülmények között. Eközben megismerték az orosz embereket, kultúrát, tudományt, szokásokat, és képesek az orosz társadalmat is differenciáltan szemlélni.

Az „oroszbarátság” is többelemű. Még élnek a nosztalgiák a szovjet korszak biztonságáról, rendjéről, sokan a helyiek közül is azonosultak a szovjet ideológiával. A volt szovjet területeken mindenütt élnek orosz vagy főleg orosz kultúrájú kisebbségek, amelyeket hátrányos helyzetbe hozott a nemzetállamok visszaállítása, az új államnyelv bevezetése 1990 után. Ők tartósan sértettek. Andrius Kubilius több, az orosz nyelvű médiának adott interjúban hangsúlyozta: nem szabad elvitatni az orosz nép demokráciára való képességét nem szabad az oroszokat Putyin rezsimjével azonosítani.

Túl békepárti a Vatikán a kormány számára

HÁBORÚ Böjti és imanapot hirdetett Ferenc pápa hétfőre, a Hamász palesztin terrorszervezet Izrael elleni támadásának első évfordulójára. Mindenkit arra kért – az egyházi és világi személyiségeken túl azokat is, akik nem hívők, de békét akarnak –, vegyenek részt a kezdeményezésében.

„Arra kérek mindenkit, hogy vegyen részt történelmünknek ebben a drámai órájában, miközben a háború szele és az erőszak lángjai folyamatosan egész népeket és nemzeteket söpörnek el” – jelentette ki néhány napja a katolikus egyházfő.

Vasárnap a pápa és az október végéig a Vatikánban tartott világszinóduson részt vevő püspökök rózsafüzért imádkoztak a Santa Maria Maggiore-bazilikában, Szűz Mária közbenjárását kérve a békéért.

Ferenc pápa korábban is számos alkalommal szólított fel fegyverszünetre. Nyolc napja zárult belgiumi látogatásán szintén a tűzszünet fontosságát emelte ki, s megdöbbenésének adott hangot a közel-keleti konfliktus kiterjedése miatt. A brüsszeli Baudouin király Stadionban tartott szentmisén arra szólította fel a híveket, közösen imádkozzanak a békéért. „A háború pusztító hatással van a lakosságra. A Közel-Keleten továbbra is naponta halnak meg emberek. Imádkozunk az áldozatokért, családjaikért” – mondta a pápa.

Egyre erőteljesebb felszólítások érkeznek különféle egyházi intézmények részéről is a közel-keleti fegyverszünetre. Az Európai Unió Katolikus Püspöki Bizottsága (COMECE) mély aggodalmát fejezte ki a közel-keleti helyzet miatt, s minden érintett felet azonnali tűzszünetre szólított fel. Mint közleményükben írják, százezrek méltósága, élete és megélhetése van veszélyben. A COMECE elnöke, Mariano Crociata püspök által jegyzett dokumentumban figyelmeztettek a konfliktusnak a régió egészére való átterjedésének veszélyeire. A Hamász 2023. október 7-i, Izrael elleni terrortámadása óta a Közel-Keleten pusztító erőszak, humanitárius válság és elképzelhetetlen emberi szenvedés tapasztalható – hangoztatta Crociata. Figyelmeztetett arra, hogy „a térségben veszélyes politikai dinamika alakult ki” egyre több résztvevővel. A nyilatkozat – az európai helyzetre is tekintettel – elítéli az antiszemitizmust és a radikalizálódást, valamint „az erőszakos szélsőséges cselekményeket és a terrorizmust”.

FOTÓ: AFP/ALBERTO PIZZOLI

Huszonegy új bíborost fog kinevezni a világ minden tájáról – jelentette be Ferenc pápa vasárnap. Beiktatásuk ünnepségét december 8-án tartják

A magyar kormány illetékesei, köztük Orbán Viktor, többször hangoztatta, hogy Európában csak a magyar kormány és a Vatikán lép fel a békéért. A magyar miniszterelnök tavaly tavasszal úgy fogalmazott, csak „ketten” maradtak a „béketáborban”. Szijjártó Péter külügyminiszter júniusi vatikáni látogatása során úgy fogalmazott, Magyarország és a Vatikán álláspontja „egybevág a háború és a béke kérdésében”.

Csakhogy a magyar kormány csak az ukrajnai háborúval kapcsolatban láttatja úgy, hogy egy oldalon áll a Vatikánnal. A közel-keleti kérdést illetően szó sincs arról, hogy hasonló álláspontot képviselne. A Szentszék ugyanis e konfliktus kapcsán is több ízben követelt tűzszünetet, a magyar kormány viszont ez ügyben hallgat, sosem szólított fel fegyvernyugvásra. Így a Vatikán politikája e tekintetben túlságosan is békepárti a magyar kormány számára.

RÓNAY TAMÁS

FOTÓ: AFP/PIERO CRUCIATTI

Orbán Viktor a Patrióták Európáért jobboldali populista EP-frakció több más pártvezetőjével vett részt a Salvini vezette Liga nagygyűlésén

Orbánt ünnepelte az olasz szélsőjobb

PONTIDA Sajátjai között beszélhetett Orbán Viktor azon az olaszországi demonstráción, amelynek házigazdája Matteo Salvini, az olasz Liga párt elnöke volt, s amelyen a jobboldali populista európai parlamenti frakció, a Patrióták Európáért több politikusa is megjelent. A magyar miniszterelnök az itthon már unalomig ismételt politikai lózungokat hangoztatta. Mint mondta, ha folytatódik az illegális bevándorlás Európában, „Budapestről Brüsszelbe visszük a migránsokat, és az ottani irodák elé helyezzük őket. Ha akarják ezeket a migránsokat, hadd tartsák meg őket!" – mondta Orbán, nem kitérve arra, hogy Magyarországon egyrészt alig nyújtanak be menedékkérelmet a bevándorlók, s ha Brüsszelbe indítaná a menekülteket, a határátkelők többségén visszaállítanák az ellenőrzést. Orbán ismét azzal büszkélkedett, „Magyarországon zéró a migránsok száma", de azzal már nem untatta a nevét skandáló embereket, hogy mennyire megnőtt Magyarországon a külföldi vendégmunkások száma. „Ma Magyarország Európa legbiztonságosabb országa" – hangoztatta az itthon szintén jól ismert mantrát.

A demonstrációt Salvini nyitotta meg, aki szerint, ha adóemelésre van szükség, akkor „a bankárok fizessenek, ne a munkások". Mint mondta, a Liga számára az a legfontosabb, hogy visszavonja a bűncselekmények elkövetőinek állampolgárságát.

A megmozdulásnak külön aktualitást adott, hogy szeptember közepén a palermói ügyészség hat év börtönt kért Salvinire, mert még belügyminiszterként nem engedett kikötni az olasz partoknál egy menekülteket szállító hajót. Így a pontidai megmozdulást egyfajta Salvini melletti szimpátiafelvonulásnak is tartották. NÉPSZAVA

Butler majdnem mártírja

OVÁCIÓ Donald Trump szombaton alelnöke és egy sztárvendég oldalán tért vissza a kelet-pennsylvaniai kisvárosba, ahol júliusban az életére törtek.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

„A hátralévő 30 napban Pennsylvania az univerzum közepe lesz mindkét kampány számára" – árulta el a riportereknek Chris LaCivita, aki a korábban Ron DeSantis floridai kampányát igazgató Susie Wiles mellett Trump kampányának vezetője volt. A középnyugati állam 19 elektori mandátumával a legértékesebb billegő állam. Aki itt nyer, január 20-án minden bizonnyal beköltözhet a Fehér Házba.

Ám a választási számolgatás izgalmát is felülmúlta a tény, hogy Trump visszatért arra a pontos helyszínre, ahol július 13-án a fülét súrolta egy merénylő golyója. A támadásban életét vesztette Corey Comperatore tűzoltó parancsnok, akinek családját Lara Trump, az Országos Republikánus Bizottság elnökasszonya mellé ültették a republikánus elnökjelölt szombati nagygyűlés pódiumán, és Trump is lerótta tiszteletét a tragikusan elhunyt férfi virágoktól borított emlékhelye előtt.

A júliusban súlyos hibákat elkövető titkosszolgálat ezúttal több százas létszámban biztosította a terepet, s Trumpot egy golyóálló paraván védte a pulpituson.

A merénylet köré szőtt legenda szerint Trump éppen annak köszönheti az életét, hogy a drámai pillanatban éppen egy illegális migrációt szemléltető grafikont mutatott a közönségének, amihez jobbra kellett biccentenie a fejét, így kerülhette el a halálos lövés. „Imádom a grafikonjaimat" – nevetett Trump a közönségével együtt.

J. D. Vance republikánus alelnökjelölt is ott volt a rendezvény színpadán, aki az emberarcú trumpizmus nagyköveteként a hét elején meglepően baráti tévévitát folytatott ellenfelével, Tim Walzzal. A rendezvény igazi nagy durranása azonban a világ leggazdagabb embere, Elon Musk volt, aki a Tesla és a Starlink mellett a korlátlan szólásszabadságot hirdető, szűrés nélküli dezinformációknak is helyett adó X (korábban Twitter) tulajdonosa is. Musk szerint Trump az „egyetlen jelölt, aki megvédheti a demokráciát". A híveket azzal buzdította Trump melletti szavazásra, hogy ha nem mennek el, akkor ez lesz az utolsó választás. Lelkesedését nemcsak színpadi ugrálásával, de egy baseball-sapkával is tetézte, amelyen a trumpista Tegyük Újra Naggyá Amerikát felirat szerepelt.

Eközben Kamala Harris a Helene hurrikán okozta károk helyreállítását szervezi. Trump pénteken a vihar által leginkább sújtott Észak-Karolinában tartott lakossági fórumot, így Harris sem maradhatott adós a válasszal: a Biden–Harris-adminisztráció 100 millió dolláros gyorssegélyt jelentett be az állam közlekedési ütőerének számító, a viharban beszakadt I-40-es autópálya helyreállítására. További hír, hogy Barack Obama ma is népszerű, volt demokrata párti elnök is útra kel, hogy a billegő államokban népszerűsítse Kamala Harrist és programját. Az augusztusi demokrata jelöltállító konvención azt a régről ismerős gondolatot osztotta meg a közönségével, miszerint Harris nem csupán a saját szavazóiért, hanem minden amerikaiért fog dolgozni. Az első állomása a pennsylvaniai Pittsburgh környékén lesz, de egyelőre nem tudni, hogy az alelnök is vele tart-e a kampányrendezvényre.

FOTÓ: AFP/JIM WATSON

A techmilliárdos lelkes rajongóként buzdított a színpadon Donald Trump támogatására

> Elon Musk azzal buzdította a híveket a Trump melletti szavazásra, hogy ha nem mennek el, ez lesz az utolsó választás.

Meglepő brit–mauritiusi megállapodás

KÍNAI VESZÉLY Az új brit kormányra nehezedő nemzetközi, belpolitikai és gazdasági nyomás közepette először őszinte megrökönyödés, majd a következmények latolgatása után tiltakozás fogadta Sir Keir Starmer és külügyminisztere, David Lammy csütörtöki döntését a Chagos-szigetek visszaszolgáltatásáról Mauritiusnak. Az ellenzék kifogásolta, hogy az őszi parlamenti szünetben került sor a lépésre. Valószínűleg nem lehet megúszni, és azt a parlament által elfogadott törvénybe kell majd iktatni.

Az Afrika és Indonézia között félúton található, indiai-óceáni Chagos-szigeteket Mauritius részeként a napóleoni háborúk végén, 1814-ben foglalta el az Egyesült Királyság Franciaországtól, majd 1965-ben néhány további mauritiusi és seychelles-i sziget elcsatolásával alakult ki a ma Brit Indiai-óceáni Területként ismert terület, amelynek megtartásához London Mauritius 1968-as függetlenné válása után is ragaszkodott. Miközben a chagosi őslakosságot áttelepítették a 2191 kilométerre lévő Mauritiusra és más szigetekre, a szigetlánc legnagyobb tagján, Diego Garcián stratégiai jelentőségű brit–amerikai légibázist létesítettek. A most született megállapodás értelmében a terület ugyan Mauritiushoz kerül, de az Egyesült Királyság további 99 évi fennhatósággal rendelkezik majd Diego Garcia felett, garantálva az Egyesült Államoknak a támaszpont zavartalan jövőjét. A helyzetet bonyolítja, hogy Kína és India is katonai bázisok kiépítését szorgalmazza a térségben.

A reakciókat látva a megállapodás több sebből is vérzik. Maguk a chagosiak sérelmezik, hogy mind az Egyesült Királyság, mind Mauritius „következetesen semmibe vette" őket. Egyesek közülük viszszatérhetnek a szigetekre, de nem tehetik be a lábukat Diego Garciára. A brit média a jövő miatt aggódik. A The Spectator konzervatív lap attól tart, egy későbbi mauritiusi kormány katonai és titkosszolgálati lehallgatási pozíciókat biztosíthat Kínának, amely az utóbbi időben erősítette gazdasági-pénzügyi befolyását Mauritiuson, nagyszabású hitelekkel és egy minapi devizacsere-ügylettel. Bár az USA hivatalosan üdvözölte a Chagos-szigetek visszaadását, bizalmas források szerint szerette volna ezt elkerülni. Brit kormánytisztviselők is meghökkentek a döntés hallatán, hiszen „az Egyesült Királyság lényegében hidegháborús viszonyban van Kínával". David Lammy arra hivatkozott, hogy olyan, a brit szuverenitást jogilag megkérdőjelező helyzetet örökölt, amelyben már Diego Garcia biztonságos működtetése is veszélyben forgott.

Kézenfekvő kérdés, hogy mit jelent mindez a nagy brit szuverenitási kihívások, a Falkland-szigetek, Gibraltár és a ciprusi brit bázisok jövője szempontjából? A külügyi tárca egy szóvivője szerint „egészen más a helyzet és a történelmi alapok, továbbra is elkötelezettek vagyunk a fennhatóságunk alá tartozó külföldi területek iránt". Mind a Falkland-szigetek, mind Gibraltár lakossága legutóbb a brit szuverenitás megőrzésére szavazott. Ám az argentin külügyminiszter, Diana Mondino X-üzenetében úgy fogalmazott, hogy a „helyes irányba vezet a Chagos-szigetek visszaadása".

R. HAHN VERONIKA (LONDON)

FOTÓ: AFP

London további 99 évi fennhatósággal rendelkezik majd Diego Garcia felett, garantálva az USA-nak az ottani stratégiai légi támaszpont zavartalan jövőjét

LAPSZÉL

Zaporizzsjában is támadtak az orosz erők

FOTÓ: AFP/ROMAN PILIPEY

Áttörésre készülnek a napokban az orosz erők a Zaporizzsjai terület Orikhiv és Mala Tokmacska települése irányában – közölte Vladiszlav Volosin, az ukrán hadsereg déli erőinek szóvivője egy szombati tévéadásban, miközben Ukrajna keleti részén is folytatódott az orosz előrenyomulás. „Ha sikerrel járnak, Oroszország tűz alá tudja majd venni a Zaporizzsját Ukrajna keleti részével összekötő logisztikai útvonalakat" – mondta Volosin. Hozzátette: a hírszerzés szerint az oroszok élőerőt és utánpótlást koncentrálnak a térségben. NÉPSZAVA

Budapest párhuzamos macskái

SZALAI ANNA

A Fővárosi Közgyűlés egyre inkább hasonlít Schrödinger macskájához, és nem azért, mert a megszavazott javaslatok egyike egy új állatvédelmi központ létrehozása volt. Jóval inkább az abszurditás okán. A Nobel-díjas osztrák fizikus egy gondolatkísérlettel próbálta szemléltetni a mikrovilágban uralkodó törvények hétköznapi szemlélet számára meghökkentő idegenszerűségét, történetesen azt, hogy a részecskék egyidejűleg több helyen, különféle állapotokban lehetnek. A macska élő vagy holt állapota attól függ, hogy megfigyeli-e valaki. Másképp mondva: mindkettő lehetséges – élhet és halhat is a macska – egy-egy külön párhuzamos univerzumban.

Ilyen párhuzamos univerzumokban mozognak a Fővárosi Közgyűlésben helyet szerző politikai erők, amelyek között egyelőre nincs kapcsolat. Mindenki ragaszkodik a saját valóságértelmezéséhez, tudomást sem véve a másféle nézőpontról. Karácsony Gergely bukással felérő győzelemmel a háta mögött próbál kapaszkodni a demokrácia hőse szerepbe, miközben az előző ciklusban több olyan húzása is volt, ami nem sokban különbözött az orbáni modelltől, lásd például a Nemzeti Konzultáció mintájára indított lakógyűlést vagy éppen az egyszemélyi döntéshozatalt, amelynek eklatáns példája volt a két kormányközeli üzletemberrel két közgyűlés között saját hatáskörben nyélbe ütött plakátszerződés.

Az új többség – részben ezekre hivatkozva – követeli a hatáskörök visszaadását a közgyűlésnek és a bizottságoknak. Nem is lenne ezzel baj, ha a görbe ujjak nem akarnának szinte mindent, kiszolgáltatott bábbá silányítva a főpolgármesterséget. Karácsony ebbe nyilvánvalóan nem mehet bele. Húzhatna persze pajzsot, vértet, de ábrándos szemű lovagunk csak enerváltan csapkod a kötőfékkel hol erre, hol arra. Az se látszik, kit szeretne eltalálni.

Az önmagát a megegyezések bajnokának beállító városvezetőnek láthatóan fogalma sincs, miként terelje legalább a fő kérdésekben közös mezőre a közgyűlési nyájat. A törvényes működés három kötelező kelléke közül az alakuló ülésen csupán a bizottságalakítást sikerült kipipálni, de se a működési keretet biztosító szervezeti és működési szabályzat (szmsz), se a főpolgármester-helyettes ügyében nem sikerült dűlőre jutni. Legyinthetnénk: üres formalitás, de nem az. A helyettesi poszt bizalmi pozíció, korántsem mindegy, ki áll az ember háta mögött, amikor mindenfelől éles kések villannak. Érthető, hogy Karácsony ragaszkodik az előző körben bizonyított Kiss Ambrushoz, akiből azóta főigazgatót csinált, valamint szürke eminenciásához, Tordai Csabához, ők azonban a régi világ vörös posztójaként lebegnek Magyar Péter előtt.

Az Orbán-rendszer ellen hadba induló messiás pedig eltörölné a múltat, legalábbis azt a részét, ami nem passzol a saját univerzumába. De közben úgy van ott, hogy nincs jelen. Magyar már az országgyűlési választásra készül, és még csak véletlenül se akar bepiszkolódni a fővárosi politika zavaros vizeiben. Az újjászületésre vágyó sokaság azonban kissé túltolta a szavazást, így a mandátumok csaknem harmadát szerezte meg a Tisza, holott se programja, se jelöltje a fővárosban. Áthidaló megoldásként megtalálták Vitézy Dávidot, aki kellő ambícióval és kimeríthetetlen ötletcsappal bír ahhoz, hogy belebújjon a trójai faló szerepébe. De Magyar még azt sem vállalja fel nyíltan, hogy őt jelölje a helyettesi posztra. Így egymást erősítve göndörgetik lefelé a vörös szőnyeget Sára Botond főispán előtt, aki közgyűlési megegyezés híján saját szája íze szerint jelölhet helyettest Karácsony mellé.

> A kormány vélhetőleg akkor se tudna lemondani a főváros sarcolásáról, ha politikai érdeke úgy kívánná. Egyszerűen szükségük van a fővárosi befizetésre.

A káosz jó terep lehetne a Tiszával azonos számú fővárosi mandátumot begyűjtő Fidesznek. Szentkirályi Alexandra és a budavári farkasfalka agresszív ugyan, de nem több. A régi többséget adó DK–MSZP–Párbeszéd hármasa egymást lenyomva próbál a felszínen maradni, a fővárosi játszmába esélyük sincs beleavatkozni, nem mintha olyan nagyon akarnának. A Kétfarkúakat két kerület vezetése is húzza.

S közben inog az egész alapzat. A kormány vélhetőleg akkor se tudna lemondani a főváros sarcolásáról, ha politikai érdeke úgy kívánná. Egyszerűen szükségük van a fővárosi befizetésre. S egyelőre nem látszódik az a párhuzamos univerzum, amelyben mindebből egy szép új világot teremne.

Felnőttek játszótere

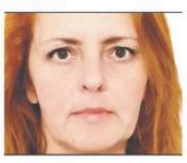

KRÁLIK EMESE

A közélet Magyarországon egy végtelenül leegyszerűsített hitrendszer. Az alapja, hogy a másik biztosan rosszat akar, az ellenség – nem ellenfél! – minden tagja és vezetője hazudik, en bloc mindenki hülye, aki nem ugyanazt gondolja, amit mi.

> A másik biztosan rosszat akar, az ellenség – nem ellenfél! – minden tagja és vezetője hazudik, en bloc mindenki hülye, aki nem ugyanazt gondolja, amit mi.

A jelenség Hódmezővásárhelyen szinte kézzel tapintható.

Még Lázár János volt a polgármester, amikor az önkormányzat kezelésében álló üdülőterületen egy turisztikai fejlesztés zajlott 2009-ben. Sok hasznos dologra futotta 50 millió forintból. Például egy játszótérre, amit hivatalosan ugyan kalandparknak hívtak, bár túlzás volt annak nevezni az egyébként valóban pofás kis mászóváras, kötélpályás, palánkkal kerített helyet, ahol az elemek fából vannak. Egy hibája talán tényleg volt. Maga a helyszín jócskán mélyebben fekszik az oda vezető útnál. Ugye nem kell részletezni, hogy csapadékos időben ezzel mi a probléma?

Alig kilenc évvel később Márki-Zay Péter lett a város vezetője. Az üdülőterület a helyiek szíve csücske, a reflektorfény továbbra sem került. A gyerekparadicsomot 2020 nyarán átminősítették sima játszótérré, ingyenes lett a használata. Egy évvel később Márki-Zay egy sajtótájékoztatón az öt lebontandó játszótér között sorolta fel. Eltelt egy újabb esztendő, egy városházi munkatárs azt mondta egy helyi hírportálnak, bontásról szó sincs, sőt új elemeket tesznek a régiek mellé. Idén márciusban az évértékelőjében Márki-Zay leszögezte, hogy felújítják, szeptemberben meg, hogy mégis lebontják.

Hogy melyik volt az inkább elbaltázott ötlet: belvizes mederbe rakni fajátékokat vagy nézni a természet munkáját ahelyett, hogy fém oszloptartókkal, favédő anyaggal lassítanák a folyamatot? A meggyőződését mindkét tábor a saját térfeléről kiabálja.

De azt biztosan belátják: nincs az a játszótér, amely örökké tartana.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

KÖSZTÉVÉ

Több volt benne

ATLANTISZ

BOD PÉTER

Az utóbbi hónapokban rendre ez a mondat hangzik el azon magyar csapatokban játszó labdarúgóktól, akiket a riporterek közvetlenül a mérkőzés lefújása után kérnek, értékeljék csapatuk teljesítményét. Kivétel nélkül vesztes mérkőzések utáni rövid nyilatkozatokról beszélek, amelyekben kénytelen-kelletlen elismernek a játékosok néhány hibát (a vereséget valamivel mégiscsak magyarázni kell, és egyben arra is szorul), majd a pozitívumokat emelik ki. Ezen a ponton szokott elhangozni a bűvös mondat: „Több volt ebben a meccsben."

Nem nehéz kitalálni, a kijelentés minden esetben arra vonatkozik, hogy vereség helyett a mérkőzés lehetett volna döntetlen is, sőt akár nyerhettek volna. Az ezeket alátámasztó érvelések meglehetősen gyenge lábakon állnak. „Ha jobban használjuk ki a helyzeteinket." „Ha több helyzetet tudunk kialakítani." „Ha jobban figyelünk a pontrúgásoknál." „Ha egy kicsit több szerencsénk lett volna." „Ha a bíró megadja a nekünk járó tizenegyest." Nem folytatom. Nézőként hüledezve hallgatom ezeket az értékeléseket, mert ezek szerint nem ugyanazt a mérkőzést láttuk, nem ugyanarról beszélünk. Legyen szó a válogatott egyik vagy valamelyik hazai klubcsapat másik mérkőzéséről.

Nem, uraim, nem volt több a mérkőzésekben. Hogy ne tárgytalanul, ne a levegőbe beszéljek, a magyar válogatott németektől elszenvedett 5-0-s és a Ferencváros Anderlecht elleni 2-1-es veresége után elhangzottakról írok. (Még a Fradi–Tottenham találkozó előtt.) E két mérkőzésen nagyjából-egészéből a pályán sem volt sem a válogatott, sem a Fradi. Bár az eredmények közötti különbség akár sugallhatná, hogy az utóbbi igen. Az utóbbi esetében Brüsszelt megint nem sikerült „elfoglalni", és a 2-1-es végeredmény azt jelezhetné, hogy szoros összecsapáson kapott ki a kevés magyarral felálló állítólag legmagyarabb csapat. Fontos tudni, hogy a Fradi az utolsó percekben szépített, az egyenlítésre esélye sem volt. Az már csak ráadás, hogy az Anderlecht 2-0-s vezetése a magyar bajnokra nézve hízelgő eredmény volt. Nagyjából innen kellene nézni a szomorú szemmel és kissé megtört hangon elmondott játékosi nyilatkozatot, ami szerint: „Több volt ebben a meccsben".

> Nézőként hüledezve hallgatom ezeket az értékeléseket, mert ezek szerint nem ugyanazt a mérkőzést láttuk, nem ugyanarról beszélünk.

Felnőtt fejjel amatőr nagypályás csapatban játszottam Gyulán, ahol egyedülálló módon (Budapestet leszámítva) létezik ebben a kategóriában városi bajnokság. Negyvenhét évesen akasztottam szögre a cipőt, ami most költözéskor a kezembe került eredeti dobozából makulátlan tisztaságban, ahogy közel egy évtizede eltettem. Máté fiam most kezdi focistakarrierjét az U9-eseknél, ami kimondhatatlan apai büszkeséggel tölt el. Neki mondtam, amit apámtól (ő foci közben a pályán esett össze és halt meg) hallottam, aki Hemingwayt idézte: „A sport megtanít becsületesen győzni és emelt fővel veszíteni".

A városi csapatunkban volt egy játékos, aki a vesztes meccseinket mindig a zuhanyzóban nyerte meg. Utólag rendre elmondta, mi kellett volna a győzelemhez. Egyszer végighallgattam, másodszorra dühösen rácsaptam a tusoló ajtaját.

Gödörben

CSILLAG ISTVÁN
közgazdász

HOSSZÚ MENETELÉS

Hazánk gazdasági növekedése, a lakosság fogyasztása második éve stagnál, a beruházások visszaesése jelentős, a költségvetési hiány és az államadósság makacsul magas. A helyzet sok tekintetben hasonló, mint 1987-ben volt, amikor a „Fordulat és reform” című esszénket megírtuk, ami először mutatta meg a nyilvánosságnak, hogy a magyar gazdaság növekedési, szerkezeti, intézményi és adósságválságban van, amit bizalmi válság kísér.

A válság(ok)ra válaszul akkor átfogó, radikális, decentralizáló és dereguláló piaci reformot javasoltunk, az intézményi rendszerben pedig óvatos politikai-társadalmi változtatásokat. Mindez elmaradt, csak az összeomlás gyorsult; a végső megoldást az jelentette, hogy a Kádár-rendszer három év múlva összedőlt. Igaz, a gazdasági átalakulás első forgatókönyveként elkönyvelt írásunk is elnyerte méltó jutalmát, munkahelyünket, a Pénzügykutatási Intézetet Medgyessy Péter megszüntette, mi, az anyag írói és szerkesztői munkanélküliek lettünk.

FOTÓ: MTI/KOSZTICSÁK SZILÁRD

HASONLÓSÁGOK ÉS KÜLÖNBSÉGEK

Betűhíven felidézve 1987-es fogalmazásunkat, most is „csökkent a gazdaság növekedési üteme, sőt egyes években vissza is esett”, a „lakosság egészének életszínvonala (fogyasztása) stagnál és jelentős társadalmi rétegek helyzete romlik”, az „adósságállomány növekszik”, „növekszik az inflációs nyomás, csökken az állampolgárok biztonságérzete”, a „külkereskedelmi mérleg egyensúlya romlik”. Akkor azt írtuk, ami a mai helyzetre is igaz, „ezek a jelenségek a magyar gazdaság alkalmazkodóképtelenségére utalnak”.

1987-ben legjobban a rövid távú fizetésképtelenségtől féltünk, mert ahogy írtuk, „a kamatterhek és a visszafizetési kötelezettségek rövid távon is fizetésképtelenséget idéznek elő”. A kamatok és a visszafizetési kötelezettségek ma azért nem fenyegetnek a rövid távú fizetésképtelenséggel, mert hazánk – egyelőre – az Európai Unió és a nemzetközi pénzügyi intézmények (IMF, Világbank) tagjaként számíthat a külső segítségre, és a világban pillanatnyilag még mindig pénzbőség van, végül a devizatartalékok szintje viszonylag magas.

Ugyanakkor az is igaz, hogy az államadósság utáni (kamat)kiadások nagyon magasak, elérik a GDP 5 százalékát, ami több, mint akár az oktatásra (4,7 százalék), akár az egészségügyre (4,5 százalék) fordított pénz. Bár a helyzet nem drámai, nem igényel azonnali beavatkozást, de jól kiszámíthatóan és gyorsuló mértékben romlik.

A dilemma a régi: önerőből robusztus gazdasági növekedésre nem, legfeljebb stagnálásra vagyunk képesek. Ha gyorsabb gazdasági növekedést akarunk, akkor ennek az ára a külső források fokozott igénybevétele, az eladósodás. Amíg azonban 1987-ben a szovjet típusú társadalomtól, a kommunizmustól távolodóban voltunk, most a versenyvilágtól, a kapitalizmustól, a nyitott piacgazdaságtól, Európától távolodunk. Ráadásul a Rákosi-korszak vas és acél országának szerkezeti merevségéhez hasonlóan most akkumulátorgyártó és akkumulátor-megsemmisítő nagyhatalomként romboljuk szét ivóvíz-levegő-termőföld bázisainkat, a termelés energiaigényességét irtózatos szintre emelve. Hátat fordítunk a magyar felzárkózást ingyenes támogatással segítő Európai Uniónak, és a „gazdasági semlegesség” álcája mögé bújva az elnyomó, háborús agresszor országok szövetségeseivé válunk.

> A miniszterelnök vabankra játszik, ami egyre drágább lesz, ráadásul a politikai térfélen hirtelen feltűnt riválisa, Magyar Péter egyre jobban fenyegeti. Az sincs kizárva, hogy a műtők hőfoka után Magyar Péter elkezdi mérni a gazdaság lázgörbéjét is.

KIJELÖLT BAJNOKOK ÉS GAZDASÁGI SEMLEGESSÉG

Harminchét évvel ezelőtt a „Fordulat és reform” anyagunkban arra mutattunk rá, hogy a gazdaság akkori alkalmazkodóképtelenségét a mesterségesen létrehozott, versenyképtelen szocialista nagyvállalati rendszer okozza. A szocialista nagyvállalati rendszer eltűnt, ám az utóbbi tizenöt év alatt helyére lépett az Orbán által kijelölt és nemzeti bajnokká tett oligarchák monopoljogokat és monopoljáradékot élvező rendszere. Ez saját piaci eredményeiből nem, csak a magyar és az európai adófizetők pénzén élősködve képes fennmaradni, hogy jelentős felárral építsen stadiont, vasútvonalat, kedvezményezett monopolistaként működtesse a magyar fogyasztók által vásárolt szolgáltatások (pl. energia és közmű, kiskereskedelem és kommunikáció) vállalatait.

Az Orbán által mantraként ismételgetett „gazdasági semlegesség” ott kezdődne, hogy ne a vezér akarata, hanem a versenyben elért és igazolt hatékonyság jelölje ki a vállalatok pozícióját, eredményességét. Ezzel szemben a gazdasági semlegesség hangsúlyozása arra szolgál, hogy takargassa: számunkra (Orbán önkényuralma számára) kedvező feltételekkel már nem férünk hozzá az európai pénzekhez és az európai piacokhoz.

A magyar gazdaság utóbbi másfél évtizedben elért növekedését két külső tényező segítette: a világgazdasági konjunktúra és az európai uniós tagság, azon belül az Uniótól származó pénzek beáramlása. A Covid óta a külső környezet kedvezőtlenebb, az Uniótól rendszeresen érkező pénz az Unió adófizetőinek saját kormányaik elleni lázadása miatt jelentősen csökken, mert az európaiak már nem hagyják, hogy a magyar vezér ellopja az ő adójukból származó uniós transzfereket.

Az ingyensegélyt, a vámmentes belépést, az azonos hatósági szabályok követéséből fakadó alacsony tranzakciós költségeket nem lehet felváltani – még a semlegesség leplével takargatva sem – a kemény kamatokért mért hitelekkel, a belépést szabályozó vámfeltételekkel és a számunkra külön költségeket jelentő szabályozási alkalmazkodással. A „gazdasági semlegesség” leplével letakart egymilliárd eurós kínai hitel, az emlegetett katari kölcsön jól jelzi, hogy a Kádár-rendszerhez hasonlóan megkezdődött – Orbán korlátlan uralmának és oligarchái vagyonosodásának fennmaradása érdekében – az élethalálharc a hitelezők kegyeiért.

A RÖGTÖNZÉS GAZDASÁGPOLITIKÁJA

Addig viszonylag könnyű volt megőrizni a fenntartható 4-5 százalék körüli növekedést, valamint a 4 százalék körüli költségvetési hiánnyal és lassan mérséklődő államadóssággal jellemezhető, fegyelmezett költségvetési politika és a viszonylag moderált infláció látszatát, amíg az Uniótól évente átlagosan, folyamatosan és zavartalanul beérkezett a GDP 3,5-4 százalékát elérő ingyensegély. De a rossz irányú változások mindig erősítik egymás hatását. A Covid miatti világgazdasági és magyar gazdasági visszaesés szinte egyidejűleg sújtotta Magyarországot az európai adófizetők által kikövetelt jogállamisági eljárás és az európai pénzek visszatartásának bevezetésével, továbbá azzal, hogy először tűnt veszélyesnek Orbán hatalmára az ellenzéki összefogás a 2022-es választások előtt.

Ekkor Orbán régi trükkjei már nem voltak elégségesek, a választók megvásárlására „helikopterből” szórtak ki több ezermilliárd forintot (a GDP közel 5 százaléka), ami azonnal megemelte a költségvetés hiányát, ami miatt a választások után rögtön takarékosságra volt szükség. Ez is fékezte a korábban megszokott ütemű növekedést, de a 2022. I. félévi pénzeső akkora áremelkedést is okozott, hogy a fogyasztás 2022 végére és azóta is lefagyott. Az áremelkedés robbanásszerűen folytatódott 2023-ban, ahogy a fogyasztás visszaesése is, ami miatt nem gazdasági növekedés, hanem recesszió kezdődött.

Azóta látjuk, hogy a 2023-as visszaesést (–0,9 százalék) idén legjobb esetben 0 és 1 százalék körüli stagnálás követi, azaz két évet összevonva 0 növekedés, alacsony fogyasztás, drámai beruházási visszaesés, hozzá alig mérsékelhető államháztartási hiány fenyeget – pedig a növekedéshez az anticiklikus gazdaságpolitika jegyében költekezni kellene. De nincs „mibul”, ráadásul a túl korai költekezés kimeríti a 2026-os választási pénzeső elől a kasszát.

Innét jönnek a gazdaságpolitikai miniszter, Nagy Márton általi heti, de most már inkább napi rendszerességgel bemutatott bűvészmutatványok, amiket a hitelminősítők csodálkozva néznek: „kell-e már kötözni?”. Fokozódik a helyzet eszkalációjára való várakozás, amit a hirtelen jó útra tért jegybankelnök, Matolcsy György nem tud feltartóztatni, hiszen őt nemsokára le fogják cserélni egy szófogadóan, csendesen asszisztáló új jegybankelnökre, feltehetően a pénzügyminiszterre.

A miniszterelnök vabankra játszik, ami egyre drágább lesz, ráadásul a politikai térfélen hirtelen feltűnt riválisa, Magyar Péter egyre jobban fenyegeti. Az sincs kizárva, hogy a műtők hőfoka után Magyar Péter elkezdi mérni a gazdaság lázgörbéjét is.

CSAK A HAZUGSÁG NŐ, NEM A GAZDASÁG

Idén két ok miatt is meg kellene állítani az államháztartási hiány és az államadósság lavinává felhízó növekedését. Az egyik ok, hogy véget ért az Európai Unió által a Covid miatti visszaesés ellensúlyozása érdekében adott felmentés a túlzott, a GDP 3 százalékát meghaladó hiány tilalma alól. Ha nem kezd takarékoskodásba a kormány, akkor a túlzott hiány miatti induló eljárás az uniós pénzek további visszafogásával jár. A másik ok, hogy a makrogazdasági alapok romlása miatt a hitelminősítők reakciója sem marad el, és ha a kormány tétlensége kiváltja a hitelminősítők aktivizmusát, és a magyar adósság besorolása rosszabb lesz, még a semlegesség mantrája sem ment meg attól, hogy csak magas kamatra és rövid lejáratokra hitelezzenek.

A folyamat megállítása érdekében terveztek a 2022. évi 6,2 százalékos és a 2023-as 6,7 százalékos után 2024-re eredetileg 2,9 százalékos hiányt, amiről már a februári számok alapján kiderült, hogy lufi, és azonnal 4,5 százalékra emelték föl a célt. Ez a másfél százalékos emelkedés is csak akkor látszott tarthatónak, ha azonnal törölnek (Lázár János ÉPÍTÉSI miniszter kezével) közel 800 milliárd forint (a GDP 1 százaléka) összegű beruházást, és júliusban újabb különadókat (védelmi hozzájárulás, devizaváltás tranzakciós illetéke) vezetnek be kb. 400 milliárd többletbevétel jegyében.

A hazudozás persze nem ért véget, hiszen szeptemberben 130 pontban újabb kiadásokat töröltek. Ha összerakjuk, hogy 2023-ban –1 körüli gazdasági visszaesést hozott a GDP 11 százalékát elérő összesített többletkereslet (államháztartási hiány 6,7 százalék; MNB-tőkevesztés 1763 milliárd, azaz 2,3 százalék; EU-segély 1800 milliárd, azaz 2,4 százalék), akkor a GDP 4 százalékát elérő nagyságú pénzelvonás (2 százalékkal kisebb hiány, 2 százalékkal kisebb MNB-tőkevesztés) mekkora növekedést eredményez?

KAPÁLÓZÁSOK

A magyar gazdaság gödörben van, a miniszterelnök pedig részben emiatt, de részben egy komoly riválisa, Magyar Péter feltűnése miatt bajban. Hiába Magyarország fél évig az Unió soros elnöke, az agresszor Oroszország szolgálata, orosz ügynökként való viselkedése miatt az Unióban kiközösítették. Az utolsó mentsvár: Trump váratlanul komoly versenyre kényszerül, győzelme már korántsem biztos. A kínai kártya sem tűnik nyerőnek amiatt, hogy dömpingáron az Unióba zúduló elektromos autók növekvő vámtételei fenyegetik az akkumulátorgyártást.

A vezér hívei, oligarchái aggódnak, hogy lesz tovább, ha elfogy a „lé”? Feltalálta ugyan a meleg vizet a gazdasági semlegesség bevezetésével, azaz bárki jöhet, csak adjon pénzt, ám a semlegesség ott kezdődne, ha lenne tiszta és áttekinthető verseny, és nem csupán a győzők és Viktor vazallusai (mészárosok, garancsik, szíjjak és a királyi vő) futhatnának be a közpénzekért kiírt versenyeken elsőként a célba. Megkezdődött volna az Orbán-rendszer általános válsága?

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

A nevető úszó és angyala

INTERJÚ Pierre Assouline Az úszó című regényében az Auschwitzot megjárt Alfred Nakache francia és Európa-bajnok úszó, világcsúcstartó kivételes sorsát követi nyomon. Az író a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon válaszolt a Népszava kérdéseire.

HORVÁTH PATRÍCIA

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Ön sokkal több szállal kötődik Alfred Nakache-hoz, mint gondolnánk.

Így igaz. Magam is Észak-Afrikából származom, a vallási hátterünk is azonos. Amikor Franciaországba érkezett, ő is ugyanabban a párizsi gimnáziumban érettségizett, mint én, éppen azelőtt, hogy leigazolt volna abba a sportklubba, ahol most én is úszom.

Könyvében azt írja, hogy minden élet egy külön intim kartográfia és hogy az ember az maga a város, ahonnan származik.

Alfred Nakache számára ez az algériai Constantine volt, ahol anynyiféle közösség élt egymás mellett évszázadokon keresztül. Ez a szakadékok fölé épült város, a „hidak városa" számára egyet jelentett a családjával. Ide járt haza feltöltődni, és itt kapta még gyerekként azokat a köztársasági értékeket republikánus édesapjától, melyeket élete végéig megőrzött.

Azt írja, hogy a vízzel való küzdelem minden profi úszó számára az angyalával való küzdelem.

Mindenkinek megvan a maga angyala és egy fő hibája, amivel titokban harcol. Néha ez a lustasága vagy az akaraterő, esetleg az energia hiánya. Vagy a vágyé, hiszen minden a vágyról szól. Ahhoz, hogy valaki bajnok legyen, nagyon erős vágy szükségeltetik. Nakache 35 éves korában abbahagyta az élsportot, de úszni tovább úszott, mert élvezte. A halál is a vízben érte, annak a kis tengeri kikötőnek a közelében, ahol mindennap úszott.

Hogy viszonyul a vágy az íráshoz?

Ha nincs vágy, nincs könyv. Az emberek gyakran mondják nekem: „Milyen nagyszerű ötlet!" Pedig a könyv nem egy téma, nem is egy ötlet. Ha nincs benne mély, tudattalan vágy, akkor a szerző sosem lesz sikeres. És ez a vágy az, ami aztán rátalál az olvasóra a könyvesboltban. Majd ennek a vágynak a hatására olvassa végig a könyvet, miután kinyitotta.

És honnan jött a vágy, hogy épp most írja meg Nakache életét?

Egy igazán régi és egy új vágy találkozott össze ebben a könyvben. A régi a sport és a sporttörténet iránti szenvedélyem, hiszen az én szuperhőseim gyerekkoromban nagy bajnokok voltak, miközben magam is sportolócsaládból származom. Majd jött a Covid-válság, amikor néhány kórházat megjárt barátom esetében megfigyelhettem, hogy mennyire nehéz volt a számukra visszailleszkedni az életbe. Az ő rezilienciájuk juttatta eszembe Alfred Nakache-t, azaz mindazt, amit a koncentrációs táborok utáni életéről és újrakezdéséről tudtam.

Nem volt rizikós egy olyan nemzeti bajnokot választani, akinek vélhetően mindenki ismeri a történetét?

Egyáltalán nem ismerték, hiszen az egyik bajnok felülírja a másikat. Léon Marchand-ról – főleg így az olimpia után – mindenki tudja, kicsoda. De Nakache? Találkoztam olyan úszókkal, akik ugyan egy róla elnevezett uszodában edzenek, mégsem ismerik. Az emberek nem elég kíváncsiak ahhoz, hogy utánakutassanak valakinek. Ami engem igazán megérintett Nakache-ban, az nem is feltétlen az úszósportban elért eredményei sora, hanem az emberi tulajdonságai, az értékei, a lelkülete.

Feltűnt, hogy Orbán mennyire az előfutára volt mindazon szélsőségeknek, amelyek sok országban felütötték a fejüket. Érdekes látni, hogy miközben szólásszabadság van Magyarországon, addig a háttérben meghúzódó gazdasági cenzúra miképpen korlátozza mégis a véleménynyilvánítás szabadságát

Bizonyított tény, hogy a nagy ellenfél, Jacques Cartonnet adta fel Nakache-t?

Minden, amiről írok, tény és nem a fantáziám szüleménye. Nincsenek benne kitalált szereplők, és a műfaját tekintve is inkább elbeszélés, mint regény. Átszövik a gondolataim, de bármilyen témáról írjak is, mindig ugyanazt a megközelítést alkalmazom. Ha úgy tetszik, egyszerre vagyok újságíró, már ami a nyomozói munkát illeti, és egyszerre történész, ha az archívumokban való működésemet nézzük. A Cartonnet-ügyről pedig még a korabeli sajtó is beszámolt. Ők írták le, hogy Nakache azt mondta Auschwitzból való visszatérése után, hogy ha megtalálja Cartonnet-t, megöli. Ami persze nem történt meg, feltételezhetően, mert rájött, hogy ezzel semmit sem oldana meg, csak gyilkossá válna maga is.

Sok magyar sportolót említ a könyvében, sőt még egy magyar közmondást is idéz.

Ez is azért van, mert nagyon érdekel a sporttörténelem, és a magyaroknak igen jelentős hely jutott a nagy sportnemzetek sorában.

Mit gondol mindarról, ami mostanában Magyarországon történik a sporton kívül?

A francia sajtóban sokat lehet olvasni Magyarországról, és ami feltűnt nekem, az az, hogy Orbán mennyire az előfutára volt mindazon szélsőségeknek, amelyek sok országban felütötték a fejüket. Érdekes látni, hogy miközben szólásszabadság van Magyarországon, addig a háttérben meghúzódó gazdasági cenzúra miképpen korlátozza mégis a véleménynyilvánítás szabadságát. De Franciaországban sem vagyunk biztonságban a szélsőségektől. Bár szerintem a franciáknak nem a külföldiekkel és nem is a bevándorlókkal van problémájuk (mert a bevándorlókra szükség van, hiszen nincs elég munkaerő), hanem az iszlámmal és az iszlamizmussal az értékek összeegyeztethetetlensége okán. Ráadásul a kormányok eddig úgy tettek, mintha ez nem lenne probléma, pedig nagyon is az.

PIERRE ASSOULINE

1953-ban született Casablancában, Marokkóban. Író, újságíró. Az irodalommal való kapcsolata nem az írással indult: a Lire című folyóirat igazgatója volt, emellett jelenleg is a Goncourt Akadémia tagja. Mintegy harminc könyv, köztük tíz életrajz és ugyanennyi regény, valamint tanulmányok és dokumentumok szerzője. Rádiósként sorozatokat készít a France Culture adónak. Húsz éve tanít szépírást a párizsi Sciences Po Egyetemen. Ezenkívül sokat sétál, sokat úszik, túl sokat ír és állandóan olvas.

Ön számos életrajzot írt pályája során. Mi vonzza ehhez a műfajhoz?

Hiszek abban, hogy a múlt e kivételes emberek életén keresztül taníthatja a jelent. A történelem fénytörésén keresztül ráláthatunk az ismétlődésekre. Alfred Nakache esetében említettük az antiszemitizmust, ám az anticionizmus álcája alatt pontosan ugyanazok a mechanizmusok térnek vissza most is. Nemrég olvastam egy nagyon érdekes cikket egy libanoni keresztény filozófustól, aki teljes mértékben támogatja Izraelt, mert – mint mondja – a Hezbollahhal az a gond, hogy a békés, ám gyenge libanoni nép hagyta, hogy rajta keresztül az iráni radikálisok iszlamizálják az országot. Mindazt, ami Libanonban történik, aligha ítélik el az arab országok, mert gyűlölik az irániakat, és nagy veszélyt látnak bennük. Mert az irániak és milíciáik, a Hamász és a Hezbollah nem törődnek a palesztinokkal. Nagyon jól tudták, hogy ha megtámadják Izraelt, akkor az válaszlépéseket von maga után. És a válasz sajnos a civilek életébe kerül, akiket emberi pajzsként használnak fel. A mai Algéria is a háború küszöbén áll Marokkóval, és tilos az iszlamizmus ellen vívott egykori algériai polgárháborúról még csak beszélni is. Miközben ez még nem is Afganisztán, ahol hamarosan már azt is törvényileg tiltják majd, hogy a nők lélegezzenek. És ott vannak az iráni nők, akik, ha csak leveszik a fátylukat, 10 év börtönre ítélhetik őket. Ez egy rémálom. És ezeknek a rémálmoknak mindig közös a nevezőjük. Ennek tudatában kell lennünk. A legújabb regényem Izraelben játszódik az 1973-as háború idején, amit jóval az október 7-i események előtt kezdtem el írni. Valahol a végén mindenképpen ki szeretnék térni arra, hogy szerintem az amerikai és európai egyetemisták, akik azt csinálják, amit csinálnak, felnőttként szégyellni fogják magukat, mert rá fognak jönni, hogy az akcióikkal iszlamista diktatúrákat támogattak.

A főhős

Az Algériában született Alfred Nakache 1936-ban Berlinben, majd 1948-ban a londoni olimpián is képviselte Franciaországot, ám e kettő között megjárta Auschwitz poklát, a halálmenetet, hogy aztán Büchenwaldban érje a felszabadulás. Egy riválisa, Jacques Cartonnet feljelentése nyomán deportálták zsidó származása és a toulouse-i ellenállás tagjaként végzett tevékenysége miatt fiatal feleségével, Paule-lal és a kislányukkal, Annie-val, akiket Auschwitzban gyilkoltak meg.

Nagyon megmaradt bennem, amikor azt írja könyvében, hogy Nakache valószínűleg azért is élte túl az auschwitzi haláltábort, mert egy francia orvos, aki felismerte őt, odavette a kórházba ápolónak, hogy megmentse. Az ő feladata volt – gyógyszer híján – masszázzsal, érintéssel enyhíteni a haldoklók fájdalmain, azaz a szerencsétlenségben a nála is szerencsétlenebbek támasza tudott lenni.

Természetéből fakadóan önzetlen volt. Az úszásban is a váltó volt a kedvence, mert ott, ha egy elbukik, akkor a többieknek is végük. Nincs szolidárisabb műfaj a sportban a váltónál. Vízilabdázott is az úszás mellett, és ezt is csak azért, hogy csapatban játszhasson. És állandóan nevetett. Minden fotón nevet. Ez Nakache. Az a mindenki felé nyitott, nagylelkű ember, aki, ha elsőnek csapott a célba, azonnal a másodikat kezdte vigasztalni.

Megszületett, úszott, meghalt – írja.

Mint mi mindannyian. Csak a tevékenységet kell behelyettesíteni. Egy író esetében ez így szólna: megszületett, írt, meghalt. Azt hiszem, Nakache élete legnagyobb részét vízben töltötte. Még Auschwitzban is úszott a nagy esővíztározókban, míg a többiek őrködtek. Ahogy a könyvben is írom valahol: vízből vétetett és vízzé lett.

INFÓ

Pierre Assouline: Az úszó
Trubadúr Könyvek Kiadó
2024

LAPSZÉL

Fiatal magyar filmesek taroltak

FOTÓ: VERZIÓ FILMFESZTIVÁL

Lőrinczy Lia dokumentumfilmje és Karácsony Péter fikciós alkotása is díjat nyert a Blue Danube Film Festivalon. A négy Dunaparti országot érintő nemzetközi fesztiválon Lőrinczy Lia Who I Can Still Become (Akivé még válhatok) című műve nyerte el a legjobb dokumentumfilm díját. A zsűri értékelése szerint a film a magyar dokumentarizmus legjobb hagyományait folytatja. A diákzsűri Karácsony Péter High-Stand (Magasan) című fikciós alkotását, valamint Márton Dorottya How Did I Get Here? (Hogy kerültem ide?) című dokumentumfilmjét ítélte kategóriagyőztesnek. Előbbit titokzatos erdei történetként jellemezték, míg utóbbit őszinte és szívből jövő kutatásnak nevezte a zsűri. A fesztivál négy városban – Bécsben, Pozsonyban, Esztergomban és Budapesten – zajlott, összesen 18 alkotót díjazva öt kategóriában. NÉPSZAVA

Jön a Neveletlen hercegnő 3.

Húsz évvel a második rész után jön a Neveletlen hercegnő harmadik része, ezt a főszereplőt játszó Anne Hathaway jelentette be az Instagramon. A 2001-es első részben a tinédzser Mia Thermopolis megtudta, hogy ő Genovia hercegnője, a három évvel későbbi folytatásban pedig királynővé is koronázták. A kissé esetlen hercegnő szerepe hozta meg az áttörést Anne Hathawaynek a színészi karrierjében. A folytatás szintén a Disney-nél készül, ugyanúgy, ahogy Hathaway másik filmje, Az ördög Pradát visel második része is. TELEX

Színház a rács mögött

FOTÓ: BVOP

A Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet fogvatartottjainak „Törés” című előadása nyerte el az első helyet a IV. Országos Börtönszínházi Találkozón. A Várnagy Andrea zongoraművész közreműködésével létrejött projekt, a büntetés-végrehajtás innovatív reintegrációs programja idén is öt intézet színjátszóinak adott lehetőséget az önkifejezésre. A döntő nem csupán verseny volt, hanem szembenézés is a személyes és társadalmi felelősséggel. Az előadások címein tetten érhető az irónia és az önreflexió: „Az alkohol öl”, „Indul a (fegy)bakterház”. A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága és a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács szervezte esemény a művészetterápia és a drámapedagógia eszközeivel közelít a reintegráció kérdésköréhez. NÉPSZAVA

A színház hatalma

RITMUS A Centrál Színház műsorára tűzte Molnár Ferenc klasszikusát, a Játék a kastélyban-t. A szereposztás csábító, hiszen Alföldi Róbert és László Zsolt játssza a főszerepeket, remek párost alkotva.

BALOGH GYULA

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

A fanyarul akadékoskodó László Zsolt és a primadonna Alföldi Róbert remek párost alkot

Kockázat-e száz évvel ezelőtt írt magyar szerző által jegyzett darabot elővennie egy magánszínháznak? A válasz, hogy ha Molnár Ferenc valamelyik műve, például a Játék a kastélyban, akkor nemhogy kockázat, hanem ügyes befektetés. Főként, ha vonzó a szereposztás. A Centrál Színházban Puskás Tamás rendezésében a darabíró párost Alföldi Róbert és László Zsolt alakítja.

Az egyik első színházi élményem éppen Molnár Ferenc klasszikusa volt a Madách Színházban. Ajándékba kaptam a jegyet a Madách Kamarába az első sorba. Akkor Turait Márkus László, Gált pedig Zenthe Ferenc játszotta. A színészek nagy játékkedvére, a játék lehengerlő ritmusára jól emlékszem és arra, hogy Márkus igencsak „folyékonyan” beszélt, és ebből én is részesültem. De abszolút nem bántam. A másik Játék a kastélyban, ami számomra meghatározó, az a Vígszínház előadása Marton László rendezésében. Ott Benedek Miklós és Fesztbaum Béla volt a két főszereplő. Utazhattam velük Erdélybe, öt napon át mindennap néztem őket. Sohasem ismételték magukat, mindennap új színekkel bővítve felépítették saját magukban a szerepet. Benedek Miklós nem véletlenül nevezte nemrég megjelent életrajzi könyvében az egyik fontos előadásának a vígszínházit.

A Centrál Színházban figyelemre méltó eklektikus hotelbelsőt tervezett Bagossy Levente. Elegáns, de valahogy elindítja a néző fantáziáját. És amikor az elindult, akkor a jól ismert Molnár-történet is elkezd peregni. Szakács Györgyi jelmezei is jól illenek a darabhoz. A rendezés bízik a szövegben és színészekben – joggal. Nem talál ki hókuszpókuszokat, szépen eljátsszák a darabot, hangsúlyozva a színház a színházban érzetet. Molnár nem csak ebben a darabjában mutatta meg, hogy rendkívül ismerte a színház mechanizmusát, a színészek allűrjeit, sebezhetőségét, és persze a darabírókról is tudta ugyanezt. Sokszor megcsodáltam már Molnár dialógusait, de ezeket nem lehet megunni. Mindig fel lehet fedezni bennük valami újat, mást.

A mese a színház hatalmáról szól, de ahhoz, hogy ez működjön, kvalitásos színészek kellenek. Alföldi Róbert és László Zsolt mindenképp ebbe a körbe tartozik. Ráadásul nagyon jók együtt. Alföldi drámaírója a lebonyolító, a primadonna, a kreatív, de László Zsolt fanyarul akadékoskodó jelenléte teszi igazán teljessé a páros játékát. Nagyon figyelnek egymásra, érzik egymás ritmusát, szándékait. Talán emiatt lesz várhatóan biztos siker a produkció. Ezt ugyanis nagyon lehet élvezni.

Balla Eszter mint Annie igazi színésznő, egyfolytában játszik. Hol kitetten, máskor visszafogottabban, ahogy Molnár elvárná. Schmied Zoltán is hasonlóan jár el, színészt játszik, többféle tónusban. Fürdik a szerző sziporkáiban. A sármos zeneszerzőt Puskás Samu személyesíti meg. Érződik a színpadi megilletődöttsége, ami egyébként belefér a szerepébe, de szerencsés is, hogy nem akarja a partnereit lejátszani. Vele inkább csak úgy megtörténnek a dolgok. Magyar Attila lakájként és Rada Bálint titkárként maximálisan kihasználják a lehetőségeiket.

A néző pedig amellett, hogy jól szórakozik, elgondolkodhat azon, menynyire közel van egymáshoz a színház és maga az élet. Még akkor is, ha Molnár könnyedén végig úgy csinál, mintha csupán színházat játszana.

INFÓ

Molnár Ferenc: Játék a kastélyban
Rendező: Puskás Tamás
Centrál Színház

Együtt lélegezni a zenével

KONCERT A modern hangszerek ellenére hiteles Bach-játék és csipkefinoman szőtt Mozart-interpretáció. Jevgenyij Koroljov 75 évesen is csúcsformában – zongorajátéka intellektuális, sallangmentes, meggyőző.

FOTÓ: MUDRA LÁSZLÓ

Koroljov virtuóz játékát harmonikusan kísérték a Concerto zenészei

Az 1970-es évek vége óta Hamburgban élő, a nyugat-európai emigráns orosz értelmiség legjavához tartozó Koroljov pályáján ifjúkora óta meghatározó a Bach-életmű előadása. Interjúkban is elmesélte, hogy még otthon, a Csajkovszkij konzervatórium diákjaként, a legendás Glenn Gould mesterkurzusán, A fúga művészetének tételeit hallgatva érezte meg, hogy a Bach-interpretáció lesz az egyik fő életfeladata. Koncertek százai mellett Bach-felvételeivel díjakat is nyert – szólóban éppúgy, mint a feleségével, Ljupka Hadzigeorgieva macedón zongoraművésznővel alkotott kettősben. Most is együtt léptek a Zeneakadémia pódiumára, hogy Keller András és a Concerto Budapest kíséretével megszólaltassák Bach kétzongorás c-moll versenyművét; egy olyan kompozíciót, amit Bach az 1730-as évek közepén, egy korábbi oboa-hegedű concertójából írt át billentyűsökre.

Az elmúlt évtizedekben, a historikus előadói gyakorlat megerősödésével rendre felmerül a kérdés, hogy szabad-e, érdemes-e Bach, Händel, Haydn, Mozart műveit modern instrumentumokon megszólaltatni vagy minden esetben a korhű hangzásképre kell törekedni. Ezt a vitát tudományosan vagy teoretikusan nem lehet eldönteni, a Koroljov-formátumú művészek produkciói viszont azt jelzik, hogy a hangszerválasztásnál olykor fontosabb a szerteágazó felkészültség, a hitelesség, a szerzői életmű iránti alázat. Bach kettősversenyének komponálása után még csaknem egy évszázadnak kellett eltelni, mire megszületett a mai értelemben vett hangversenyzongora, de Hadzigeorgieva és Koroljov interpretációjában mégis helyükön voltak a gesztusok, a dinamikai kontrasztok; a művészek együtt lélegeztek a zenével.

Hasonlóan hitelesnek és természetesnek tűnt Mozart 1786 tavaszán komponált A-dúr zongoraversenyének (K. 488) tolmácsolása. Koroljov gyöngyözően virtuóz, de – saját személyiségéből adódóan – áttört, bensőséges előadásához harmonikusan illeszkedett a Concerto vonósainak és néhány fúvósának ugyancsak kamarazenei ihletésű kísérete. Itt sem kellett arra gondolnunk, hogy Mozart a saját magának írt darabot már nem csembalóra, de még nem is modern zongorára, hanem valamilyen bécsi fortepianóra képzelhette el. A hangszerválasztás kérdését felülírta a produkció míves kidolgozottsága, természetes egyszerűsége. Koroljov szereplését Mozart közismert gyerekdal-variációja, az Ah! vous dirai-je, maman (magyar verzióban: Hull a pelyhes fehér hó) kerekítette le.

A koncert neheze a szünet után következett: az idén 200 éve született Anton Bruckner 7. szimfóniájának (1884) hatalmas terjedelme, alig-alig követhető dallamgazdasága próbára teszi a hallgató figyelmét, miközben a mű szépsége, drámai ereje is vitathatatlan. A Concerto Budapest – Keller András szakmai vezetésével – nagy utat tett meg az elmúlt évtizedben, így ma már az osztrák–német késő romantika (Brahms, Bruckner, Mahler) nagy apparátusához, monumentális formáihoz is megvan a szakmai felkészültsége. RETKES ATTILA

INFÓ

Bach, Mozart, Bruckner
Ljupka Hadzigeorgieva, Jevgenyij Koroljov és a Concerto Budapest
Karmester: Keller András
Zeneakadémia, október 3.

Segítő jógasznob

ÉLETVEZETÉS Ötkor kel, fél 8-ra túl van meditáláson, légzőgyakorlatokon, edzésen és elkészítette lánya tízóraiját. Kőváry Anett újságíró sok évig rádiózott, majd élet- és szemléletmódot váltott, és ma már jógaoktatóként, gyászkísérőként dolgozik.

KRAUSZ VIKTÓRIA

FOTÓ: VIZI ATTILA

A jógában az a csodálatos, hogy annyit tudsz befogadni belőle, amire éppen akkor nyitott és képes vagy

Pulóverje alól ki-kivillan vállán a motiváló, megerősítő tetoválás: „I can. I will. End of story” (Képes vagyok rá és meg is teszem. Ennyi a történet.) – a szülés utáni depressziót legyőzve készíttette. Bal csuklóján a „One” felirat a U2 dalára és egy esküvőre utal, hogy emlékeztesse, az igazit keresi. Jobb csuklóján a Balin kapott karkötők vigyáznak rá. „Időnként kovászdarabok is vannak rajtuk, mert szeretek kenyeret sütni” – mondja nevetve. És azzal folytatja, hogy még mindig „adrenalinsokkban” van a néhány nappal korábbi könyvfesztiválos dedikálás után, ahol második könyvével rengetegen álltak hozzá sorba aláírásért. „Szerintem ez egyfajta próbatétel, hogy tudom-e alázattal kezelni a velem történteket. Kijöttem a fényre ezzel a könyvvel, s hiszem, hogy azokat találja meg, akik belőlem és a jógából épp ennyit akarnak megismerni. Mindenki ki tudja venni belőle, ami neki hasznos: az is, aki a jóga útján akar elindulni, és az is, aki éppen gyászol. A jógában az a csodálatos, hogy annyit tudsz befogadni belőle, amire éppen akkor nyitott és képes vagy.” Merthogy a Meztelen lélekkel egy önéletrajzi írás és egy jógatörténeti, de a keleti filozófiát, életmódot gyakorlati oldaláról is bemutató segítő könyv.

Kőváry Anett Sárospatakon született, általános iskolai magyartanárának biztatására lett újságíró. Budapesten diplomázott az akkori szegedi egyetem Havas Henrik által jegyzett médiaintézetében. Már 19 évesen hírügynökségnél és a Magyar Televíziónál dolgozott, majd szinte az összes kereskedelmi rádióban megfordult hírszerkesztőként. A legtöbb hallgatója a Class FM reggeli műsorában, Sebestyén Balázsékkal volt, a rádiótól 9 hetes terhesen rúgták ki. A lejtmenet a következő néhány évben traumát, fájdalmat és depressziót hozott az életébe. Egy pszichológus segítségével lassan rájött: fel kell állnia, és ebben a jóga volt a legnagyobb támasza. „Voltam depresszív, kritizáló, beképzelt, állandóan panaszkodó, sokat piáló és bulizó. Tudom, milyen a gödör alján lenni, és azt is tudom, hogy szerencsére már rengeteg önsegítő módszer létezik, így mindenki megtalálhatja azt, ami neki segít megszabadulni a szenvedésétől. De akármilyen hatékony is egy módszer, abban mind megegyeznek, hogy saját magunkat kell megmentenünk, a jobban létünk kizárólag a saját felelősségünk, hiába könnyebb másokat és a körülményeket hibáztatni. Az viszont a segítő feladata, hogy szükség esetén megtartsa, majd kellő időben elengedje az embert. Az egyik tanítványom mondta nemrég, hogy szerinte a jó anya hálót ad, nem halat, és ez igaz a segítőkre is” – mondja Anett.

Mindig is görcsösen akart tartozni valahová, mindegyik rádióhoz úgy ment, hogy hitte: egy nagy család tagja lesz, és majd egy irányba mennek. Mégsem sikerült. Lehet, hogy azért, amit pár hete egy asztrozófiai elemzésen mondott neki Ládonyi János: ő fényt mutat a hajóknak és azok eldöntik, arra mennek vagy sem. (Az asztrozófia a csillagok „bölcsességét” tanulmányozza, és a csillagok, csillagképek és bolygók által hordozott „üzenetek, energiák és hatások” megértésére törekszik.)

„Ki lehet mondani, hogy a szüleink generációja mit rontott el, és hogyan nevelt belőlünk megfelelési kényszeres, szorongó felnőtteket, ez nem hibáztatás, ez megállapítás, de ezt a terhet le lehet tenni, csinálhatjuk máshogy. Én például nagyon sokat beszélgetek a lányommal, a kommunikáció rettentő fontos, a szüleimmel ez nem működött jól. Sok mindent viszont nem csinálok olyan jól, mint ők tették a tekintélyelvű neveléssel, például a következetességet, ebben nem vagyok jó. Viszont nem félek egyedül lenni, erősnek lenni, ez a szüleimnek köszönhető. És meg tudom majd mondani a lányomnak, hogy mit csináltam rosszul. Látja, hogy nem vagyok tökéletes, hibázom és tudok bocsánatot kérni, érzelmileg mindig elérhető vagyok neki” – magyarázza.

ÖNSEGÍTÉS

KŐVÁRY ANETT:

Akármilyen hatékony is egy módszer, abban mind megegyeznek, hogy saját magunkat kell megmentenünk, a jobban létünk kizárólag a saját felelősségünk, hiába könnyebb másokat és a körülményeket hibáztatni

Anett szerint elfogadó önszeretetre van szükség, ami nem csap át az „ilyen vagyok, így fogadj el”-be. Próbáljuk a lehető legtöbbet kihozni magunkból, ehhez állandó önreflexió kell, ami fárasztó. Mivel hivatása lett a hobbija, ezért amikor töltődésre van szüksége, nem „agyal”, hanem például rádiót hallgat, a Grace Klinikát nézi, vagy öt kilométert sétál az erdőben. Azt mondja, van annyira jógasznob, hogy szerinte a jógához minden élethelyzetben érdemes segítségért nyúlni.

A pandémia előtt indította első gyászcsoportját. „Megfenyegettem a Jóistent: oké, csinálom ezt, de adjon hozzá mindig elég erőt” – mondja nevetve, ám komolyan gondolva. Munkája során életvezetési módokat, problémákat beszél át klienseivel, a jógafilozófia mentén megnézve, éppen hol tart az illető, merre lenne érdemes menni, és oldják az elakadásokat – jógával, beszélgetésekkel. Ájurvédikus jógaterapeutaként egészségvisszaállító- és megőrző terápiát alkalmaz. A hitelesség fontos számára: nem eszik húst, nem iszik alkoholt. Szerinte a jógaoktatással nem fér össze a bormámoros bulizás és a dupla húsos burger.

Anett már gyerekként intuitív volt, váratlan megérzései eddig be is jöttek. A himalájai tradíció (amely az emberi elme képzésének különleges módszereit tanítja, célja, hogy az egocentrikus személyiségünkkel és a külsődlegessel való azonosulásunk helyébe a mindörökké tiszta, mindörökké bölcs, és mindörökké szabad önmagunkról szerzett tudás lépjen) szerinti jógaképzést tervezi elvégezni, figyeli magát, hogy mikor lesz rá kész, ugyanis ahhoz az anyagi világról le kell válni. Idáig még nem jutott el, de úton van. Erős nő, és erős férfi kell mellé, aki elbírja; ebből nem enged.

Börtön vár az iPhone-csalókra

APPLE Jogerős ítélet született egy olyan garanciális csalás ügyében, amely az Amerikai Egyesült Államok történetében is grandiózusnak számít. Két kínai állampolgárságú, de az Egyesült Államokban élő férfi hatezer hamis iPhone-t adott be javításra az Apple-höz, a cég pedig ki is cserélte ezeket valódi készülékekre. A csalássorozatot 2017 júliusa ás 2019 decembere között vitték véghez, a hamis készülékeket Hongkongból rendelték, és főként csomagküldő szolgálatok révén juttatták el az Apple szervizeibe – írja a player.hu. A két férfi mintegy 2,5 millió dolláros kárt okozott az Apple-nek. Egyiküket 57 hónap letöltendő, valamint három év felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték, emellett 1 072 200 dollár kártérítés megfizetésére kötelezték, és 53 610 dollár értékű vagyonelkobzást is elrendeltek. Társát 54 hónap letöltendőre és három év felfüggesztettre ítélték, 397 800 dollár kártérítést kell fizetnie az Apple-nek, továbbá 19 890 dollárt elkoboztak tőle.

NÉPSZAVA

A két csaló mintegy 2,5 millió dolláros kárt okozott az Apple-nek

HIRDETÉS

Nincs,
aki megölelje.
Nincs,
aki szoptassa.
Nincs,
aki felvegye.

Több száz kisbaba vár a kórházban arra, hogy valaki befogadja.

SOS GYERMEKFALVAK

Nevelőszülőket keresünk!
www.sos.hu/neveloszulo

Segítse az SOS munkáját!
www.sos.hu

Ki lesz az edzője?

FOTÓ: AFP/JONATHAN NACKSTRAND

Erőnléti edzője sem tudja, hogy kivel folytatja Milák Kristóf

NEM BESZÉL Még az ősszel megnevezheti új edzőjét Milák Kristóf kétszeres olimpiai bajnok úszó – nyilatkozta Zala György, a Honvéd klasszisának erőnléti edzője a Magyar Úszó Szövetség oldalán megjelent interjúban. „A mai napig nem tudom, hol és kivel fogja folytatni az úszóedzéseket. Nekem azt mondta: nyugi, ősszel megmondom, ki lesz az új edzőm. Rájöttem, ha véletlenül elkezdek az úszásról beszélni, akkor ő kikapcsol, én pedig elhallgatok. Így úszásról gyakorlatilag nem is beszélünk" – mondta a kétszeres olimpiai bronzérmes kenus. A Milákkal való közös edzéseivel kapcsolatban Zala kijelentette, rengeteget készültek együtt a Honvédban, nem igaz, hogy kihagyott. Milák a párizsi olimpián 200 méter pillangón címvédőként ezüstérmet nyert, 100 méteren viszont győzött. Ezután jelentette be edzője, Virth Balázs, hogy véget ért a kapcsolatuk. NÉPSZAVA

Szoboszlairól fantáziálnak

RÉMHÍR A Liverpool edzője állítólag fontolgatja, hogy igazol valakit a magyar válogatott játékos helyére, de Slot értékeli a kitartását.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

Emelt fővel távozott Kelet-Londonból a Liverpool új menedzsere. Ha csak minimális 1-0-val, de hétből hatodik bajnoki találkozójából került ki győztesen a „vörösök" élén. A Premier League-idényben eddig nyeretlen Crystal Palace ellen a látogatók legalább 70 percen keresztül voltak teljes fölényben. A baj csak az volt, hogy mire a házigazdák felébredtek, a Pool még elérhető távolságban volt, miután Diogo Jota 9. percben elért gólja után legalább egy tucat nagy helyzet maradt kihasználatlanul. A legnagyobb csapás Alisson kapus sérülése volt 11 perccel a találkozó vége előtt. A vezetőedző szerint a brazil válogatott hálóőre néhány hétre biztosan kiesett a csatasorból. A BBC Sport tudósítása kiemeli, hogy olyan rekorddal, mint Arne Slot – első tíz mérkőzéséből kilenc diadal – még egyetlen liverpooli edző sem dicsekedhet. Csapata ígéretekkel teli, kitűnően menedzselt együttesként a tabella élén érte el a második válogatott szünetet, így jogos a liverpooli remény, hogy a címvédő Manchester Cityt és az ezüstérmes Arsenalt is maga mögé utasítja a csapat szezon végén.

A 46. percben Alexis Mac Allister helyére behozott Szoboszlai Dominikről nyugtalanító hír jelent meg a hétvégén. A legendás trénerről, Bob Paisley-ről elnevezett liverpooli blog, a Paisley Gates a Football Insider portálra hivatkozva jelenti, hogy Slot a csapat egyetlen természetes 10-es pozíciót betöltő játékosának helyére a gyengélkedő Palace eredményeitől függetlenül kiváló formát elővezető Eberechi Ezét nézte ki magának. „A magyar játékos tisztességes teljesítményt nyújtott Anfieldre érkezése óta, de nincs meg az a támadó képessége, mint más, ugyanezt a posztot betöltő futballistáknak. Bár Szoboszlai értékes tagja a keretnek, a Liverpool jól járna, ha mással váltaná fel" – írja a blog, hozzátéve: a heti 120 ezer fontot kereső Szoboszlait ebben az esetben is érdemes lenne megtartania, mert a támadósor baloldalán is hasznos lehetne. Arne Slot egyébként még a szombati meccs előtt is hangsúlyozta Szoboszlai Dominik fáradhatatlan igyekezetét, kitartását.

A forduló legnagyobb szenzációjának az Aston Villa–Manchester United vasárnap kora délutáni mérkőzése ígérkezett, elsősorban Erik ten Hag jövője szempontjából. Az MU a táblázat 14. helyéről vágott bele a Bayern München legyőzése óta a föld felett lebegő birminghami csapat elleni összecsapásba, és ezen a statisztikán nem változtatott. Csalódást okozott az első félidő: a vendégek voltak a veszélyesebbek, mint ahogy annak is örülhettek, hogy a labda elkerülte Onana hálóját. Az egyetlen, korai nagy helyzetet Marcus Rashford kreálta, de Martinez hárítani tudta. A gól nélküli fordulás után a régi formáját nélkülöző csatár újabb sanszot hagyott ki, majd szerencsésen elkerült piros lapja után Ten Hag bölcsen lecserélte. A 70. percben Bruno Fernandes fülsiketítő kapufája keserítette el a Villa Parkban drukkoló tulajdonost, Sir Jim Ratcliffe-et és a szurkolókat. A végeredmény 0-0 maradt, Ten Hag helyzete a parádés védelemnek köszönhetően parányit javulhatott, annak ellenére, hogy az MU a bajnokságban eddig szánalmas 5 gólt lőtt.

A Manchester City 50 mérkőzés óta veretlen az Etihad Stadionban.

FOTÓK: AFP

Szoboszlai Dominik cseréként szállt be a győztes meccsbe, vezetik a PL-t

Arne Slot – első tíz mérkőzéséből kilenc diadal, ilyennel még egyetlen liverpooli edző sem dicsekedhet – megvédte a magyar játékost

Premier League, 7. forduló

Crystal Palace–Liverpool	0–1
Arsenal–Southampton	3–1
Brentford–Wolverhampton	5–3
Leicester City–Bournemouth	1–0
Manchester City–Fulham	3–2
West Ham United–Ipswich Town	4–1
Everton–Newcastle United	0–0
Aston Villa–Manchester United	0–0
Brighton–Tottenham Hotspur	3–2
Chelsea–Nottingham Forest	1–1

A PL ÉLCSOPORTJA: 1. Liverpool 18 pont, 2. Manchester City (17-8) 17, 3. Arsenal (15-6) 17.

LAPSZÉL

CR7 újabb rekordja

FOTÓ: AFP/FAYEZ NURELDINE

Cristiano Ronaldo büntetőből szerzett gólt csapata, a szaúdi al-Nasszr bajnokiján az al-Orobah ellen, ezzel pályafutása hatszázadik olyan meccsét játszotta, amelyen legalább egyszer eredményes volt. A 39 éves portugál csatár az első futballista, aki ezt a határt elérte. A 37 esztendős, jelenleg az Inter Miami együttesét erősítő argentin Lionel Messi a második, aki 556 találkozón vette be az ellenfelek kapuját. Az örökranglista hatodik helyét Puskás Ferenc foglalja el 434 mecscsen szerzett góljaival. IFFHS

Triplázott a Barcában

A spanyol labdarúgó-bajnokság (La Liga) 9. fordulójában az FC Barcelona Robert Lewandowski mesterhármasával idegenben 3–0-ra legyőzte az Alavést. A Real Madrid 2-0-ra verte a Villarrealt. A Barcelona nyolc győzelemnél tart és 24 ponttal továbbra is vezet, a Real 21 ponttal a második. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

FIGYELEM! Készpénzért vásárolunk könyveket, festményeket, bundákat, öltönyöket, Zinger varrógépet, karórákat, porcelánokat, ezüsttárgyakat, pénzérmeket, arany ékszereket, teljes hagyatékot. Üzlet: 2. kerület, Szilágyi Erzsébet fasor 25. Tel.: 06-1/488-7910, 06-20/334-9091.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com

Paksi atomcsapás a bajnokra

NB I Nyíregyházán történt a honi labdarúgó NB I. 9. fordulójának tán legkülönlegesebb momentuma, amennyiben a Bogár sporttárs leparancsolt a pályáról egy szurkolót. De olyat, aki nem kéretlenül került oda, hanem feladata volt: a kezdőrúgást akarta elvégezni. Csakhogy a delikvens a vendég Diósgyőr szimpatizánsaként DVTK-mezben szeretett volna túl lenni az aktuson – Nyíregyházán. Utóbb kiderült, ez nem járja, vendégszurkerek csak a látogatók szektorában tartózkodhatnak, pláne, mezben, sálban.

Szóra érdemes még, hogy Máté Csabával továbbra is nyeretlen a Debrecen, amely Felcsúton kapott ki a lengyel Golla hajrában elért gólja nyomán.

A Kecskemét sorozatban ötödik vereségét szenvedte el, a lilák a Hidegkuti stadionban kaptak egy hármast, így az MTK tartja a lépést az élmezőnnyel. A Zalaegerszeg is kieső helyen áll, a gárda ezúttal attól az Újpesttel szemben szenvedett vereséget, amely öt kör óta veretlen, ebben a periódusban pedig mindössze egyetlen gólt kapott. Sajtóhírek szerint a Megyeri úti stadion helyett a IV. kerület másik fertályán építik majd fel a lilák új stadionját.

A zöldek csatáján, Pakson hátrányba került a bajnok Ferencváros, Osváth, majd Böde és Tóth is betalált, az FTC csak szépített, s már csak gólaránnyal vezeti a Felcsút előtt az NB I-et.

NÉPSZAVA

NB I, 9. forduló

Paks–Ferencváros 3-1
Paks, 4388 néző. **Jv.:** Berke.
Gól: Osváth (3.), Böde (35.), Tóth (69), ill. Borges (64.)

MTK–Kecskemét 3-1
Hidegkuti Nándor Stadion, 2430 néző. **Jv:** Káprály.
Gól: Kosznovszky (18.), Molnár R. (22.), Beriasvili (87.), ill. Lukács (13.).

Nyíregyháza–Diósgyőr 0-2
Nyíregyháza, 8000 néző. **Jv.:** Bogár.
Gól: Edomwonyi (14.), Gera (46.).

Győr–Fehérvár 3-1
ETO Stadion, 4138 néző.
Jv.: Pintér.
Gól: Stefulj (9.), Gavric (12.), Boldor (93.), ill. Szabó B. (25. – 11-esből).

Felcsút–Debrecen 1-0
Felcsút, 1000 néző. **Jv.:** Rúsz.
Gól: Golla (89.).

Zalaegerszeg–Újpest 0-2
Egerszeg, 4974 néző.
Jv.: Bognár T. **Gól:** Brodic (7.), Ljujic M. (17. – 11-es).

FOTÓ: PAKSIFC

Kihúzta a gyufát a Duna-parton a magyar bajnoki címvédő

Bringás GP Kőbányán

A Kőbányai BringArénában másodszor rendezték meg a pályakerékpáros Grand Prix Budapest nemzetközi viadalt: a legjobb magyar eredmény férfisprintben született, Lovassy Patrik Rómeó a második, Csengői Bálint a negyedik lett, a győzelmet a romániai Szabó Norbert szerezte meg. MTI

Egymilliárdos főtáblára jutott

Bondár Anna főtáblára jutott a 3,2 millió dollár (1,17 milliárd forint) összdíjazású vuhani tenisztornán. A világranglista 90. helyezettje a selejtezőben még szombaton az ausztrál Arina Rodionovát (114.) búcsúztatta, vasárnap pedig az ukrán Julija Sztarodubcevát (115.) győzte le 7:6 (7–4), 6:4-re. MTI

Gyurta Dániel a Híresség között

Hivatalosan is beiktatták az Úszó Híresség Csarnokába az olimpiai bajnok Gyurta Dánielt, aki négy olimpián indult, és egy arany- (2012), illetve egy ezüstérmet (2004) nyert, emellett ötszörös világbajnok, valamint háromszor megdöntötte a világcsúcsot. Legutóbb, 2019-ben Salamon Ferenc került be magyarként a sportági Híresség Csarnokába. MTI

Már csak egy százszázalékos

KÉZILABDA Hibátlan produkcióval örvendezteti meg híveit a ferencvárosi női csapat, míg a BL-címvédő Győr majdnem beleszaladt egy pofonba, meglepetésre csak ikszelt Podgoricán.

Andrea Lekic (jobbra) hét gólja nagyon kellett az FTC negyedik győzelméhez

FOTÓ: MTI/ILLYÉS TIBOR

NÉPSZAVA

„A második félidőbe belealudtunk, pedig tudtuk, hogy jó csapat a Bistrita, de az első harminc perc után azt hittük, megoldódik minden magától. Aztán a védekezés és a támadás is szétesett, a letámadásokból pedig kaptunk vagy hat-hét gólt, szóval meg kell tanulnunk: a BL-ben nem lehet hátradőlni” – összegezte a Ferencváros újabb győzelmét Tomori Zsuzsanna a FradiMedia oldalnak. És igaza volt, ugyanis az FTC hullámzó teljesítményt nyújtva nyert 32-28-ra a vendég Gloria Bistrita-Nasaud ellen Érden a női kézilabda Bajnokok Ligája csoportkörének negyedik fordulójában.

Az előzmények amúgy a zöldek mellett szóltak, minthogy a Ferencváros az első három mérkőzését megnyerte a csoportkörben, míg a Kácsor Grétát is a soraiban tudó román vendég, a Gloria Bistrita-Nasaud egy győzelem mellett kétszer kikapott.

A szoros első negyedóra után 7-6-ról egy 5-0-s sorozattal tudott eltávolodni a házigazda, ekkorra állt össze igazán a védekezése, támadásban pedig többször is könnyed befejezésekkel volt eredményes. A szünetig még tovább növelte előnyét a Ferencváros, pihenőre nyolcgólos különbségnél vonulhatott (18-10). A fordulást követően megfelezte lemaradását a találatait ekkor sokkal könnyebben szerző román csapat (22-18), mivel a zöld-fehér védekezés nem működött. A szünet után nem tudta azt a hatékony kézilabdát játszani Allan Heine vezetőedző együttese, mint az első játékrészben, a vérszemet kapó vendégek pedig a 48. percben 26-23-ra feljöttek. A záró öt perc kezdésekor már csak két góllal vezetett a budapesti együttes (29-27), a hajrában azonban jobban koncentrált, így a BL-ben négy, valamennyi tétmérkőzést figyelembe véve pedig nyolc találkozó után is (Andrea Lekic hét gólja révén) megőrizte százszázalékos mérlegét.

A BL-címvédő Győr podgoricai vendégjátéka nem ígérkezett rázósnak: a montenegrói csapat teljesen átalakult, legnagyobb játékosai távoztak, így jobbára fiatal játékosaikkal töltötték fel a keretüket. De ez most egyáltalán nem látszódott, a Buducnost tudatosan, taktikusan lassította a játékot, és a végjátékban ráadásul Sakura Hauge is bravúrosan védett a Buducnost kapujában, erre alapozva csapata egyenlített. A vége előtt 16 másodperccel emberelőnyben támadhatott a Győr, de ezzel sem tudott élni, így a forduló meglepetéseként ikszelt a csoportutolsóval (23-23).

Női Bajnokok Ligája

Csoportkör, 4. forduló, A csoport: FTC-Rail Cargo Hungaria–Gloria Bistrita-Nasaud (román) 32-28. B csoport: Buducnost Podgorica (montenegrói)–Győri Audi ETO KC 23-23. A Ferencváros pontveszteség nélkül áll csoportjában.

Imre Bence tízese

A magyar válogatott Imre Bence (Imre Géza olimpiai ezüstérmes vívó és Kökény Bea olimpiai ezüstérmes kézilabdázó fia) tíz góllal járult hozzá a THW Kiel 29-24-es hazai győzelméhez a TVB Stuttgart ellen a német Bundesligában: az olimpikon jobbszélső 11 kísérletből szerezte tíz találatát. Csapata két vereség mellett harmadszor győzött a mostani szezonban.

Világkupát nyert a legjobb magyar

TORNA Három szer, három döntő – ez volt a minimális elvárása Mészáros Krisztofernek a szombathelyi Challenge világkupaverseny előtt. A legjobb magyar férfi tornász pedig egyből be is teljesítette álmát, tudniillik Szűcs Róbert tanítványa talajon és nyújtón a legmagasabb pontszámmal jutott döntőbe, míg korláton hatodikként kvalifikált. Sőt: talajon győzött is, míg Mayer Gréta ugrásban a második lett.

Mészáros Krisztofer, a győriek olimpiai kilencedik tornásza remek gyakorlatot mutatott be talajon, és magabiztosan nyert. „Megcsináltam, amit akartam, teljes mértékben elégedett lehetek – nyilatkozta Mészáros a szövetség hírlevelében. – Egy fokkal még jobb gyakorlatot csináltam, mint a pénteki selejtezőben. Örülök ennek is és annak is, hogy ilyen sokan kijöttek az Aréna Savariába. Utolsóként tornázni nem nagyon szeretek, mert sokat kell várnom, míg bemutathatom a gyakorlatokat, látom az ellenfeleim pontszámait, ezt kizárni nem tudom, úgyhogy mindig tisztában vagyok, mit kell elérnem, hogy ott legyek a mezőny elején. Ez néha terhet jelentem, de próbáltam azért nem foglalkozni ezzel Szombathelyen sem.” NÉPSZAVA

„Alaknázás, felforgató kísérlet” – állítja a főtitkár

PERPATVAR A Nemzetközi Ökölvívó Szövetség (IBA) zsarolásnak és elfogadhatatlan beavatkozásnak minősítette a Nemzetközi Olimpiai Bizottság levelét, amelyben a NOB arra szólította fel a nemzeti ötkarikás szervezeteket, hogy az adott ország bokszszövetségeit vegyék rá: szakítsanak meg minden kapcsolatot az orosz irányítás alatt álló és a Gazprom orosz állami olajipari óriáscég pénzéből működő IBA-val. A NOB-nak régóta ellenséges a viszonya az orosz Umar Kremljov által vezetett IBA-val, s kilátásba helyezte, a 2028-as Los Angeles-i olimpia programjában már nem is fog helyet kapni a sportág.

Az orosz Kremljov tavaly alpári stílusban véleményezte a NOB elnökét: „Nekünk Thomas Bachhal és csapatával van bajunk, mert ők a sportvilág prostituáltjai, akik nyakig benne vannak a politikában, és nem védelmezik a sportolók érdekeit.” Szerinte a korrupció Bach megválasztásával szivárgott be a Nemzetközi Olimpiai Bizottságba. Eközben Kremljov az orosz olajipari óriás, a Gazprom 50 millió dollárjából szanálta az IBA-t, sőt a hozzá hűséges tisztségviselőket dubaji luxusutakkal honorálta. Az IBA főtitkára, Chris Roberts szerint a NOB durván beavatkozott az IBA belügyeibe: „Ez az egyik legrégebbi sportág történetének rombolására és jövőjének alaknázására irányuló felforgató kísérlet.”

A Párizsban ötödik Kovács Richárd feje fölött harcolnak a sportvezetők

FOTÓ: AFP/ MOHD RASFAN

NÉPSZAVA

Szuper lett a Ferencváros

Megfürdették Nyéki Balázs (siker)-edzőt a srácok a Komjádiban

FOTÓ: MTI/HEGEDŰS RÓBERT

VÍZILABDA A Bajnokok Ligája-győztes Ferencváros a második félidőben fordított és 13-9-re legyőzte az Eurokupa-címvédő Jug Dubrovnikot a Budapesten rendezett férfi vízilabda Európai Szuperkupa döntőjében. A Császár-Komjádi Sportuszoda telt házas közönsége (2 ezer néző) meglehetősen emelkedett hangulatban (értsd: őrült nagy szurkolás közepette) indította a finálét, ám az első két negyed nem hozott megváltást az FTC-nek, a nagyszünetre már egygólos hátrányban volt (4-5). Az előző szezonban egyetlen tétmeccset veszítő FTC a harmadik negyedben a korábbinál sokkal koncentráltabban játszott támadásban és védekezésben is, ezzel pedig a horvát együttes nem tudott mit kezdeni. A nyáron a Népligetbe igazolt Vámos Márton révén az FTC három góllal vezetett, a hajrára pedig már csak a magyar siker mértéke volt kérdéses (13-9), így a zöld-fehérek a Magyar Kupa, a bajnokság és a Bajnokok Ligája után újabb trófeát emelhettek a magasba. Az FTC története során ötödször nyert Szuperkupát s ült a sportág trónjára. NÉPSZAVA

Defektet kapott a Curiosity

Tizenkét éve járja a Curiosity a Mars felszínét, és a friss felvételeken látszik, hogy a Mars-járó egyik kereke több helyen megsérült, de úgy tűnik, ez nem befolyásolja érdemben a működését. Korábban már egy új algoritmust fejlesztettek ki, ami úgy vezérli a kerekeket, hogy minél kisebb nyomás nehezedjen a kapaszkodókarmaikra. QUBIT

Folytatódik a világ legmagasabb felhőkarcolójának építése

Szaúd-Arábia egyik leggazdagabb mágnása újraindította a Jeddah torony építését, amely több mint 1000 méteres magasságával a szomszédos Dubajban található 828 méteres Burdzs Kalifát fogja megelőzni. A torony a tervek szerint 2028-ra készül el. Csaknem hét évvel azután indult újra az építkezés, hogy egy korrupcióellenes tisztogatás miatt 2017-ben leállt a munka. 444.

Fényjáték a Szabadság-szobornál

Október 11-én Budapesten a város egyik legismertebb jelképe, a Szabadság-szobor a modern technológia segítségével kel életre. A Gellért-hegyet díszítő szoborhoz kapcsolódó drónshow 19.30-kor kezdődik, és látványos fényjátékkal, valamint zenei aláfestéssel ejti majd ámulatba a nézőket. NÉPSZAVA

Felhőszakadás és áradások Boszniában

FOTÓ: AFP/DENIS ZUBERI

Jablanicában a lezúduló csapadék a közeli kő- és kavicsbányában felhalmozott törmeléket mosta rá a településre

VILLÁMÁRVÍZ Az Európai Unió számos országából, illetve Bosznia-Hercegovina szomszédságából is érkeztek mentőcsapatok, hogy az áradások és földcsuszamlások sújtotta területen segítsenek vasárnap. A nyugat-balkáni országot pénteken érték el a heves zivatarok, amelyek a déli részeken több települést is elárasztottak. A földcsuszamlások utakat, hidakat és épületeket sodortak el, és az N1 TV jelentése szerint legalább 20 ember vesztette életét, többtucatnyi az eltűntek száma. A legnagyobb kár a dél-boszniai Jablanicát érte, ahol a lezúduló csapadék a közeli kő- és kavicsbányában felhalmozott törmeléket mosta rá a településre. Montenegróban falvakat vágott el világtól a lezúduló eső.

Bosznia-Hercegovinában vasárnap helyhatósági választásokat tartottak, az ország választási bizottsága azonban az áradás sújtotta területeken elhalasztotta a voksolást. A hétvégi labdarúgó-mérkőzéseket sem tartották meg. NÉPSZAVA

> Az N1 TV jelentése szerint legalább húsz ember meghalt, többtucatnyi az eltűntek száma.

ÖTÖS LOTTÓ

Nyerőszámok:	20, 44, 72, 73, 82
5 találat	nem volt
4 találat	3 845 610 forint
3 találat	33 120 forint
2 találat	3765 forint
Joker: 172724	112 136 590 forint

HATOS LOTTÓ

Nyerőszámok:	6, 8, 16, 26, 32, 36
6 találat	nem volt
5 találat	300 890 forint
4 találat	6 855 forint
3 találat	2 980 forint

KENÓ

Október 5., szombat

15	6	11	12
13	15	22	32
33	35	38	43
46	48	53	56
57	66	77	79

Október 6., vasárnap

2	13	22	31
32	33	35	38
39	40	41	43
55	57	63	65
70	73	77	78

NAPOS IDŐ VÁRHATÓ

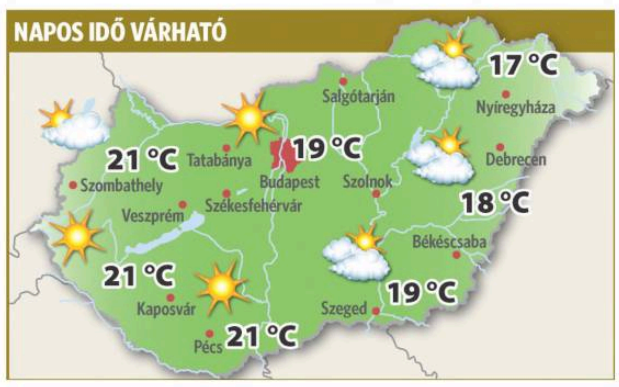

Boldog névnapot, Amália!

Az Amália női név a germán Amal- kezdetű nevekből származik. A névképző egy gót királyi családra utal, valamint megtalálható benne a védelem névelem is.

A kéretlen befektetési ajánlat legyen gyanús

ÁTVERÉS A rendőrség szerint a sürgetés az egyik jele annak, hogy valószínűleg csalók próbálnak hozzájutni a pénzünkhöz.

BERNAU PÉTER

Nem érkezett bejelentés magyar sértettről az Országos Rendőr-főkapitánysághoz (ORFK) az Ausztriában több befektetőt átvert Agrarvis nevű, a valóságban nem létező cég ügyében, válaszolta érdeklődésünkre a magyar hatóság. Lapunk múlt kedden megjelent számában foglalkoztunk az Agrarvisszal, amely profi honlapjával megtévesztette a befektetni szándékozókat, ám kiderült, a cégnek még irodája sincs, a honlapján megadott címen pedig nem volt elérhető.

A csalók egyik jellemző magatartása a sürgetés. Ha személyesen vagy a honlapon gyors döntésre próbálnak rávenni, akkor érdemes óvatosnak lenni, mert a valódi cégekre nem jellemző, hogy sürgetnék a vásárlót. Valós befektetési lehetőségek ritkán merülnek fel kéretlenül, különösen furcsa időpontban. Mindenképpen gyanakodjunk, ha irreális, gyors és jelentős haszonnal kecsegtető befektetési lehetőségeket kínálnak. Ha egy ajánlat túl jónak tűnik ahhoz, hogy igaz legyen, valószínűleg az is.

A webes átverés esetén két kategória létezik: valódi cég weboldaláról készített másolat, illetve olyan weboldal, amelyet azzal a szándékkal hoztak létre, hogy becsapják a jóhiszemű érdeklődőket. „A másolat sokszor megszólalásig hasonlít az eredetihez. Ilyen esetben érdemes ellenőrizni a weboldal domaincímét, illetve a weboldal mögött álló gazdasági társaságot, amelyet általában a »felhasználási feltételekre« kattintva tudunk megtenni. Már az is árulkodó jel, ha ilyen elem nem található az oldalon. Vigyázni kell továbbá a felugró hirdetésekbe ágyazott weboldalakra is. Ajánlott a keresőmotor segítségével felkeresni ezeket az oldalakat” – írta az ORFK. Azaz ne a felugró linkre, hirdetésre kattintsunk, inkább a keresőbe írjuk be a cég nevét.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Meggondolatlanul soha ne vágjon bele egy mesés hozamot ígérő befektetésbe

A valódi weboldalt általában befektetési csalásokhoz használják. Lehet regisztrálni, fizetési műveletek hajthatók végre az oldalon és nyomon is tudjuk követni „vagyonunk gyarapodását”. „Ez sajnos arra ösztönözi a befektetőt, hogy további összeget fektessen be, az elkövetők hamis tájékoztatásokat adnak a sértettnek, aki sok esetben csak akkor jön rá a csalásra, amikor szeretné a profitot realizálni” – figyelmeztet az ORFK. „Ekkor az elkövetők különböző kifogásokkal állnak elő, hogy miért nem tudják teljesíteni a kifizetést. Számos esetben a kifizetést – adó- és kezelési költségekre hivatkozva – újabb pénzösszegek befizetéséhez kötik. Azonban ennek teljesítése után sem utalnak pénzt a sértettnek.”

Pénzügyi műveletet megelőzően érdemes véleményeket olvasni az adott weboldalról vagy vállalkozásról, amihez célszerű különböző forrásokat keresni, ezzel minimalizálva az esélyét annak, hogy az elkövetők által írt pozitív – a bizalom erősítését célzó – vélemények alapján hozzunk döntést. További gyanút keltő körülmény, ha a weboldal helytelen, szokatlan magyar szövegezéssel készült.

Csalás népszerű hívószavakkal

Az osztrák Agrarvis nevű vállalkozás facsemetéket kínált eladásra, azt állítva, hogy aki beszáll a projektbe, hatékonyan segíthet a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklésében. A cég a honlapján azt állította, hogy az olcsó facsemeték óriási haszonnal értékesíthetők, amikor erdővé nőtték ki magukat, ráadásul a környezetvédelmi beruházásokra központi támogatást is lehet igényelni.

Spórolásból gyártottak hibás alkatrészeket

REPÜLÉSBIZTONSÁG Az olasz ügyészség szombaton hét személyt és két alvállalkozást vádolt meg csalással és repülőgép-biztonsági szabályok megsértésével – írta a Reuters. A nyomozást 2021 végén indították el, miután a Boeing közölte: az olasz Leonardo-csoport nem megfelelően gyártott le alkatrészeket a 787 Dreamliner repülőgépéhez. A nyomozók megállapították, hogy két olasz alvállalkozó olcsóbb, de a követelményeknek nem megfelelő titánt és alumíniumot használt egyes alkatrészek gyártásához, jelentős összegeket spórolva ezzel az alapanyagköltségen.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Hét személyt és két céget vádolnak csalással

Az ügyészekkel együttműködő repülőgépipari szakértők a vizsgálataik során legalább 4829 titánból és 1158 alumíniumból készült, nem megfelelő elemet találtak. „Ezeknek a statikai és feszültségállósági jellemzői lényegesen alacsonyabbak, ami hatással volt a repülés biztonságára” – mondta Brindisi város ügyésze. A megvádolt személyek és alvállalkozások időt kapnak arra, hogy védekezésükben bármilyen új bizonyítékot bemutassanak, mielőtt az ügyészek döntenek arról, kérik-e a bírót a tárgyalás kiírására. A Leonardo és a Boeing nem kívánt nyilatkozni az ügyben. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952–2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

2024. október 7.

N MOBIL VISSZHANG

A NÉPSZAVA MELLÉKLETE

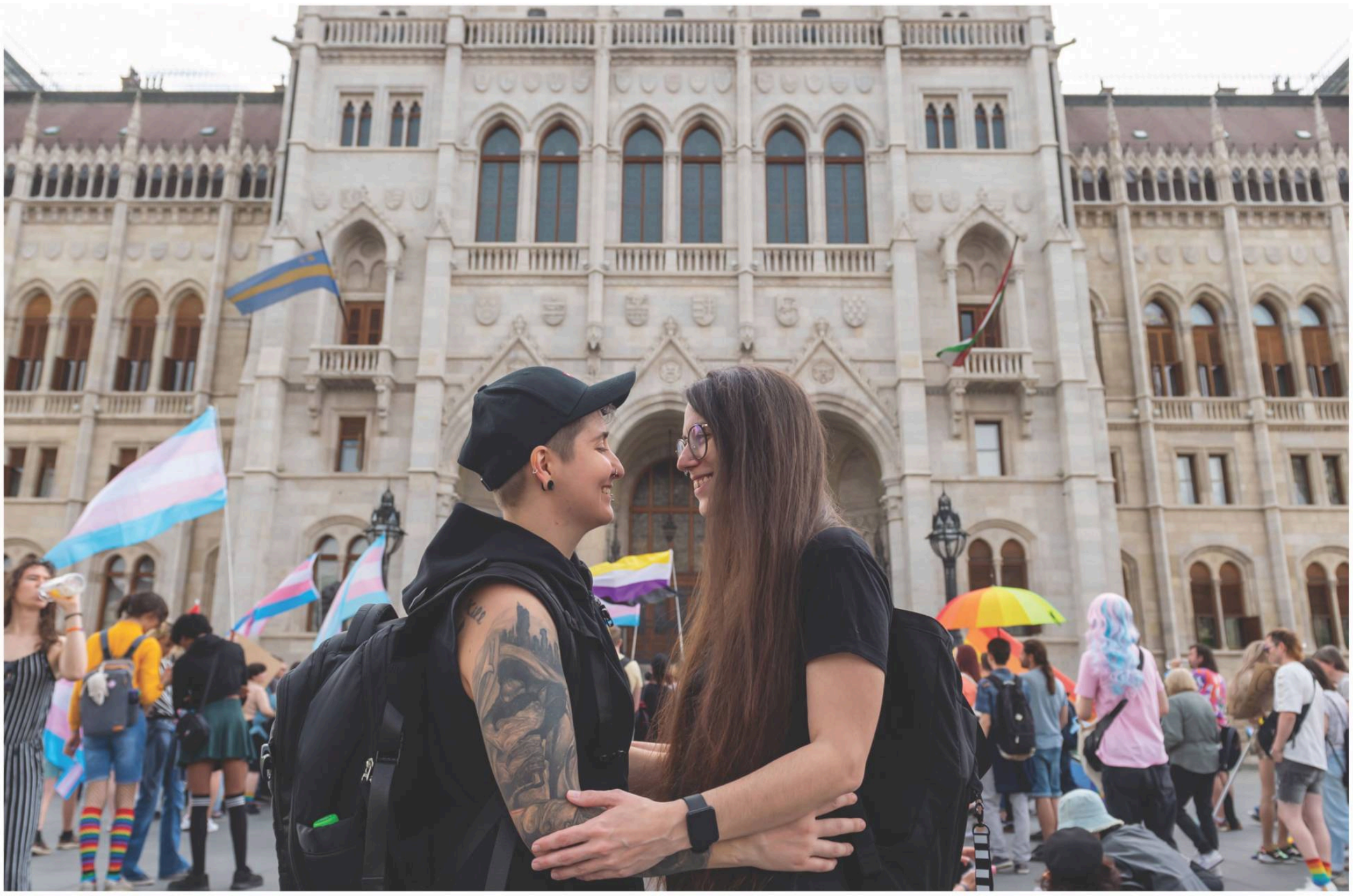

Transznemű nő az üvegplafon két oldalán

Marilyn Loden 1978-ban említette egy panelbeszélgetésben először ezt a fogalmat. Az „üvegplafon" kifejezés olyan láthatatlan akadályra utal, amely megakadályozza, hogy bizonyos személyeket vezetői szintű pozíciókba léptessenek elő egy szervezeten vagy iparágon belül. Vele írják le általában azokat a nehézségeket, amelyekkel a nők és a kisebbségek szembesülnek, amikor a férfiak által uralt vállalati hierarchiában magasabb beosztásokba próbálnak eljutni. A témáról az elmúlt években rengeteg konferencián adtak elő, születtek ajánlások, készültek kutatások és statisztikák. Ezek mind azt mutatják, hogy valós problémáról beszélünk. A kérdéskör legtöbbször azonban cisznemű (születéskor nőként jelölt), fehér nőkről szól, halmozottan hátrányos helyzetekkel már sokkal ritkábban foglalkoznak, amikor például egy transznemű roma nő munkahelyi karrierjéről beszélünk. Egy transznemű nő „örüljön annak", hogy a munkahelyén nem kap bántást, és esetleg befogadó környezetre talál?

Taylor Swift és a Libri

Ha már a nagy turnéján nem koncertezik Budapesten, legyen ott legalább egy könyvesboltban! Ha nem is személyesen. Múlt szombaton a Libri Allee vállalkozott is egy nagy Taylor Swift-rendezvényre. Volt itt jelmezverseny, silent disco, kvíz, barátságkarkötő-készítés és -csere. Nehéz lenne megmondani, mit lehetett volna még kitalálni a fanoknak. Ennek a rendezvénynek a hangja el kellett, hogy jusson Taylorig. Jobbnál jobb stadionokban léphetne fel nálunk!

Hallgassuk a Népszavát!

A mesterséges intelligencia lehetőségeit kihasználva olvasóink meg is hallgathatják a napi lapszám vezető írásait. Mindössze két kattintás, és Szabolcs már olvassa is egymás után a kiválasztott cikkeket. Egy listán pontosan jelezzük a hangfájlban szereplő anyagok címét és kezdési idejét. Érdemes kipróbálni! Rezgessük meg a Népszava hangját! Néhány perc „rádiózás", és sok mindent megtudhat a napi aktuális politikai és egyéb témákról. Autóban ülve így biztos kényelmesebb olvasni, de lehet még számtalan szituáció, amikor nehéz a betűket bámulni.

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. október 8., kedd | 152. évfolyam, 235. szám | Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

Békülő barátok

Lengyelország és Ukrajna szövetségesek, de kapcsolatuk történelmi konfliktusokkal terhes. Kijev most rendezni igyekszik a viszonyt, miután bizonytalanná vált a lengyel közvélemény ukránbarátsága. **7. oldal**

„Nem is olyan rossz”

Kritikusunk elolvasta Gyurcsány Ferenc álnéven írt bűnügyi regényét. Alapvetően egyetért a szerző kissé szokatlan utószavával, ahol saját magát értékeli. **11. oldal**

Súlyos veszélyt is jelenthet az MI

Nem az a legnagyobb probléma, hogy a mesterséges intelligencia álprofilokat hoz létre a közösségi médiában, hanem hogy már nem feltétlenül ismerjük fel, ha nem emberrel beszélgetünk. Pedig nem kicsi a tét, akár választásokat is lehet befolyásolni a technológiával. **13. oldal**

Nobel-díj a mikro-RNS-ekért

Két amerikai kutató, Victor Ambros és Gary Ruvkun kapja megosztva a 2024-es orvosi-élettani elismerést. Azt az alapvető elvet derítették ki, hogyan történik a gének működésének szabályozása. **16. oldal**

Babák a rendszeren kívül

ÁLLAM Intézményesül a trükk: a kórházak betegként látnak el náluk ragadt, elhagyott egészséges csecsemőket, akiknek másutt nem lenne helyük.

DOROS JUDIT, MUHARI JUDIT

„Most olyan kisfiút hoztam ki a kórházból, aki betöltötte a harmadik hónapot, egészséges, de eddig kénytelenek voltak egyik intézményből a másikba küldözgetni vizsgálatokra, hogy valahogy bent tudják tartani” – állította az SOS Gyermekfalvak kampányfilmjében egy nevelőszülő, Nagyné Grámán Ágnes.

A kisfiú egyike annak a több száz elhagyott babának, aki a születése után a kórházban „ragadt”, mert szüleik nem tudták, nem akarták hazavinni, a gyermekvédelem pedig a szakemberhiány miatt nevelőszülőkhöz sem tudta adni. S ez a kisfiú egyike lehet azoknak a babáknak is, akik egy intézményesülni látszó állami trükk révén maradhatnak a kórházakban: Nagyné Grámán Ágneshez hasonlóan több más gyermekvédelmi szakértő szerint is olykor betegként látják el a valójában egészséges babákat, hogy a kórházban maradhassanak. Benkő Emese, az SOS Gyermekfalvak korábbi pszichológusa, szakmai vezetőhelyettes, nevelőszülői tanácsadó is úgy fogalmazott lapunknak: a kórházban maradt babák többsége teljesen egészséges.

FOTÓ: BSIP VIA AFP/ASTIER

A magukra maradó babák gyorsan megtanulnak nem sírni

Az egyik északkelet-magyarországi kórház volt igazgatója is hasonló tapasztalatokat fogalmazott meg:

– Egy pici babánál mindig lehet találni valamilyen betegséget, sárgaság, nátha, egyéb, így az ellátásukat egy darabig a társadalombiztosítás finanszírozza.

Ez az állami „megoldás” is jelzi, hány sebből vérzik a hazai, erősen alulfinanszírozott gyermekvédelem. A tarthatatlan helyzetre hívta fel a figyelmet tegnap az SOS Gyermekfalvak, amely nagy nevelőszülői toborzókampányt indított.

ÍRÁSAINK A 3. OLDALON

Épp a vízszint felett a főváros

PÉNZÜGYEK – A fővárosi önkormányzat nulla forintos folyószámla-egyenleggel vágott neki az új ciklusnak – mondta lapunknak Kiss Ambrus volt főpolgármester-helyettes, aki immár a Főpolgármesteri Hivatal főigazgatója. A téma múlt pénteken is előkerült, amikor a közgyűlés alakuló ülésén a fideszes Szalai Piroska arról beszélt, hogy a főváros több száz milliárdos iparűzésiadó-bevételre tesz szert évente, majd feltette a kérdést: hová lett „az a rengeteg pénz a főváros számlájáról”? Kiss Ambrus a Népszavának utalt rá, hogy a szolidaritási hozzájárulás összege a jelenlegi 75,5 milliárdról 90 milliárdra emelkedhet jövőre. Ez a kormányzati elvonás tehát egyből 15 milliárddal nagyobb rést üt a főváros büdzséjén, miközben a bevételek növekedésére érdemben nem számíthatnak. Megemlítette azt is, hogy a kormány se a Lánchíd-felújításhoz, se a trolibuszvásárláshoz ígért támogatást nem fizette ki, márpedig a kettő együtt 17 milliárdos mínuszt jelent.

Belefulladhat Budapest a kiadások és elvonások árjába

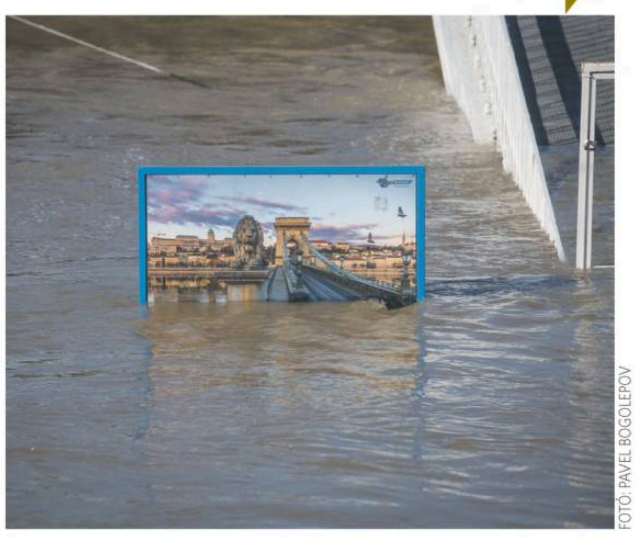

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

BŐVEBBEN A 4. OLDALON

Milliárdok a képviselők alkalmazottaira

TITKÁRSÁG Másfél év alatt 13 milliárd forintnál többet költött az állam az országgyűlési képviselők munkatársaira (asszisztensekre, sajtómunkatársakra, szakértőkre) – derült ki lapunk közérdekű adatigényléséből. Idén már csaknem 3,5 milliót költhettek fejenként és havonta a képviselők erre, ha pedig valaki nem meríti ki a keretet, a maradékot a frakciónak csoportosítják át. A kormánypártok része a nagy tortából 9,1 milliárd, a DK-sok tavaly év elejétől idén szeptemberig 643 millióért vettek fel alkalmazottat, a Momentumnál ez a szám 515, a Mi Hazánknál 612 millió. A képviselőknek lakás- és irodabérlésre, benzinköltségre is jár extra juttatás.

RÉSZLETEK AZ 5. OLDALON

Nulla százalékon a felújítási program

FOTÓ: SHUTTERSTOCK/OKSANA VINOPALOVA

Tennivaló lenne bőven, még sincs érdeklődés a lehetőség iránt

PÁLYÁZAT A július elsején megnyílt új otthonfelújítási program honlapján a 108 milliárdos keretre beérkezett igénymutató negyed évvel az indulás után is 0 százalékon áll. Senki sem erre számított. Bár az Energiaügyi Minisztérium kezdeményezésére az érintett tárcák, pénzügyi és szakmai közreműködő szervezetek képviselői leültek egymással, és áttekintették a program finomhangolását szolgáló javaslatokat, de pont a független szervezeteket nem hívták meg. Pedig nekik is bőven vannak javaslataik a változtatásra, mert ahogyan például a Magyar Családi Ház Tulajdonosok Egyesülete szakmai vezetője mondja, egyenesen abszurd, utópisztikus elképzelés, hogy egy családiház-tulajdonos több tucat iratanyagot megfelelően össze tudna állítani. Ehhez képest az már csak apróság, hogy az elnyerhető pénz is kevés.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Hajléktalanszállón is lesz üvegvisszaváltás

HULLADÉK A hazai palackvisszaváltásért felelős Mohu az idén hajléktalanszállóra is telepít automatát – tudtuk meg a Mol-hátterű társaságnál. A kísérlet tapasztalatainak kiértékelése után további éjszakai melegedők is szóba kerülhetnek – tették hozzá. Bár a pontos helyszínt nem jelölték meg, ismereteink szerint egy kőbányai intézménnyel zajlanak előrehaladott tárgyalások. Erre a többi között főleg azért van szükség, mert az idén júliusban elindult új palackvisszaváltási rendszer előre nem látott társadalmi mozgásokat indított el: nehéz sorsú emberek tömegei lepték el az élelmiszerboltokba telepített visszaváltó berendezések előtti teret. Ezzel a boltok és a háztartások is nehezen küzdenek meg.

CIKKÜNK A 6. OLDALON

Jelenleg is több száz új automata telepítésén dolgoznak

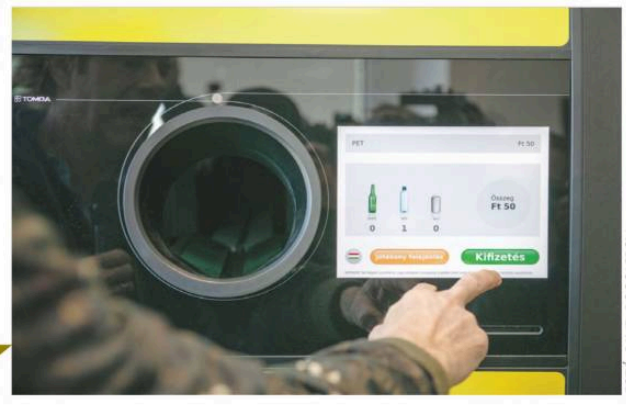

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

> Abszurd elképzelés, hogy egy családiház-tulajdonos az iratanyagot megfelelően össze tudja állítani.

Kudarc az állami felújítási program

TÁMOGATÁS

A lehetséges húszezerből negyedév alatt valamivel több mint ezren pályáztak. Kérdés, miként csigázható fel a kedv.

FOTÓ: AFP/FRANK HOERMANN

Első a papírmunka, és csak utána indulhat a felújítás. Nehéz átjutni az első akadályon

MARNITZ ISTVÁN

A július elsején megnyílt új otthonfelújítási program (OFP) honlapján a 108 milliárdos keretre beérkezett igénymutató negyedévvel az indulás után is 0 százalékon áll. Pedig amíg a szakértők előzetesen a papírokat vizsgálgattak és számolgattak, egész más előrejelzések jelentek meg. Nem véletlen, hogy az Energiaügyi Minisztérium (EM) kezdeményezésére az érintett tárcák, pénzügyi és szakmai közreműködő szervezetek képviselői leültek egymással két hete, és áttekintették a program finomhangolását szolgáló javaslatokat.

Az energiaügyi és a nemzetgazdasági tárcánál zajlott előkészületek több, olykor ellentétes szemszögből is bírálhatók. A kormány a szakmai igényeket annyiból kétségkívül figyelembe vette, hogy a jelentkezéshez beadandó különböző bizonylatok és tanúsítványok vastagsága akár a tíz centit is meghaladhatja. (Ezeket a banki ügyintézőnek egyenként kell lefénymásolnia.) Miközben a papírmunka a – szakértők által egyöntetűen üdvözölt – legalább 30 százalékos energiafogyasztás-csökkentési cél elérését hivatott biztosítani, a pályázati feltételek között a hozzáértők számos szakmai hiányosságra bukkantak. Ide sorolhatók a szereplők felelősségi viszonyainak pontatlanságai, induláskor pedig az állami ÉMI Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Nonprofit Kft. honlapján közzétett, részben megkerülhetetlen termék- és céglisták egy része még üresen állt. Bár a kezdeti tájékoztatások szerint a jelentkezések formabontó módon, csak élőben, a meghatározott bankfiókok MFB Pont Plusz nevű ablakainál adhatók be, az indulás után kiderült, hogy a feladatot elnyerő három hitelintézet közül a Gránit Bank nem is üzemeltet fiókhálózatot. Így a – kormányfő veje, Tiborcz István érdekeltségébe tartozó – hitelintézet néhány nappal az indulás után netes jelentkezést hirdetett. Bár ezt könnyítésként később maga az EM is bejelentette, vélhetőleg e félreértés is megelőzhető lett volna.

Az energiatakarékossági szándék üdvözlendő, de az OFP valóban megérett az átalakításra – közölte lapunk megkeresésére Pálffy Anikó, a Magyar Energiahatékonysági Intézet (MEHI) Nonprofit Közhasznú Kft. szakmai vezetője. Kérdésünkre megjegyezte: független szakpolitikai vélemények kidolgozásával is foglalkozó intézetüket a tárca nem hívta meg az egyeztetésre. Szerinte a kiírást az érintett háztulajdonosok számára a szakmai hiányosságok orvoslásával együtt szükséges vonzóbbá tenni. A szakértő a kulcstermékek regisztrációját például egyszerűsíthetőnek látja. Mivel ugyanakkor a visszajelzések alapján a listákra bejelentkező vállalkozók munkavégzési színvonala egyenetlen, a minőség-ellenőrzést is fokozhatónak tartja. A MEHI a nemzetközi tapasztalatok alapján nem támogatná a kötelező hitelfelvétel eltörlését. Az elnyert összeg visszafizetendő része növeli a kivitelezés biztonságát és tisztaságát, emellett pedig csak a bankok rendelkeznek a hazai lakásállomány felújításához szükséges pénzügyi képességekkel. Ezt a terhet a központi költségvetés – kiváltképp a nem vagy nehezen érkező uniós támogatások közepette – teljes egészében biztos nem bírja el. Ráadásul szerinte „semmi sincs ingyen”, a „cukorkaosztogatás” pedig anyagi kockázat és verseny híján csak a kontárokat hozza helyzetbe. Emellett kétségtelennek nevezte széles néprétegek hitelképtelenségét is, az érintettek ráadásul jellemzően huzatos, pazarló otthonokban élnek. Esetükben akár más célú források átcsoportosításával szükség lehet a beruházás százszázalékos állami átvállalására. (De a bontásért ingatlanok támogatási tilalmát is helyesli.) Pálffy Anikó nem tartja teljes kudarcnak a mostani otthonfelújítási pályázatot: a honlapon szereplő 0-s érték szerinte bizonyosan nem helytálló. A MEHI szakértője a pályázat indulása óta elkészült energetikai tanúsítványok 10 ezres számára utaló tárcaközlést sem kevesli. A jelentkezéssel együtt járó hitelbírálatok szintén időigényesek. De az időközben, kissé zavaros körülmények között kibontakozó, ingyenes födémszigetelés is többeket elbizonytalaníthatott – vélekedett a szakmai vezető. Mindemellett Pálffy Anikó fontosnak tartaná a több millió hazai ingatlantulajdonos érdeklődését felkeltő energiahatékonysági programok kidolgozását. Ehhez a szemléletformálást és az építőipar fehérítését is szükségesnek ítéli. Az új ösztönzőrendszer alapját a vissza nem térítendő állami támogatás, a kedvezményes hitel és az energiahatékonysági kötelezettségi rendszer együtt teremthetnék meg – véli.

> A cukorkaosztogatás anyagi kockázat, és verseny híján csak a kontárokat hozza helyzetbe.

Abszurd, utópisztikus elképzelés, hogy egy családiház-tulajdonos az OFP keretében több tucat iratanyagot megfelelően össze tudna állítani – vélekedett megkeresésünkre Gulyás István, a Magyar Családi Ház Tulajdonosok Egyesülete (MCSTE) elnöke. Tájékoztatása szerint a szaktárca az MCSTE-t sem hívta meg az egyeztetésre. A kivitelezésekben is részt vevő szakember elengedhetetlennek tartja a ház fizikai és a tulajdonos anyagi lehetőségeit figyelembe vevő, egyedi szakvéleményt. Mivel kormányzati lakáspolitika híján az emberek lerobbant otthonokban élnek, csak az, hogy az épületet alkalmassá tegyék a pályázati hőszigetelésre vagy nyílászárócserére, a kiírásban nem vagy csak részben támogatott költséges előkészületeket igényelhet – közölte az elnök. Aggodalommal tölti el, hogy a mostani kiírás nem vette át a szakszerű kivitelezés feltételeit meghatározó iparági leírásokat. Így nem egyértelmű, mely bizonylatok alapján kell megállapítani a legalább 30 százalékos energiamegtakarítást.

A szakember szintén kiállt az egyszerűsítés mellett. Szerinte ezeket a kormány brüsszeli engedély nélkül, saját hatáskörben is megteheti. Példaként a 2021-ben meghirdetett, akár 6 millió forintot is ígérő felújítási programot említette. Igaz, ott az energiahatékonyság-növelés nem számított előfeltételnek. Mindenesetre élt a gyanúperrel, hogy a jelenlegi kormány a döntéshozatal szintjén igazából nem gyorsítaná a hazai lakások közműfogyasztás-mérséklését. A felújítások ugyanis csökkentik az energiadíj-fizető családi és társasházi lakókra a rezsipolitikán keresztül gyakorolt kormányzati befolyást – vélekedett Gulyás István.

Fontosnak, de kevésnek nevezte az OFP-t megkeresésünkre Párdi Zsófia, a Társaság a Lakásépítésért, Lakásfelújításért Egyesület projektvezetője, a témával behatóan foglalkozó Igylakunk.hu szakírója is. Az energiapazarló otthonok többmilliós számához képest a most célként megjelölt 20 ezer házfelújítás „nem is látszik” – vélekedett. Az iratmennyiség mellett a kötelező hitelfelvételt is visszatartó erőnek tartja. Mindazonáltal felhívta a figyelmet, hogy a pályázat 2026 közepéig elérhető, tehát a kiíró felkészült az érdeklődés lassabb felfutására. Ráadásul az uniós pénzek szakszerűtlen felhasználásai az ellenőrzés fontosságára is figyelmeztetnek. A fő gondnak Párdi Zsófia szintén a lakáspolitika hiányát és a kiszámíthatatlanságot nevezte.

Bővülhet a jogosultak köre

A tárgyalások célja az ügyviteli terhek csökkentése, a pályázati folyamat felgyorsítása, egyszerűsítése – írta a Facebookon az EM. A kormány egyetértése esetén a lehetséges résztvevők köre bővülhet, a kölcsönt kérelmezőknek pedig kevesebb iratot kell benyújtaniuk – írták. A legalább 30 százalékos energiamegtakarítási feltétel viszont marad.

Július elseje óta több mint 10 ezer energetikai tanúsítványt állítottak ki – fűzték hozzá, ennek pályázati összefüggéseit nem pontosítva. Szintén megjegyzendő: az érintett tárcák által az elmúlt hónapok során bejelentett egyszerűsítések eddig nem vezettek az érdeklődés látványos felfutásához. Mostani érdeklődésünkre az EM lapzártánkig nem válaszolt.

Az OTP is várja a változtatást

Az OFP 2024. július 1-jei indulása óta az OTP Bank 110 érintett fiókjában összesen 10 919 ügyfél érdeklődött a lehetőség iránt – közölték megkeresésünkre a hitelintézetnél. Szeptember 30-ig 1437 kérelem érkezett. Ezek közül az OTP 1362-t fogadott be. Az érdeklődők és a jelentkezők száma közötti különbséget a nagyarányú ügyvitelben látják. Így a papírmunka mérséklése, illetve a résztvevői kör bővítése jelentős lendületet hozhat – vélik. Ennek előkészítése, az EM irányítása alatt, most is zajlik. Megjegyzendő: a bankok ilyenkor csak a formai előírások betartását ellenőrzik; az anyag szakmai bírálata csak ezután következik. A programba szintén bevont MBH és Gránit Banktól, valamint az állami MFB-től lapzártánkig nem érkezett válasz.

Csak felületi kezelésre elég a pénz

Miközben mértékadó szakmai számítások szerint a mintegy 4,5 millió hazai otthon túlnyomó többsége térségi összevetésben is elavult és energiapazarló, az Orbán-kormány az elmúlt 14 év során magánlakások átfogó energiafogyasztás-csökkentésének vissza nem térítendő támogatására mindössze egyszer, 2016-ban írt ki egy ötmilliárdos keretű, néhány óra alatt lemerülő pályázatot. (Ilyen célú hiteleket viszont kínáltak, illetve más megközelítésű felújítási pénzeket is osztottak.) A fogyasztók és – a rezsicsökkentés nyomán – az állami költségvetés ekképp máig évi több ezer milliárdunkat fizeti ki Putyinnak azért a gázért, amivel voltaképp az „utcát fűtjük”. Így idén júliustól, nem kis részben brüsszeli nyomásra, a kabinet a leginkább elavultként számontartott hazai családi házak energiafogyasztás-csökkentésére olyan, ingatlanonként néhány millió forintos támogatási pályázatot hirdetett, ahol hasonló összeget hitelként is fel kell venni. Miközben a 108 milliárd forintból a kiírás szerint is csak 20 ezer ház hozható rendbe, az összuniós, de nálunk is törvénybe foglalt, 2050-es szén-dioxid-kibocsátásmentességi cél évente értelemszerűen legalább százezer lakás felújítását igényelné. De az is kérdés, hogy a mostani pályázaton egymilliós önrész mellett igényelhető legfeljebb 6 millió mire elég. Egy energiafogyasztás-csökkentő mélyfelújítás ugyanis – ilyen sorrendben – először is egy minden egyedi szempontra kiterjedő tervezésből, majd hőszigetelésből, illetve nyílászáró- és fűtésirendszer-korszerűsítésből áll.

Otthonuk a kórházi rácsos ágy

BABÁK Intézményesült állami trükközés is kell ahhoz, hogy elláthassák azokat a csecsemőket, akik kórházban rekedtek, mert szüleik és a gyermekvédelem sem képes gondoskodni róluk. Az SOS Gyermekfalvak minden eddiginél nagyobb nevelőszülői toborzást indított.

DOROS JUDIT, MUHARI JUDIT

„Most olyan kisfiút hoztam ki a kórházból, aki betöltötte a harmadik hónapot, egészséges, de eddig kénytelenek voltak egyik intézményből a másikba küldözgetni vizsgálatokra, hogy valahogy bent tudják tartani” – állította az SOS Gyermekfalvak kampányfilmjében egy nevelőszülő, Nagyné Grámán Ágnes. Álláspontjával nincs egyedül, több gyermekvédelmi szakértő is erről számolt be lapunknak. Benkő Emese, az SOS Gyermekfalvak korábbi pszichológusa, szakmai vezetőhelyettes, nevelőszülői tanácsadó például úgy fogalmazott: a kórházban maradt elhagyott babák többsége teljesen egészséges. Az egyik északkelet-magyarországi kórház volt igazgatója pedig azt mondta: – Egy pici babánál mindig lehet találni valamilyen betegséget, sárgaság, nátha, egyéb, így az ellátásukat egy darabig maga a társadalombiztosítás finanszírozza.

Mindez arra utal, hogy mára intézményesült a trükközés az államapparátusban, olyan sok elhagyott baba „reked bent” a kórházakban. Mint emlékezetes, lapunk írt először arról, hogy országszerte már 280-300 kisbaba töltötte élete első hónapjait kórházakban azért, mert

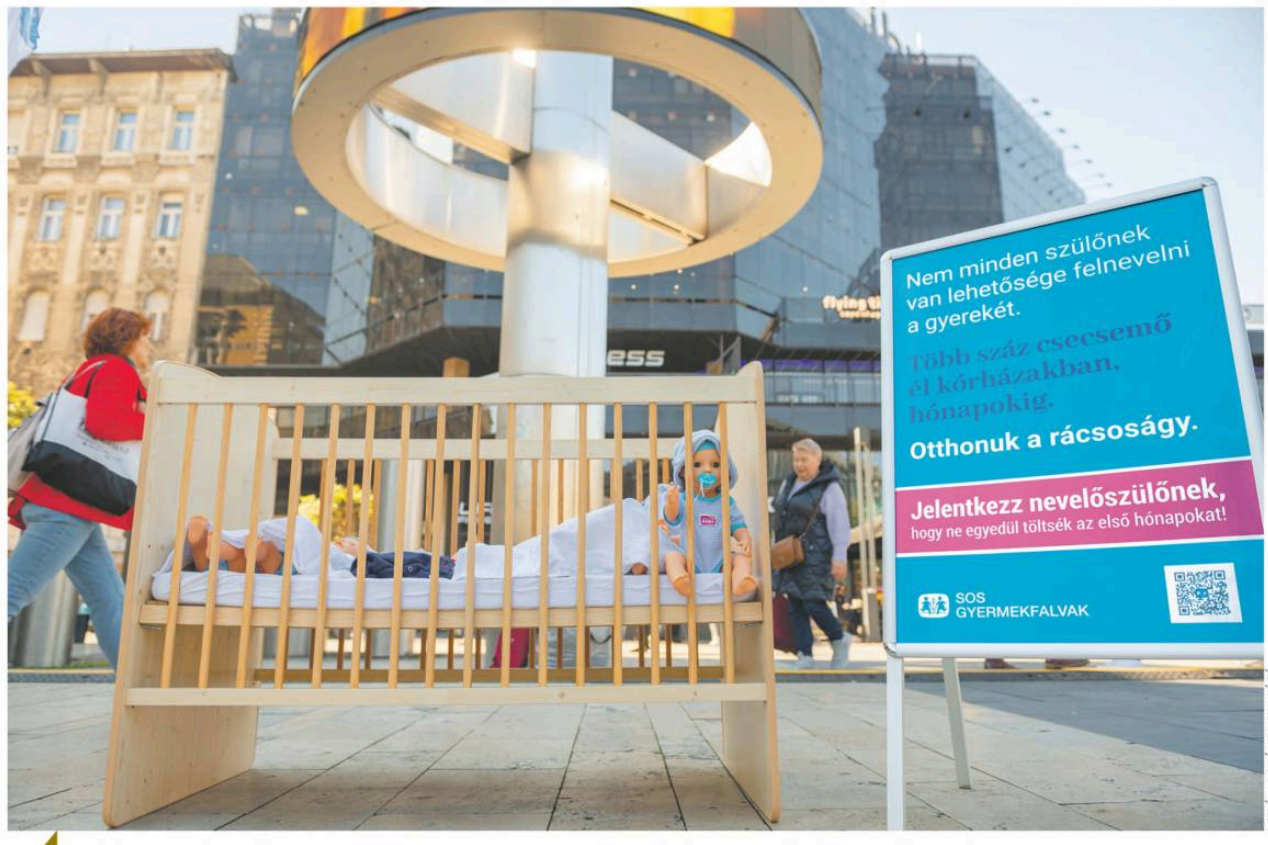

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Budapest több pontján is felhívták a figyelmet a tarthatatlan helyzetre

szüleik elhagyták vagy nem tudták hazavinni őket, a gyermekvédelem pedig képtelen számukra nevelőszülőt biztosítani a szakemberhiány miatt. Becslések szerint ma legalább 2000 nevelőszülő hiányzik az ágazatból. A kórházi élet drámai hatással lehet a babákra, és pluszfeladatot jelent az intézményeknek, hiszen sok esetben olyan csecsemőkről kell gondoskodniuk az orvosoknak, ápolóknak, akik valójában nem egészségügyi ellátására szorulnak.

Emiatt fordulhat elő a lapunknak nyilatkozók szerint az, hogy a kórházak betegként látják el az egészséges babákat is. Megkérdeztük az ügyben az Országos Kórházi Főigazgatóságot, amely érdeklődésünkre annyit közölt: a kórházakban hagyott gyermekek ellátását, gondozását mindenütt az adott intézmény finanszírozza, ez az összeg a gyermekvédelemért felelős hatóságokkal való elszámolás részét képezi.

24 ezer gyerek él gyermekvédelmi gondoskodásban, 30 százalékuk gyermekotthonban, 300 baba pedig kórházakban.

Speciális helyzetben van a miskolci Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei központi kórház, ahol már olyan sok elhagyott baba él az intézményben, hogy – egyedüliként az országban – létrehoztak egy a csecsemőosztályt tehermentesítő babaotthont.

– A Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei központi kórházat sem váratlanul, sem felkészületlenül nem érte a szociális és gyermekvédelmi ágazat csecsemőelhelyezési problémája – válaszolta a Népszava kérdéseire Tóth István, az intézmény orvosigazgató-helyettese. Szavai szerint a kormányhivatal illetékes főosztálya időben jelezte a gyermekelhelyezéssel kapcsolatos nehézségeit, ennek megfelelően együttműködési megállapodás részeként kihelyezett csecsemőotthont állítottak fel – ideiglenesen – a kórház területén, s jelenleg több mint 40 csecsemő ellátása zajlik itt. A gyermekek egészségének felügyeletéről, illetve egyéb igényeik kielégítéséről a kórház szakszerűen gondoskodik – tette hozzá –, s mivel elhelyezésük ideiglenes csecsemőotthonban történik, nem betegként tartják őket nyilván, és a költségek utólagos elszámolása is megtörténik majd a kormányhivatal és az intézmény között.

„Megtanulnak nem sírni”

KAMPÁNY Minden eddiginél nagyobb nevelőszülői toborzókampányt indított az SOS Gyermekfalvak hétfőn Budapesten. Nagyné Grámán Ágnes nevelőszülő úgy érzékeltette a helyzet tarthatatlanságát és a kampány fontosságát: – A kisbaba fekszik bent az inkubátorban, vagy a kiságyban, nincs, aki odamenjen hozzá, majd amikor elkezd sírni, a szobában levő anyuka, aki ott van a saját gyerekével, megsajnálja, ő veszi fel, hogy egy picit megnyugtassa, mert olyan kevés nővér van. Azok a kisbabák, akik így kezdik az életüket, megtanulnak inkább nem sírni.

Benkő Emese, az SOS Gyermekfalvak korábbi pszichológusa, szakmai vezetőhelyettes, nevelőszülői tanácsadó arról beszélt: sok édesanya, ha segítséget kapna, fel tudná nevelni a gyerekét, de valós állami támogatás nincs a helyzetük rendezéséhez, a családtervezés pedig pénz és felvilágosítás hiányában nem működik náluk. A gyermekvédelmi rendszerben kevés a nevelőszülő és a gyermekotthoni férőhely, így ott sincs helyük a babáknak. Így maradnak a kórházban. Van olyan egészségügyi intézmény, ahol egyszerre egy-két ápoló jut 50 ellátottra. – A síró, gügyögő kisbabák így azt tanulják meg, hogy érzelmeikre nem érkezik válasz, személyes törődés hiányában viszont már 24 óra elteltével maradandó idegrendszeri károsodás kezdődhet náluk. Ez átlagosan 6 éves korig valamennyire helyrehozható, ha a kisgyerek ebben az életkorban kapcsolódni tud valakihez. Később már nincs vagy drasztikusan csökken az esély a javulásra – fogalmazott a szakértő.

„Nincs, aki felemelje, nincs, aki megölelje, nincs, aki szoptassa őket. Otthonuk a rácsos ágy” – ezzel a mottóval indult el az SOS Gyermekfalvak kampánya több budapesti helyszínen, az alapítvány kezdeményezésére negyedik éve október 7-es az állami gondozásban élő gyerekekről szól.

MUHARI JUDIT

Öt hónapos egri kisfiú új esélye

SORSOK – Épp a kellős közepén vagyunk egy fájdalmas emberi történetnek, amelynek talán az lehet a vége, hogy egy öt hónapos kisfiú végre kikerülhet az egri kórházból, és a rideg kórtermi körülmények helyett boldog családba kerülhet, ahol melegség, kötődés, odafigyelés várja – így fogalmazott lapunknak E. Román Kata, a kerecsendi Felzárkózó Települések Program szakmai koordinátora. A kisfiú egyike annak a több száz elhagyott babának, akik a születésük után a kórházban „ragadtak” a gyermekvédelem súlyos szakemberhiánya miatt. A kisfiú sorsa jó példa lehet arra, hogy miként kaphatnak új esélyt az elhagyott babák, ha működik olyan – az ország legtöbb pontján ma hiányzó – szociális háló, amely a krízishelyzetbe került kismamákra fókuszál.

Ha vannak olyan szakemberek, aki segítenek a bajban lévő anyáknak gyerekük megtartásában, vagy ha ez reménytelen, akkor elérjék, hogy a szülő belátásával, lemondásával örökbe adható legyen, családba kerülhessen a baba.

Mint azt E. Román Kata mesélte, az egri baba édesanyja egy huszonéves, fertőzésekkel küzdő, drogos asszony, aki látszólag sikeresen vett részt egy három hónapos rehabilitáción, amelyet még várandósként kezdett el, hogy kisfia egészségesebben szülessen meg, és előbb-utóbb hazavihesse majd a kórházból. Nem így történt. Amint a terápia lejártával a szülés után visszakerült a korábbi környezetébe, visszasüllyedt a korábbi létformába is.

– Nagy eredménynek gondolom, hogy hosszas beszélgetés és a körülmények feltárása után ő maga döntötte el: lemond erről a csecsemőről, így örökbe adhatóvá válik, és legalább az ő élete megoldódik. Nem megy ez fájdalmak nélkül, sírt ő, sírt a nagymama, és bevallom, nagy szomorúsággal éltük meg ezt mi, szakemberek is, de tudjuk, hogy a kicsinek ez lesz a lehető legjobb döntés – tette hozzá E. Román Kata.

Szeptemberben minden eddiginél több, 12 kisbaba élt az egri csecsemőosztályon, miután szüleiknek nem kellettek

FOTÓ: MTI/KOMKA PÉTER

Kerecsenden jellemzően azokat a gyerekeket kell a szülés után otthagyni a kórházban, akiknek szülei többnyire drogoznak, alkoholisták, nem képesek normális lakhatási körülményeket, megélhetést teremteni ahhoz, hogy biztonsággal hazavihessék az újszülöttet. A szakemberek szerint ez olyan társadalmi probléma, amelynek okai jóval mélyebben húzódnak, s amelyeket előítéletek és ítélkezés helyett megérteni és megoldani kellene. E családoknál az is gyakori, hogy az anya magára marad a babával. Csakhogy a gyerek „kórházban hagyása” egyáltalán nem jelenti a probléma megoldását, hiszen az újszülöttek éppen a legfontosabb első hetekben kénytelenek nélkülözni az ölelést, szoptatást, törődést, ami megalapozza a kötődésüket, és elindítja őket a testi, szellemi, lelki fejlődés útján.

– Tizenegyedik gyerekként, egy nem kívánt terhességből született az a baba, akinek testvéreit korábban már kiemelték a környezetükből, és nevelőszülőkhöz kerültek – idézett fel egy másik kerecsendi történetet E. Román Kata. Az apuka dologtalan alkoholista, az anyuka kiszolgáltatott, társfüggő kapcsolatban él. Egyik kislányuk szembetegségét évekig úgy elhanyagolták, hogy később a nevelőszülőnek kellett végigjárnia a procedúrát, ami a hanyagság miatt bekövetkezett szemeltávolító műtéttől a műszem behelyezéséig tartott.

A gyerekek elhanyagolása miatt eljárás is indult a szülők ellen, ami alatt furcsa módon a korábban már védelembe vett gyerekeket is visszahelyezték hozzájuk, így ők visszasüllyedtek a nyomorba. Sorsuk azóta már megoldódott, de a nem várt tizenegyedik gyerekénél jutott először az anya arra a belátásra: nem képesek ezt a kicsit megfelelő módon fölnevelni, és örökbe adja őt.

DOROS JUDIT

Magyar Péter öt percig beszélhet Orbán Viktorhoz

EP Orbán Viktor szerda reggel ismerteti az EU Tanács soros magyar elnökségének programját az Európai Parlament strasbourgi plenáris ülésén. A miniszterelnöknek 15 perce lesz, hogy elmondja a beszédét, majd válaszoljon a kérdésekre és a megjegyzésekre. De ha tovább beszél, nem fogják belefojtani a szót – hívta fel a figyelmet egy parlamenti tisztviselő, aki szerint a hivatalosan jelzett felszólalási idő

A legtöbbet az Európai Néppárthoz tartozó képviselők beszélhetnek, köztük Magyar Péter

mindig tájékoztató jellegű. A tervek szerint Orbán kétszer is lehetőséget kap a válaszadásra: először a nyolc frakció vezérszónoka után, majd a háromórásra tervezett vita legvégén. Az ülésen nincs lehetőség azonnali replikákra, mindenkinek ki kell várnia a sorát a megszólalásra. Ha lesz is Orbán–Magyar „összecsapás", az nem hagyományos szópárbajnak fog kinézni.

Felszólal a tanácskozáson Ursula von der Leyen is, aki szintén negyed óráig beszélhet, illetve reagálhat az elhangzottakra. Az európai bizottsági elnök azonban a legritkább esetben szokta megvárni az ilyen viták végét. A politikai csoportok a létszámuknak megfelelően osztják el egymás között a hozzászólási időt: a legtöbbet, több mint 21 percet az Európai Néppárthoz tartozó képviselők beszélhetnek, köztük Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke, aki ugyanannyi ideig, öt percig fejtheti ki a véleményét, mint a pártcsoportból előtte felszólaló frakcióvezető, a bajor kereszténytyszocialista Manfred Weber. A DK-s Dobrev Klára ugyancsak másodikként, a spanyol Iratxe García Pérez frakcióvezető után kap majd szót a szocialisták politikai csoportjából. A Patrióták Európáért blokknak a fideszes Gál Kinga első alelnök lesz a vezérszónoka, akinek két perce lesz a megszólalásra. Információink szerint a legtöbb frakcióból az első számú vezető kezdi majd a hozzászólások sorát.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

LAPSZÉL

Eskütétel a börtönben

Ügyvédje jelenlétében, a fogdában tette le az esküt a megválasztott Kiss László DK-s óbudai polgármester, aki nem vehetett részt a városrész képviselő-testületének hétfői, alakuló ülésén. Kiss magát politikai fogolynak tartja, ügyét kreált vádnak nevezi. A Fidesz helyi vezetője, Puskás Péter úgy reagált, ez szánalmas, és performanszt csinálnak a közgyűlésből. Kiss Lászlót augusztusban gyanúsította meg az ügyészség, a többi között hivatali vesztegetés elfogadásával. NÉPSZAVA

A szegényeken nyerészkedtek

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Extrém módon túlárazott élelmiszereket számolt el az uniós támogatásokból a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság beszállítói hálózata, írta meg a 24.hu. 2022-ben például az 1 kilogrammos kristálycukrot a piaci ár ötszöröséért, 1036 forintért szerezték be. Az Integritás Hatóság feljelentést tett költségvetési csalás és pénzmosás gyanúja miatt. Összesen 10,2 milliárd forintos túlárazást valószínűsítenek, ami miatt a rászorulók 38 százalékkal kevesebb élelmiszert kaptak meg. Az Integritás Hatóság elnöke, Biró Ferenc (képünkön)azt mondta: „Azokon nyerészkedtek, akik a legjobban rászorulnak." NÉPSZAVA

Hajléktalan lett a volt NER-milliárdos

Több száz millió forintos ingatlanát foglalták le Vitézy Tamásnak, ameddig a piacon volt, hazaérve már zárat cserélő munkások fogadták – állítja Facebook-posztjában az üzletember, aki egyébként Vitézy Dávid nagybátyja. Mint írta, rendőröket is hívott, ám azok jogszerűnek találták az intézkedést. Vitézy Jellinek Dánielllel, az ország egyik leggazdagabb emberével folytat jogi csatornázásokat, szerinte miatta foglalták le az ingatlant. Vitézy Tamás ukrajnai gázimportból gazdagodott meg, később horvát szállodák és kikötők tulajdonosa volt – emlékeztet a 24.hu. Ő az első Fidesz-közeli üzletember, aki nyilvánosan maffiaként írta le a gazdaság és igazságszolgáltatás NER-es szereplőinek együttműködését. NÉPSZAVA

Keresi a Fidesz a pénzt, amit elvitt a kormány

BUDAPEST Nulla forintos számlaegyenleggel nyitotta az új ciklust a fővárosi önkormányzat – mondta lapunknak Kiss Ambrus, a Főpolgármesteri Hivatal főigazgatója.

FOTÓ: NÉPSZAVA

A kormány se a Lánchíd-felújításhoz, se a trolibuszvásárláshoz ígért támogatást nem fizette ki, a kettő együtt 17 milliárdos mínuszt jelent

SZALAI ANNA

– Hová lett az a rengeteg pénz a főváros számlájáról? A főváros az ország leggazdagabb önkormányzata, több száz milliárdos iparűzésiadó-bevételre tesz szert évente és jelentős kormányzati támogatásban részesül, mégis folyton azt hallani, hogy Budapest csődközelben van. Az idén 40 milliárddal több adóbevétel folyt be Budapesten az előző évinél, hová tűnt ez a pénz? – érdeklődött Tarlós István egykori tanácsadója, Varga Zsolt felesége, Szalai Piroska fideszes képviselő a Fővárosi Közgyűlés alakuló ülésén.

Karácsony Gergely főpolgármester, részben az Állami Számvevőszék jelentésére alapozva elmondta, hogy az elmúlt ciklusban 225 milliárdra tehető a fővárost negatívan érintő kormányzati intézkedések számszerűsíthető hatása, a főváros már nettó befizetője az államnak. Válaszát a közgyűlés nem fogadta el, amiben nagy szerepet játszott a Tisza Párt tartózkodása. (Vitézy Dávid, illetve a DK–MSZP–Párbeszéd képviselői igennel szavaztak.)

– A fővárosi önkormányzat nulla forintos folyószámla-egyenleggel vágott neki az új ciklusnak – válaszolta a Népszava kérdésére Kiss Ambrus, aki új szerepben, már a Főpolgármesteri Hivatal főigazgatójaként felel a fővárosi pénzügyekért.

Mint elmondta, az idén további 30 milliárd forint iparűzésiadó-bevételre számítanak. Ezzel együtt a fővárosi székhelyű cégek 562 milliárd forintot fizetnek be ezen a címen 2024-ben. A bevétel 54 százaléka illeti meg a fővárosi önkormányzatot, a többin a kerületek osztoznak. Az idei iparűzésiadó-bevétel tehát a költségvetési tervben rögzített várakozás szerint 303 milliárd forint körül alakul. Csakhogy közben elszabadult az infláció, és a kamatcsökkenés jóval lassabb ütemű a vártnál, így a fővárosnak a tervezetthez képest a korábbi hitelek után 4-6 milliárd forinttal több kamatot kell fizetnie. A reméltnél milliárdokkal kevesebb folyt be ingatlanértékesítésből is. De mindezeken túltesz a kormány tartozása, hiszen se a Lánchíd-felújításhoz, se a trolibuszvásárláshoz ígért támogatást nem fizette ki, márpedig a kettő együtt 17 milliárdos mínuszt jelent – magyarázta Kiss Ambrus.

TEHER

KISS AMBRUS, a Főpolgármesteri Hivatal főigazgatója: A szolidaritási hozzájárulás összege az idei képlet alapján a jelenlegi 75,5 milliárdról 90 milliárdra emelkedik

A fővárosi cégek közül csak a Fővárosi Vízművek, illetve a Fővárosi Csatornázási Művek pénzügyi helyzete javult az idén, az új állami díjszabásnak köszönhetően. A Budapesti Közművek (BKM) a romló gazdasági környezetben is bene tudott maradni az éves pénzügyi keretben, amihez a főigazgató szerint a belső átszervezéssel elért megtakarítások jelentősen hozzájárultak. A Budapesti Közlekedési Központ (BKK) és a BKV esetében viszont folyamatos likviditásmenedzsmentre van szükség, de ezzel együtt is át kell tolni 50 milliárd forint értékű szállítói követelést a jövő évre. Karácsony Gergely főpolgármester májusban írta alá a szerződést, amely révén két bank megelőlegezi ezt az összeget, amit a főváros jövő márciusig fizet vissza kamatokkal együtt a jövő évi iparűzésiadó-bevételekből. Jövőre ilyen cselre nem lesz lehetőség, mivel a kormány szeptemberben rendeletben tiltotta meg a faktorálást – a banki követelésátvállalást – az önkormányzatoknak.

A fővárosi közösségi közlekedés büdzséjét jelentősen befolyásolja a speciális regionális tarifaközösség idei bevezetése, amelynek köszönhetően a BKK és az állami MÁV–Volán kölcsönösen elfogadják egymás bérleteit. A megállapodás aláírásakor Karácsony Gergely nagyon bizakodó volt, de például Vitézy Dávid több milliárd forintos fővárosi jegyárbevétel-csökkenéssel számolt. Az érintett cégek közötti első elszámolás novemberben lesz, de Kiss Ambrus szerint nem romlott a BKK pénzügyi pozíciója, a fővárosi közlekedési bevételek az üzleti tervben számoltak szerint alakulnak az idén.

562 milliárd

forintot fizetnek be a fővárosi székhelyű cégek iparűzési adóként 2024-ben, a bevétel 54 százaléka illeti meg a fővárosi önkormányzatot, a többin a kerületek osztoznak

A jövő év ezzel együtt is komoly kihívás elé állítja a fővárosi önkormányzatot. A szolidaritási hozzájárulás összege az idei képlet alapján a jelenlegi 75,5 milliárdról 90 milliárdra emelkedik, de a pontos összeg a kormány által várhatóan novemberben benyújtott jövő évi költségvetési törvényből derülhet ki. Ez tehát egyből 15 milliárddal nagyobb rést üt a főváros büdzséjén, miközben a bevételek növekedésére érdemben nem számíthat a városvezetés.

A legfőbb bevételt jelentő iparűzési adóból Kiss Ambrus várakozásai szerint jövőre érdemben nem folyik be több. Nem számíthatnak a működésre biztosított állami források lényegi emelésére sem, az osztalék, a parkolási, közterület-foglalási és ingatlanértékesítési bevételek pedig nem játszanak költségvetést befolyásoló szerepet. A jövő évi fővárosi gazdálkodás már a jelenleg ismert keretek között is nagy kihívás lesz, hiszen a dolgozók megtartásához szükséges béremelés és az infláció súlyos teherként nehezedik az önkormányzatra. Ráadásul széles körben terjednek a hírek az iparűzési adó kormányzati újraosztásáról, elvonásáról. Budapest gazdálkodását ez alapjaiban rengetné meg, hiszen a korábbi tartalékok kimerültek.

Milliárdok az alkalmazottakra

TITKÁRSÁG Bő másfél év alatt 13 milliárd forintnál is többet költött az államkassza az országgyűlési képviselők munkatársaira – derült ki lapunk adatigényléséből. A kormánypártok része ebből a tortából több mint 9,1 milliárd.

FRANK ZSÓFIA

Az idei, választási évben időarányosan többet költöttek az országgyűlési képviselők az alkalmazottaik foglalkoztatására, mint tavaly – derült ki lapunk közérdekű adatigényléséből, amelyet az Országgyűlés sajtóirodájának küldtünk. A megkapott válaszok szerint idén augusztus 31-ig kicsivel több mint bruttó 5,8 milliárd forintot használtak fel a képviselők, illetve frakciók az erre szolgáló keretösszegükből, míg 2023-ban ez az összeg egész évben haladta meg a bruttó 7,5 milliárdot.

A képviselők alapfizetése a bruttó átlagbér háromszorosa. Ez 2023-ban 571 ezer forint volt, így a képviselők fizetése 2024 márciusától bruttó 166 ezerrel nőtt, és 1,71 milliót kapnak a honatyák. Ezen felül a bizottsági pozíciók után is jár tiszteletdíj, amivel akár 2 millió körül is kereshetnek. Ha pedig valaki frakcióvezető, az már 3,4 milliós fizetést is jelenthet. Ezeken az összegeken túl azonban egyéb juttatásokra is jogosultak. Ahogy már lapunk megírta, benzinre például 124 milliót költöttek 2024-ben július végéig.

Az alkalmazottak után is felvehetnek a képviselők juttatásokat. A parlament honlapján lévő táblázat szerint erre 2023-ban havonta és képviselőnként 3 094 596 forint, míg 2024-ben már 3 534 684 forint áll a rendelkezésükre. Az országgyűlési törvény értelmében a képviselők az alkalmazottak foglalkoztatására kapott keretük feletti rendelkezési jogot és a munkáltatói jogokat is átruházhatják a frakcióvezetőre. Ez azt jelenti, hogy ha valaki nem él ezzel a lehetőséggel, akkor a teljes keretösszeg – vagy annak egy része, amit ő nem használ fel – a frakcióvezetőhöz kerül, és végül az ő neve alatt fut az alkalmazottak felvétele, kifizetése. Sőt a törvény arra is lehetőséget ad, hogy ha valaki nem használja fel a teljes keretét egy adott évben, akkor a „keretmaradványát” a következő évben átcsoportosítják a frakciójának. Ez magyarázhatja, hogy 2023-ban túllépték a képviselők és a frakciók az alkalmazottakra szánt összkeretet, ahogy azt is, hogy 2024-ben időarányosan még többet költöttek, mint az előző évben.

A legnagyobb képviselőcsoport, a Fidesz esetében nem lehet tudni, hogy ki milyen összegeket használt fel, csak azt, hogy 2024-ben nyolc hónap alatt összesen több mint bruttó 3,5 milliárdot, 2023-ban pedig a teljes évben közel bruttó 4,5 milliárd forintot költöttek alkalmazottakra. Több más pártnál is úgy döntöttek, a rendelkezési jogot egy az egyben átruházzák. Így a DK-nál idén eddig bruttó 262 milliót, míg tavaly 380,9 milliót költöttek alkalmazottakra. A Momentum idén 202 milliónál jár, tavaly összesen 313 milliót használt fel, az LMP pedig 2024 nyarának végéig 163,8-et, 2023-ban 239 milliót. Az LMP azonban válaszolt arra vonatkozó kérdésünkre is, hogy ebből hány alkalmazottat fizetnek, és elárulták, hogy összesen 25-öt. Ez fejenként és havonta átlagosan 815 ezer forintnak felel meg. Az általuk foglalkoztatott asszisztenseket, sajtómunkatársakat, szakpolitikai szakértőket közösen alkalmazzák, mivel a képviselők lemondtak a frakció javára a juttatásukról. A többi frakció egyfajta hibrid megoldásként a keretösszeg egy részét átruházta a frakcióvezetőre, másik részét a képviselők maguk használják fel. Így a KDNP-sek Simicskó Istvánra, a párt parlamenti frakcióvezetőjére 2023-ban közel bruttó 110 millió, 2024. augusztus 31-ig pedig bruttó 104 millió forintot ruháztak át. Ezen felül a KDNP-s honatyák tavaly bruttó 542 millió forintot fizettek ki alkalmazottaiknak, idén augusztus végéig pedig bruttó 418 milliót. Így összesen 2023 elejétől 2024 nyarának végéig 1,17 milliárdot költöttek. Az MSZP frakciója 2024-ben 220,7 milliót, 2023-ban 328,3 milliót szánt alkalmazottakra, ha ehhez hozzáadjuk a képviselők egyéni költéseit, az összeg bő másfél év alatt bruttó 645 millió. A Jobbik esetén az említett időszak végösszege 742 millió, a Mi Hazánknál 612, a Párbeszéd esetében 346 millió.

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

Rétvári Bence vezeti az idei listát azok között, akik nem ruházták át a rendelkezési jogot a frakcióvezetőre

Alkalmazottak utáni költések

2023	
Ritter Imre (nemzetiségi)	49 500 000
Jakab Péter (független)	41 940 686
Süli János (KDNP)	38 150 000
Rétvári Bence (KDNP)	36 248 268
Földi László (KDNP)	36 198 818
Szászfalvi László (KDNP)	35 749 764
Dócs Dávid (Mi Hazánk)	35 536 761
Aradszki András (KDNP)	33 366 429
Harrach Péter Pál (KDNP)	33 242 143
Móring József Attila (KDNP)	33 215 199
2024 (augusztus végéig)	
Rétvári Bence (KDNP)	36 475 099
Ritter Imre (nemzetiségi)	31 220 000
Jakab Péter (független)	27 641 402
Dócs Dávid (Mi Hazánk)	27 465 371
Szászfalvi László (KDNP)	27 397 296
Mihálffy Béla (KDNP)	27 320 000
Aradszki András (KDNP)	27 210 000
Szabadi István (Mi Hazánk)	26 845 952
Földi László (KDNP)	26 074 947
Bencze János (Jobbik)	26 048 200

> A Fidesz esetében annyi biztos, hogy 2024-ben nyolc hónap alatt több mint bruttó 3,5 milliárdot költöttek alkalmazottakra.

Lakásra, benzinre is jut

Az országgyűlési képviselőknek az alkalmazottak foglalkoztatására járó kereten felül lakás- és irodabérlésre, illetve benzinköltségre is extra juttatás jár. Az elmúlt hónapok közérdekű adatigénylése nyomán kiderült, hogy a képviselők juttatásai milliárdos nagyságrendűek évente. 2024 első hét hónapjában 126 milliót költöttek benzinre, 526 milliót irodára és 532 milliót lakásbérlésre. Így az összes juttatás, az alkalmazotti kerettel együtt, 2024-ben meghaladta a 7 milliárdot, úgy, hogy az évnek még nincs vége.

Az adatokból látszik, hogy a pártok nagyjából a frakció méretével arányosan költöttek alkalmazottakra, legalábbis a kormánypárt és ellenzék szempontjából. Viszont az ellenzéki oldalon belül ez már kevésbé igaz. Ha a frakció méretét vesszük alapul, akkor a legtöbbet a DK-nak kellett volna felhasználnia, de 2023 elejétől 2024. augusztus 31-ig a 15 mandátummal rendelkező párt összesen 643 millióért vett fel alkalmazottat, míg a 8 mandátummal rendelkező Jobbik 741 milliót, a 10 fős MSZP pedig bruttó 645 milliót költött a keretéből.

Ami azokat a képviselőket illeti, akik nem ruházták át a rendelkezési jogot a frakcióvezetőre, az idei év aranyérmese Rétvári Bence a KDNP színeiben, bruttó 36,4 millióval. Ezzel az összeggel a Belügyminisztérium államtitkára augusztus végéig már többet költött, mint egész 2023-ban, amikor a negyedik helyezést szerezte meg bruttó 36,2 millióval. Ez azért is érdekes, mert Rétvári mint államtitkár feltehetően rendelkezhet titkársággal, illetve a minisztérium is segíti a munkáját. Az ezüstöt 2024-ben Ritter Imre, a német kisebbség nemzetiségi képviselője vitte, ő 31 milliót fordított nyolc hónap alatt alkalmazottakra (2023-ban az első volt csaknem 50 millióval). Ritter 2018-ban szerezte meg nemzetiségi mandátumát, és a választás előtt pár nappal a régi Indexnek azt mondta, a nemzetiségi kisebbségeket érintő ügyeken túl „a mindenkori kormányhoz lojálisan” fog szavazni. Ezt be is tartotta. Harmadik helyen pedig Jakab Péter egykori Jobbik-vezér, ma már független képviselő áll bruttó 27,6 millióval (2023-ban második lett 41,9 millióval).

Hiába a Kúria döntése, gőzerővel építkeznek Földváron

PART Folyamatosan gőzerővel dolgozik a balatonföldvári Nyugati strandra épített kikötőn a beruházó Balabo Kft. A cég annak ellenére építkezik tovább, hogy – amint arról a Népszava elsőként beszámolt – a Kúria helyt adott a Mosolygó Balatonföldvár Egyesület kérelmének, és a Pécsi Törvényszék ítéletével ellentétben megsemmisítette a veszprémi kormányhivatalnak a kikötőre kiadott engedélyét. Vagyis a strand közepén a 175 férőhelyes létesítménynek jelenleg nincs érvényes engedélye.

A lapunk által megkérdezett jogászok szerint a céget vélhetően az motiválja, hogy írásban még nem vette át a Kúria ítéletét, így nincs hivatalos papírja az engedély megsemmisítéséről. Ráadásul a múlt hétfőn leköszönt, még kormánypárti többségű földvári képviselő-testület mandátuma utolsó napján tartott ülésén támogatta a Balabo Kft. ötletét: a cég kitalálta, hogy hidat épít a parti sétány és az egyik mólószár közé, s így a létesítményt nem a strandon át kell majd megközelíteni. Más kérdés, hogy jogászok szerint ez nem megoldás, hiszen attól a kikötő még ott marad a strand közepén.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Nem állt le a munka a strandra épített kikötőnél

A balatoni kisváros fideszes többségű képviselő-testülete még a 2019-es önkormányzati választások után vette napirendjére az e-kikötő ügyét, majd a koronavírus-járvány miatt elrendelt rendkívüli jogrendnek köszönhetően Holovits Huba kormánypárti polgármester le is vezényelte a pályázatot, amelyen csak a nem sokkal korábban az e-kikötő létesítésére 897 millió forintos állami támogatást nyert Balabo Kft. indult. A civil tiltakozások ellenére a kormányhivatal szabad utat adott a projektnek, mely a Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságtól a megfelelő vízjogi engedélyeket is beszerezte. A civilek nyertes pereikkel többször is megakasztották az építkezést, ám a bírósági verdiktek ellenére a kormányhivatal rendre újabb és újabb engedélyeket adott ki. Az engedéllyel jelenleg sem rendelkező kikötő már olyan készültségi fokot ért el, ami alapján nehéz elképzelni, hogy visszaállítható lenne az eredeti állapot. VAS ANDRÁS

LAPSZÉL

Egyre drágább a tankolás

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Mától tovább emelkednek a hazai üzemanyagárak. A benzin nagykereskedelmi ára 3 forinttal, a gázolajé 6 forinttal lesz drágább – közölte a Holtankoljak.hu. Így keddtől a 95-ös benzin literenként átlagosan 587, a gázolaj 595 forintba kerülhet a kutaknál. NÉPSZAVA

Pénz kell a gazdasági fordulathoz

Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter az OECD nagyköveteinek informális találkozóján tartott előadásában felhívta a figyelmet, hogy az Európai Uniónak fel kell vennie a küzdelmet az Egyesült Államokkal és Ázsiával szemben, ezért új versenyképességi paktumra van szükség. A fordulathoz pénz kell, mert a versenytársak 6-7 százalékos költségvetési hiány vállalásával támogatják gazdaságaikat. Az Unión belül eközben a fiskális dominancia határozza meg a működést, holott a maastrichti kritériumokhoz való túlzott ragaszkodás a jelenlegi kihívások és a versenyképességi hiányosságok idején jelentős versenyhátrányt okoz. MTI

Apple-ügy: senkit sem ért kár

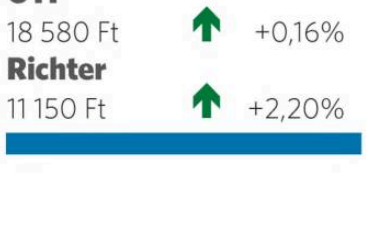

FOTÓ: AFP/WOLFRAM STEINBERG

A Magyar Bankszövetség szerint a szeptember végi újabb Apple-hiba, amikor a cég alkalmazásboltja duplán akart pénzt levonni, vagy megszakított vásárlást kifizettetni, a magyar bankok ügyfeleit több mint 440 ezer téves tranzakcióval érintette. Ahogy írják, a bankok, a bankszövetség és a jegybank gyors erőfeszítései nyomán végül a cég magyarországi felhasználóit nem érte kár. A bankszövetség bízik benne, hogy a területileg illetékes és nemzetközi hatóságok a júniusi és a mostani hibásan kezdeményezett tranzakciókhoz kapcsolódóan hatékonyan elő fogják segíteni a szolgáltatói szakmai tanulságok levonását. MTI

RÉSZVÉNYEK

BUX		
74 032,43	↑	+0,85%
Mol		
2676 Ft	↑	+1,21%
MTelekom		
1046 Ft	—	0,00%
OTP		
18 580 Ft	↑	+0,16%
Richter		
11 150 Ft	↑	+2,20%

Melegedőben is lesz visszaváltás

KUKA A Mohu idén legalább egy hajléktalanszállóra is telepít palackautomatát. A Mol-kutakon szintén megnyílik a lehetőség.

MARNITZ ISTVÁN

A hazai palackvisszaváltásért felelős Mohu az idén hajléktalanszállóra is telepít automatát – tudtuk meg a Mol-hátterű társaságnál. A kísérlet tapasztalatainak kiértékelését követően további éjszakai melegedők is szóba kerülhetnek – tették hozzá. Bár a pontos helyszínt nem jelölték meg, ismereteink szerint egy kőbányai intézménnyel zajlanak előrehaladott tárgyalások.

Az idén júliusban elinduló új palackvisszaváltási rendszer előre nem látott és jelzett társadalmi mozgásokat indított el. A tapasztalatok szerint, amióta az üzletekben megjelentek az 50 forintért visszaváltható italcsomagolások, nehéz sorsú emberek tömegei lepték el, részint, eldobott palackok után kutatva, a kukák környékét, másrészt, az előírások szerint sértetlen hulladékok százait, hatalmas zsákokban cipelve, az élelmiszerboltokba telepített visszaváltó berendezések előtti teret. Ez az illetékesek érzékenységi küszöbét eddig kevéssé érte el. A kialakult helyzet nemcsak a rászorulók „látványa”, a velük közös sorban állás vagy épp az automaták környékén terjengő szagok miatt okozhat kellemetlenséget, hanem azért is, mert a több száz palackkal sorban álló „profik” miatt a háztartási mennyiségű visszaváltás olykor tetemes időt igényel. Ráadásul a gépek is gyakorta elromlanak. Így még az is inkább kihajítja a palackját, aki amúgy magáénak vallja a rendszer eredeti, környezetvédelmi céljait. Ráadásul, mivel a kikukázott tárgyak így könnyen élelmiszerekhez érhetnek, a helyzet mélyreható higiéniai kérdéseket is felvet.

Senki sem számított arra, amit a visszaváltási rendszer magával hozott

Ezt is egy problémaforrásnak nevezte lapunk megkeresésére Maczelka Márk, a Spar Magyarország Kereskedelmi Kft. kommunikációs vezetője. Ezért is kértek együttműködésük elején a Mohutól kültéri gépet. Végül – a többi boltlánchoz hasonlóan – beltériket kaptak. Ezek csak úgy helyezhetők ki, ha az arra alkalmas helyszínen, jelentős beruházással és engedélyeztetéssel, külön épületet alakítanak ki, vagy vásárolnak hozzá egy konténert – fejtette ki. A gépek környékén illatosítást nem alkalmaznak, de rendszeresen takarítanak – írta. Arra a kérdésünkre, hogy, akár nemzetközi tapasztalatok alapján, miként nem látták előre a most kialakult helyzetet, Maczelka Márk leszögezte: számoltak ilyen eshetőséggel, de kültéri egységet nem választhattak, 350 üzlet pedig nem építhető át fél év alatt a beltéri automaták jobb elhelyezése érdekében. A Sparnál az ügy kapcsán a fogyasztók elsősorban arra panaszkodtak, hogy – vagy azért, mert a gép nem működött, vagy mert a csomagolás még nem szerepelt a rendszerben – nem tudják visszaváltani a palackokat. A kezdeti, júliusi időszakban kisebb-nagyobb hibák miatt Envipco márkájú gépeik körülbelül tizede állt. A javításra a Mohutól sürgős segítséget kértek. Akkor a javítás akár 3 hetet is igényelt, ami immár 2-3 napra rövidült. Jelenleg hiba miatt gépeik átlag 2-3 százaléka áll. Hasonló hibák miatt, az előzetes várakozásaiknál jóval többször kényszerülnek kézi visszaváltásra. Ezt kell alkalmazniuk akkor is, amikor a Mohu nem szállítja ki a gép működtetéséhez szükséges segédanyagokat. Az alvállalkozók miatt erre akár egy hétig is várniuk kellett.

A visszaváltásra kötelezett élelmiszerláncoknak feltett körkérdésünk nyomán a többiek ugyanakkor nem jeleztek számottevő gondokat. A Tescóban van elég hely és automata – közölték lapunkkal. Az Auchan eleve hipermarketjei elkülönített helyiségeibe telepítette a gépeket. Fodor Attila, a CBA Kft. kommunikációs igazgatója megfogalmazásához hasonlóan a problémákat a többiek is alapvetően a rendszer „gyermekbetegségeiként” állították be. A Pennytől lapunkat a kereskedelmi szövetséghez irányították, a Lidltől és az Alditól pedig lapzártánkig nem érkezett válasz.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

> Amióta az üzletekben megjelentek az 50 forintért visszaváltható italcsomagolások, nehéz sorsú emberek tömegei lepték el az élelmiszerboltokba telepített visszaváltó berendezések előtti teret.

Egymásra mutogatnak

Tegnapi érdeklődésünkre, miszerint az élelmiszerboltokba telepített visszaváltó automaták okozta helyzet nem okoz-e higiéniai gondokat, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivataltól (Nébih) lapunkat a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központhoz (NNGYK) irányították. Az NNGYK-nál viszont arról tájékoztattak, hogy az ügyben mégiscsak a Nébih az illetékes. A két szervtől így első körben az illetékesség megállapítását kértük.

Már 400 millió palacknál tartunk

Immár tíz hazai Mol-kúton is üzemel palackvisszaváltó berendezés – tudtuk meg a Mohutól. Számuk hamarosan akár félszázra is felkúszhat. A rendszer januári indulása óta eddig Magyarországon több mint 400 millió palackot váltottak vissza. Ez átlag napi 5-6 milliót jelent. De akadt olyan nyári szombat, amikor a 8 milliót is elérte. A legnépszerűbb visszaváltási mód a boltokban levásárolható papírutalvány, amivel eddig 17 milliárd forintot kaptak vissza a fogyasztók. Bankszámlára 10-15 százalék kéri az összeget, jótékonysági célra pedig eddig 57 milliót utaltak. Jelenleg országosan 2400 helyen gépi, 1300 boltban pedig kézi úton veszik vissza a palackokat. Több száz új automata telepítése is zajlik. A csatlakozás ugyanakkor 400 négyzetméter alatt, szemben több, a rendszert már szintén bevezető állammal, nálunk önkéntes – szögezték le kérdéseinkre a Mohunál.

Nem sok jót remélnek a cégvezetők

VISSZAJELZÉS Két negyedévnyi emelkedés után csökkent a hazai kis- és középvállalati (kkv) szektor üzleti hangulatát tükröző, a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége (VOSZ) és az Egyensúly Intézet által készített, idei harmadik negyedéves VOSZ Barométer. A mérséklődés ráadásul olyan mértékű, hogy 52 százalékkal idén az eddigi legalacsonyabb érték jött össze az július-augusztus közötti időszakban. Az elmúlt év elejéig visszatekintve pedig csupán egyszer volt ennél gyengébb a Barométer, 2023 utolsó negyedévében 50 százalékon állt a mutató.

A kutatásba bevontak válaszai alapján a mindennapi üzletmenet kapcsán a csökkenő vásárlóerő, a szakképzett munkaerő hiánya, a megrendelések elmaradása, valamint a kiszámíthatatlanság jelentették a legnagyobb problémákat – foglalta össze a hétfőn bemutatott kutatást Kozák Ákos, az Egyensúly intézet üzleti kapcsolatokért felelős igazgatója. Amikor az ország gazdasági helyzete kapcsán kellett a gondokat sorba állítani, akkor a kkv-k a magas adóterheket tették az első helyre, a második pedig a kiszámíthatatlanság lett, ami alighanem igen rossz üzenet a jelenlegi gazdaságpolitika számára. A harmadik helyre az infláció került.

FOTÓ: EGYENSÚLY INTÉZET

Kozák Ákos szerint a cégek a vevők elmaradására panaszkodnak

A cégvezetők 60 százaléka kockázatosnak ítélte a következő negyedévre várható általános gazdasági helyzetet. A saját vállalkozást érintő rövid távú cégvezetői kilátások még soha nem voltak ennyire alacsony szinten a VOSZ Barométer történetében. A kkv-döntéshozók 46 százaléka kifejezetten kedvezőtlennek ítélte a következő negyedéves kilátásait. Mindezek fényében már szinte törvényszerű, hogy az előző negyedévekhez képest tovább nőtt azok aránya, akik az árbevételeiket illetően is pesszimisták voltak. Á. A.

Varsó–Kijev: békülő barátok

DIPLOMÁCIA Lengyelország és Ukrajna szövetségesek az orosz agresszió ellenében, de viszonyuk egy történelmi konfliktussal terhes.

MIKLÓS GÁBOR

„A lengyel félnek fontos, hogy az ukrán–lengyel megbékélést megszabadítsák a volhíniai tömeggyilkosságok terhétől.” Ezzel a mondattal reagált Radoslaw Sikorski lengyel külügyminiszter az ukrán Nemzeti Emlékezet Intézete vezetőjének egy héttel korábbi nyilatkozatára. Ebben Anton Drobovics bejelentette, hogy „lengyel állampolgárok kérésére” lehetővé teszik, s megkezdik az 1943-as nyugat-ukrajnai (akkor kelet-lengyelországi) gyilkosságok áldozatainak kihantolását és újratemetését. Látszólag egyszerű ügyről van szó, amely két baráti, sőt szövetségesi viszonyban lévő állam között magától értetődő gesztus. Különösen, ha figyelembe vesszük, hogy amióta Oroszország 2022. február 24-én háborút indított Ukrajna ellen, Lengyelország elkötelezte magát keleti szomszédja mellett. A lengyelek több millió menekültet fogadtak be, hadseregük aránytalanul nagy mennyiségű fegyverrel, lőszerrel, kiképzéssel támogatja az ukrán haderőt. A lengyel politikusok – akkor a jobboldali nacionalista PiS volt a hatalmon – a kezdetektől jelképesen is kiálltak Ukrajna mellett.

A volhíniai mészárlás (az ukránoknál „tragédia”) a XX. századi véres történelem emlékeként él tovább mind a két országban. Az elmúlt napokban több lengyel kormánypolitikus is elővette az ügyet. Wladyslaw Kosiniak-Kamysz védelmi miniszter, aki a koalíciótag Lengyel Néppárt elnöke, kijelentette, hogy az ukrán–EU csatlakozási tárgyalások addig nem kezdődhetnek meg, amíg az ukránok akadályozzák az 1943-as lengyel áldozatok exhumálását. Más vezetők, így Andrzej Duda köztársasági elnök, Donald Tusk kormányfő is kiállt a kegyeletes aktus engedélyezéséért.

> Wladyslaw Kosiniak-Kamysz lengyel védelmi miniszter kijelentette, hogy az ukrán–EU csatlakozási tárgyalások addig nem kezdődhetnek meg, amíg az ukránok megakadályozzák az 1943-as lengyel áldozatok exhumálását.

FOTÓ: AFP/KIRILL CHUBOTIN

Sikorski lengyel és Szibiha új ukrán külügyminiszter. A kijevi vezetés megértette, hogy módosítania kell álláspontján, mert bizonytalanná vált a lengyel közvélemény ukránbarátsága

Sikorski külügyminiszter Kijevben Zelenszkij elnökkel tárgyalva vette elő az ügyet, beszámolók szerint a találkozó igen feszült hangulatú volt emiatt. Az ukrán elnök hasonló álláspontot képviselt, mint korábbi külügyminisztere. Dmitro Kuleba jelentette ki, hogy „a történelemben turkálva csak az emberek közötti veszekedéshez jutunk”. Egyébként ő azzal is vihart kavart, hogy „ukrán földeknek” nevezett délkelet-lengyelországi, galíciai területeket, ahonnan 1946-ban a kommunista hatóságok kitelepítették az ott élő ruszinokat. A mai ukrán politikai konszenzus a függetlenségi, oroszellenes politika hőseiként kezeli azokat az ukrán nacionalistákat, akik a világháborúban a német kollaboránsok voltak, részesei voltak az ukrajnai zsidóság elpusztításának, s a lengyelek elleni véres akcióknak.

A kijevi vezetés a varsói kegyeleti igényeket évek óta azzal pöckölte vissza, hogy azok mögött a lengyelek belpolitikai küzdelmei állnak. Most viszont Donald Tusk liberális kormánya agresszívebb testtartást vett fel, mire az ukránok hátrább léptek. Kuleba távozott a külügy élén, helyére Andrij Szibiha, a lengyel ügyeket ismerő diplomata került. A kijevi vezetés feltehetően megértette, hogy módosítania kell eddigi álláspontján, mert Lengyelországban bizonytalanná lett a közvélemény ukránbarátsága. Ezt jelezték a korábbi hónapok „szakmai” fellépései, így a lengyel gazdálkodók tiltakozása az ukrajnai olcsó agrártermékek megjelenése miatt, majd a kamionosok blokádja, akik azért tiltakoztak, mert ukrán szállítócégek dömpingárakkal jelentek meg az EU területén. Erre csak rárakódott a lengyel szélsőjobb folyamatos uszítása az ukrán menekültek „kedvezményei” miatt. Ezeket az érzelmeket folyamatosan szítja az orosz propaganda is.

Lengyelországban a volhíniai vérontás feldolgozatlansága miatti indulatok nem csak a jobboldali-nacionalista szavazók körében erősek. Általános felháborodást keltett az a minapi hír, hogy Ukrajna a háború kitörése óta is engedi területén a német katonasírok feltárását. Míg a lengyel civilekét nem! Jövőre Lengyelországban elnökválasztás lesz, s ez az ügy bizonyosan kampánytéma lesz. Érthető, hogy Tusk keményebb hangot ütött meg. Az ukránok erre furcsa sasszét tettek, nem az államközi megegyezés alapján, hanem egyéni kérésekre indítanák el az újratemetéseket. Ez a bejelentés csak a kezdet. A két, összefonódott történelmű ország együttélése nehezen képzelhető el a történelem feltárása, s a bűnök bemutatása és elítélése híján.

Volhínia: mészárlás vagy „csupán” tragédia?

Volhínia vegyes lakosságú, de ukrán többségű vidék. Az első világháború és az azt követő lengyel–szovjet háború után Lengyelországhoz került. A hatóságok erős lengyelesítési politikát folytattak, miközben megalakult az Ukrán Nacionalisták Szervezete (OUN), amely terrorakcióktól sem riadt vissza. 1939-ben először a szovjetek foglalták el a területet, majd 1941. június 22-én a németek. Az ukrán nacionalisták együttműködtek a náci megszálló csapatokkal, részt vettek a zsidó lakosság elpusztításában, harcoltak a lengyel ellenállók, a szovjet partizánok ellen. 1943-ban az OUN és fegyveres ereje, az abban az évben létrehozott Ukrán Felszabadító Hadsereg (UPA) vezetői úgy döntöttek: a helyi lengyel lakosság jelenléte akadályozza a majdani ukrán államiságot, és etnikai tisztogatásról határoztak. Fegyveres csoportjaik falvak tucatjait támadták meg, s e pogromokhoz ukrán civilek is csatlakoztak – a gyilkosságok jó részét baltákkal, kaszákkal hajtották végre. A lengyel áldozatok számát 35 és 100 ezer közöttire becsülik. Az ukrán források azt emelik ki, hogy az UPA akciójára válaszul a lengyel ellenállás is támadást intézett az ukrán civilek ellen és ártatlanok ezreit ölték meg. Tiltakoznak az ukránok amiatt is, hogy a lengyel falusiak tömeges legyilkolását, elűzését mészárlásnak nevezik Lengyelországban.

Totális diktatúrává alakul át Tunézia

VOKS Tunéziában 89 százalékos eredménnyel újraválasztották Kaisz Szaied elnököt, jóllehet a voksolás nem volt sem szabad, sem demokratikus. Elnöksége alatt Szaied teljesen szakított a demokratikus értékekkel, fő riválisait a választások előtt letartóztatták, vagy nem engedték indulni. Összesen több mint egy tucat potenciális jelölt indulását akadályozták meg, volt köztük, akiket a kormányzat elleni összeesküvéssel vádoltak meg, másokat eltiltottak a közhivatalokért való indulástól. Az alkotmányjogász Szaieden kívül csupán két másik jelöltnek engedélyezték a jelöltséget: Zuhair Magzauinak, a Népi Mozgalom párt jelöltjének, valamint Ajacsi Zammelnek, akit azonban az elmúlt hetekben két ügyben is börtönbüntetésre ítéltek. Múlt kedden egy bíróság tizenkét év fegyházat szabott ki rá állítólagos okirat-hamisítás miatt. Zammel üzletember és volt parlamenti képviselő, az Azimun párt elnöke és alapítója. Kampánycsapata minden vádat abszurdnak minősített.

Szaied más közismert bírálói már jó ideje börtönben ülnek. A TAP állami hírügynökség augusztus eleji jelentése szerint a már bebörtönzött Abir Musszi ügyvédet és ellenzéki politikust további két év szabadságvesztésre ítélték. A mérsékelt iszlamista Ennahda párt vezetője, Rasid Gannusi szintén börtönbüntetését tölti. A politikus ugyancsak indulni akart a választásokon. A hatóságok azonban nem engedték, sőt támogatóinak tucatjait tartóztatták le szeptember közepén – adta hírül az Amnesty International (AI) emberi jogi szervezet.

A tunéziai hatóságok az elnökválasztás előtt „egyértelmű támadást intéztek az emberi jogok és a jogállamiság pillérei ellen” – hangoztatta szeptember közepén Agnes Callamard francia emberi jogi szakértő, az AI főtitkára. Ez „nyilvánvaló visszalépés volt az emberi jogok tekintetében”, tette hozzá.

A kritikusok azzal vádolják Szaiedet, hogy Tunéziát totális diktatúrává alakítja át. Az elnökválasztás „eltemeti mindazt, ami Tunézia demokráciájából megmaradt” – állította augusztus végén a Human Rights Watch (HRW) emberi jogi szervezet, amely szerint a voksolás puszta formalitássá vált. Az emberi jogi aktivisták azzal is megvádolták Szaiedet, hogy „le akarja rombolni” a sajtó és a véleménynyilvánítás szabadságát az észak-afrikai országban.

FOTÓ: AFP

Kaid Szaiedet 27,7 százalékos részvétel mellett választották újra – ez feleannyi, mint a 2019-es elnökválasztás második fordulójában volt

Minden jelöltnek tíz parlamenti képviselőtől, 40 helyi választott képviselőtől vagy 10 ezer választásra jogosult választópolgártól kellett támogató nyilatkozatot gyűjtenie ahhoz, hogy indulhasson a választáson. Emellett igazolniuk kellett, hogy sosem ítélték el őket. Több jelölt azt állította, hogy adminisztratív akadályok hátráltatták őket a támogatói nyilatkozatok és a bűnügyi nyilvántartási kivonat beszerzésében.

Szaiedet, aki nem tagja egyetlen pártnak sem, 2019-ben választották meg államfőnek, és reformer politikusként emlegették. Hivatalba lépésekor megfogadta, hogy átalakítja a bonyolult és korrupciótól terhelt rendszert. 2021 óta azonban fokozatosan kiterjesztette hatalmát. Rendeletileg feloszlatta a parlamentet, emellett egy sürgősségi cikkely segítségével menesztette a kormányt, és egy ellentmondásos új alkotmányt vezetett be, amely minden lényeges jogkört az elnökre ruházott át. Szaied ezt a tunéziai válság éveivel indokolta.

A lakosság körében elégedetlenség tapasztalható, mert egyre nagyobb a szakadék a gazdagok és a szegények között. Az ország gazdasági válsággal küzd, amely politikai krízissel párosul. A munkanélküliség 15 százalékos, és az ország 12 millió lakosából mintegy 4 millióan élnek szegénységben.

RÓNAY TAMÁS

LAPSZÉL

Távozik a német SPD főtitkára

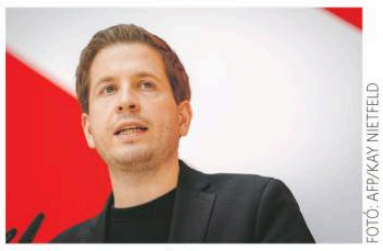

FOTÓ: AFP/KAY NIETFELD

Kevin Kühnert lemond a német szociáldemokraták főtitkári tisztségéről. A 35 éves politikus ezt egészségügyi problémákkal indokolta. Bejelentette: a 2025-ös választáson sem indul. Mint nyilatkozatában fogalmazott, ahhoz, hogy az SPD megnyerje a választásokat, teljes elkötelezettségre lesz szükség. Ezt azonban egészségi állapota nem teszi lehetővé. Döntéséről néhány nappal korábban tájékoztatta az SPD két társelnökét, Saskia Eskent és Lars Klingbeilt. Kühnert 2021-ben lett a szociáldemokraták főtitkára, és ugyanebben az évben bejutott a Bundestagba. Ezt megelőzően az ifjú szociáldemokraták elnökeként vált országszerte ismertté, részben annak köszönhetően, hogy a CDU/CSU és az SPD nagykoalíciója ellen kampányolt. NÉPSZAVA

Ukrán dróntámadás a Krímben

Egy ukrán dróntámadás következtében kigyulladt egy nagy benzinraktár az Oroszország által annektált Krím félszigeten. Feodoszija város lakói a közösségi oldalakon videókat osztottak meg a tűzről. A moszkvai védelmi minisztérium bejelentette, hogy az éjszaka folyamán 21 ukrán drónt fogtak el, tizenkettőt közülük a Krím felett. Sajtóértesülések szerint egy hackertámadás súlyos fennakadásokat okozott a VGTRK orosz állami televízió- és rádiótársaságnál. Egy Ukrajna-barát hackercsoportról van szó. A zavar a műsor online közvetítését is érintette. NÉPSZAVA

Vádemelési eljárás a grúz elnök ellen

FOTÓ: AFP/VANO SHLAMOV

Mindössze három héttel a grúziai parlamenti választás előtt ismét vádelemelési eljárást indítanak Szalome Zurabisvili Nyugat-barát elnökkel szemben. A kormánypárti képviselők még az október 26-án esedékes voksolás előtt fel akarnak lépni az államfő ellen – közölte Salva Papuasvili parlamenti elnök. Egy évvel ezelőtt egy hasonló kezdeményezés már kudarcot vallott. Papuasvili azzal indokolta a lépést, hogy az elnök olyan külföldi utakat tett, amelyeket „nem engedélyezett a kormány”. Tavaly pont ezekkel a vádakkal indítottak eljárást Zurabisvilivel szemben. A kormányzó oroszbarát Grúz Álom párt és szövetségesei nem rendelkeznek elegendő szavazattal a parlamentben ahhoz, hogy eltávolítsák Zurabisvilit hivatalából. NÉPSZAVA

Macron két tűz között

VISZÁLY A francia elnök tanácsadói testülete sem egységes abban, milyen politikát kell folytatni Izraellel szemben.

FOTÓ: AFP/CHRISTOPHE ENA

Tavaly októberben még felhőtlennek tűnt Macron és Netanjahu viszonya

RÓNAY TAMÁS

Emmanuel Macron hétfőn az Élysée-palotában fogadta a Gázai övezetben még mindig fogva tartott francia–izraeli túszok családjait a Hamász gázai terrortámadásának első évfordulóján. A gesztussal enyhíteni próbálta a feszültséget, amely a napokban a francia–izraeli viszonyban keletkezett. Benjamin Netanjahu miniszterelnök felháborodott azon, hogy a francia elnök a gázai felhasználásra szánt izraeli fegyverszállítások leállítására szólított fel. Az izraeli kormányfő „szégyenről” beszélt, és felszólított minden civilizált országot, határozottan álljon hazája mellé. Mint fogalmazott, Izrael „a háború megnyeréséig harcolni fog” a nyugati partnerek „támogatásával vagy anélkül”.

Az Élysée-palota vasárnap igyekezett elvenni a körvonalazódó válság élét. Franciaország „Izrael rendíthetetlen barátja” – közölték. S ezt Macron is megerősítette az izraeli kormányfővel folytatott telefonbeszélgetése során. Ugyanakkor hitet tett a tűzszünet mellett.

Netanjahu valójában nem csak az embargó felvetése miatt orrolt meg Macronra. Szeptember közepén, amikor – feltehetően az izraeli titkosszolgálat – felrobbantotta a Hezbollah tagjainak csipogóit, Macron videóüzenetet küldött a libanoniaknak, amelyben tisztelgett a „civil áldozatok” előtt, és óva intett minden „eszkalációtól”, biztosítva őket arról, „létezik diplomáciai út”. Egy szót sem szólt viszont a Hezbollahról, amelynek katonai szárnyát Franciaország és az EU is terrorszervezetnek tekinti. Csak a nagy felháborodás hatására, napokkal később deklarálta az X közösségi portálján, hogy „elítéljük a Hezbollah csapásait és akcióit”.

A francia sajtó szerint még Macron tanácsadói sem látják egységesen a közel-keleti kérdést.

A francia elnök a frankofón országok múlt heti párizsi tanácskozásán bírálta Izraelnek a Hezbollah libanoni síita terrorszervezet elleni fellépését. Sajnálatát fejezte ki, hogy Netanjahu nem vette figyelembe a 21 napos tűzszünetre vonatkozó amerikai–francia javaslatot. Hangoztatta, a párizsi csúcstalálkozón részt vevő 88, nagyrészt afrikai állam „egyhangúlag” az Izrael és a Hezbollah közötti „azonnali és tartós tűzszünet” mellett foglalt állást. Macron úgy vélte, az, hogy Netanjahu nem hajlandó megfontolni a tűzszünetet, „Izrael hosszú távú biztonsága szempontjából is hiba”. Az ország „szítja a gyűlöletet, amely ebből táplálkozik”, emelte ki a francia elnök. A fegyverszállítások leállítását később, a France Inter rádiónak adott interjújában követelte. „Ma a politikai megoldásnak kell prioritást élveznie. Franciaország nem szállít semmit” – emelte ki.

A francia elnök azt is bejelentette, hogy Franciaország októberben nemzetközi adományozói konferenciát szervez Libanon számára. Az országban több százezren menekültek el az izraeli támadások elől. A konferencia célja a humanitárius segítségnyújtás és a biztonság megerősítése, hangoztatta a francia elnök.

Macron közel-keleti politikáját eddig is a felek közötti lavírozás jellemezte.

Macron kemény szavait nem csak Netanjahu, hanem a franciaországi zsidó közösség is értetlenséggel fogadta, Libanonban viszont elismeréssel illették a francia elnököt.

Macron közel-keleti politikáját eddig is a felek közötti lavírozás jellemezte. Néhány nappal a Hamász 2023. október 7-én Izrael ellen végrehajtott terrortámadása után rögtönzött felhívást tett egy „nemzetközi koalíció” létrehozására a Hamász ellen, amivel még közvetlen tanácsadói körében is értetlenséget váltott ki. Azóta az elnök álláspontja következetesebb lett, de továbbra is viták forrása.

A francia sajtó szerint még Macron tanácsadói sem látják egységesen a közel-keleti kérdést, s ez is állhat Macron nem mindig következetes álláspontja mögött. A Macront segítő diplomaták és a kommunikációs stáb is eltérő álláspontot képvisel. A diplomaták – élükön a tapasztalt, a keménységéről ismert Emmanuel Bonne-nal – az Izraellel szembeni keményebb fellépést szorgalmazzák. Bonne már François Hollande elnöksége alatt (2012–2017) is a diplomáciai szolgálat tagja volt, 2015–2017 között pedig libanoni nagykövetként szolgált, írta hétfői számában a Le Figaro.

A Hamász terrorjára emlékezett Izrael

ÉVFORDULÓ Izraelben számos helyen tartottak megemlékezést a Hamász 2023. október 7-én végrehajtott terrortámadása kapcsán. A támadás az egész izraeli társadalom számára komoly traumát jelentett. Sok túlélő adott interjút az emléknapon, s idézte fel a véres eseményeket, amelyek október 7-én reggel 6 óra 29 perckor kezdődtek. A megemlékezés kezdetére időzítve a Hamász rakétákat lőtt ki a Gázai övezetből Izrael területére irányítva. Ezeket az izraeli légvédelem elfogta, vagy lakatlan területeken landoltak. A libanoni Hezbollah milícia szintén kora reggel kezdett tüzelni Észak-Izrael felé. Később Tel-Avivban és Izrael sűrűn lakott középső részén is megszólalt a légiriadó. A Hamász megerősítette, öt rakétát lőtt ki Izraelre Han Júniszból, míg a légierő meg nem semmisítette a rakétakilövő állomást. A Hezbollah csak a reggeli órákban több mint 40 rakétát lőtt ki Észak-Izraelre.

Egy Kfar Aza-i lakos, aki egész családját elvesztette a terrortámadásban, egy megemlékezésen elmondta, sokan órákig sebesülten és védtelenül feküdtek az otthonukban. Többen közülük elvéreztek, mert órákig nem kaptak segítséget. A túlélők közül sokan hangsúlyozták, hogy mind a mai napig a tavalyi események hatása alatt vannak. Meggyilkolt szeretteik emlékei folyamatosan kísértik őket.

FOTÓ: AFP/DAVID GRAY

Az izraeliek számára komoly traumát jelentett az egy évvel ezelőtti terrortámadás

A túlélők, és különösen a még mindig Gázában fogva tartott 101 túsz hozzátartozói régóta hangsúlyozzák, csak a visszatérésük után kezdődhet meg az események feldolgozásának folyamata. A túsz- és fogolycsere-tárgyalások azonban már hónapokkal ezelőtt holtpontra jutottak. A túszok hozzátartozói hétfőn Benjamin Netanjahu miniszterelnök háza előtt tüntettek, akit azzal vádolnak, hogy semmit sem tesz a foglyok kiszabadítása érdekében. Netanjahu ismét kijelentette, Izraelnek vissza kell szereznie a túszokat. A Hamász hónapok óta tűzszünetet és az izraeli csapatok kivonását követeli. Netanjahu ezt elutasítja, minimálisra csökkentve annak az esélyét, hogy az életben maradt túszok visszatérhessenek családtagjaikhoz. A Hamász szintén nem mutat kompromisszumkészséget.

Közben a libanoni síita Hezbollah nyilatkozatot adott ki, amelyben ismételten tagadta Izrael létjogosultságát. „Izraelnek nincs helye a térségünkben és a társadalmi, kulturális és emberi struktúránkban” – hangoztatta a terrorszervezet. R. T.

Sárkányfű

BATKA ZOLTÁN

A Magyar Péterről kiszivárogtatott Kehi-iratok témája, ha másra nem is, ürügynek mindenképpen jó, hogy nyíltan beszéljünk egy sokkal fontosabb kérdésről, a magyar politika legsúlyosabb lelki betegségéről. Arról a borzasztóan káros hiedelemről, hogy egy kis országnak az a jó, ha van egy nagy, erőskezű vezére. Hely hiányában a történelmi példázatoktól itt eltekintenék, röviden: a nagy, erőskezű vezér mifelénk általában arról ismerszik meg, hogy nagy, erős marokkal lop a közösből. Mondjuk 10 x-ből nagyjából hetet, ahogy ez a Nemzeti Enyveskezűek Rendszerében (NER) napi szinten történik.

Ha viszont a politika nem egyetlen domináns politikai erő hitbizománya, hanem kormánypozícióra esélyes, ténylegesen egymással versengő elitek vannak – a parlamentarizmussal éppen csak ismerkedő magyar néplélek ezt véli tévesen valami rossznak –, akkor jó az esély arra, hogy ezek folyamatosan és kölcsönösen egymást revolverezik. Így a politikai elit 10 x-ből mondjuk csak 3 x-et tud ellopni.

Ennek a legjobb példázata a Magyar Péterrel szembeni, némileg kétségbeesett fideszes lejáratókampány legújabb kis színese: az Átlátszóhoz valahogy bepottyant a Diákhitel Zrt.-nél folytatott 2021-es Kehi-vizsgálat irata. Magyar Péter kiugrott klántagként kiteregette a nyilvánosságnak a NER-maffia belső működését, válaszul a NER most azzal revolverezi Magyart, hogy anno, fideszes ifjútörökként miket írogatott alá felsőbb parancsra. Nem kérdéses az ilyen purgálás jótékony hatása: Magyar fellépésének is köszönhetően a Fidesz támogatottsága már zsugorodásnak indult, míg Magyar esetleg kormányra kerülve hatszor is meggondolja, kinek mit írogasson alá.

Igen, jól olvasták. Kormányra kerülve. Még pár ilyen bárgyú rogáni műbalhé, és bőven 40 százalék felett lesz Magyar Péter és a Tisza. Kezdjük ott, hogy a kormánypárt másfél évtized alatt hozzászoktatta a magyarság jó részét a korrupció eltűréséhez, de a Fidesz másfél évtizedes totális erkölcstelensége az amúgy morálhuszár ellenzéki választókat is hűvösen pragmatikussá tette. Megértették, hogy egy kiépült maffia eltakarításához nem angyalkommandó kell, hanem az, hogy valaki belülről megtörje az omertát. Tömegek szemében éppen ez tette Magyart hitelessé, és mellesleg a most bedobott 2021-es irat is csak ezt a képet erősíti. Szemükben a Kehi-jelentés alapján Magyar afféle relatív szent, aki a sok százmilliárdos lenyúlások rendszerének kellős közepén, a magyar lopoda csúcsjáratásakor mindössze néhány nevenincs cég pár milliós kommunikációs szerződését írta alá felső parancsra, majd besokallt és szembefordult a rezsimmel.

Szóval, ha Magyar Péter segítségével sikerül eltakarítani az országból az újkori magyar történelem legkártékonyabb, jövőfelélő, oroszkollaboráns parazitokráciáját, ahhoz képest a francot sem érdekel, hogy Magyar Péter annak idején sokadik NER-káderként mit csinált. Szent Györgyre is a sárkányöldösése és utólagos hitvalló bátorsága miatt emlékezünk és kevésbé kerül szóba, hogy amúgy előtte jó ideig katona és hivatalnok volt Diocletianus alatt.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

MEGHOSSZABBÍTOM

PAPP ZSOLT

Téveszmék rabságában

A magyar gazdaság köszöni, jól van – mondta a miniszterelnök egy hete a parlamentben. Az ipari termelés 9,5 százalékkal csökkent egy év alatt – közölte a KSH. A jelek szerint tehát vagy a miniszterelnök vagy a KSH alternatív valóságban él. A 9,5 százalékos visszaesés már-már ijesztő: mély gödörben van a magyar ipar, a mezőgazdaságnak idén is rossz éve lesz (lásd klímaváltozás, amire nem készül az ország, az agrárium), egyedül a szolgáltatások húzzák a magyar gazdaságot. Így talán meg is lesz a 1,5 százalékos gazdasági növekedés – ha kiszurkoljuk. Ha nem sikerül, akkor 1 százalék lesz az idei plusz – a tavalyi 0,9 százalék mínusz után. Vagyis ott tartunk majd idén decemberben, ahol két évvel ezelőtt.

Egyszóval sok minden van a magyar gazdasággal, de hogy minden rendben lenne, az egyszerűen nem igaz. És persze a mostani mélyrepülésben vastagon benne van a romló külső környezet is, aminek be- és felmutatásával igyekszik a felelősségét magától eltolni a Nagy Márton-féle nemzetgazdasági tárca vagy épp maga a kormányfő. Ők valóban nem tehetnek a német autóipar válságáról, az elektromos autók iránti kereslet összeomlásáról. Az viszont nagyon is Orbán Viktor és Nagy Márton felelőssége, hogy a magyar gazdaság jövőjét a német autóiparra és az ázsiai akkumulátorgyártásra tették fel. Nagyon is az ő felelősségük, hogy eközben az innovatív cégek elkerülik az országot, nincsenek magyar startupok, nem ide jön a fejlett technológia az USA-ból és az EU-ból, mert az orosz és kínai ügynököktől hemzsegő országba nem fognak chipgyártást hozni.

Az ország vezetői téveszmékbe kapaszkodnak: „világrendszerváltásról”, „hidegháborús blokkosodásról” meg „gazdasági semlegességről” delirálnak. Le kellene jönni erről az anyagról, de már ez is kevés és késő. Magyarországnak egyszerűen nincs erkölcsi hitele a befektetők szemében. Kiírtuk magunkat a klubból. Nem tudom, hogy vissza lehet-e valahogy kerülni a klubba, de nem megpróbálni bűn. De ez már nem Orbán feladata lesz. Csak kibírjuk addig!

> Magyarországnak egyszerűen nincs erkölcsi hitele a befektetők szemében. Kiírtuk magunkat a klubból.

JEGYZET

Bonta Miklós

Tartalék

Bölcsen tette a jegybank, hogy úgy emelte a napokban az aranytartalékát történelmi magasságúra, 94,5 tonnáról 110 tonnára, hogy nem csapott körülötte nagy csinnadrattát, éppen csak az alapinformációkat közölte. Július végén még ennyit sem tettek – de nem is lett volna a kötelességük –, amikor is az akkori tartalék értéke elérte az ugyancsak történelminek számító 6,8 milliárd eurót.

Bár az aranynak már a megemlítése is szívmelengető érzéssel tölti el az embereket – különösen, ha a mi birtokunkban van, s ráadásul még az árutőzsdei árfolyama is emelkedik –, az aranytartalék növelésének indoka mégsem egyértelmű. Magyarország nemzetközi tartalékának nem meghatározó, de el sem hanyagolható részét, most már 17 százalékát őrzik a sárga fémből készült téglatestek formájában az MNB széfjeiben. A vétel időpontja nem volt ideális: egy esztendeje – forintban számolva – mintegy 45, de még fél évvel ezelőtt is 15 százalékkal olcsóbban megtehettük volna ezt. (Többtonnás mennyiségben az árfolyam módosulhat.) Ám a mostani bevásárlás indoka nem az volt, hogy további jelentős – a több földrészen dúló háborúk miatt nem kizárható – értéknövekedésben reménykednek a jegybankárok. Hanem az, hogy a gazdasági stabilitás megőrzésének egyik eszközeként kezelik. Ez jól hangzik, és igazolná is, hogy Svájc rendelkezik a legmagasabb egy főre jutó aranytartalékkal. Ám a második helyen álló közel-keleti állam, Libanon nem a gazdasági stabilitása miatt szerepel a híradások élén. A világ leggazdagabb országainak egyike, Norvégia pedig egyetlen gramm aranytartalékkal sem rendelkezik, s a hasonló cipőben járó, szomszédos Horvátországnak sem volt szüksége arra, hogy az euró bevezetését ily módon megtámogassa.

Amit az MNB tesz, az pusztán spekuláció, de nem a fogalom mély elgondolkodást jelentő értelmében.

Az elorzott méltóság

BEUGRÓ

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

Legyetek annyira liberálisok, hogy az én véleményemet is elfogadjátok – írta a Pesti TV műsorvezetője, Kroó Zita, miután elég sokan felháborodtak azon a hangnemen, ahogyan Karsai Dániel küzdelmét és halálhírét kommentálta. A vélemény, amit el kellene fogadni, amúgy a hívő keresztények alapállása, miszerint „az életet Isten adja és ő is veszi el”. Ezzel az ég adta világon semmi gond nincs, nem hinném, hogy bárki is tiszteletlenül kezelné a hit nyújtotta verziót az emberi lét kapcsán: sorsunk a Teremtő kezében van. Csakhogy Kroó nem erről beszél igazán, hanem a türelemről. Ezt mondta ugyanis: „az emberben, már bocsánat, de ne legyen annyi türelem, hogy megvárja azt, hogy az élet mondja: »Danikám, akkor most van vége!«, és akkor utána ebből ekkora politikai ügyet csinálunk, én ezt nem értem.”

Az, hogy nálunk még egy ilyen esetből is két perc alatt politikai ügy lesz, az leginkább annak a következménye, hogy az elmúlt évek alatt a politika minden vitát (a szakmaitól az erkölcsin át a filozofikusig) szinte azonnal kisajátított és megpróbálta kisajtolni belőlük mindazt, amit használni tudott. Akik azt hihették, hogy az eutanázia kapcsán kibontakozhat egy jogi, etikai és filozófiai disputa, amelynek tanulságait esetleg a regnáló hatalom is megfontolhatja törvényi szabályozás képében, azoknak most is nagyot kellett csalódniuk. Viszont türelemre inteni a szenvedőt, ahelyett, hogy segítünk rajta, már messze nem tűnik keresztényi cselekedetnek.

Sajátos hozzáállás ez. Miközben az orvostudomány révén mindent megteszünk, hogy meghosszabbítsuk az emberi életet, és így beleszóljunk Isten dolgába (hiszen ha az élet elvétele az ő dolga, akkor az élettartam kiszabása is az övé), a szintén önkényes megrövidítéséről hallani sem akarunk. Mármint magunk kapcsán és a méltóságunk megőrzése érdekében. Mert az állatokkal szemben nagyon is el tudjuk játszani az Istent, amikor úgy döntünk, hogy véget vetünk a szenvedéseiknek, és elaltatjuk őket, pedig elvileg ők is az Úr teremtményei és tudtommal nem adta át az életük felügyeletét a mi kezünkbe. Az állatok méltóságát tehát értjük és nem kérdőjelezzük meg a halálban, de az embernek már nem jár ki ez a luxus saját magával szemben. Ez nehezebben védhető keresztényi álláspont, de legyen, a hit nem logikai tételek sora.

A másik méltósága – azt hiszem, ez az, amit a legkevésbé értünk a NER évtizedeiben, az állandósult politikai hisztériában. Ez az, amit önérzetesen véd magával szemben Kroó, de el szeretné vitatni Karsaitól, amikor szenvtelenül türelemre inti a kereszténység nevében. De ebben nem csupán ő a ludas. Jó ideje próbálnak ahhoz szoktatni minket, hogy legyünk rövidlátóak, csak a saját (vagyis a párt által kijelölt) érdekeinket nézzük és ne törődjünk másokkal (főként azokkal, akik nem értenek velünk egyet). Ne legyünk civilek, csak (párt)hívek. Az a legjobb, ha mellőzzük a saját gondolatainkat. És ezzel a vaksággal viszonyuljunk élethez, halálhoz, szabadsághoz. Bárminemű változáshoz ezen kellene változtatni legelőször. Mert csak így szerezhetjük vissza magunkat.

> A másik méltósága – azt hiszem, ez az, amit a legkevésbé értünk a NER évtizedeiben, az állandósult politikai hisztériában.

A Don-kanyartól Csádig

VÖRÖS IMRE
egyetemi tanár, volt alkotmánybíró

Az Országgyűlés Képviselőháza 1941. június 27-i ülésén napirend előtt felszólalt Bárdossy László miniszterelnök és „egészen rövid bejelentést” tett. Érdemes szó szerint idézni az Országgyűlés naplóját: „Tisztelt Ház! (Halljuk! Halljuk!) egészen rövid bejelentést szeretnék tenni. A Ház elnöke méltó szavakkal bélyegezte meg a szovjet népellenes és minősíthetetlen támadást. A magyar királyi kormány megállapítja, hogy a támadások következtében Magyarország és a Szovjet-Unió között a hadiállapot beállott. (Hosszan tartó éljenzés és taps a Ház minden oldalán – Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ki a szociáldemokratákkal! ...) Még csak egy mondatot. A magyar haderő a megfelelő megtorló intézkedéseket meg fogja tenni. (Hosszan tartó élénk éljenzés és taps a Ház minden oldalán.)”

Bárdossy rövid bejelentése a kormányzói jogkörről rendelkező 1920: XVII. törvénycikk 2. paragrafusán alapult, melyre hivatkozva Horthy Miklós kormányzó elrendelte e hadiállapot kimondását. Csakhogy: ez a jogszabályi rendelkezés előírta a kormány és az országgyűlés hozzájárulásának kikérését; enélkül a kormányzó elhatározása fabatkát sem ért. A június 26-i koronatanács (a kormányzóval kiegészült kormányülés) jóváhagyta a kormányzó döntését, így az országgyűlés hozzájárulása lett (volna) a következő törvényes lépés. Csakhogy: Bárdossy nem kérte ennek a hozzájárulásnak a napirendre tűzését, mindösszesze – bagatell ügyről lévén szó – napirend előtt tett rövid bejelentést.

Érdemes megemlíteni, hogy amikor az 1944. október 15-i koronatanácson Horthy kormányzó felvetette, hogy fegyverszünetet kíván kérni és kötni, a történeti alkotmány alapján élénk vita bontakozott ki arról, hogy ehhez a kormányzónak ki kell-e kérnie az Országgyűlés hozzájárulását. A kormányzó a vitát azzal zárta le, hogy őszerinte ehhez az alkotmány szerint joga van, mire a kormány lemondott, a kormányzó pedig azt elfogadva azonos összetételben kinevezte az „új” kormányt, amelynek tagjai nyomban esküt is tettek. A két eljárás között kiáltó az ellentét. Tisztázatlan körülmények között végrehajtott támadás miatti hadba lépéshez nem, a fegyverszünethez viszont kell országgyűlési hozzájárulás?

> Az Országgyűlés akkor járna el alkotmányosan és törvényesen, ha elutasítaná a kormány törvénymódosítási javaslatát, és a magyar katonák külföldre küldése feletti döntést változatlanul magának tartaná fenn.

Azért, hogy ilyen konfliktushelyzetre ne kerüljön sor, a kormány 2024. szeptember 24-én törvényjavaslatot nyújtott be az Országgyűlésnek a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2021. évi CXL. törvénynek a honvédelem irányításáról szóló fejezete módosítására. A módosítás a kormány jogosítványait szabályozó mostani 6. paragrafus után 6/B paragrafust javasol beiktatni, amely szerint – ezt is érdemes szó szerint idézni – „...a Kormány dönt a Magyar Honvédség külföldi alkalmazásáról, külföldi állomásozásáról, katonai műveleteiről és más ... csapatmozgásáról.”.

Erre jelenleg nincs jogszabályi lehetőség, mivel az Alaptörvény 1. cikke hadiállapot kinyilvánítására és a békekötésre kizárólag az Országgyűlést hatalmazza fel, a honvédség irányításának szabályozását pedig sarkalatos törvényre utalja. Nos, a fent említett – a Honvédségről szóló – törvény Preambuluma a törvény célját kifejezetten Magyarország függetlensége, területi épsége és lakosainak védelme tárgykörében határozza meg. Emellett a honvédség csak nemzetközi szerződésekből fakadó, így az ENSZ Alapokmányából és NATO-tagságunkból adódó kötelezettségek teljesítésére használható fel.

De nem arra, hogy a kormány 200 fős magyar csapatkontingenst küldjön – csak úgy – Csádba. Mit véd a magyar honvéd Afrikában? Milyen szerződéses kötelezettségünk alapján akar a kormány magyar vért áldozni (és pénzt már áldozott is) ez esetben külföldön? Mivel ilyen nincs, az Alaptörvény pedig a Honvédségről szóló törvényre bízza a honvédség irányításának szabályozását, és az sem ad ilyen jogot a kormánynak, hát meg kell teremteni. Mi sem egyszerűbb: módosítani kell a törvényt – és lőn.

A kormány által benyújtott törvényjavaslat elfogadása ezt a „törvényes” alapot teremtené meg. Márpedig a formailag szabályszerűen meghozott törvényt jogállamban be kell tartani, bármi legyen is a tartalma – véli ma is sok jogász (is). Annak idején a zsidó honfitársainkat a halálig diszkrimináló jogfosztó törvényeket is formailag, eljárásjogilag szabályszerűen fogadták el. Csak hát a tartalmuk...

Ahogyan Magyarország fölött egyre inkább beborul a jogállam égboltja, nem ártana a tartalmat is mérlegre tenni, nem csak a formát. Meg kellene különböztetni azt a törvényt (módosítást), amelynek – a törvény Preambulumában rögzített, imént említett – legitim célja van, attól, amelynek ilyen – legalábbis a módosítási javaslat kormány által hozzáfűzött indokolását gondosan végigolvasva – nincs.

Az Országgyűlés tehát akkor járna el az Alaptörvénynek és a Honvédségről szóló törvénynek megfelelően, azaz alkotmányosan és törvényesen, ha elutasítaná a kormány törvénymódosítási javaslatát, és a magyar katonák külföldre küldése feletti döntést változatlanul magának tartaná fenn ahelyett, hogy átruházná e törvénymódosítással a végrehajtó hatalomra, azaz a kormányra. Ne feledjük azt, amit már kezdünk elfelejteni: az Országgyűlés a törvényhozó, nem a kormány. A kormány kérését saját hatásköre eme brutális kiterjesztésére megszavazhatja, de el is utasíthatja.

Ha megszavazza, a módosítást megszavazó képviselők súlyos felelősséget viselnek a magyar társadalom, mindenekelőtt katonáink és a magyar történelem előtt. A képviselők többsége persze nem fogja kiabálva követelni a szociáldemokraták kidobását az Országgyűlésből, mint elődeik 1941-ben, egyszerűen csendben az „igen”-gombot fogja megnyomni. Szemlesütve.

Mert ezzel a módosítással közállapotainkat tekintve rosszabb lesz a helyzetünk, mint 1941 baljós júniusában: akkor alkotmányjogilag kötelező volt (lett volna) az Országgyűlés hozzájárulásának kikérése a honvédségnek határokon kívüli alkalmazásához. 2024 őszén az Országgyűlés a módosítás megszavazásával erre a – jogállamban garanciális – feltételre saját maga felesleges akadékoskodásaként tekintene.

FOTÓ: MTI/MÁTHÉ ZOLTÁN

Az elcsalt gyászmunka

TÖMPE ISTVÁN
közgazdász

Egy politológus gyászmunkának nevezte a magatartást, amely a hagyományos ellenzéki pártok egy részét mostanság jellemzi. Nehezen élik meg korábbi szerepük elvesztését, hiszen bármennyire is másodlagos volt, adott némi társadalmi pozíciót és anyagi támasztékot. A szerep elvesztése dráma, állások elvesztése még nagyobb dráma, de számomra a legnagyobb probléma az, hogy a gyászmunka jelentős része Magyar Péter ócsárlásában ölt testet.

Itt most nem elemezzük a politikusi múltakat, ez Magyarországon amúgy is – mondjuk finoman – igen színes. (Idézzük Illyést: Azt, hogy a nép fia vagy, igazolnod, sejh, ma nem azzal / Kellene: honnan jössz, – azzal, ecsém: hova mész!) Nem kotorászunk a nép választott fiainak zsebében sem, holott találnánk ott egy s mást, pénzt, feketejövedelmet, ingatlanvagyont, gyárat, kinek mit fújt be az ablakon a szél. Azt állítjuk, hogy az érintett pártok a politikai gyászmunkát nem végezték el, hanem csak helyettesítik, ki-ki a maga módján.

A hagyományos baloldali ellenzék mára elvesztette szavazóinak túlnyomó részét, a maradék tovább szivárog, elsősorban a Tisza felé. Utóbbi berobbanása hatalmas meglepetés lehetett, de ami miatt a baloldal választói ilyen gyorsan nyúlcipőt húztak, azt már az elmúlt választások során világosan lehetett látni. Tömegpártból pártvezetés-pártba mentek át, csak az számított, milyen pozíciókat érnek el a küldöttek.

Állítom, hogy az ezerszer elátkozott átkosban az egyébként kozmetikázott hangulatjelentéseket figyelmesebben olvasták a pártközpontban, mint a maiak a maguk alapszervezeteiből jövő véleményeket. Ez a hang aztán az alapszervezetek kiürülésével el is halt. Ki lesz pártelnök, ki lesz képviselő, polgármester vagy helyettes, ki szerez fizető állásokat: csupán ez maradt meg. A DK-nak, az MSZP-nek és a lényegében láthatatlan Párbeszédnek már évekkel ezelőtt világosan látni kellett volna mindezt, vagyis önmagukat egy tükörben. Nem látták, nem akarták, vagy éppen akarták, de nem tudták – ma már mindegy.

A DK vallási mozgalommá alakult át, kooperációs készségeiről és módszereiről a 2021-es előválasztás óta sokféle tapasztalat gyűlt össze. Arra készült, hogy összefogja azt, amit baloldalnak nevezett, erre azonban alkalmatlan, vagy éppen módszerei miatt képtelen volt. Talán a DK hívei a leghangosabbak Magyar Péter álprófétai szerepének leleplezésében. Azonban szenvedélyük, hangerejük és egy-egy véleményvezér szövege alatt a kommentáló csoportok heves reakciói itt is az önmagukkal való szembenézést helyettesítik.

> Nem azt a kérdést kellene körbeugrálni, hogy Magyar Péter miért és hogyan meri, és egyáltalán: hogyan jön ahhoz, hogy lenyúlja az ellenzéket.

Nekik nem azt a kérdést kellene körbeugrálni, hogy MP miért és hogyan meri, és egyáltalán: hogyan jön ahhoz, hogy lenyúlja az ellenzéket. A valódi kérdés ez lenne: miért nem ők vannak a helyében? A DK magatartása világosan rámutat arra a fájdalomra is, amit az ellenzék leváltása mellett a korábbi véleményvezérek eljelentéktelenedése okozott: csökkenő súlyukat hangerővel, szitokkal, szenvedéllyel, katatón vádaskodással próbálják pótolni. Ami segíti MP előretörését, akinek nagyszámú hívei között persze ugyancsak vannak érdes modorú harcosok.

Az MSZP-nek még több tükörbenéznivalója lenne. Szenior vezetői az utóbbi időben többször javasoltak egy baloldali mozgalmat, hiszen ha sikeres baloldali párt nincs is, baloldali érzelmek bőven vannak. Csak hát hiányzott az első lépés: még sohasem fordultak időben a szavazókhoz, hogy emberek, annyi mindent elrontottunk, eltocsikoztunk, elmédiatörvényeztünk, most mást akarunk.

A pozícióharcokhoz szokott lobbista és puccsista MSZP-ben még sohasem szerveztek puccsot valódi (például baloldali) értékek védelmében. Még soha nem lépett elő senki, hogy le a lusta, önző és nem egyszer korrupt vezetőkkel, hogy legyen valami új, egy saját XX. kongresszus, bármi, ami látható, hangos és meggyőző. Mindig csak félig rágott, súlytalan kompromisszumokat kötöttek, elnökségeken pufogtak, a valódi meccseket soha nem játszották le. Csakhogy most itt a vége. A 2026-os választásokig terjedő időszakot a fizetős helyeken ülők végkielégítésnek tekinthetik, mielőtt szélnek eresztik őket.

És mi sokan, akiket elfelejtettek képviselni a pártok, melyekre taktikai megfontolásból vagy szívvel szavaztunk, kereshetünk magunknak egy ikszelhető kockát. Sokan majd a Tiszát választják, páran mást, ha lesz. Bárhogyan is döntsön, a választó ne felejtse, hogy nem királyt, nem is politikai üzletembert, hanem képviseletet keres magának.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Mucsi Zoltán álruhákban

November 3-ig látható Marosi Viktor MUCSI12X + A TÖBBI című fotókiállítása a Freyler Art Galériában. A Covid időszakában készült különleges sorozatban a színész ismert emberek ikonikus felvételeit idézi meg. Politikusok, színészek, előadóművészek, képzőművészek, divattervező, fizikus és filmes karakterek is helyet kaptak a szériában. NÉPSZAVA

Momentán alkotóműhely

A Momentán Társulat improvizációs színházi alkotóműhelyt indít, amelyre 18–26 év közötti fiatalok jelentkezését várják. A Műhelyt megelőzően október 25. délutántól október 27. estig a társulat háromnapos castingtábort tart Budapesten. Jelentkezni október 11-ig lehet. NÉPSZAVA

Ne beszélj!

Három erős és meghatározó női alkotóművész bemutatója lesz látható ma este a Trafó Nagytermében. Góbi Rita Pain Killer és Juhász Kata Don't Talk című produkcióját a Nagy Fruzsina által megálmodott jelmezek kötik össze. A Don't Talk című előadás szövegét Bálint Orsolya, lapunk munkatársa jegyzi. NÉPSZAVA

„Nem is olyan rossz”

KRIMI A skandináv bűnügyi regényekkel rokonítható Gyurcsány Ferenc könyve, amelyben a figurák megfelelnek a műfaji követelményeknek, és a cselekményt magabiztosan vezeti a szerző. Az álnév pedig nem inkognitó, hanem az írói és a mindennapi én megkülönböztetése.

BALOGH ERNŐ

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

„Nem is olyan rossz” – dicséri meg saját munkáját a szerző a mű utószavában. Ez akkor sem számít szokásos gesztusnak, ha állítását rögtön bizonytalanná is teszi: „de hát honnan tudnám én, hogy mi a jó”? Pedig az értékelés ezúttal nem tűnik alaptalannak, a regény – legalábbis a maga nemében – tényleg „nem is olyan rossz”. Sőt, jónak mondható.

A maga nemében, vagyis a populáris irodalom tág körébe tartozó krimi műfajában, amely persze további változatok sorát tartalmazza. Ezen belül A kereszt halála nem azt a nagy hagyományú típust képviseli, amelyben a bűntény rejtélyeit valamilyen – kimagasló képességű – magányos hősnek kell megoldania. Itt ugyanis csapatmunka folyik, a végeredményhez az igen eltérő karakterű, ám egymás képességeit jól kiegészítő nyomozók fegyelmezett összjátéka vezet. A regényvilág leginkább talán azzal a laza – egyebek mellett a skandináv bűnügyi történeteket magában rejtő – poétikai csoporttal rokonítható, melynek műveit a társadalmi/szociális kérdések (bevándorlás, szexuális másság megítélése stb.) iránti fogékonyság is jellemzi.

A szerző magabiztosan vezeti a több szálon futó, kellően összetett cselekményt, a kulcspontok rendre a helyükön vannak. Az elbeszélő képes a feszültség fenntartására, sőt fokozására (ez elengedhetetlen műfaji kritérium), a fejezetek java poentírozottan zárul, az olvasói figyelem ilyenkor azonnal továbblendülhet a következő részhez. Az alakteremtés megfelel a műfaj követelményeinek, figurái tehát – a lélektani mélységeiket, motívumaikat tekintve – épp annyira árnyaltak, amennyi már/még elfogadhatóvá teszi a cselekménybeli szerepüket. Egy-egy speciálisabb téma kapcsán a mű hősei időről időre előszeretettel osztják meg velünk műveltségbeli ismereteiket, az ilyen részletek próbára teszik a szöveg teherbíró képességét, de csak ritkán érezhetjük őket aránytalanoknak. A szereplők nevének etnikai sokfélesége egy karakteresen multikulturális társadalomra utal, melyben a származás lejáratott mítoszai helyett a személyes érdemek számítanak.

A mű valamennyire mindenképp kiszolgáltatja szerzőjét. Főként akkor, ha megosztó személyiségről van szó

A vezető beosztású kulcsszereplők zöme nő, ami üdítően ellenpontozza viszonyaink nyomasztóan maszkulin jellegét.

A regény megannyi eleme önmagában is igen beszédes: például a vezető beosztású kulcsszereplők zöme (a nagyváros rendőrkapitánya, a gyilkossági csoport főnöke, a kórház igazgatója) nő, ami üdítően ellenpontozza viszonyaink nyomasztóan maszkulin jellegét. A mű szellemiségének középpontjában szinte mindvégig a vallásos hit és a mindennapi tapasztalat szembesítésének dilemmái állnak. A cím és a marketing céllal mottószerűen kiemelt felcím (A gyilkos is imádkozik?) megtévesztő lehet, mivel a hitélet kérdéseiben a szereplők köre és maga az elbeszélő mindvégig kellően toleráns, a műbeli katolikus püspök, valamint az egyik pap pedig kifejezetten a pozitív figurák közé tartozik. A befejezésben a tudatosan ateista főhős is az elfogadás gesztusát hangsúlyozza: „Azt hiszem, nem dolgunk nekünk, nem hívőknek, hogy ítélkezzünk a hit felett. A hit sokak életének olyan fontos része, mint az, hogy levegőt vesznek. Velük vagy bennük él, ezt nem tudom, de boldogok a hitükben. Ez meg elég ok arra, hogy mi ezt tiszteletben tartsuk.” Az éles kritika tehát kizárólag a bigottságra és a képmutatásra (például a cölibátus hagyományának értelmetlenségére) korlátozódik.

A magánéleti szálak zavaraiból fakadó általánosabb tanulság továbbá, hogy a vérségi kapcsolatok nem eredendően jobbak a választottaknál. Kiváltképp így van ez az örökbefogadás esetében. A cselekmény mindegyik lényeges vonulata azt emeli ki: a gyerek(ek) sorsa szempontjából kizárólag a feltétlen szeretet megléte vagy hiánya a perdöntő. A genetikai szálak ehhez képest másodlagosak. Ez persze minden humánuma ellenére sem túl eredeti gondolatkör, inkább közhelyesnek mondható, de hangsúlyozzuk: egy bűnügyi történet érvényességének nem elengedhetetlen komponense a szellemi/filozófiai originalitás.

A cselekmény egy emberpróbáló hét zaklatott eseményeit jeleníti meg. A történet jelenünkben, valamikor 2023 májusában zajlik, a helyszínt a szerző közelebbről nem határozza meg. „Valahol Európában” vagyunk, az Unió, sőt az eurózóna területén, azaz egy fejlettebb régióban. Ez a homály – pontosabban: a hazai körülményektől való következetes és rigorózus távolságtartás – mindenképp indokolt, hiszen a szerző így teremtheti meg az ábrázolás relatív szabadságának feltételeit. A politikusi lét egy itthon játszódó mű esetén rengeteg – kényszerű, taktikai jellegű – kötöttséggel, félreértelmezési lehetőséggel járna, a kockázatok mindenképp messze meghaladnák a várható tartalmi nyereséget. A szerzői név alkalmazása sem valamiféle inkognitó igényét, hanem mindenekelőtt az írói és a mindennapi én megkülönböztetésének hatványozott fontosságát jelzi. (Persze a „brand” ismertsége is szempont lehetett.)

Természetesen az ilyen óvintézkedések ellenére azok, akik – eufemisztikusan fogalmazva – nem kedvelik a politikust, ha nagyon akarják, megtalálják a módját, hogy a regényírón is elverjék a port. A mű, tudjuk, képes ugyan megvédeni önmagát, de ez csak tendenciálisan és hosszabb távon igaz, s érvényessége eleve igen korlátozott a gyors hatásra törekvő populáris kultúra területén. Valamennyire tehát mindenképp kiszolgáltatja szerzőjét. Főként akkor, ha megosztó személyiségről van szó. Aligha kétséges: a regény fogadtatása is polarizált és zajos lesz.

INFÓ

Kate Vargha (Gyurcsány Ferenc): A kereszt halála
T&T Kft. 2024

Kuflik a nagyszínpadon

GYEREKPROGRAM Pénteken mutatja be a Budapest Bábszínház legújabb produkcióját, a Mindenki legyen kufli!-előadást, amelyet 3 éves kortól ajánlanak, de onnantól mindenkinek. Dániel András szerző-illusztrátor kuflimeséit minden mai magyar gyerek ismeri, nincs olyan kicsi, aki ne tudna kedvencet választani Pofánka, Bélabá, Hilda, Zödön, Valér, Titusz vagy Fityirc közül. A könyv- és rajzfilmsorozat karakterei, az elhagyatott réten egy kupacban élő és különös kalandokba keveredő hét kufli már több hazai gyerekelőadásban fölbukkant, ezúttal a Budapest Bábszínház nagyszínpadán szórakoztatják a kicsiket.

A Dániel András szerethető világán alapuló bábszínházi adaptációt a fiatal tehetség, Cseri Hanna jegyzi, aki az előadás zenéjéért is felel, a dramaturg Gimesi Dóra, a Mindenki legyen kufli! rendezője a teátrum igazgatója, Eilinger Edina. Az előadás egyik különlegessége, hogy az olyan népszerű kuflikalandok mellett, mint A Máshogyoszkóp, vagy a Jó éjszakát, kuflik!, Dániel András egy vadonatúj, még könyv formában meg sem jelent, Hilda titokzatos virágáról szóló meséje is megelevenedik. Miközben megtudhatjuk, hová tűnt Zödön foltja, mit csinál a holdbeli nyúl, minek öltözik Fityirc a varázsgombák farsangi buliján, és miért jobb néha kirándulás helyett berándulni, a féktelen fantáziával megírt mesék titokban olyan fontos dolgokról szólnak, mint a barátság, a közösség, az önazonosság. A bábszínházi adaptációból sem hiányozhatnak mellékszereplők: megjelenik egy mindent kommentáló felhő, egy beszélő fatuskó, a föld alatti manótevék is. Játsszák: Csarkó Bettina, Krucsó Rita, Hannus Zoltán, Ács Norbert, Szolár Tibor, Barna Zsombor, Márkus Sándor, Pethő Gergő, Cseri Hanna, Hoffer Károly és Szekeres Norbert. Az előadást élőben kíséri a Varázsgombák Zenekara. NÉPSZAVA

A mesék a barátságról, a közösségről, az önazonosságról szólnak

INFÓ

A Mindenki legyen kufli! szombat délután, vasárnap, valamint hétfő délelőtt is látható a Budapest Bábszínházban. Októberben ezenkívül két, novemberben pedig öt alkalommal játsszák.

FOTÓ: PITI MARCELL/BÁBSZÍNHÁZ

LAPSZÉL

Remekművek árverésen

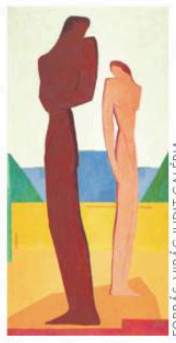
FORRÁS: VIRÁG JUDIT GALÉRIA

Mattis-Teutsch János monumentális dupla aktjára is lehet licitálni a Virág Judit Galéria októberi 15-i aukcióján. Az Aktos kompozíció 1930-ban született, a kép egy olyan absztrakt embertípust jelenít meg, amely leegyszerűsített formáival minden emberi és művészi gondolatot ki tud fejezni, a kikiáltási ára 16 millió forint. A számos más remekművet bemutató tárlatot október 14-ig a nagyközönség ingyenesen láthatja a galériában. NÉPSZAVA

Laurie Anderson új albuma

A 39 évesen elhunyt amerikai pilóta, Amelia Earhart ihlette meg Laurie Andersont. A The Story of Amelia a szó minden értelmében határokat feszegető, pionír alakja számos csúcsot megdöntött, és jó néhány első teljesítmény birtokosa volt, amikor arra vállalkozott, hogy navigátortársával, Fred Noonannal körberepülik a Földet, ám a Csendes-óceán közepén 1937. július 2-án eltűntek a radarról. Az ikonikus amerikai előadóművész albumának kelet-közép-európai vonatkozása is van, hiszen közreműködik a Brnói Filharmonikus Zenekar, és olyan régi zenésztársak is hallhatók rajta, mint a gitáros Marc Ribot vagy a dobos-ütőhangszeres Kenny Wollesen. HVG.HU

Mácsai Pál klipben

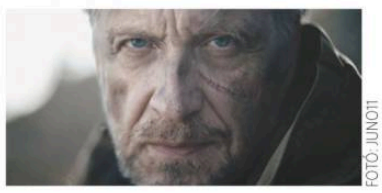
FOTÓ: JUNO11

A Platon Karataev Nem felelhet című számához készült kisfilmben játszik főszerepet Mácsai Pál és Körmöczi Bence. A zenekar frontembere, Balla Gergely koncepciójából Topolánszky Tamás Yvan írt és rendezett klipet a jövő év elején megjelenő Napkötöző című, negyedik Platon Karatev-album dalához. 24.HU

Pályázat függetleneknek

Október 31-ig lehet jelentkezni a főváros által meghirdetett nyílt pályázatra, amely az önálló munkásságuk elején járó előadóművészek és előadó-művészeti formációk vezetői számára biztosít további megmutatkozási lehetőséget és anyagi forrást. Budapest Főváros Önkormányzata kilencedszer hirdeti meg a Staféta pályázatot, a tehetséggondozás és a független előadó-művészet támogatása érdekében új produkció létrehozására. Az eddigiekhez hasonlóan a kiírás a FÜGE Egyesület lebonyolításában valósul meg. Olyanok jelentkezését várják, akik nem több mint tíz éve kezdték munkásságukat, de már maguk mögött tudhatnak legalább két nyilvános, egész estés előadást. A Stafétán 2025. március 1. és 2025. december 31. között megvalósuló új bemutatókra lehet pályázni. FIDELIO

Az alkotó nem pihen

GRAFOMÁNIA Az Addig írok, amíg élek című dokumentumfilm nem ad hiánytalan portrét Nemere Istvánról, Szalma Sándor műve inkább a világon a legtöbb kiadott könyvet jegyző ember előtt tiszteleg.

ROSZNÁKY EMMA

Nem a mennyiség számít az irodalomban, de ha valaki nyolcszáz könyvet írt életében, arra csak felkapjuk a fejünket. Az a pluszinformáció, hogy az illető egy magyar szerző, a nemsokára nyolcvanéves Nemere István, még izgalmasabbá teszi a világrekordot; Szalma Sándor dokumentumfilmje utánamegy annak, ki áll a gigászi könyvtermelés mögött. Az Addig írok, amíg élek az író egyedülálló munkamorálját próbálja megörökíteni, miközben röpke betekintést enged Nemere István mindennapjaiba, személyiségébe és magánéletébe. Bár a film kétségtelenül lelkesedéssel és érdeklődéssel közelít a tárgyához, mégis marad hiányérzetünk.

A több mint negyven álnevet használó Nemere István minden egyes napja írással telik: reggel ötkor kezdi a munkát. A rendező, Szalma Sándor főként ezt az elhivatottságot igyekszik visszaadni, a snittek jelentős hányadában az író gépeli újabb műveit, vagy éppen a szövegeit ellenőrzi. Nincs szabadnap, nem ment föl az írás alól se a születésnap, se a január elseje. Meghökkentőnek tűnhet a szerző kijelentése, miszerint „az ihlet a lusta írók ürügye", de elgondolkodtató, hogy ha valaki több száz kiadott könyv után mondja ezt, talán némileg hihetünk neki. Közhely, hogy olvasás nélkül nem lehet írni, de jó, hogy mindez a világ legtermékenyebb szerzőjétől is elhangzik. A személyes aspektusok és magánéleti mozzanatok csak érintőlegesen jelennek meg, annak ellenére, hogy a film felvázolja Nemere életének néhány érdekes történetét, például a pécsi kórházat ért bombázást, amely majdnem véget vetett az író életének még csecsemőkorában. A legintimebb pillanat talán az, amikor Nemere negyedik felesége, Szentgyörgyi Judit a kamera előtt vallomást tesz, miszerint az író arra kérte őt, hogy gondozza majd szellemi örökségét halála után.

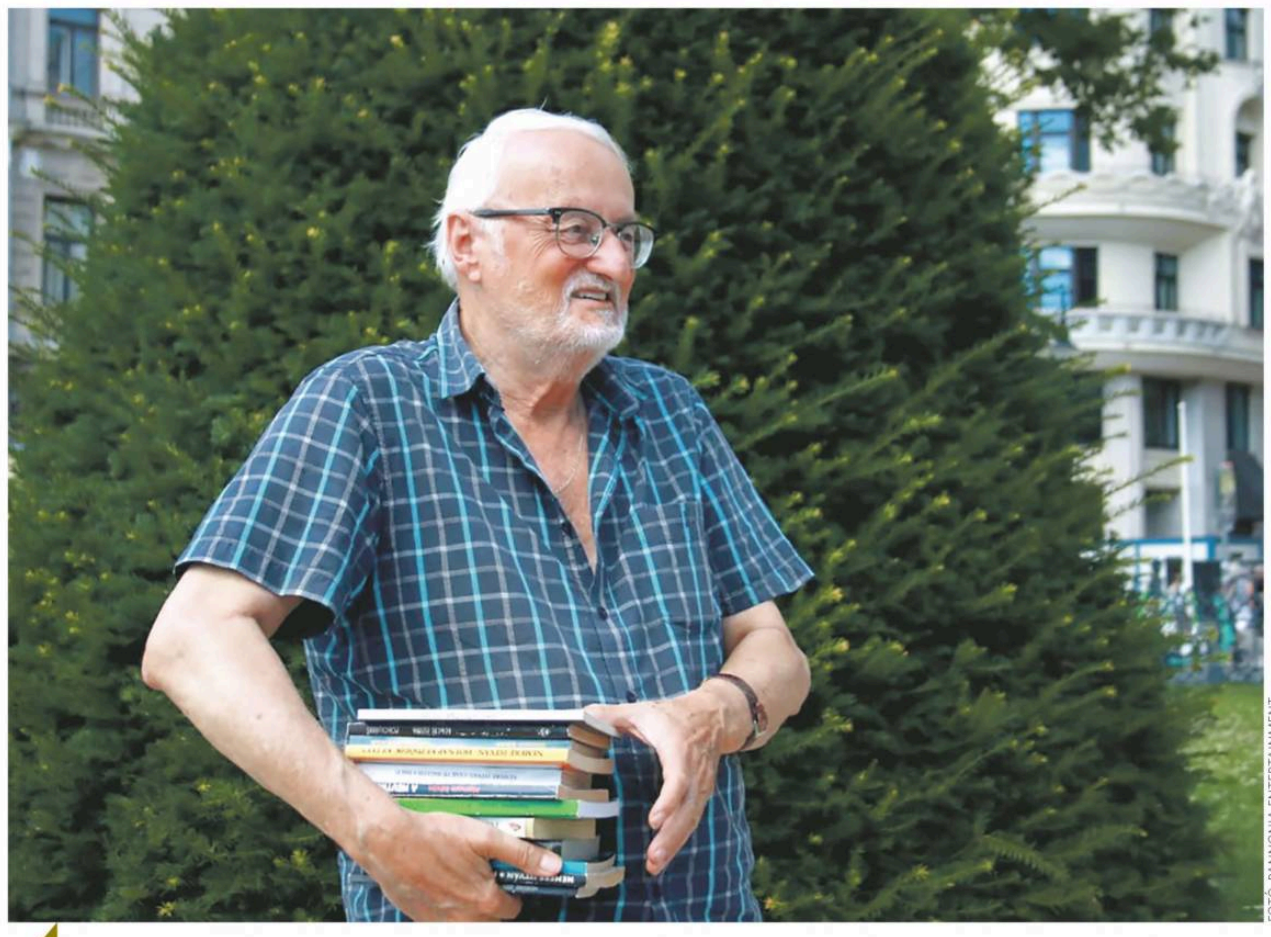
FOTÓ: PANNONIA ENTERTAINMENT

A személyes aspektusok és magánéleti mozzanatok csak érintőlegesen jelennek meg, annak ellenére, hogy a film felvázolja Nemere életének néhány érdekes történetét

Az Addig írok, amíg élek nagyobbrészt Nemere István Bashalom községben található otthonában játszódik, csak a legelején hallható pár olvasói vélemény – a snittek az Ünnepi Könyvhét forgatagában készültek a dedikáltató rajongókkal. Az olvasóközönségről többet nem tudunk meg, valamint az sem derül ki a dokumentumfilmből, hogy a szakma miként áll a rekorderhez. A számos műfajban alkotó íróról ezáltal teljesen egyoldalú képet kapunk. Mindezt a zeneválasztások sem ellensúlyozzák, helyenként irritálóra sikeredett az akusztikus felhozatal.

A film legnagyobb problémája a szűk perspektívájából adódik. Nem tesz föl például olyan kérdéseket, amelyek épp amiatt merülhetnének fel, mert Nemere 50 éve a pályán van. Ilyen például, hogy milyen volt írógépről asztali gépre váltani, de az is érdekelne, mit szól a világrekorder a szöveggenerátorokhoz, a mesterséges intelligenciához, amellyel ma már komplett regényeket lehet létrehozni percek alatt. A dokumentumfilm nem elég alapos, a tematikus fejezetek az íróvá válásról, munkamódszerekről, házi kedvencekről (macskák, kutyák veszik körül a szerzőt) stb. nem tudják kellőképpen kibontani az író személyiségének minden rétegét, és nem is keresnek más nézőpontot Nemeréénél és kedvelőinél. Portrét nem kapunk, rajongást igen.

INFÓ

Addig írok, amíg élek
Rendezte: Szalma Sándor
Forgalmazza a Pannonia Entertainment

Eladott jogok, elárult szellemiség

DEAL A pszichedelikus rock úttörője, a zenetörténet határait feszegető legendás brit banda, a Pink Floyd leszerződött a Sony zenei kiadóval katalógusuk eladásáról. A megállapodást hosszas tárgyalások és konfliktusok után sikerült nyélbe ütni – közölte a Financial Times.

A már évek óta napirenden lévő adásvétel magában foglalja a zenekar felvételeinek jogait, de nem terjed ki a dalszerzői jogokra, amelyek továbbra is az egyes szerzők tulajdonában maradnak. Az egyezmény része a zenekar neve és az előadók „hasonmás" jogai is, ami lehetővé teszi a Sony számára, hogy merchandisingtermékeket, filmeket vagy tv-sorozatokat készítsen a Pink Floyd márkanév alatt. Ennek értéke megközelítőleg négyszázmillió dollár (több mint 146 milliárd forint), ami bár jelentős összeg, mégis elmarad a korábban remélt ötszázmillió dolláros ártól.

Az ügy hátterében elsősorban Roger Waters (a Pink Floyd basszusgitárosa és fő dalszövegírója) meglehetősen ellentmondásos megnyilvánulásai, valamint az ennek következtében David Gilmourral (a zenekar gitárosa és egyik fő énekese) kialakult konfliktus húzódik – írta meg a brit gazdasági folyóirat. Waters az utóbbi időben számos vitatható kijelentést tett. A Daily Telegraphnak adott interjújában például azt nyilatkozta Vlagyimir Putyinról, hogy „lehet, hogy az országa javára vezeti Oroszországot", valamint hogy Oroszország ukrajnai inváziója „nem volt provokálatlan". Berlini koncertjén náci stílusú egyenruhában lépett színpadra, és bár állítása szerint ez egy antifasiszta üzenet része volt, sokan antiszemitizmussal vádolták meg. Mindezek mellett a zenész nemrég szólóművészként újra felvette a The Dark Side of the Moon című albumot, kihagyva David Gilmour gitárszólóit és új vokálokat adva hozzá, amivel sok rajongót és kritikust felháborított, akik szerint ez az eredeti mű integritásának a megsértése.

FOTÓ: AFP/JOHN D MCHUGH

David Gilmour, Roger Waters, Nick Mason, Richard Wright 2005-ben

Az új verzió jelentősen eltér az eredetitől. A Euronews kritikusa szerint „zenei pokol. A dalok témához semmit nem adott hozzá. Ha az eredeti »Money« a kapitalizmus kritikája volt, ez a felesleges átdolgozás arra késztet, hogy öleljük magunkhoz a szabadpiacot hirdető disznó-kutyákat, és ünnepeljük a féktelen és szívtelen individualizmust a zsíros macskák merkantilizmusának középpontjában" – írja.

David Gilmour, a Pink Floyd gitárosa és énekese elhatárolódott Waterstől. A Guardiannek adott interjújában kijelentette, hogy soha többé nem lépne fel vele egy színpadon, mivel nem akarja támogatni azokat, akik aktívan éltetik a népirtó és autokrata diktátorokat, mint Putyin és Maduro. A Rolling Stone magazinnak pedig elmondta, hogy az eladásban kevésbé az anyagi okok motiválták, inkább az, hogy megszabaduljon a döntéshozataltól és a vitáktól, amelyek a működtetéssel járnak.

Az eladás mérföldkő a Pink Floyd történetében, és hatalmas üzlet a Sonynak, hiszen a brit együttes katalógusa kétségtelenül az egyik legértékesebb a kortárs zenében, olyan klasszikus albumokkal, mint a The Wall és a Wish You Were Here.

NÉPSZAVA

Gyógyszer lehet a migrénre

A migrén kialakulásában kulcsfontosságú folyamatot tárt fel a Szegedi Tudományegyetem Vécsei László vezette idegtudományi kutatócsoportja. A világ lakosságának 10-16 százaléka szenved a kínzó fejfájástól, hazánkban több mint 1 millió embert érint. Jelenleg a kezdeti gyógyszerkutatási fázisoknál tartanak, így jövőre még biztosan nem készül el az új pirula. HUN-REN

Feltámad a francia Estafette

A Renault 1959 és '80 között gyártott kisteherautója, az Estafette a bagett és a svájcisapka mellett a legismertebb, legfranciább dolog – legalábbis a Renault szerint. A jármű két év múlva tér vissza megújult formában, elektromos változatban. NÉPSZAVA

Felár a maradékért

Az angliai Cornwallban található Star Inn at Vogue étteremben egy vendégnek extra díjat számoltak fel, mert nem evett meg mindent. A vendéglátós ezzel az ételpazarlásra szeretné felhívni a figyelmet. A pótdíj 2,40 font (1200 forint) volt. DAILY STAR

Szép új robotvilág

MI Nem az a legnagyobb probléma, hogy a mesterséges intelligencia álprofilokat hoz létre a közösségi médiában, hanem hogy már nem feltétlenül ismerjük fel, ha nem emberrel beszélgetünk.

KUKLAI KATALIN

Az automatizálás átszövi az életünket, ma már természetesnek vesszük, hogy egy metrószerelvényt nem ember vezet; csak szólunk a telefonnak, hogy kit hívjon fel, vagy navigáljon oda egy címre. Sokan már nem is telefonként használják az okoseszközüket – a segélyhívás kivételével –, csak alkalmazásokat futtatnak rajta. A Facebookot az utóbbi időben ellepték a mesterséges intelligencia (MI, angol nevén artificial intelligence, AI) által generált képek, és mivel ezek egyre élethűbbek, néha már komoly próbatétel eldönteni, vajon valódi fotót látunk-e. Azonban ennél sokkal durvább hatású az a gyors változás, amelyet a kommunikáció területén teremtett a MI.

Turchányi Gyulával, az Euromacc Kft. üzletimegoldás-tervezőjével, a MI-innováció élharcosával beszélgetve megtudtuk: mesterséges intelligenciával már az 50-es években elkezdtek foglalkozni, és Alan Turing angol matematikus már akkoriban definiálta, hogy a MI mikor haladja meg az ember szintjét. A határt nagyjából az jelenti, hogy amikor chatelek, el tudom-e dönteni, hogy egy emberrel vagy egy géppel üzengetünk egymásnak. Amikor az emberek többsége erre már nem képes, akkor mondhatjuk azt, hogy a MI szintet lépett. Márpedig bizonyos mérések szerint a mai emberek átlagos tudása mellett a ChatGPT és társai már elérték ezt a szintet: olyan minőségű szöveget képesek előállítani és annyira emberszerűen válaszolnak, hogy az emberek többsége bajban van, amikor el kell döntenie, kivel (mivel) beszélget.

De vajon miért hoznak létre álprofilokat? Miért öl bárki is időt, energiát, pénzt abba, hogy kitalált személyek nevében kommunikáljon emberekkel? „Az internet megszületése óta a figyelmünkért megy a harc, a látszólag ingyenes oldalakon az ott eltöltött idővel fizetünk, de nemcsak az ott elhelyezett reklámokon keresztül, hanem azáltal is, hogy így képet kapnak rólunk. Mi érdekel minket, mit szeretünk, mit nem szeretünk, miről mit gondolunk – ezek alapján pedig célzott tartalmakat lehet ajánlani számunkra. És itt merül fel igazán a MI egyik óriási veszélye, ugyanis nemcsak ajánlanak számunkra dolgokat, hanem egyenesen manipulálni is képesek. Úgy, hogy ezt észre sem vesszük, hiszen azt gondoljuk: csak emberekkel chatelünk, kommunikálunk egy-egy poszt alatt, miközben ezek egy része már a MI által generált álprofil is lehet. Ezek mögött gyakran valamilyen termékeladás szándéka áll, ezért ezek az álfelhasználók elkezdik ösztönözni az embereket, hogy gyűljenek oda az ő oldalukra, és kommenteljenek. Sőt a rákattintások számának növelésére is létrehoznak robotokat, mert a sok reakció, sok lájk azt a hamis illúziót keltheti a valós felhasználókban, hogy ez egy népszerű oldal, valós tartalommal” – magyarázza Turchányi Gyula.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Tökéletes álprofilt képes már alkotni a MI, megteremtve egy virtuális családot, munkahelyet, sőt valódinak tűnő fotókat is feltölt

„Azáltal, hogy a MI ennyire meg tud minket téveszteni egy chatelésben, átlépett egy küszöböt. Korábban legalább az intim szféránk védett volt, mert a hírszerző ügynökségek régi módszereivel központilag nem lehetett tömegesen kontrollálni a magánbeszélgetéseinket, maximum egybe-egybe belehallgattak a titkosszolgálatok. De ezeket a beszélgetéseket nem voltak képesek kielemezni, mintázatokat keresni és specifikus válaszokat kidolgozni. Azonban a MI képes lehet emlékezni az összes korábbi csevegésemre, amelyeket emberekkel folytattam, és képes személyre szabottabban válaszolni nekem, mint akár egy közeli barát.

A mai emberek átlagos tudása mellett a ChatGPT és társai már olyan minőségű szöveget képesek előállítani, és annyira emberszerűen válaszolnak, hogy az emberek többsége bajban van, amikor el kell döntenie, kivel (mivel) beszélget.

„A mesterséges intelligencia a közösségi médiában közzétett fotóim, adataim, posztjaim, hozzászólásaim alapján képes létrehozni számomra egy tökéletes virtuális társat, amivel még jobban magához tud láncolni"

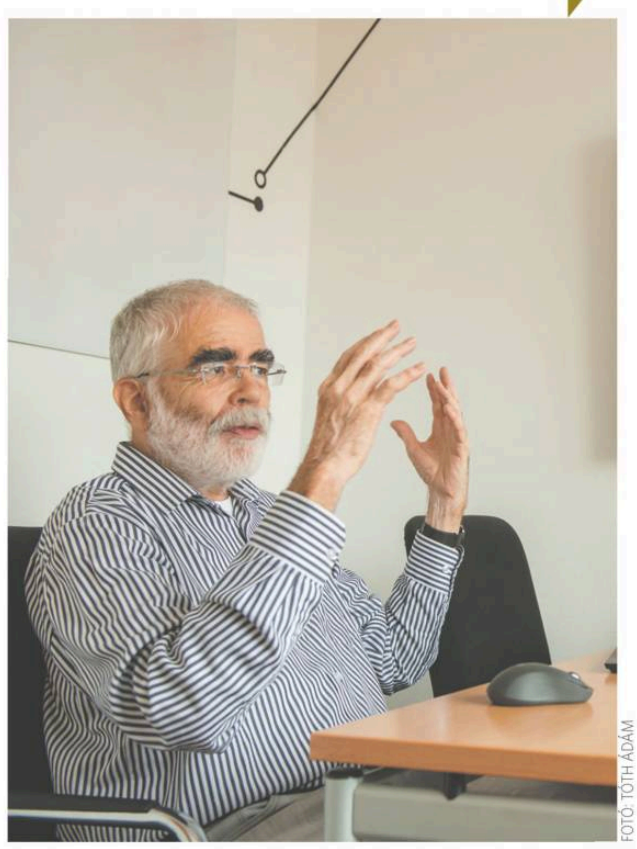

FOTÓ: TÓTH ADÁM

A közösségi médiában közzétett fotóim, adataim, posztjaim, hozzászólásaim alapján képes létrehozni számomra egy tökéletes virtuális társat, amellyel még jobban magához tud láncolni. Úgy adagolja a szeretetet és a gyűlöletet, hogy az áldozat teljesen rácsavarodik, s utána a MI rá tudja venni szinte bármire, például hogy küldjön neki nagyobb összeget, de bele lehet kergetni akár az öngyilkosságba is. Ez tehát egy új veszély: a MI belépett abba a közegbe, ahol korábban csak ember-ember kapcsolat volt.

Ez az intim szférába való betörés fenyegetés a demokráciára nézve is, a MI segítségével akár már abban is lehet befolyásolni az embereket, hogy kire/mire szavazzanak a választásokon. Egyes kutatások szerint ezeket a technikákat már a brexitszavazáskor is használták. Ehhez nem kell mást tenni, mint létrehozni MI ügynököket, „akiknek” az a feladatuk, hogy kifigyeljék politikai nézeteinket (ez pedig nem megoldhatatlan feladat, csak a különböző csoportokban közzétett véleményünket kell elemezni), majd ezeket elkezdjék tolni valamilyen irányba, szisztematikusan létrehozott posztokkal, vitákkal. Reagáljanak az indulatos bejegyzésekre, csillapítsák a dühöt, magyarázzák el a dolgokat, próbálják „megtéríteni” a bizonytalanokat. Ha valakinek van erre pénze, egész csoportokat állíthat át egyik politikai nézetről a másikra.

Ha azt gondolnánk, hogy minket aztán nem képes megvezetni, mert azonnal kiszúrjuk, hogy nem egy valódi ember terelgeti a véleményünket, ez bizony önhittség. Tökéletes álprofilt képes már alkotni a MI, megteremtve egy virtuális családot, munkahelyet, sőt valódinak tűnő fotókat is feltölt. Az ismerősök köre pedig eleinte alighanem ugyanilyen álprofilokból épül fel, de viszonylag rövid idő alatt be lehet jelölni rengeteg valódi embert, akik közül sokan elfogadják a felkérést anélkül, hogy személyesen valaha találkoztak volna az illetővel – és már meg is teremtődött a hitelesség látszata. Ezt a fajta csalást a Facebook sem nagyon képes kiszűrni, legfeljebb a korai fázisban – amúgy nem is nagyon érdeke kiszűrni, hiszen ezek is generálják a kattintásokat, ez pedig bevételt jelent a cégnek –, és ha már valaki bekerült a bizalmi szféránkba, elkezdhet bombázni célzott, manipulatív üzenetekkel. Mindezt már magyar nyelven is tudja. Abban se reménykedjünk, hogy ez megfizethetetlen, hiszen néhány 10 ezer dollárból már megoldható a (chat)botok irányításához szükséges mesterséges intelligencia működtetése egy néhány hetes periódusra, ami egy kampányköltésben elhanyagolható tétel. Ez a lehetőség tehát súlyos veszélyt jelenthet a demokráciára” – fejtette ki Turchányi Gyula.

Sorra tiltják ki a netről a MI-t

KERESŐROBOT Egyre gyakrabban tiltják ki a legfontosabb internetes tartalomszolgáltatók a mesterségesintelligencia-fejlesztők keresőrobotjait a weboldalaikról. Tavaly még csak 3 százalékuk jelezte, hogy a szöveges tartalmak után kutakodó algoritmusokat nemkívánatos látogatóknak tekinti, az idén viszont már 30 százalékra nőtt azon portálok aránya – köztük olyan ismert híroldalak, mint a The New York Times, a HuffPost vagy a The Guardian –, amelyek nem szeretnék, hogy a mesterséges intelligencia (MI) nagy nyelvi modelljeit az ő cikkeiken, írásaikon tréningezzék – írja a hvg.hu. Erre hívta fel a figyelmet egy független MI-kutatókból álló nemzetközi kutatócsoport, a Data Provenance Initiative, amely 14 ezer webhelyet vizsgált meg ebből a szempontból. A legnagyobb arányban a híroldalak védik ilyen formában a tartalmaikat, de a tiltás terén a honlapok tulajdonosai kevéssé következetesek. Míg ugyanis a különféle cégek világszerte tucatnyi nagy MI-modellt fejlesztenek, a tartalomszolgáltatók elsősorban a legismertebb, a ChatGPT-t is jegyző OpenAI keresőrobotjait próbálják távol tartani, a többiekre – például a Facebook-tulajdonos Metára vagy a Google-ra – sokkal kevésbé ügyelnek. A kutatók szerint ez a tiltás évről évre egyre több helyről fogja majd kiszorítani az alapanyagra vadászó algoritmusokat, ennek pedig nemcsak a kereskedelmi célú MI fejlődésére lesz kedvezőtlen hatása, hanem a tudományos kutatásokra is.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A tartalomszolgáltatók elsősorban a legismertebb, a ChatGPT-t is jegyző OpenAI keresőrobotjait próbálják távol tartani

A nagy nyelvi modellek azért lettek az utóbbi években ilyen jól használhatók (elsősorban angol nyelven), mert hatalmas szövegadatbázisokon tanítják be őket. Azaz minél nagyobb, minél változatosabb és minél jobb minőségű az a szöveg, amelyen tanulnak, annál értelmesebb, hasznosabb, „emberibb” válaszokat adnak majd csevegés közben.

Az, hogy mekkora méretűek és miből állnak össze az adatbázisok, csak részben ismert, a fejlesztőcégek keveset árulnak el erről. A ChatGPT-ről például annyit tudni, hogy az alapmodelljét tréningező adatbázis is több száz milliárd szót tartalmazott. Ennek mindössze 3 százaléka volt a teljes angol nyelvű Wikipédia (amely jelenleg 4,6 milliárd szóból áll). A betanító adatbázis döntő része, csaknem kétharmada egy webarchiváló projekttől, a Common Crawltól származott. Ez a kaliforniai nonprofit szervezet évente több alkalommal mintavételezi a teljes internetet, és ezekből állít össze szabadon felhasználható adatbázist. NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Hivatalosan is döntött jövőjéről a Barca-sztár

FOTÓ: AFP

Andrés Iniesta, a Barcelona korábbi klasszisa közösségi oldalán hivatalosan is megerősítette a korábbi hírt: visszavonul a labdarúgástól. A Barca-nevelésű, 40 esztendős játékos 674 mérkőzést játszott a klub színeiben, és négy BL-t, kilenc bajnoki címet és hat kupát nyert. A válogatottban 131 mérkőzésen 14 gólt szerzett, a legfontosabb a Hollandia elleni 2010-es vb-döntőben (1-0) elért találata volt, amivel Spanyolország először lett világbajnok. Iniesta tagja volt a 2008-ban és 2012-ben Eb-t nyert csapatnak is. Az UEFA 2012-ben az év legjobb játékosának választotta. NÉPSZAVA

Elhunyt a hollandok vb-ezüstérmes focistája

Hetvenhárom éves korában Algériában elhunyt Johan Neeskens, a hollandok kétszeres vb-ezüstérmes, Eb-bronzérmes labdarúgója. Neeskens középpályásként az Ajaxban, a Barcelonában és több észak-amerikai klubban szerepelt. A válogatottban 49 alkalommal lépett pályára, és 17 gólt szerzett. Edzőként többek között Svájcban, Ausztráliában, Spanyolországban, Hollandiában tevékenykedett. Neeskens a holland szövetség nemzetközi edzőtovábbképző programja miatt volt Algériában. MTI

Az első körben kiesett Bondár a vuhani tornán

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A főtábla első körében búcsúzott Bondár Anna a 3,2 millió dollár (1,17 milliárd forint) összdíjazású vuhani kemény pályás tenisztornától. A világranglista 92. helyezettje a nyitókörben a WTA-rangsorban 13. orosz Anna Kalinszkajával játszott (6:1, 6:3). MTI

Magyar siker az F4-es idény újoncai között

Az előző hétvégén véget ért a brit Formula–4-es idény, amelyen a Virtuosi istállónál versenyző Molnár Martin nyerte az újoncok bajnoki címét. A Kiss Pál Tamás mentor és edző által felkészített versenyző sikerének értékét növeli, hogy a harmadik versenyhétvégét és kilenc futamot követően Molnár még 90 pont lemaradásban volt. NSO

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

United, unalom

FUTBALLMAGYAR Eric ten Hag, az öntudatos kontár követhetetlen irányításával negatív rekordokat dönt Manchester immár (de mennyivel!) kisebbik csapata.

HEGYI IVÁN

FOTÓ: FERENCVÁROSI TORNA CLUB

Már látja a fejlődés jeleit Eric ten Hag, pedig a holland edző irányításával a jelenlegi 8 pont 1989-től számítva a legkevesebb, amit a United a bajnokság első hét fordulójában elért

„Szerintem nagyon jó teljesítményt nyújtottunk. Mi irányítottunk, jó szellemű, elszánt, kitartó volt a csapat, szinte esélyt sem adtunk az ellenfélnek. Ennek köszönhető, hogy immár a negyedik meccsen nem kaptunk gólt ebben a bajnoki szezonban."

Ezt tudta mondani Eric ten Hag, a Manchester United edzője az Aston Villa ellen Birminghamben elért unalmas 0-0 után. Néhány nappal korábban tiszta „futballmagyar" volt a szakvezető, mert kijelentette: már látja a fejlődés jeleit.

Nálunk a csalhatatlan sólyomszemek harminc éve látják.

A szikár tények viszont arról tanúskodnak: az MU a holland edző irányításával 1990 óta a legroszszabb eredményét érte el a 14 vereséggel, mínusz 1-es gólkülönbséggel „kivívott" 8. helylyel az előző bajnoki évadban. A jelenlegi 8 pont pedig 1989-től számítva a legkevesebb, amit a United a bajnokság első hét fordulójában szerzett. (Tavaly hét meccsen összekalapált 9 ponttal indított, azaz holland mestere megdöntötte saját negatív csúcsát.)

A szégyenszemre a 14. helyen álló együttes e hét fordulóban összesen öt gólt ért el, balsikerlistája így fest: Fulham 1-0, Brighton 1-2, Liverpool 0-3, Southampton 3-0, Crystal Palace 0-0, Tottenham 0-3, Aston Villa 0-0.

Ez csupán azért nem kelt különösebb meglepetést, mert Eric ten Hag az első Manchester United-menedzser John Chapman óta, aki elvesztette első két mérkőzését a csapattal. A megboldogult Mr. Chapmannek ez több mint száz éve, 1921-ben sikerült...

Az is a holland nemzetközi kismesterrel történt meg tavaly márciusban, hogy a MU megsemmisítő vereséget szenvedett az ittas társasághoz hasonlóan kóválygó brancsot hét gonosz góllal kijózanító Liverpool vendégeként (7-0). A múlt év végén pedig nemhogy a Bajnokok Ligájából, de az európai porondról is kibukott a manchesteri együttes, mert látszólag kímélő csoportja utolsó helyén kötött ki: 1. Bayern München 16 pont, 2. FC Koppenhága 8, 3. Galatasaray 5, 4. Manchester United 4 (1 győzelem, 1 döntetlen, 4 vereség).

A mostoha sorsú, ám önbizalomhiányban a legkevésbé sem szenvedő tréner ekképpen igyekszik vigasztalni önmagát és azt, akit tud: „Két év alatt két serleg nem rossz. A két év alatt három döntő sem rossz. Ha ki akarnak rúgni, akkor majd máshol nyerek trófeákat." (Az MU 2023-ban a Ligakupát, 2024-ben az FA-kupát nyerte el, s az FA-kupa 2023-as döntőjében kikapott az egy évvel később felülmúlt városi riválistól, a Citytől.)

A felfuvalkodott szak- és félrevezető nyugodtan csatlakozhatna az M4Sport elemzői stábjához. Annak ferencvárosi adatbetyárja a múlt héten 2-1-re elvesztett FTC–Tottenham Európa-liga-találkozó után már-már kihozta, hogy a zöld-fehérek győztek. Igaz, a 444.hu című hírportál egy másik orgánumról, amelynek nevét leírni is fölösleges, megállapította: „Nincs olyan ferencvárosi vereség, amit ne tudna hőskölteménnyé formálni."

A tizenhárom láthatatlan légiót és három magyart felvonultató FTC 3-1-re kikapott vasárnap attól a Pakstól, amelyre az európai előselejtezők nyitányán 4-0-s csapást mért egy román másodosztályú csapat

Szintén a 444-en olvastam a köztársasági elnökről, hogy „a mamelukok csinovnyikja, akiről annyit kell tudni, hogy semmit sem kell tudni róla". Ha a legfőbb hazai méltóság így jellemezhető, akkor miért ne lehetne bányamély alázattal szolgálni a hírhamisítás Rodolfója vezérelte, hírhedten közszolgálati televízióban?

A légy persze ott is beleszáll a levesbe, hiszen három nappal a Hotspur elleni 1-2-es diadal után a tizenhárom láthatatlan légiót és három magyart felvonultató FTC 3-1-re kikapott attól a Pakstól, amelyre az európai előselejtezők nyitányán 4-0-s csapást mért egy román másodosztályú csapat.

Azért akadnak, akik nem próbálják cukrozni a keserű szájízt. A 24.hu hírportál így írt az FTC–Tottenhamről: „Feltűnt, hogy az angolok felforgatott csapattal is mekkora sebességbeli fölényben voltak. A Spurs fiatal csereemberei is az FTC legjobbjai előtt járnak technikai tudásban, a játék olvasásában."

Eric ten Hag ennél is alaposabban megkapja Angliában. Paul Scholes, a Manchester United élő legendája így esett neki szóban: „Szerződtetési káosz van a klubnál. De ha nincs játékstílusunk, ha még azt sem tudjuk, hogyan szeretnénk játszani, akkor nagyon nehéz megfelelő labdarúgókat kiválasztani."

A Manchester Evening News úgy értesült, a vezetőség ma értekezik a bolygó hollandi jövőjéről, állítólag Thomas Tuchel „melegíteni" kezdett. A lap már vasárnap feltette a kérdést olvasótáborának: „Mit gondol, Eric ten Hag marad-e a United edzője? Igen? Nem?"

Az érdemi válasz aligha az előfizetőktől érkezik.

Még folytatja a hétpróbás atlétanő

DÖNTÉS Krizsán Xénia Európa-bajnoki bronzérmes, az idei párizsi olimpián hetedik hétpróbázó mindenképpen szeretne indulni a Tokióban jövőre esedékes szabadtéri atlétikai világbajnokságon. „Most messzinek tűnik a Los Angeles-i olimpia, mert arra még négy évet kell várni, és rengeteg munkával jár a felkészülés, ezért biztosra a jövő évet látom: 2025-ben a világbajnokságon szeretnék majd szerepelni" – idézte az M4 Sport a tavalyi budapesti vb-n negyedik többpróbázót, aki kijelentette: szívesen visszatérne Tokióba, hogy javítson a három évvel ezelőtti nyári játékokon elért 13. helyezésén.

Az MTK 31 éves sportolója elárulta, az idei olimpián még elégedett volt hetedik helyezésével, de néhány nap múlva már többre vágyott, viszont az egyértelműen jó élmény volt neki, hogy telt ház előtt versenyezhetett. Krizsán hosszabb pihenője után ül le egyeztetni edzőjével, Szabó Dezsővel, és ahogy fogalmazott, meg szeretné nyugtatni: folytatja pályafutását.

„Azért céloztam meg a jövő évi vb-t, mert úgy gondoltam, sokkal többen fogják abbahagyni az olimpia után, de eddig csak egy-két versenyző jelentette be, hogy hivatalosan is elbúcsúzik az atlétikától. Még azért reménykedem benne, hogy lesz egy-két hölgy, aki visszavonul. Nagyon kemények a lányok, és természetesen élvezik a versenyzést, akár azt is el tudom képzelni, hogy például a háromszoros olimpiai bajnok Nafi Thiam még Los Angelesben is ott lesz" – jegyezte meg az atlétanő, aki kijelentette: olyannyira érdekli az edzősködés, hogy aktív karrierje lezárása után is az atlétikai pálya mellett képzeli el a jövőjét. NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/ANDREAS SOLARO

Jelenleg annyi biztos, hogy 2025-ben a világbajnokságon indul, aztán majd meglátja az olimpiai hetedik helyezett hétpróbázó

Egalizált a Sun, jön a döntés

Hiába játszott Juhász Dorka, csapata, a Minnesota Lynx 92-82-re kikapott a Connecticut Sun otthonában az észak-amerikai női kosárlabda-bajnokság (WNBA) elődöntőjének negyedik mérkőzésén, így 2-2-re módosul a párharc. A mindent eldöntő összecsapást magyar idő szerint szerda hajnalban rendezik Minneapolisban. MTI

Kapitányi kitüntetések

Az olimpiai kitüntetésekre vonatkozó kormányrendeletről beszélt dr. Schmidt Ádám a Sportrádióban: a sportállamtitkár elmondta, a kormányrendelet alapján az a szövetségi kapitány kaphat kitüntetést, akinek a sportágában érem született az olimpián. NÉPSZAVA

A BL új gólkirálynője

A román Cristina Neagu lett minden idők legeredményesebb játékosa a női kézilabda Bajnokok Ligájában. A CSM Bucuresti balátlövője vasárnap tíz gólt lőtt, ezzel 1155 találatnál tart, és megelőzte a montenegrói Jovanka Radicevicet (1146), és a Ferencváros szerb irányítóját, Andrea Lekicet. MTI

Megszorítanák a hollandokat

FELVEZETÉS Az elmúlt években megmutattuk, hogy képesek vagyunk jobb csapatok ellen is bravúros eredményeket elérni – fogalmazott Fiola Attila a hollandok elleni pénteki mérkőzés előtt.

NÉPSZAVA

A magyar válogatott a Nemzetek Ligája A divíziójának 3. csoportjában pénteken Hollandia ellen a Puskás Arénában játszik, majd három nappal később Bosznia-Hercegovina ellen lép pályára Zenicán.

Marco Rossi azt mondta, Szalai Ádám stábtagként is sokat tud segíteni neki

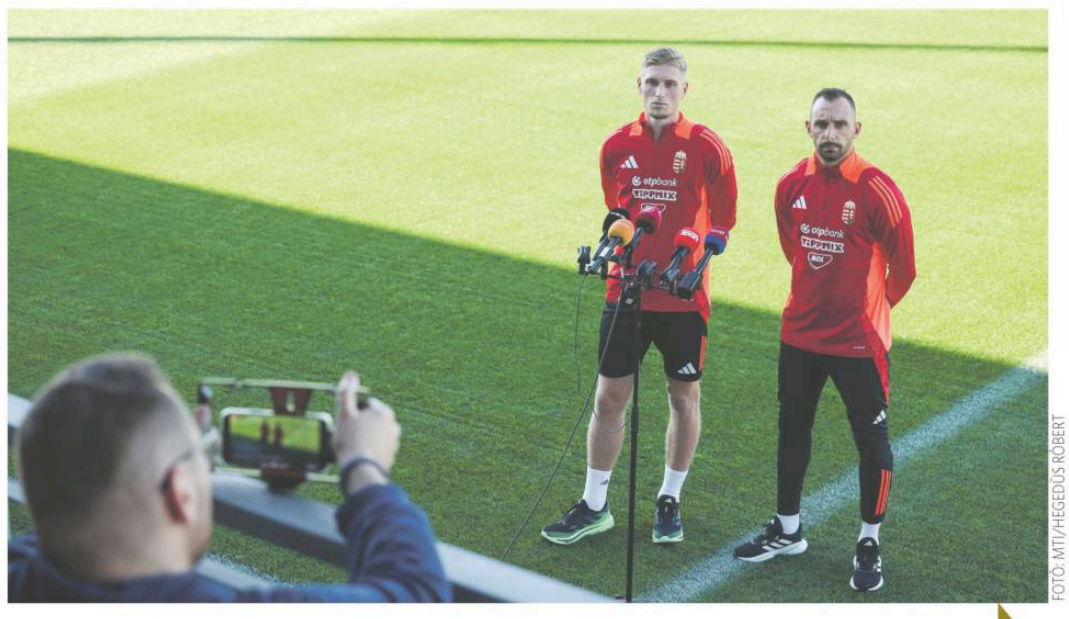

FOTÓ: MTI/HEGEDÜS RÓBERT

Fiola Attila (j) nem gondolta, hogy 12 év szünet után lesz újra válogatott

Ennek apropóján két játékos osztotta meg érzéseit a szövetség Telkiben felépített edzőbázisán. „Lehet, hogy nem mi vagyunk a meccs favoritjai, de szeretnénk megszorítani a hollandokat. Nem lesz könnyű pontot vagy pontokat szerezni, de az elmúlt években megmutattuk, hogy képesek vagyunk jobb csapatok ellen is bravúros eredményeket elérni" – fogalmazott Fiola Attila, az Újpest védője. „Nem gondoltam volna az első behívóm után, hogy tizenkét évvel később is itt leszek. Mindig beletettem apait-anyait, és bíztam benne, hogy legközelebb is számítanak rám. Az 59 meccs szép szám, kiváltképpen a sok sérülésemet figyelembe véve, mert összesen nagyjából négy év kimaradt" – mondta a 60. válogatottságára készülő Fiola.

A keret újonca, Szűcs Kornél a debütálásáról beszélt: „Ha játszanék, az karrierem legnagyobb lépése lenne, de nem leszek csalódott akkor sem, ha elsőre nem kapok lehetőséget" – idézte az MTI a Plymouth Argyle védőjét. A 23 éves futballista szerint sokat adott neki, hogy a nyáron az angol másodosztályba igazolt, és egyre több játéklehetőséghez jut. „Wayne Rooney gratulált a meghívóhoz. Megtiszteltetés az irányítása alatt játszani" – mondta vezetőedzőjéről Szűcs.

A németek elleni 0-5, illetve a bosnyákok elleni 0-0 után a magyar válogatott egy pontjával utolsó a négycsapatos csoportban.

Stábtagot váltott Rossi

Karrieríve újabb állomásához érkezett a visszavonult 86-szoros válogatott Szalai Ádám, korábbi csapatkapitány, aki hétfőtől a pályaedzői posztot viszi Rossi stábjában. A két Eb-n is gólt szerzett csatárt a szövetségi kapitány kérte fel a posztra. Rossi azt mondta az mlsz.hu-nak, olyan pályaedzőt szeretett volna, aki szakmailag és emberileg is illik a válogatottba: „Biztos vagyok abban, hogy miként játékosként, úgy mostantól stábtagként is nagyon sokat fog hozzátenni a válogatott teljesítményéhez" – mondta Rossi.

Budapesten lépnek tábla elé a darts amatőr mesterei

ELŐSZÖR A sportág amatőr világszervezetének legnagyobb versenye eleddig még sosem járt olyan országban, amelyik nem számít klasszikus dartsnemzetnek, s Anglián kívül is mindössze egyszer rendeztek WDF World Masterst – ez a privilégium a hollandoknak jutott két évvel ezelőtt. Magyarország a második ilyen ország lesz, mivel a héten Budapesten dobnak a legmenőbb amatőrök. Az amatőr jelzővel visszafogottan illik bánni, tudniillik az 1974 óta megrendezett sorozatot korábban olyan, később dartslegendává váló sztárok nyerték, mint Eric Bristow, Phil Taylor, Bob Anderson vagy Steve Beaton. De a profi szervezet (PDC) megalakulása utáni időszakban is kétszer győzött Raymond van Barneveld, s magasba emelhette az amatőröknek járó serleget Michael van Gerwen, Stephen Bunting, Glen Darrent és Krzysztof Ratajski is, vagyis a jelenkor legmenőbb profijai.

FOTÓ: TT NEWS AGENCY/AFP/ADAM IHSE

Luke Litter az amatőröknek kiírt Masters-győzelem után robbant be a profik közé – Budapesten következőkre találhat

A hölgyeknél Fallon Sherrock 2014-ben döntőt játszott, Mikuru Suzuki kétszer a negyeddöntőig jutott, a „Heart of Darts" becenevű Deta Hedman kétszer, Lisa Ashton háromszor nyert, a címvédő pedig az a Beau Greaves, aki még húszéves sem volt, de már szorongatta a férfi sztárokat a PDC versenyein, és sokan nagyobb tehetségnek tartják Fallon Sherrocknál, aki első nőként nyert profi meccset a sportág világbajnokságán.

Az ifjúsági fiúk között a két legikonikusabb győztes a 2001-es bajnok Stephen Bunting, és Luke Littler (képünkön), aki 2022-es elsősége után üstökösként robbant be a profik közé.

Magyar játékos még sosem szerzett érmet a WDF World Mastersen, de talán most eljött a honfitársak ideje: az elmúlt években sorra dobogós helyen zártak a különböző világeseményeken, a WDF-világbajnokságon pedig immár harmadszor indulhat magyar szereplő.

És még: lesz sportágtörténeti kiállítás, továbbá a magyar szövetség prezentálja az Erasmus+ projektet, amelynek célja az eddig háttérbe szorult csoportok – a nők, az ifjúsági játékosok és a paradartsosok – digitális eszközökkel történő bevonása a sportágba.

A BOK Gerevich Aladár Nemzeti Sportcsarnokban szerdától a WDF World Masters floormérkőzései lesznek láthatóak, aztán a WDF World Masters elődöntők és döntők szereplői uralják szombattól a színpadot. És a korábbiak alapján nagyon benne van, hogy a nagyérdemű élőben lát majd egy későbbi profi világbajnokot... NÉPSZAVA

HIRDETÉS

ÉDES ÉLMÉNYEK
A DRÁVA HOTEL****-BEN
Foglaljon még ma: www.dravahotel.hu

Négycsillagos DRÁVA Hotel kiemelkedő szolgáltatásokkal
Luxus apartmanok, Romantikus Hotelszobák
Világhírű gyógyfürdő, a testet-lelket gyógyító őserő
Nyugodt, pihentető, csendes környezet
Bőséges félpanziós lakomák
Kényeztető wellness szolgáltatások
Felejthetetlen borkalandok

DRAVA HOTEL
THERMAL RESORT ★★★★
HUNGARY HARKÁNY

Dráva Hotel Thermal Resort****
7815 Harkány, Bartók Béla u. 1. Telefon: +36 72 / 580 980
E-mail: reservation@dravahotel.hu
facebook. Dravahotel Thermal Resort Harkány**** Instagram drava_hotel

www.dravahotel.hu MICE Jobb, mint otthon!

Hidrogénmeghajtású buszt tesztel a BKV

A Mercedes-Benz új, alacsony padlós, klimatizált elektromos-hidrogén hajtással rendelkező, városi csuklós autóbuszával október 8. és 16. között díjmentesen lehet utazni a 8E vonalán reggel negyed 7 és este 11 óra között, de 13 és 15 óra között nem közlekedik, és október 9-én nem áll forgalomba. NÉPSZAVA

Felfüggesztették az eutanáziadoboz használatát

Átmenetileg felfüggesztették az „öngyilkos kapszulákra" vonatkozó kérelmek elbírálását Svájcban, miután szeptember végén valaki először használta a Sarco nevű eutanáziadobozt. Az ügyben jelenleg rendőrségi nyomozás zajlik, már több embert letartóztattak. 444

A dinók korában még voltak vulkánkitörések a Holdon

Eddig úgy gondolták a tudósok, hogy a Holdon legkésőbb 3 milliárd évvel ezelőtt már kihunyt az utolsó tűzhányó is, azonban a kínai Chang'e-5 holdszonda által hozott mintákból kiderült, hogy még 120 millió évvel ezelőtt is lehetett aktív vulkanizmus a Holdon, amikor már dinoszauruszok éltek a földön. HUN-REN

Mikro-RNS-ek a Nobel-díj fókuszában

GENETIKA Megosztva két amerikai kutató, Victor Ambros és Gary Ruvkun kapja a 2024-es orvosi-élettani elismerést. Azt az alapvető elvet derítették ki, hogyan történik a gének működésének szabályozása.

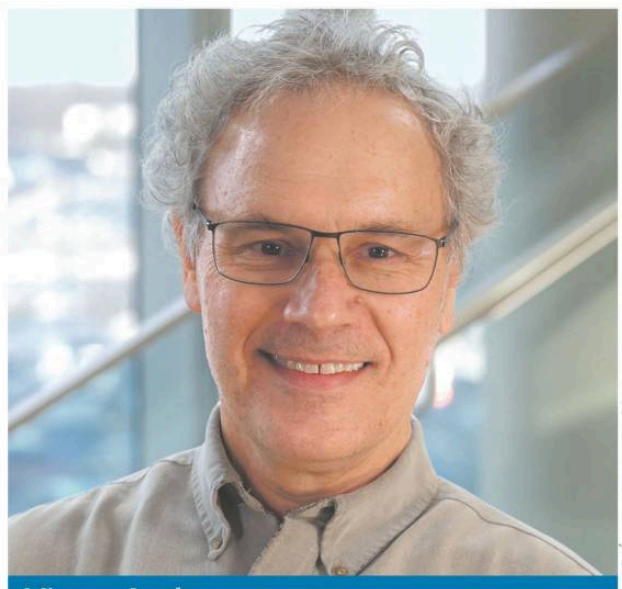

FOTÓ: AFP-FAITH NINIVAGGI

Victor Ambros

1953-ban született a New Hampshire-i Hannoverben. 1979-ben doktorált a Massachusettsi Műszaki Egyetemen, ahol 1979 és 1985 között posztdoktori kutatásokat végzett. 1985-ben a Harvard Egyetem vezető kutatója lett. Jelenleg a worcesteri Massachusettsi Egyetem Orvosi Karán oktat.

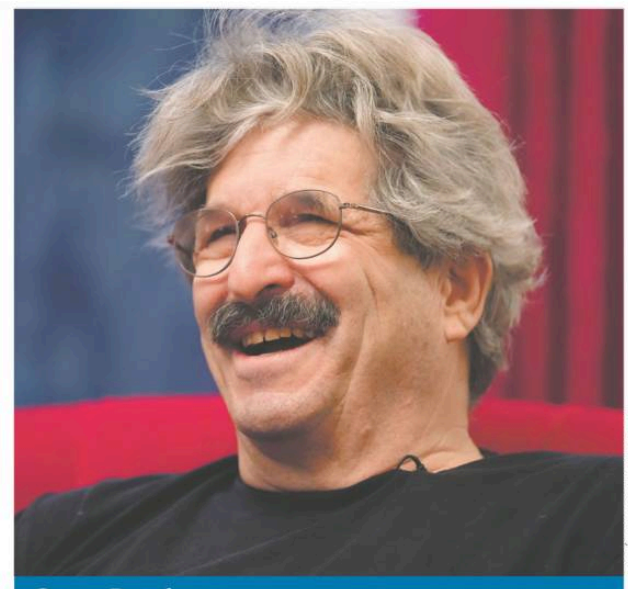

FOTÓ: MTI/STEVEN SENNE

Gary Ruvkun

1952-ben született a kaliforniai Berkeley-ben. 1982-ben a Harvard Egyetemen szerzett PhD-fokozatot, majd a Massachusettsi Műszaki Egyetemen posztdoktori ösztöndíjasa volt. 1985-ben a Massachusettsi Általános Kórház és a Harvard Orvosi Karának vezető kutatója lett.

VARGA PÉTER

A szokásnak megfelelően a 2024. évi Nobel-díjak odaítélése is az orvosi vagy fiziológiai elismerés átadásával kezdődött a stockholmi Karolinska Intézetben tegnap délelőtt. A díjat két amerikai tudós, Victor Ambros fejlődésbiológus és Gary Ruvkun molekuláris biológus kapta, akik a mikro-RNS-ek felfedezésében és a transzkripció (átírás) utáni génszabályozásban játszott szerepük feltárásának területén végeztek úttörő munkát. Mint a Nobel-díj-bizottság közleményéből kiderül, a kromoszómákban tárolt információ egy a sejtek működését leíró használati utasításhoz hasonlítható. Minden sejt ugyanazokat a kromoszómákat tartalmazza, tehát ugyanazokat a géneket és ugyanazokat az utasításokat, ugyanakkor például az idegsejtek és az izomsejtek sokban különböznek egymástól. De hogyan jönnek létre ezek a különbségek? A válasz a génszabályozásban rejlik, amely minden sejt számára csak a releváns információkat biztosítja: ez teszi lehetővé, hogy csak a szükséges és megfelelő génkészlet lépjen működésbe bennük.

Victor Ambrost és Gary Ruvkunt az érdekelte, hogyan fejlődnek a különböző sejttípusok. Felfedezték a mikro-RNS-t, a kicsiny RNS-molekulák egy új osztályát, amely meghatározó szerepet játszik a génszabályozásban. Úttörő munkájuk során teljesen új elvét tárták fel a génszabályozásnak, amely, mint kiderült, létfontosságú a többsejtű szervezeteknek, beleértve az embereket is.

A hírvivő RNS-ek (mRNS) az örökletes genetikai információkat közvetítik DNS-molekulából a fehérjeszintézis helyszínére, az új sejt létrehozatalához. De nemcsak a szükséges sejttípusokat kell ilyenkor előállítani, hanem a génműködésüket is folyamatosan finomhangolni kell, hogy a testünkhöz és a folytonosan változó környezethez alkalmazkodva megfelelően működjenek. Ha ez félresikerül, annak súlyos betegségek – rák, cukorbetegség, autoimmunitás, veleszületett látás- és hallásvesztés, csontrendellenesség – lehet a következménye. Ennek a szabályozásnak – amelynek felderítése már a hatvanas években megkezdődött – a jobb megértéséhez járult hozzá az idei két Nobel-díjas 1993-ban közzétett tanulmányával, amelyben váratlan felfedezéseket közöltek a génszabályozás új szintjéről. A tudományos világ akkor még egyáltalán nem értette meg felfedezésük jelentőségét, ez a kétezres években kezdett változni, amikor újabb mikro-RNS-eket fedeztek fel – más élőlényekben is. Ma már tudjuk, hogy több mint ezer ilyen van az emberekben, és a mikro-RNS általi génszabályozás általános a többsejtűek körében. Több száz millió éves működése alatt ez tette lehetővé, hogy az evolúció során egyre bonyolultabb szervezetű élőlények jöhessenek létre.

Karikó Katalin a tavalyi Nobel-díjas

2023-ban Karikó Katalinnak és amerikai kutatótársának, Drew Weissmannak ítélték oda az orvosi-élettani kategóriában a Nobel-díjat azokért a felfedezéseikért, amelyek lehetővé tették a Covid-19 elleni hatékony mRNS-vakcinák kifejlesztését. A Nobel-bizottság indoklása szerint a két kutató áttörő felfedezései alapjaiban változtatták meg az mRNS és az immunrendszer közötti kölcsönhatásról alkotott elképzeléseinket.

EGYRE TÖBBFELÉ SÜT KI A NAP

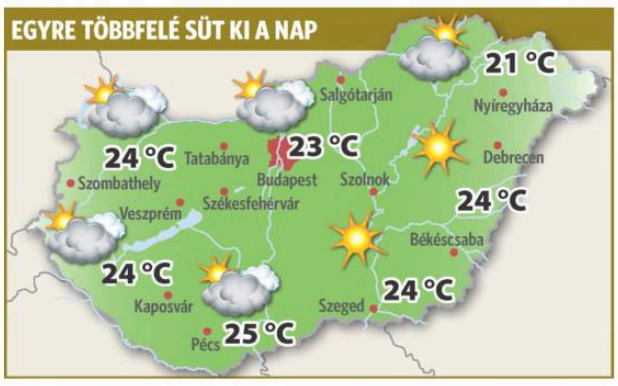

Boldog névnapot, Koppány!

A Koppány régi magyar személynév. Török eredetű, a jelentése nagy, győzelmes, erős, magas.

KENÓ – Október 7.

1	2	9	14	21	24	25	30	41	46
49	53	54	62	63	64	65	74	75	79

A NAP KÉPE

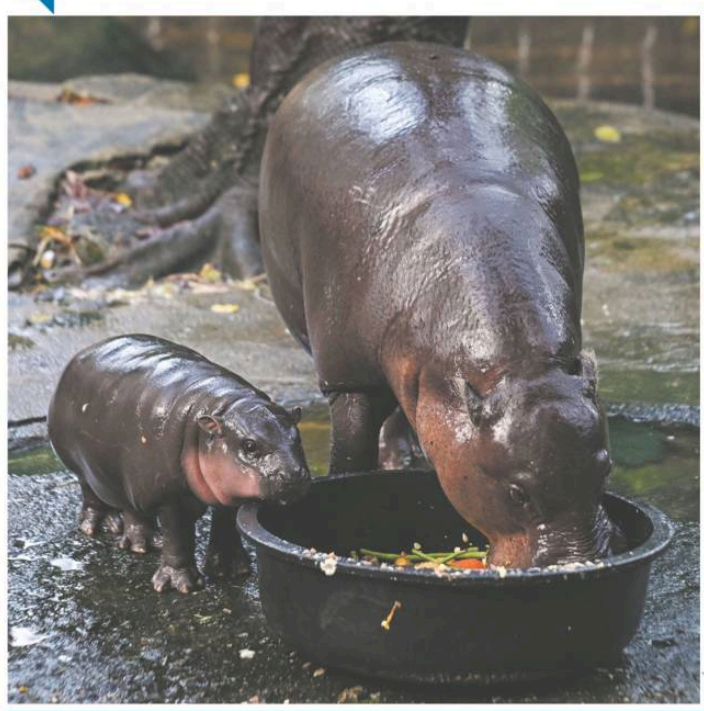

FOTÓ: AFP/LILLIAN SUWANRUMPHA

ÁTUTAZTA A FÉL VILÁGOT, HOGY MEGNÉZZEN EGY TÖRPEVÍZILOVAT

A New York-i Molly Swindall személyesen akart találkozni a világ új szenzációjával, Moo Denggel, egy bébivízilóval. Pontosabban egy bébi törpevízilóval, aki a thaiföldi állatkertben született nemrég. Ezért átutazta a fél világot. A nyáron született vízilóbaba a TikToknak köszönhetően lett sztár, nevét egy thai húsgombócról kapta. A nő mindössze 30 órát töltött Thaiföldön, ahová New Yorkból Londonon keresztül repült, erre pedig kicsivel több mint ezer dollárt, vagyis körülbelül 370 ezer forintot költött el.

Paloznak: elfogták a pap gyilkosát

NYOMOZÁS 33 év után sikerült elfogni azt a férfit, aki 1991-ben meggyilkolt egy katolikus papot a Balatonfüredhez közeli Paloznakon – számolt be honlapján a rendőrség. Az elkövető csaknem egymillió forint értékben lopott el műszaki cikkeket, pénzt. Egy európai szintű nyomozás eredményeként azonosították azt az 53 éves belga férfit, aki kapcsolatba hozható az emberöléssel. 2024. március 13-án Antwerpenben elfogták és átadták a férfit a magyar rendőröknek. A nyomozó hatóság kezdeményezte a letartóztatását, amelyet a járásbíróság elrendelt. Felmerült, hogy nem egyedül követte el a gyilkosságot, társát nemzetközi elfogatóparancs alapján keresi a rendőrség.

NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. október 9., szerda | 152. évfolyam, 236. szám | Ára: 560 forint

16 OLDALAS
MŰSORMAGAZIN A MAI SZÁMBAN

AJÁNLÓ

Nehéz helyzetben Ukrajna

Egy héttel Vuhledar elfoglalása után az orosz erők benyomultak a donyecki Toreck központjába. A város elfoglalásával fontos stratégiai célpontok felé nyílna meg az út. **8. oldal**

Milton lecsap Floridára

Ez egy szörnyeteg lesz – mondta Florida kormányzója a Milton hurrikánról, amely borzalmas erővel éri el az amerikai partokat csütörtök hajnalban. Az állam 67 megyéjéből 51-ben szükségállapotot hirdettek. **16. oldal**

Fizikai Nobel-díj az MI-ért

Két amerikai tudós, John J. Hopfield és Geoffrey E. Hinton olyan felfedezésekért kapta az elismerést, amelyek lehetővé tették a tanulást a mesterséges neurális hálózatokban. **16. oldal**

Újabb bénító sarc

MEGSZORÍTÁS Szűkíti az önkormányzatok mozgásterét és kezelhetetlen hiányt okozhat, hogy megint adóbevételt von el településektől a kormány.

VAS ANDRÁS

Forrásaink szerint Orbán Viktor kormányfő a júniusi helyhatósági voksolás eredményei láttán adta ki az ukázt: megelőzendő, hogy az ellenzéki településekről erősödjenek politikai riválisai, tovább kell szűkíteni az önkormányzatok mozgásterét az iparűzésiadó-bevételük megvágásával. Lapunk már egy hónapja írt erről a kormányzati tervről, s ez mára bizonyossá vált: elveszik a helyi iparűzési adó (hipa) egy részét a településektől, és járási fejlesztési alapokba irányítják azokat. Az adott járásban lévő településektől elvonják 2025-től azt az összeget, amennyivel az iparűzésiadó-bevételük nőtt 2024-hez képest, és ezt a pénzt újraosztják majd – a kormányzat szabta keretek között.

Mindez a megkérdezett polgármesterek szerint tovább szűkíti az önkormányzatok mozgásterét, és sok helyen kezelhetetlen hiányt okozhat.

– Mostantól járási fejlesztésekre akarják elköltetni velünk azt a pénzt, amit eddig a városunk működésre kellett fordítanunk. Azt azonban már nem mondják meg, hogyan pótoljuk majd a félmilliárdos lyukat a büdzsében – vélekedett Csőzik László, Érd ellenzéki polgármestere, aki tagja a Megyei Jogú Városok Szövetségének és a Magyar Önkormányzati Szövetségnek is. Hangsúlyozta azt is: a gazdagabb településeknek továbbra is kell szolidaritási adót fizetni, s mivel ezután az adónövekményük megy a járásba, ez nem más, mint dupla sarc.

A legnehezebb helyzetbe egyértelműen azok a befizető, ellenzéki vezetésű városok kerülnek, ahol a járást rajtuk kívül kormánypárti kistelepülések alkotják. Mint például Szombathely: a vasi megyeszékhely kénytelen lesz leadni a pluszbevételeit a térség jobbára fideszes falvainak.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

FOTÓ: MTI/SZIGETVÁRY ZSOLT

A kecskeméti Mercedes-gyár. Mérföldkő az önkormányzatok ellehetetlenítésében?

Elárasztja az országot az akkuhulladék

INTERJÚ Az eddig bejelentett akkumulátorgyártói kapacitások teljes felfutásakor (2030-2031) Magyarországon évi 1 millió tonnára rúg majd a termelés. A gyártás során nagyjából 10 százalék selejt keletkezik, sőt a termelés első időszakában ez elérheti akár a 60 százalékot is. Éves szinten nagyjából 100-130 ezer tonna veszélyes hulladék feldolgozását kell megoldani. Most még nincsenek olyan cégek, amelyek képesek lennének a feldolgozására. Mindenképpen lépni kell ezen a téren. Erről beszélgettünk Czeglédi Andorral, a Környezetvédelmi Szolgáltatók és Gyártók Szövetségének alelnökével és Farkas Bélával, a szervezet Akkumulátor és Energiatárolás Munkacsoportjának vezetőjével.

Évi 100-130 ezer tonna veszélyes hulladék feldolgozását kell megoldani.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK/BAMGRAPHY

A gyártás során keletkezik 10 százalék selejt, amelylyel kezdeni kell valamit

ÍRÁSUNK AZ 5. OLDALON

Strasbourgi program: „csihi-puhi”

EP „Lesz egy kis lökdösődés, csihi-puhi, ahogy az már csak lenni szokott” – a repülőgép fedélzetéről üzenve így vezette fel strasbourgi programját tegnap Orbán Viktor kormányfő. Megfogalmazása sajátos, hiszen azt az uniós politikai életben jelentős aktust harangozta be így, amely során az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét adó ország kormányfőjeként bemutatja programját. Nemcsak az esemény felvezetése számított rendhagyónak, hanem az is: a szerdai programbemutató elé szervezett keddi nemzetközi sajtótájékoztatón lényegében ismertette programját.

Ezzel egy időben össztűz zúdult Orbánra: egy DK-s politikus a sajtótájékoztatón hazaárulónak nevezte, Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke az Európai Parlament bizottsági ülésén sorozta meg kormányát, több EP-frakció a soros elnökséget bírálta, a holland zöldpárti Tineke Strik, az EP magyar ügyekkel foglalkozó jelentéstevője pedig tegnap érezte szükségét leszögezni: Magyarországon a demokrácia és a jogállamiság folyamatosan leépül.

FOTÓ: AFP/FREDERICK FLORIN

A miniszterelnök előre hozta a soros EU-elnökség programismertetőjét

BŐVEBBEN A 3. OLDALON

Pecsét kerülhet Paks 2-re

HUZAVONA Az Országos Atomenergia Hivatal szeptemberben elindította a Paks II. Zrt. frissített előzetes biztonsági jelentése felülvizsgálatának lezárási eljárását – közölték lapunkkal. Vizsgálati határidejük 120 nap. Szakértők ezt úgy értelmezik, hogy az évtizedes csúszást mutató presztízsberuházás előkészületei után, év végén vagy a jövő év elején hatósági pecsét kerülhet a nukleáris blokkok tényleges kivitelezésének megkezdésére is. Az engedély alapvetően az atomerőmű-építkezések nemzetközi szabványok szerinti indulásának számító „első betonöntést” teszi lehetővé, amit az ügyért felelős Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter rendületlenül ez év végére ígér. Szakértők szerint azonban erre legfeljebb kapkodva, elsősorban propagandaokokból kerülhetne sor.

FOLYTATÁS A 6. OLDALON

Egyelőre a Covid vezet

VÍRUS Az augusztus utolsó hetétől szeptember utolsó hetéig gyűjtött minták valamivel több mint fele Covid-fertőzést igazolt – derült ki a Semmelweis Egyetem friss adataiból. A Covid most cirkuláló vírusa ellen Magyarországon jelenleg nem érhető el oltóanyag. Az új vakcinák beszerzése folyamatban van, de azt nem tudtuk meg, hogy milyen és mennyi oltóanyagot rendelnek. Lapunk több háziorvosnál is érdeklődött, ők naponta 80-90 beteget is fogadnak, főként felső légúti panaszokkal. Azaz szerintük kicsit megkésett, hogy csak most szerzik be az új variáns elleni oltásokat.

RÉSZLETEK A 4. OLDALON

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A józsefvárosi háziorvosi rendelőben már kint van a figyelmeztetés

Újabb bénító sarc

HIPA Tovább szűkíti az önkormányzatok mozgásterét és sok helyen kezelhetetlen hiányt okozhat az, hogy 2025-től a kormány elvonja és újraosztja a települések iparűzésiadó-bevételének többletét.

SZALAI ANNA
VAS ANDRÁS

Forrásaink szerint Orbán Viktor kormányfő a júniusi helyhatósági voksolás eredményei láttán adta ki az ukázt: megelőzendő, hogy az ellenzéki településekről erősödjenek politikai riválisai, tovább kell szűkíteni az önkormányzatok mozgásterét az iparűzésiadó-bevételük megvágásával. A Pénzügyminisztérium és a többi költségvetésért felelős szervezet viszont jelezte, ezzel csődbe mennének az önkormányzatok, vagy az államnak kellene kipótolnia a keletkező irdatlan hiányt, vagyis ez a megoldás nem működik. A kormányfő viszont ragaszkodott hozzá, hogy csökkenteni kell a települések anyagi mozgásterét, így született meg a jelenlegi ötlet, amit Navracsics Tibor közigazgatási és területfejlesztési miniszter jelentett be hétfőn: a helyi iparűzési adó (hipa) egy részét a járási fejlesztési alapokba irányítják.

A tárcavezető elmondása szerint 2025-től minden magyar járás garantált éves fejlesztési forrásban részesül a Versenyképes Járások Program keretében, ami azt jelenti, hogy az önkormányzatok iparűzésiadó-bevételeinek egy részét, konkrétan az ideihez képest keletkezett többletet egy külön alapba irányítják, ahonnan a járások pályázatokkal szerezhetnek pénzt. A rendszer úgy működne: az adott járásban lévő összes településtől elveszik majd 2025-ben azt az összeget, amennyivel az iparűzésiadó-bevétel nő 2024-hez képest, és ezt a pénzt újraosztják majd. A Pénzügyminisztérium előzetes számításai szerint ez összesen nagyjából 65 milliárd forintos keretet jelent, amin a 173 járás osztozhat. 135 járás kap majd 250-250 millió forintot, hat megyeszékhely-központú járás egyenként félmilliárdot, 33 térség pedig ennél is többet. Ha egy járás összes adótöbblete nem éri el a térségnek járó minimális összeget, a 250 millió forintot, akkor azt az államkasszából pótolják ki. A miniszter állította, a program célja, hogy növelje a területi felzárkózást, s szisztematikusabb fejlesztések valósuljanak meg. A pályázati célokat a kormány határozza meg, a projektek kidolgozása és pályáztatása járási szinten, járási fejlesztési fórumokon történik. Utóbbiak tagjai a helyi polgármesterek, vezetője pedig a járási székhely első embere lesz, s a döntésekhez kétharmados többség kell majd.

Navracsics bejelentése azért is érdekes, mert elsőként a Népszava írta meg egy hónapja, hogy a kormány azt tervezi, megsarcolja az iparűzésiadó-bevételeket. Akkor meg is kerestük az ügyben a közigazgatási és területfejlesztési, a nemzetgazdasági és a pénzügyi tárcát, közülük csak utóbbi válaszolt. Azt írta: „Bár az iparűzési adóval kapcsolatban számtalan észrevétel, felvetés, igény fogalmazódott meg az elmúlt években, átalakításról nem született döntés.”

– A városok finanszírozása a helyi iparűzési adóra épül, ez a fő bevétel: ha van hipád, tudod működtetni a településed, ha esetleg abban a szerencsés helyzetben vagy, hogy magas a hipád, akkor még fejleszteni is tudsz – fogalmazott Csőzik László, Érd ellenzéki polgármestere, aki tagja a Megyei Jogú Városok Szövetségének és a Magyar Önkormányzati Szövetségnek is.

– Ez esetünkben az idén 4,5 milliárd forint, az előzetes becslések szerint a növekmény valahol 300-500 millió körül lesz, azaz ennyit kell majd befizetnünk a járási fejlesztési alapba. Csakhogy a hipa nagyobb része elmegy működési költségre, ha jövőre elveszik a többletet, az hiányozni fog a költségvetésből, ugyanis a kiadási oldal mindig jobban nő, mint a bevételi. A közétkeztetés helyi finanszírozása az elmúlt néhány évben például a 2,5-szörösére nőtt, 1,2 milliárdról felment cirka 3 milliárdra. Ezt, mivel az állami finanszírozás nem követte az árakat, az iparűzési adóból oldottuk meg.

Az érdi polgármester úgy vélte, mostantól fejlesztésekre akarják elköltetni velük azt a pénzt, amire nekik a működésre lenne szükségük. Azt azonban már nem mondják meg, hogyan pótolják majd a félmilliárdos lyukat a büdzséjükben.

– Ráadásul emellett fennmarad a szolidaritási adó, amit a nagyobb hipabevételű településeknek kell fizetni, esetünkben ez az idén 330 millió volt – tette hozzá. – Mostantól pedig a növekményünk megy a járásba, vagyis akárhogyan nézzük, ez dupla sarc.

Csőzik László azt is megjegyezte, a szegényebb, de mégis hipanövekménnyel záró városok esetében ez komoly gondot jelent majd, veszélybe kerülhet a működésük.

– Cseppet sem mellékesen, innentől az önkormányzatoknak nem lesz érdeke a beruházások támogatása, hiszen minek iparosítsanak, vállalva az azzal járó negatívumokat is, ha a bevételi többletüket, melyet egy-egy befektetés hozna, úgyis elveszik – mondta. – Eddig mindenkit örömmel fogadtunk. De innentől minek engedjünk be a kertvárosias Érdre ipari létesítményeket?

A bejelentéssel kapcsolatban amúgy is rengeteg kérdés merül fel, hiszen nem tudni, változik-e majd a bázisév, mely alapján a hipanövekményt számolják, vagy 2024 évekig alapnak számít majd. És követi-e az alap legalább az inflációt? Milyen projekteket jelöl meg a kormány? Az önkormányzatok jelenlegi anyagi helyzetében ugyanis nehéz elképzelni, hogy olyan ideák születnek, melyeknek egységesen örül mindenki az adott járásban, s támogatni is akarja, főleg annak tükrében, hogy közben a települések működtetése veszélybe kerül. A legnehezebb helyzetbe pedig egyértelműen azok a befizető, ellenzéki vezetésű városok kerülnek, ahol a járást rajtuk kívül kormánypárti kistelepülések alkotják. Mint például Szombathely: a vasi megyeszékhely kénytelen lesz leadni a pluszbevételeit a fideszes falvaknak.

CÉL

CSŐZIK LÁSZLÓ: Mostantól fejlesztésekre akarják elköltetni azt a pénzt, amire a működéshez lenne szükség

65 milliárd forintos keret áll majd rendelkezésre. Ezen 173 járás osztozhat. 135 kap majd 250-250 millió forintot, hat megyeszékhely-központú járás egyenként félmilliárdot, 33 térség pedig ennél is többet

Az ellenzéki vezetésű Szombathely kénytelen lesz leadni pluszbevételeit a térség jobbára fideszes irányítású falvainak.

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Debrecen, BMW-üzem. Az új szabály miatt kevesebbet nyer majd a város az autógyár működésén

Elképzelhetetlen, annyira aránytalan?

A fővárosi önkormányzatot nem érinti a jövőre induló Versenyképes Járások Program – bizakodott lapunk érdeklődésére Kiss Ambrus, a Főpolgármesteri Hivatal főigazgatója. A főváros pénzügyeit felügyelő szakember legfeljebb 5 százalékos iparűzésiadó-növekménnyel számol Budapest esetében, ami az idei 562 milliárdos adóbevételt véve alapul legfeljebb 28 milliárdot jelent. (Az idei növekmény 40 milliárd forint volt.) Ehhez képest a Pénzügyminisztérium szerint országszerte az összes többlet lesz nagyjából 65 milliárd forint jövőre. Mivel ennek az összegnek csaknem a felét tenné ki a fővárosi növekmény, miközben Kiss Ambrus szerint a teljes GDP-nek a 38 százaléka termelődik Budapesten, a főigazgató szerint aránytalan lenne az elvonás. Igaz, ez önmagában aligha téríti el a kormányzati döntéshozókat, hiszen szolidaritási hozzájárulás címén is messze Budapest fizeti a legtöbbet.

Az Önkormányzatok Nemzeti Együttműködési Tanácsának (ÖNET) legutóbbi ülésén is csupán a járásokon belüli kiegyenlítési mechanizmusról esett szó. A főigazgató elméletileg egyet tud érteni a települések közötti jelenlegi versengő modell együttműködő modellé alakításával, ha az nem politikai célokat szolgál. De pontos jogszabályi rendelkezések híján egyelőre semmi sem zárható ki.

„Nem lesz mit elvenni tőlünk”

REAKCIÓK Szolnokra inkább hozni kellene, semmint elvenni a pénzt – reagált az iparűzésiadó-bevételek tervezett megcsonkításának hírére Györfi Mihály, Szolnok frissen hivatalba lépett baloldali polgármestere. Györfi az előző ciklusban alpolgármesterként részben belelátott a város működésébe. Szavai szerint ebben az évben eleve közel félmilliárd forinttal kevesebb hipabevételük keletkezett, mint amennyivel tervezték a költségvetést, s már ez az összeg is hiányozni fog, hiszen nem költhetik el működésre, fejlesztésre. Jelenleg nagyjából évente 8 milliárd forintnyi iparűzési adó csorog be a város kasszájába, a korábban már bevezetett szolidaritási adó pedig elvisz tőlük évi 2,3 milliárd forintot. – Talán ha Győr vagy Székesfehérvár adóbevételeivel számolhatnák, nem lenne annyira fájdalmas, ha valamivel kevesebbet kapnánk, de Szolnok esetében nem ez a helyzet. Nem vagyunk gazdag város, itt minden forintra szükség van ahhoz, hogy talpon maradjunk, és fejlődni tudjunk – tette hozzá.

– Jelenleg nem úgy áll a helyzet, hogy nőnének az iparűzésiadó-bevételeink, így egyelőre nem lesz mit elvenni tőlünk, ha valóban kizárólag a 2024-es bevételhez képest létrejött, 2025-ös növekményről lenne szó. Sőt, az idei ilyen jellegű forrásaink több százmillió forinttal maradnak el a korábbiaktól – mondta lapunknak Budai Lóránt, Jászberény civil összefogással újraválasztott polgármestere. Szavai szerint azzal akár még egyet is lehetne érteni, hogy az odatelepülő vállalkozások híján kevesebb bevételből gazdálkodó kisebb városok, falvak egy-egy járásban részesüljenek a tehetősebbek önkormányzatok iparűzésiadó-bevételeiből. Ilyen célra azonban szolidaritási adó címén már eleve elvonnak Jászberénytől mintegy 1,3 milliárd forintot az évi nagyjából 4,3 milliárd forintos hipából, ami aztán „beolvad” az állami büdzsébe. Ellenzéki vezetésű városként nincsenek elhalmozva támogatásokkal, pályázati pénzekkel, így a város fejlesztése leginkább az iparűzésiadó-bevételből finanszírozható, vagyis mindenképpen fájna, ha ennek egy részét elvennék tőlük.

DOROS JUDIT

Orbán: Soros tett híressé

EP Kisebb botránnyal tarkított strasbourgi sajtóértekezlettel hangolódott a miniszterelnök arra, hogy az EU Tanácsának soros elnökségét adó ország kormányfőjeként ma bemutassa programját.

PAPP ROLAND
BRÜSSZEL

„Lesz egy kis lökdösődés, csihi-puhi, ahogy az már csak lenni szokott” – a repülőgép fedélzetéről üzenve így vezette fel kétnapos strasbourgi programját tegnap Orbán Viktor kormányfő. Megfogalmazása sajátos, hiszen azt az uniós politikai életben jelentős aktust harangozta be így, amely során az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét adó ország kormányfőjeként bemutatja programját. Nemcsak az esemény felvezetése számított rendhagyónak, hanem az is: a szerdai programbemutató elé szervezett keddi nemzetközi sajtótájékoztatón lényegében ismertette programját.

A nagy médiaérdeklődés mellett tartott sajtóértekezlet kisebb botránnyal indult: nem sokkal a kezdés után a terembe rontott a Demokratikus Koalíció politikusa, Gyekiczki Márton, aki azt ismételgette, miközben a biztonságiak leteperték: „Mennyiért árulta el a hazát, miniszterelnök úr?” Amikor kivezették, azt kiáltotta, hogy Orbán eladta az országot Vlagyimir Putyin orosz elnöknek és Hszi Csin-Ping kínai államfőnek.

A „lökdösődés” kevéssé hozta zavarba Orbán Viktort, aki a magyar elnökség legfontosabb prioritásának az európai versenyképesség javítását nevezte, hiszen az EU gazdasági növekedése jóval lassabb, mint az USA-ban vagy Kínában. A kontinensen sokkal kevesebbet költenek kutatás-fejlesztésre, mint más térségekben. Szerinte csökkenteni kell a cégek adminisztratív terheit, le kell bontani a belső piaci akadályokat és új iparpolitikát kell kialakítani. Bejelentette, hogy a november 8-án tartandó informális EU-csúcson Budapesten egy európai versenyképességi paktumot kívánnak elfogadni. Az eddig Budapestre szervezett soros elnökségi találkozókra számos tagállam magas rangú képviselője nem ment el Orbán békemissziója miatt, így kérdés, kik képviselik majd a tagállamokat a csúcson.

A magyar miniszterelnök beszélt a migrációról, mint az elnökség másik kiemelt témájáról. Javasolta, hogy Schengen vezetői rendszeresen tartsanak magas szintű találkozókat a jövőben. Szerinte a menedékkérőket az EU-n kívül kell tartani, hogy onnan kérvényezzék a belépést. Azt állította, hogy Magyarországot azért büntette meg az Európai Unió Bírósága, mert nem akart a migránsok elosztásában részt venni. A valódi ok az volt, hogy Magyarország nem tartotta be a megfelelő szabályokat a menedékkérők kérelmeinek elbírálása során, amiért a Bíróság kétszáz millió eurós bírságot szabott ki, amely napi egymillió euróval növekszik, amíg hazánk nem teljesíti a jogerős bírósági ítéletet.

A miniszterelnök majdnem két órán át válaszolt újságírói kérdésekre. Beszélt arról, hogy ő csak a magyar érdeket akarja képviselni, nem tör nemzetközi vezető szerepre, Soros György és a liberálisok tették híressé, és nem akar senkinek példaként szolgálni.

A lengyel és az ukrán sajtó munkatársai is arról kérdezték, hogy Orbán harcolna-e, ha Oroszország megtámadná Magyarországot, vagy akkor is területek föladása mellett kardoskodna. A kormányfő a magyar NATO-tagságra hivatkozva kerülte ki a választ, mivel Magyarország megtámadását nem tartja reálisnak.

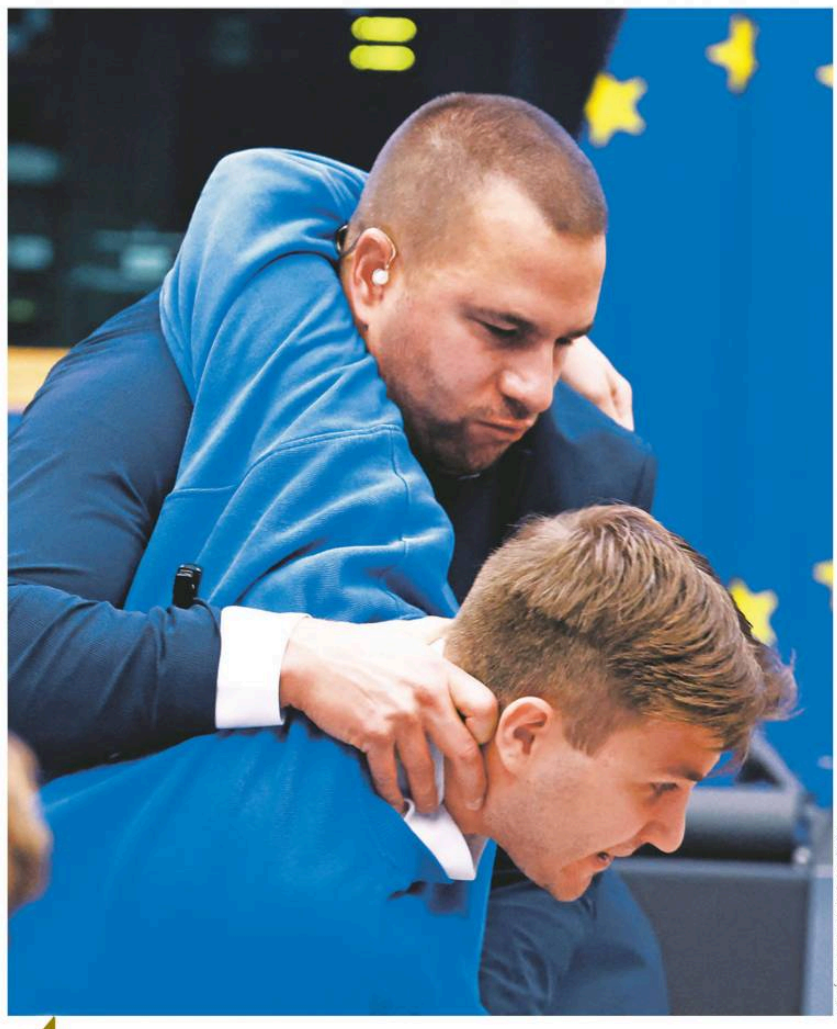

FOTÓ: AFP/FREDERICK FLORIN

Kivezetik a kormányfői tájékoztatót megzavaró DK-s Gyekiczki Mártont

Közben már gőzerővel készültek a mai programbemutatóra az EP-frakciók, s a jelek szerint valóban heves viták várhatóak. Manfred Weber, az Európai Néppárt (EPP) frakcióvezetője szerint a magyar soros elnökség teljes kudarc. A legutóbbi, 2011-es magyar soros elnökség alatt, – amikor a Fidesz még az EPP-frakció tagja volt –, több mint száz jogalkotási folyamatot sikerült lezárniuk a magyaroknak, most pedig Budapesten egyetlen fontos találkozóra sem kerül sor. A német politikus azt mondta: a magyar történelmet ismerve és a magyarok bátor szabadságharcára emlékezve, nem tudja megérteni Orbán álláspontját Oroszország kapcsán.

A szocialisták nevében a spanyol Iratxe García Pérez frakcióvezető és a Demokratikus Koalíció EP-képviselője, Dobrev Klára beszélt a sajtó előtt. Dobrev Klára szerint „a populista politikai blablát érthető nyelvre fordítva” , a versenyképesség azt jelenti, hogy Orbán kiárusította az országot, kínai összeszerelő üzem lettünk, és kizsigerelt munkásokkal éri el, hogy Magyarország az egyik legszegényebb ország Európában.

A liberális pártokat tömörítő Újítsuk meg Európát frakció nevében a francia Valérie Hayer arra emlékeztetett, hogy bár Orbán folyamatosan a migrációról beszél, valójában Magyarországon a kivándorlás a probléma, a magyarok viszont nem Kínába és Oroszországba mennek, hanem Nyugat-Európába.

A Zöldek EP-frakciója nem támogatta, hogy Orbánt meghívják a plenárisra, mert szerintük Magyarország egy autokratikus rendszerváltáson megy keresztül. A német Terry Reintke frakcióvezető emlékeztetett, hogy júliusban Orbán megmutatta, hogy valójában Putyinra hallgat, nevetségessé tette az EU közös álláspontját és aláása az EU-s intézmények közötti együttműködést.

Újabb magyar akadály

Az EU újabb, ezúttal 35 milliárd eurós hitelt kíván nyújtani Ukrajnának, amelynek fedezetét az EU által befagyasztott orosz állami vagyonból származó nyereség biztosítja. A hitel része a világ legfejlettebb országait tömörítő G7 csoport keretében megszületett megállapodásnak, amelynek értelmében az Egyesült Államok, Japán és Kanada is részt venne a pénzügyi konstrukcióban. A hitel folyósítását lehetővé tévő jogszabály elfogadásához a tagállamok minősített többsége szükséges, tehát Magyarország nem akaszthatja meg a folyamatot. Ugyanakkor a többi 26 országgal együtt minden fél évben hozzá kell járulnia, hogy a szankció alá vont orosz vagyon valóban zár alatt maradjon, biztosítva a rendkívüli profit hasznosítását. Az állandó vétófenyegetés miatt az Európai Bizottság azt javasolta, hogy a büntetőintézkedést ne hathavonta, hanem háromévente újítsák meg. A budapesti kormány ehhez nem járul hozzá, ami veszélybe sodorja az Unión kívüli országok részvételét a hitelprogramban. Ezek a kormányok attól tartanak, hogy ha egy uniós tagállam blokkolja a döntést, az felboríthatja az egész projektet. Varga Mihály pénzügyminiszter az uniós tárcavezetők keddi luxemburgi tanácskozása után közölte: Magyarország meg akarja várni az amerikai elnökválasztás eredményét, mielőtt döntene a továbbiakról. Halmai Katalin (Brüsszel)

Erősen kezdett a Tisza

Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke, uniós képviselője mielőtt ma öt percben kérdezheti Orbán Viktor kormányfőt, tegnap az EP-ben a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Bizottság tagjaként állította pellengérre a magyar kormányt. „Nagy István agrárminisztert kérdeztem a rendelkezésre álló 1 percben az Európai Parlamentben. Természetesen üdvözöltem Rogán Antal bábját, Dömötör Csabát is az új pozíciójában” – ismertette a plenáris ülésen elhangzott felszólalásának lényegét Magyar. – Európa legmagasabb inflációja volt két évig Magyarországon. A szavakon túl a valóságban nem védték meg a magyar termelőket a hazánkra zúduló ukrán gabonától sem. Semmit nem tettek azért, hogy a drámai infláció hatását enyhítsék a legszegényebb honfitársainknál. 900 ezer idős honfitársunk és több százezer gyermek él ma hazánkban a létminimum alatt – fordult Nagy István felé az ellenzéki politikus.

„Kockázatot vállal, aki a barátjának fogadja”

JOGÁLLAMISÁG Nagyjából összeállt a csapat, amely a magyarországi jogállamiság helyzetével foglalkozó állásfoglalásokat és véleményeket fogja előkészíteni az Európai Parlamentben (EP). A holland zöldpárti Tineke Strik vezetésével egy-egy kereszténydemokrata, szocialista, liberális és szélsőbaloldali képviselő lesz a téma felelőse a következő öt évben. Első közös sajtótájékoztatójukon megerősítették, hogy az EP-ben többségben maradtak azok az erők, amelyek határozottan védelmükbe veszik a jogállamiságot és az alapvető jogokat. Az előadó és helyettesei jövőre várhatóan Magyarországra látogatnak, majd megkezdik egy újabb jelentés kidolgozását, mondták újságíróknak kedden Strasbourgban, az EP plenáris ülésének helyszínén.

Tineke Strik – aki a múlt héten már lebonyolított néhány találkozót Budapesten – bevezetőjében kiemelte, hogy Magyarországon a demokrácia és a jogállamiság folyamatosan leépül. Megszűnt a sajtó sokszínűsége, a kisebbségek jogait megsértik, a főügyész nem független a hatalomtól, az állandó veszélyhelyzet fenntartása jogi bizonytalanságot okoz, a széles körben elterjedt félelem öncenzúrához vezet – sorolta a kifogásokat a holland EP-képviselő, aki kollégáival együtt a magyar ügyekkel foglalkozó egykori jelentéstevők, a szintén holland Judith Sargentini és a francia Gwendoline Delbos-Corfield munkáját folytatja.

Az EP 2018-ban kezdeményezte a hetes cikkelyes eljárás elindítását Magyarországgal szemben annak megállapítására, hogy tartósan és komolyan sérülnek-e az EU alapvető értékei. A folyamat elakadt a kormányok képviselőiből álló EU Tanácsban, miközben a helyzet csak romlott az országban, fogalmazott Tineke Strik. Az új parlamenti csapat reméli, hogy a továbblépés érdekében kellő nyomást tudnak gyakorolni a tagállamokra, amelyeknek kezd elegük lenni a döntéseket rendre blokkoló magyar kormányból. Dolgozni fognak azért is, hogy bővüljön az Unió jogállamiságot védő eszköztára, illetve hogy a meglévő mechanizmusokat hatékonyabban használják.

Egy kérdésre válaszolva a holland szocialista Thijs Reuten azt fejtegette, egyetlen nyugat-balkáni csatlakozó országnak sem érdeke, hogy Orbán Viktor egyengesse az útját az EU-ba. – Valódi politikai kockázatot vállal, aki őt a barátjának fogadja, Orbán nem a legjobb követendő modell – mondta.

A kormányfő keddi strasbourgi sajtóértekezletén egy újságírói kérdésre „tiszta propagandának” nevezte az EP-nek a magyarországi jogállamiságot monitorozó tevékenységét.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

FOTÓ: EP/EMILIE GOMEZ

Tineke Strik azt tapasztalja, hogy Magyarországon a demokrácia és a jogállamiság folyamatosan leépül

Nem lesz romaszékház-foglalás

ÁTADÁS-ÁTVÉTEL Enyhülni látszik a feszültség a Magyarországi Romák Országos Önkormányzatánál. Aba-Horváth István, a testület új elnöke ígéri, mindent elkövet, hogy a hivatal munkatársai megkaphassák elmaradt fizetésüket, az előző testület tagjai pedig a tiszteletdíjukat, és úgy tűnik, elmarad a székházfoglalási akció.

Az országos roma önkormányzat múlt heti alakuló ülésén a testület tagjai – ahogyan arról beszámoltunk – felhatalmazták az elnökké választott Aba-Horváth Istvánt, hogy „hatóságok bevonásával azonnal vegye birtokba" a szervezet Dohány utcai székházát.

Lakatos Oszkár ugyanis, aki eddig ellátta az elnöki teendőket, a nyár folyamán és a közelmúltban is egyértelművé tette, hogy az átadás-átvételig nem engedi be az új testület tagjait a jelenleg zárva tartó székházba. Az állami támogatások elvonása miatt a roma érdekképviselet totálisan működésképtelenné vált: csak tartozás van, pénz nincs. A hivatal vezetőjét és munkatársait szélnek eresztették. Márpedig ez nehezíti az átadás-átvételt is, amire elvileg október elsejétől számítva hatvan nap áll rendelkezésre.

A múlt héten hozott közgyűlési határozat alapján újabb botrány fenyegetett, nem lehetett kizárni azt a lehetőséget, hogy Aba-Horváth István vezetésével az új roma képviselők rendőri közreműködéssel megpróbálják elfoglalni a Do-

Aba-Horváth István a hatóságok bevonásával vette volna birtokba az épületet

hány utcai székházat. Aba-Horváth azonban már az alakuló ülésen finomította álláspontját, és arról beszélt, hogy mielőtt bármit lépne, a törvényesség betartása érdekében egyeztetni fog a kormányhivatallal.

Lapunknak adott tájékoztatásában a rendőrség érzékeltette, nincs túlságosan elragadtatva az ötlettől, hogy részt vegyen a székházfoglalási akcióban. Aba-Horváth István kérdésünkre elmondta: a kormányhivataltól is azt a tanácsot kapta, hogy – amennyiben jogszerűen akarnak eljárni – csak az átadás-átvétel után vegyék birtokba az épületet.

Aba-Horváth időközben felvette a kapcsolatot Lakatos Oszkárral. Mindketten arra a megállapításra jutottak: közös érdek, hogy az átadás-átvétel a lehető legrövidebb időn belül, zökkenőmentesen megtörténjen. Aba-Horváth István hozzátette, jó esélyt lát arra, hogy hozzáférhetővé váljon az idei évre szóló, a kormány által eddig visszatartott 670 millió forintos működési támogatás. Ígérte, mindent megtesz azért, hogy a hivatal elbocsátott munkatársai hozzájuthassanak az elmaradt bérükhöz, ahogyan az előző testület tagjai is a ki nem fizetett tiszteletdíjukhoz.

Lakatos Oszkár a Népszavának nyilatkozva – megerősítve az Aba-Horváth István által elmondottakat – kijelentette, hogy ha az új hivatalvezető megfelelő meghatalmazást hoz a Magyar Államkincstártól, részéről nincs akadálya az átadás-átvételnek. Becslése szerint ez két-három hét múlva valósulhat meg. CZENE GÁBOR

LAPSZÉL

Állami kitüntetés trumpista elemzőnek

Magas magyar állami kitüntetést vehetett át Kevin Roberts, a Heritage Foundation elemzőközpont elnöke a magyar–amerikai kapcsolatok erősítésében betöltött szerepéért. Roberts többször járt már Magyarországon, többek között volt már meghívott vendége a Mathias Corvinus Collegiumnak (MCC), de Orbán Viktor miniszterelnökről és kormányáról is jó véleménnyel van – idézte fel a hvg.hu. Szerinte Orbán nem illiberális, nem migránsellenes, sőt lenyűgöző vezető. A The Heritage Foundation az amerikai republikánus tábor egyik legbefolyásosabb think tankje, harcosan trumpista közösség, a volt elnök egyik stratégiagyártó központja. NÉPSZAVA

Nem lehetetlenítették el Pankotai Lilit

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Nem sértette Pankotai Lili (képünkön) diákaktivista személyiségi jogát a Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma, a bíróság szerint nem állapítható meg zaklatás és a diák ellehetetlenítése – mondta ki a Pécsi Törvényszék. Pankotait a Társaság a Szabadságjogokért képviselte, amely korábban azt írta, hogy a diák a beszédstílusa miatt kritikákat kapott, komoly pszichológiai nyomásnak volt kitéve, ami miatt egy hónappal később el is hagyta az intézményt, amelyet aztán beperelt. NÉPSZAVA

Orbán Viktor másodfokon is bukott

A kormányfő másodfokon vesztett a Klubrádió és az Index elleni sajtóperben – írta a Media1. Orbán Viktor azért perelt be számos médiumot, mert leszemlézték azt az interjút, amelyet a SPAR vezetője egy ausztriai élelmiszeripari szaklapnak adott. Orbánnak azokkal a sajtószemlékkel volt problémája, amelyek arról szóltak, hogy az osztrák tulajdonú SPAR Svájcba menekítette magyarországi vagyonának egy részét. A szemlék szerint a cég így védte magát Orbán oligarchái ellen, akik meg akarták szerezni a társaságot. NÉPSZAVA

Egyelőre a Covid vezet

JÁRVÁNY Mind több a koronavírusos beteg, a Semmelweis Egyetem felmérésében vizsgált tesztek fele pozitív volt. A népegészségügyi központ most szerzi be a vakcinákat, ami háziorvosok szerint kicsit megkésett.

DANÓ ANNA

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Egy józsefvárosi gyerekrendelő bejáratán már járványra figyelmeztetnek

Igen aktív a Covid az őszi szezonban. Az augusztus utolsó hetétől szeptember utolsó hetéig gyűjtött minták valamivel több mint fele Covid-fertőzést igazolt – derült ki a Semmelweis Egyetem Epidemiológiai és Surveillance Központjának friss adataiból. (A járványügyi központnak országszerte mintegy 87 háziorvos küldi el rendszeresen a hozzájuk légúti panaszokkal forduló betegektől vett mintákat.) A Semmelweis Egyetem járványközpontja hírlevelében arra kéri a háziorvosokat, hogy amint hozzáférhetővé válik Magyarországon a frissített Covid-vakcina, ajánlják a kockázati csoportokba tartozó pácienseiknek, azaz azoknak, akik elmúltak 60 évesek, illetve krónikus betegségben szenvednek.

A Covid most cirkuláló új vírusa ellen Magyarországon jelenleg nem érhető el oltóanyag. Szeptember elején a Telex írt arról, hogy ha maradt is a Moderna tavaly novemberben vásárolt 72 ezer Spikevax nevű oltóanyagából, azoknak is lejárt a felhasználhatósága augusztus végén.

Az új vakcinák beszerzése folyamatban van. A Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központtól (NNGYK) megtudtuk, ez a WHO ajánlásának megfelelően a JN.1 vonalba tartozó SARS-CoV-2-variánsok ellen nyújt védelmet. Arra azonban nem kaptunk választ, hogy milyen és mennyi oltóanyagot rendelnek. A közbeszerzési hirdetmények között sem találtuk meg a felhívást.

Más forrásból úgy tudjuk, hogy két oltóanyagtípus van „versenyben", egy fehérjealapú és a Moderna mRNS-technológiával készült vakcinája.

Lapunk több háziorvosnál is érdeklődött, szinte valamennyien arról beszéltek, hogy naponta 80-90 beteget is fogadnak, főként felsőlégúti panaszokkal. Azaz szerintük kicsit megkésett, hogy csak most szerzi be az NNGYK az új variáns elleni oltásokat. A felnőtteket ellátó rendelőkben elérhető Covid-tesztek ugyanis már hetek óta sokaknál igazolják, hogy erős a járvány. Keczéry Attila zuglói háziorvosnál a múlt héten szinte minden második köhögő, tüsszögő páciens koronavírus-fertőzött volt. Legtöbben lázra, elhúzódó köhögésre, és a láz elmúltával is napokig tartó gyengeségre panaszkodnak.

Póta György gyermekorvos szerint a Covid miatt még nem, de fulladással, asztmás-hörghurutos tünetekkel utalnak gyereket kórházba. Náluk, amint bekerülnek, azonnal tesztelik a Covidot, ám még nem kapott olyan jelzést, hogy bármelyikük ilyen fertőzött lett volna. Körzetéből az elmúlt hetekben egy covidos csecsemőt utalt kórházba, de őt is csak a biztonság okán. A pár hónapos baba „csak" lázas volt, de mint megjegyezte: „Egy ekkora gyereknél a lázat mindig sokkal komolyabban kell venni. A szülők covidosok voltak, és ezért a biztonság kedvéért beküldtem őt a kórházba. Azóta kiderült, semmi baja."

TÜNETEK

KECZÉRY ATTILA
zuglói háziorvosnál a múlt héten szinte minden második köhögő, tüsszögő páciens koronavírus-fertőzött volt

Indul az influenzaszezon

A szezonális betegség, az influenza elleni oltóanyagból idén 949 ezer adag vakcinát biztosítanak térítésmentesen, a 3 évesnél kisebbek oltásához pedig további 6500 adagot – közölte lapunk érdeklődésére az NNGYK. Ezek az oltások október végétől-november elejétől kérhetők a háziorvosoktól. Tavaly is hasonló mennyiséget biztosított az állam, akkor 600 ezren kérték a vakcinát.

A PCR-vizsgálattal megerősített SARS-CoV-2 pozitív és negatív légúti minták száma, valamint a SARS-CoV-2-pozitivitási arány Magyarországon

Forrás: az Epidemiológiai és Surveillance Központ háziorvosi alapú vizsgálata — NÉPSZAVA-grafika

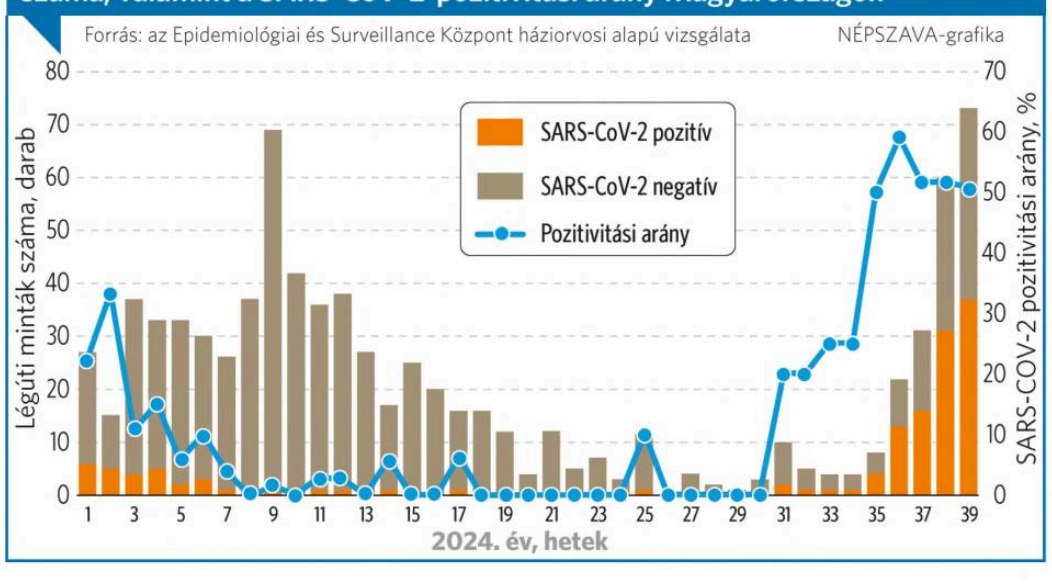

Még nincs, aki feldolgozza az akkugyárak hulladékát

INTERJÚ Az akkumulátorgyárak termelésekor keletkező hulladékokról keveset hallani, pedig hamarosan évente százezer tonnányi omlik majd ránk. Erről beszélgettünk Czeglédi Andorral, a Környezetvédelmi Szolgáltatók és Gyártók Szövetségének alelnökével és Farkas Bélával, a szervezet Akkumulátor és Energiatárolás Munkacsoportjának vezetőjével.

ÁBRAHÁM AMBRUS

Bő fél évtizeddel ezelőtt termelni kezdett Magyarországon az első nagy akkumulátorgyár, s a kormány részéről immár kimondott stratégiai cél, hogy ez az iparág globális összevetésben is felfusson. A hazai hulladékfeldolgozóipar fel van készülve a leginkább elektromos autókban megjelenő akkumulátorok jelentette kihívásra?

Cz. A.: Nincsenek olyan feldolgozók, amelyek képesek lennének az innen érkező veszélyes hulladék feldolgozására, tehát mindenképpen lépni kell ezen a téren. Azok az akkuk, amelyeket ma legyártanak, 10-15 év múlva válnak hulladékká. Azt gondolhatnánk tehát, van időnk. Hogy érezhető legyen a probléma nagysága, ahhoz mondanék számokat. A már eddig bejelentett akkumulátorgyártói kapacitások teljes felfutásakor (2030-2031) Magyarországon évi 1 millió tonnára rúg majd a termelés. Arról már kevesen beszélnek, hogy a gyártás során nagyjából 10 százalék selejt keletkezik. Sőt, a termelés indulását követő első időszakban ez elérheti akár a 60 százalékot is. Ha az említett hazai termelői kapacitásnál maradunk, akkor éves szinten minimum 100, de inkább 130 ezer tonna ebből az ágazatból érkező veszélyes hulladék feldolgozását kell megoldani. Ehhez csak annyi, hogy itthon most évente nagyjából 550 ezer tonna veszélyes hulladék keletkezik. Vagyis ebből az új irányból az eddigi mennyiség mintegy ötödével gyarapszik. Ráadásul ekkor még valóban csak a gyártási selejtről beszéltünk. Az autókban található „end of life" egységekről, vagyis azokról az akkukról, amelyek a gépjárművekben életciklusuk végére jutnak, még nem szóltunk. Utóbbi az évtized végétől kezdődően biztosan meredeken emelkedik. Így azt hiszem, látható, hogy igencsak komoly probléma előtt állunk, amelyet, ha már ebbe az irányba tart a technológia és a kormányzati stratégia, minél hamarabb kezelni kell.

Elképzelhetetlen mennyiségű veszélyes hulladékot hoznak magukkal az akkugyárak, se cég, se megfelelő szabályozás nincs a kezelésükre

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

CZEGLÉDI ANDOR

Az KSZGYSZ alelnöke és az Envirotis Holding Zrt. vezérigazgatója. Tanulmányait a Neumann János Egyetemen, illetve a Budapesti Gazdasági Egyetemen végezte. 2001 óta dolgozik a magyar környezetvédelem területén. Pályafutását a Közgép Zrt.-nél kezdte. 2020-tól jelenleg is Magyarország egyik vezető környezetvédelmi vállalatánál, az Envirotis Holding Zrt.-nél dolgozik. Ezzel párhuzamosan tölti be a KSZGYSZ alelnöki tisztét is.

Mennyi feldolgozói kapacitás van készülőben?

Cz. A.: Lényegében a nulláról indulunk, hiszen nincs érdemi feldolgozói kapacitás itthon. Egy volt, van, a SungEel Kft. Bátonyterenyén, amely idén júliusban kapta vissza korlátozva az engedélyét. Szerencse a szerencsétlenségben, hogy az elektromos autók iránti kereslet most éppen csökkenő tendenciát mutat, így a szektor piciny levegőhöz jut, hogy felkészüljön az előtte álló kihívásra.

És mennyi kellene, hogy az említett „minimum" 100-130 ezer tonnát fel tudják dolgozni?

Cz. A.: Kérdés, milyen kapacitásúak ezek, de körülbelül 4-5 feldolgozó gazdaságos működés mellett el tudná látni ezt a feladatot.

Mennyi idő alatt hozható tető alá egy feldolgozó?

Cz. A.: Az üzemeket belátható időn belül, 1-1,5 éven belül fel lehet húzni. Fontos, hogy tegyünk lépéseket, és a hazai ipar is részese legyen ennek a szektornak. Ehhez szükség van arra, hogy állami oldalról is felépüljön egy támogatási háttérrendszer, amely segíti ezeket a projekteket tető alá hozni. Ebben látható némi előrelépés, de nagyobb sebességre kell kapcsolni. Látni kell, hogy olyan iparág érkezett az országba, amelyre a hulladékhasznosító-ipar, ideértve a szabályzórendszereket és jogszabályi környezetet is, nem volt felkészülve, de nem csak nálunk, hanem az Európai Unióban sem. Most a hazai ágazatnak azon kell dolgoznia, hogy egy Magyarország számára kedvező, hasznot jelentő értéklánc épüljön fel – ezalatt a gyárak létrehozásától, engedélyeztetésétől egészen a hulladék feldolgozását értem. Az lenne a kívánatos, hogy minél több feldolgozott anyag magyar kézben maradjon, természetesen a lehető legszigorúbb környezetvédelmi szabályok mellett. Tehát a szakma és persze az állam dolga az, hogy ezeknek a gyáraknak a jogszabályi környezetét, az építési szabályait és a már említett környezetvédelmi szabályait és kibocsátási határértékeit a legszigorúbbra vegye.

Érezhetően kívánatosnak tartja a magyar tulajdont. Miért nem lenne előnyös külföldi kézben lévő feldolgozók létesítése? Ha már a gyártók külföldiek...

Cz. A.: Azt azért látni kell, hogy az akkumulátorgyártás, ami hozzánk érkezik, ebben formában szerény hozzáadott értéket biztosít. A magyar gazdaság számára az értékláncban a hulladékfeldolgozás jelenti lényegében egyetlen területet, ahol érdemi nemzetgazdasági potenciál akad. Ahhoz, hogy ennek miértjét megértsük, magához a feldolgozási folyamathoz kell visszalépnünk. Az első fázisban a hulladékok fizikai feldolgozása, az aprítás és szétválasztás zajlik. Ezután az elkülönítés a következő lépés, amikor a fémeket a műanyagtól és az oldószerektől szétválasztják. Ennek során keletkezik az úgynevezett „blackmass", amely lényegében egy fekete anyag, amely már nem is veszélyes hulladék, de tartalmazza a kritikus fémeket, a lítiumot, a nikkelt vagy a kobaltot. Ezek igen drága és nagyon keresett anyagok, így aligha meglepő, hogy a blackmasst szeretné mindenki magának, és ha hozzájut, gyorsan haza is akarja szállítani. Ezt követi a hidrometallurgiai technológia. Ezen eljárás során vissza az említett anyagok, amelyek igen értékesek, és egyébként csaknem teljes egészében a gyártásban újrahasznosíthatók. Aligha meglepő, hogy az EU-nak is olyan törekvései vannak, hogy a tagállamokban előállított blackmasst ne lehessen elszállítani a közösség területéről. Pontosan ez az, amit a hazai szabályozásnak ezen a területen meg kell tennie minél előbb. Gazdasági érdek, hogy ezek a fémek itt maradjanak. Ezért fontos, hogy magyar kézben legyenek a feldolgozókapacitások, így tudjuk ezt a hazai gazdaság előnyére fordítani, hiszen így mi tudunk ezekkel az anyagokkal kereskedni.

A feldolgozók telepítéséhez megfelelő a jelenlegi szabályozási környezet?

F. B.: A szabályozási környezet jelenleg hiányos. Ne felejtsük el, hogy maga a lítiumakkumulátor sem régi találmány, s az európai lítiumakkumulátor-gyártás is csupán néhány éve robbant be. Gyakorlatilag szabályozási háttér nélkül futott fel a tömegtermelés, nem is beszélve az ellátási láncokról vagy a feldolgozóipar kezdeményeiről. Alapvetően hazai elvi szabályozás képes lenne kezelni a problémák zömét, ha a szereplők kimondottan törekednének az elővigyázatosság elve alapján kezelni a termelési és hulladékgazdálkodási feladatokat. Ám a külföldi szereplők és egyes hazai cégek, vagy akár az engedélyező hatóságok sem képesek tökéletesen értelmezni és használni, ráhúzni a szabályozás minden elemét a folyamatokra. Ez nem feltétlenül az ő hibájuk. Teljesen új az üzletág, a felhasznált alapanyagok, kémiai anyagok és a gyártástechnológia. Sokszor igencsak nehézkes alkalmazni a nem teljesen idevágó rendelkezéseket. A napokban jelent meg a vonatkozó kormányrendelet módosítása. Ennek egyértelmű szándéka, hogy az akkumulátorgyártás a teljes értékláncra vetítve – így természetesen a hulladékfeldolgozási kapacitás létesítése is – környezetihatásvizsgálat-köteles tevékenység legyen. Ez eddig sajnos nem volt általános, sőt. A módosítás a kiskapuk bezárását teszi lehetővé. Minden iparági tevékenységet engedélykötelessé tesz, hatásvizsgálat alá von méretmegkötés nélkül. Emellett módosul a gyárak kibocsátási határértéke a levegő és a víz esetében is. Ezeknek a jogszabályoknak a társadalmi köröztetése már megtörtént. Jelenleg zajlik a szakminisztériumi rendeletalkotás.

FARKAS BÉLA

A KSZGYSZ Akkumulátor és Energiatárolás Munkacsoportjának a vezetője. A DATE Víz- és Környezetgazdálkodási Karán és a PTE PMMFK Környezetvédelmi Szakmérnöki Szakon végzett. Hulladékgazdálkodási és vízvédelmi területen szakértő. 1999 óta dolgozik az Envirotisnál és jogelődjénél. A szervezet munkacsoportját megalakulása óta vezeti.

> A magyar gazdaság számára az értékláncban a hulladékfeldolgozás jelenti lényegében egyetlen területet, ahol érdemi nemzetgazdasági potenciál akad.

Cz. A. Mindezek elengedhetetlenek ahhoz, hogy az iparág világos és átlátható folyamatok mentén működjön és hajtson végre beruházásokat, amely lehetővé teszi a lakosság bizalmának a visszaállítását is. Ennek persze részét kell képezze a nagyközönség edukációja is, amit szintén az iparág kiemelt feladatává kell tenni. Hisszük, hogy mindezek nagyban javítani fogják az egész szektor társadalmi megítélését, amely pont a hiányzó szabályozási környezet miatt most nagyon megtépázódott.

Tiltakozik a Greenpeace

A Greenpeace tegnap tiltakozását fejezte ki egy készülő törvényjavaslat ellen. Eszerint az országban létesülő akkumulátorhulladék-feldolgozó üzemek helyszínét ezentúl az iparügyekért felelős miniszter, jelen esetben Nagy Márton már a környezetihatás-vizsgálati eljárás előtt kijelölhetné. Ha elfogadják a javaslatot, a nyilvánosság nem juthatna információhoz, és nem szólhatna bele egy beruházás helyszínének megtervezésébe, hiába garantálják ezeket nemzetközi jogszabályok is. A zöldszervezet szerint ha ilyen kulcskérdésben a miniszter rendelet útján dönt, a társadalmi részvétel ezen a ponton ellehetetlenül. A javaslatról ma dönt a gazdasági bizottság, majd a parlament plenáris ülése szavazhat róla.

€/HUF 398,84 ↓ -0,78% | $/HUF 363,37 ↓ -0,78% | CHF/HUF 423,86 ↓ -1,12%

LAPSZÉL

Unortodox kormánymatek

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Ez a matek nem jön ki, legfeljebb csak akkor, ha 2027-re 500 forint lesz az euró – reagált a Magyar Szakszervezeti Szövetség a miniszterelnök elképzelésére, miszerint 2-3 éven belül ezer euróra nő a hazai minimálbér, és 1 millió forintra az átlagbér. Ha a terv mégis megvalósul, a MASZSZ elvárja, hogy a nyertesei a kis- és középkeresetűek legyenek. A szövetség ehhez minden szakmai segítséget megadna – írják. Ennek ellenére üdvözlik a miniszterelnök elképzelését, aki, úgy tűnik, tudja, hogy a magyar bérek szégyenteljesen az európai rangsor végén kullognak, és komolyan javítani is akar ezen a helyzeten. NÉPSZAVA

Kínai ellenlépés a brüsszeli döntésre

A kínai kereskedelmi minisztérium ideiglenes dömpingellenes intézkedéseket jelentett be az Európai Unióból származó borpárlatokra azt követően, hogy az EU-tagállamok múlt pénteken megszavazták a Kínában gyártott elektromos autókra kivetendő büntetővámot. Egy vizsgálat előzetesen megállapította ugyanis, hogy az Európai Unióból származó borpárlatok dömpingje „jelentős károkat” okoz a kínai ágazatnak. NÉPSZAVA

A nagycsaládos autók kevésbé fogynak

FOTÓ: NÉPSZAVA

A Használtautó.hu adatai szerint szeptember végéig összesen 120 ezer telefonos érdeklődést indítottak a vásárolni akarók a 10 legnépszerűbb 7-9 üléses autó kapcsán, ami csaknem 15 százalékos csökkenés az azt megelőző év hasonló időszakában tapasztaltakhoz képest. Közben a legkeresettebb soküléses modelleket kínáló hirdetések száma lényegében nem változott a portálon. Egyrészt drágák az autók, másrészt vannak, akik további családtámogatásra várva halasztják a vásárlást. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
74 175,47	↑	+0,19%
Mol		
2684 Ft	↑	+0,3%
MTelekom		
1048 Ft	↑	+0,19%
OTP		
18 655 Ft	↑	+0,4%
Richter		
11 110 Ft	↓	-0,36%

Paks 2: közel a kezdet

ATOM Az első betonöntésre a külgazdasági és külügyminiszter által ígért ez év végi határidőig legfeljebb csak kapkodva kerülhetne sor.

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Ahhoz képest, hogy a kivitelezésre megkötött 2014. eleji Orbán–Putyin-megállapodás aláírásakor Lázár János akkori kancelláriaminiszter az első blokk átadását még tavalyra ígérte, a 12,5 milliárd eurós – mai áron, kamatok nélkül, 5 ezer milliárd forintos –, kétblokkos terv legfontosabb, úgynevezett létesítési engedélykérelmét az állami Paks II. Zrt. csak 2020 közepén nyújtotta be az OAH-hoz. Bár az Orbán-kormány ezért csak az elhúzódó brüsszeli engedélyezést ostorozta, a tényleges okokat saját szakértőik is óvatosan ugyan, de az érkező orosz tervek alacsony színvonalában jelölték meg. A beadvány egyik legfontosabb, önmagában sok tízezer oldalas fejezete az előzetes biztonsági jelentés. Ez foglalja össze a beruházás minden, a nukleáris biztonságot érintő elemét. Bár a hatóság a törvényi határidők jogszerű meghosszabbításával, 2022 augusztusában kiadta a létesítési engedélyt, Perger András, a Greenpeace klíma- és energiakampány-vezetője már akkor felhívta a figyelmünket, hogy az irat „visszatartási pontja” szerint a kérelembe foglalt, előzetes biztonsági jelentést nem fogadták el, és abból újat kértek. Bár az engedély alapján az előkészületek folytatódhattak, a tényleges indulást jelentő „első betonöntés” az előzetes biztonsági jelentés elfogadását igényli.

Bár az OAH a létesítési engedélyben a frissítendő biztonsági jelentés vizsgálatára 120 napot előlegezett meg magának, illetve a hatóság későbbi tájékoztatása szerint a zrt. 2022 novemberében benyújtotta az új változatot, az azóta eltelt közel hétszáz nap során, a visszatérő sajtómegkeresésekre az OAH lényegében azt ismételte meg, hogy a vizsgálat zajlik. Bár a jelek szerint ezt az eljárást újabb határidők nem kötötték, az Orbán–Putyin-kormány merev propagandagépezetére jellemző módon eme „apróság” az elmúlt

FOTÓ: FACEBOOK/KIRÁLY MÁRTON

Ha Szijjártó Péter tudósításait nézzük, olyan, mintha dübörögne Paks 2 építése, pedig nem is

éveknek a beruházás töretlen előrehaladásáról szóló külügyminiszteri jelentéseiben sosem kapott helyet.

A Paks 2 az előzetes biztonsági jelentést felülvizsgálta, majd a frissített iratanyagot több csomagban nyújtotta be az OAH-hoz – vázolta az előzményeket lapunknak küldött levelében a hatóság. A nukleáris biztonsági és jogszabályi értékelések nyomán a cégtől további kiegészítéseket és javításokat kértek. 2024 szeptemberében hivatalból közigazgatási hatósági eljárást indítottak a hatósági felülvizsgálat lezárására, amiről tájékoztatták az engedélyest. Az eljárás ügyintézési időtartama 120 nap – írták.

Lapunk számításai szerint ez alapján, szeptember 1-jétől számítva, az eljárás akár december 30-ig befejeződhet. Későbbi kezdő időpont viszont már jövő évi határozatot feltételez. Bár a hivatal bármikor dönthet, a kiemelt vizsgálatok eddig gyakorta az utolsó pillanatig tartottak.

> A Paks 2-es erőmű eljövendő nukleáris biztonságára vonatkozó iratanyagok most, négy évvel első benyújtásuk után érték el egyáltalán a minősíthetőség szintjét.

Az eljárás lezárása az általunk megkérdezett szakértők egyöntetű véleménye szerint arra utal, hogy Paks 2-es erőmű eljövendő nukleáris biztonságára vonatkozó iratanyagok most, négy évvel első benyújtásuk után érték el egyáltalán a minősíthetőség szintjét. Ennek okát forrásaink változatlanul az orosz tervek alacsony színvonalában látják. Bár az OAH további feltételeket is szabhat, visszautasításra senki nem számít.

Az előkészítő munkálatok jelen, Szijjártó Péter rendszeres tudósításai alapján szinte heti részletességgel követhető állásából hozzáértők arra következtetnek, hogy azok az idei „első betonöntést” akkor se tennék lehetővé, ha az OAH holnap kiadná a szóban forgó engedélyt. Kapcsolódó érdeklődésünkre tegnapi lapzártánkig sem a külgazdasági és külügyi tárcától, sem a Paks II. Zrt.-től nem kaptunk választ.

MARNITZ ISTVÁN

Csökkent a hiány, erősödött a forint

BÜDZSÉ Szeptemberben 234,2 milliárd forintos többlet keletkezett az államháztartásban, így a 9 havi hiány 2623 milliárd forintra csökkent, ami a törvényben engedélyezett 2514 milliárd forint 104 százaléka. A Pénzügyminisztérium közleményéből kiderül, hogy a 234 milliárdos szufficit minden idők második legnagyobb többlete. Ennek ellenére ünneplésre nincs ok. Bár nem tudható, hogy milyen pénzügyi folyamatok eredménye a többlet, de a szeptember gyakran plusszal zár a negyedéves adófizetések miatt. A kormány egyébként épp a múlt héten emelte fel megint az év végi hiánycélját újabb 500 milliárd forinttal, 4539 milliárdra. A PM hallgat az ügyben, elemzők arra gyanakodnak, hogy a Budapest Airport Zrt. állami megvásárlásnak elszámolása növelheti majd hiányt – ugyanis az elképzelhetetlen, hogy a szeptember végi 2623 milliárdról az év végéig más módon 4539 milliárdra tudnák feltornázni a deficitet.

A költségvetési folyamatok ügyében tisztább képet kaphatunk szerdán, amikor is Varga Mihály pénzügyminisztert meghallgatják a parlamenti bizottságok, ott megke-

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Nem jár jól, aki most fektetné euróba a megtakarítását

rülhetetlen téma lesz az idei költségvetés várható lefutása, illetve a 2025-ös büdzsé tervezése, amely már minden bizonnyal hónapok óta tart a PM-ben. Ezt azonban csak az amerikai elnökválasztás után tervezik benyújtani a parlamentnek.

A kedvező államháztartásihiány-adatnak köszönhetően kedden „erősödni” tudott a forint, a nap folyamán az euró árfolyama 402 forint feletti szintekről 400 forint alá is benézett. Az árfolyamgörbe mélypontja 398 forint körül volt, itt azonban megállt az erősödés. Lapzártánkkor 398,84 forint körül billegett az euró árfolyama. Hasonló mozgás volt látható a dollár-forint keresztárfolyam esetében is. A forintot a javuló nemzetközi hangulat is segítette (amit jelezett az olajárak esése is), de arra nem nagyon érdemes számítani, hogy tartósan újra 400 forint alá csökken az euró ára. A következő árfolyammozgató adat a szeptemberi inflációs közlemény lehet. P. ZS.

Százmilliárdos tőkekivonás a Corvinus Zrt.-ből

Tőkét vonnak ki a Corvinus Nemzetközi Befektetési Zrt.-ből, az állami cégfelvásárlásokat intéző cégből – írta meg cégbírósági iratok alapján a 24.hu. A Corvinus Zrt.-be a kormány az elmúlt két évben mintegy ezer milliárd forint közpénzt nyomott tőkeemelések révén. Az cég ebből vette meg többek között a Vodafone kisebbségi és a Budapest Airport Zrt. többségi részvénycsomagját. A Corvinus Zrt. egy spanyol vonatgyártó, a Talgo felvásárlásra is készült, de a spanyol kormány nemzetbiztonsági okokra hivatkozva megakadályozta azt, mert a magyar állam mögött Moszkvát vélte felfedezni. Az ügylet meghiúsulása miatt a pénzszűkében lévő magyar kormány leszállítaná a Corvinus alaptőkéjét. Jobb esetben a mintegy 100 milliárd forintos összeg visszakerülhet a költségvetésbe, csökkentve a hiányt, rosszabb estben a kormány más, haszontalan programra szórja el. Az üggyel kapcsolatos kérdésekre a Nemzetgazdasági Minisztérium nem válaszolt.

Osztrák hatalmi taktikázás

BÉCS Ausztriában elindultak a tárgyalások a választások utáni új hatalomról, a győztes szélsőjobbal kapcsolatos taktika kialakításáról. Nyitott a kérdés, hogy ki kit győz meg.

FOTÓ: AFP/ALEX HALADA

Alexander van der Bellen államfő a Szabadságpárt elnökével, Herbert Kickllel kezdte a kormányalakítási egyeztetéseket, de nem adott neki kormányalakítási megbízást

FÖLDVÁRI ZSUZSA
BÉCS

„Megmondtam az elnöknek, hogy 1,4 millió választót képviselek!" Ezzel a kijelentésével magyarázta híveinek az Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) elnöke, hogy miért beszélt vele az államfő a szeptember 29-i parlamenti választások után kellő tisztelettel. A múlt hét utolsó munkanapján Alexander van der Bellen, Ausztria elnöke Herbert Kickllel kezdte a kialakult politikai helyzet elemzését, tekintettel arra, hogy a párt 77,7 százalékos részvétel mellett 28,8 százalékkal – történetében először – megnyerte a választást. A két politikus megbeszélése a vártnál tovább, másfél órán át tartott, legfőbb témájuk az volt, hogy a szélsőjobboldali párt mennyire kívánja betartani az osztrák alkotmányban előírtakat a demokrácia és a liberális társadalom kérdéseiben, s menynyire tartja magát az ország európai uniós tagságának tiszteletéhez.

Egy hosszú tárgyalássorozat első találkozója volt a hofburgi eszmecsere. Van der Bellen annak kívánt hangot adni, hogy a korábbi híreszteléssekkel ellentétben elsőként fogadja a választások győztesét, Kickl pedig annak, hogy leendő kancellárnak tekinti magát, aki, ha koalíciós partnert talál, mindenképpen kormányfő óhajt lenni. A szokásoktól eltérően a győztes párt vezetője nem kapott felkérést, hogy kezdje el kormányalakítási kísérleteit. De nem reagált a 80 éves államfő arra a „megfogadandó" javaslatra sem, hogy ne támogassa a választásokon vesztes pártok, a néppárt és a szociáldemokrata párt hatalomra kerülését. A két párt kettesben, egymandátumos szavazattöbbséggel tudna kormányt alakítani, vagy kiegészítve harmadikként az eleddig mindig oppozícióban politizáló liberális Neosszal, amely 18 mandátummal s a másik kettőétől jócskán eltérő reformelképzelésekkel.

Kicklhez hasonló makacssággal ragaszkodik az ÖVP-t irányító Karl Nehammer kancellár ahhoz a korábbi kijelentéséhez, hogy a magát középpártnak tekintő szélsőjobboldali FPÖ-vel el tud képzelni közös kormányzást, de Kickllel, aki „biztonsági kockázatot jelent", semmiképpen sem. A választásokon a harmadik helyre szorult SPÖ, különösen annak kemény baloldalinak tartott vezetője, Andreas Babler viszont magával a Szabadságpárttal sem kíván egy gyékényen árulni.

A Szabadságpárt három alkalommal volt junior kormánytag, mindannyiszor a törvényhozási ciklusnál rövidebb idő alatt volt kénytelen lemondani. Legutóbb 2017–19 között kormányozott együtt az ÖVP-vel, bukás lett a vége, amelynek első lépéseként az akkori kancellár, Sebastian Kurz a belügyminiszter, történetesen Herbert Kickl leváltását kezdeményezte a már akkor államfő Alexander van der Bellennél.

Hogy lehet, hogy erre az egykoron közutált politikusra, aki három éve fogja össze kemény kézzel a pártját, ennyi osztrák polgár szavazott? S nem csupán az iskolázatlanok, a vidékiek, a férfiak, hanem az ellentétpárok is. S ha ez igaz, akkor a legnagyobb elfogadottságot szerzett politikust szabad-e karanténba zárni, izolálni, avagy osztozni kell vele a hatalomban, szelídíteni kell megpróbálni? Ezek a kérdések foglalkoztatják az osztrákokat tíz nappal a választások után. Annak az esélyét is mérlegelve, hogy a hatalomból kiszorított Kickl „átmegy" mártírba, vagy esetleg tömegeket heccel az általa hatalmasoknak nevezett irányítók és híveik ellen.

MAKACSKODIK

KARL NEHAMMER
A jelenlegi kancellár tovább kormányozna akár a szélsőjobbal is, de a párt vezetőjével nem hajlandó közösködni

Az elemzések azt mutatják, hogy az FPÖ-re szavazóknak mindössze két százaléka adta voksát a pártra Kickl miatt. Érdemben három másik ok vitte a kék színű mozgalomhoz az embereket, akik közül 440 ezren öt éve még a kereszténydemokratákra szavaztak. Az idegenek beáramlása, a migráció okozta félelmek, illetve a fennálló rend elutasítása bürokráciástul, korrupcióstul, elszakadással a tömegektől. A harmadik ok a meg nem szüntethető harag a Covid-járvány idején tanúsított állami agresszió miatt. A Der Standard bécsi napilap öt különböző társadalmi státuszú, életkorú embert faggatott indítékaikról. A járvánnyal szembeni keménységet, a majdnem kötelezővé tett oltást, a bezártságot, az ez elleni tüntetések elleni fellépést mindegyik elítélte. Volt akinek a női „me too" mozgalom sem tetszett, volt, aki agresszívnek és eltúlzottnak találta a klímavédelmet, s olyan is, aki csak a kékektől kapott közösségi érzést. Akadt, aki bevallotta, hogy nem szereti Kickl támadó stílusát, de a párt irányvonala közel áll hozzá.

Közvetlenül a választások előtt és után a pártvezér egyébként finomabbra hangolt, boldogan foglalkozott elsőként azzal a kérdéssel, hogy az új ciklusban ki legyen a parlament elnöke, ami a második legmagasabb tisztség Ausztriában. Az eddigi biztosnak gondolt jelölt, Norbert Hofer, aki már három ízben is volt alelnök az országgyűlésben, s Kickl előtt a pártot vezette, most visszamegy Burgenlandba, s átveszi a tartomány irányítását az eddig abszolút többségben irányító szociáldemokrata Hans Peter Doskoziltól, aki pártjával a harmadik helyre csúszott vissza.

> A szociáldemokraták visszatérnének a nagykoalícióba a szélsőjobb kormányra kerülésének megakadályozásáért, akár csak kereszténydemokratákkal, akár a liberálisokkal is kiegészülve.

Doskozilt az SPÖ örök belső ellenzékének tartották, most azonban a csúfos vereség elvette a kedvét a többiek bírálatától. Így érvényesülhet a szociáldemokraták bécsi szervezete, amely egyedül volt képes növelni szavazatai számát, majdnem 3 százalékkal. A legnagyobb befolyású bécsi polgármestertől, Michael Ludwigtól származik a döntés, hogy a hét éve ellenzékben senyvedő párt bemegy a kormányba, kisebbségi partnernek a néppárt mellé. Ha kell, egyedül, ha nem elég, akkor harmadikként a liberálisokkal. Ennek az elképzelésnek a jegyében az SPÖ nem is háborgatta a gyengén szereplő Andreas Babler elsőségét, hanem beküldené őt a Kickl-ellenes koalícióba, amelyről az elemzők azt mondják, a közös ellenség nem elég, a sikerhez közös pozitív tervek, országépítési javaslatok is kellenek.

A nagykoalíció felbomlott, a kormány maradt

BUKAREST Közel három évet bírt ki a rotációs alapon működő román nagykoalíció, a választások közeledtével azonban a két ősellenség kényszerházassága megszűnt. Nicolae Ciucă, a jobbközép Nemzeti Liberális Párt (PNL) elnöke hétfőn bejelentette: pártja kilép a nagykoalícióból, de marad a kormányban. A konzervatív pártvezér hatalmi visszaéléssel vádolta meg a Marcel Ciolacu miniszerelnök által vezetett Szociáldemokrata Pártot (PSD), és nem kevesebbet állított, mint hogy a visszaélés és az állampárti viselkedés „a szociáldemokraták DNS-ében van". Noha Ciucă azt hangsúlyozta, hogy a PSD–PNL-koalíció közös útja véget ért, pártja csak azért marad kormányon a választásokig, hogy megakadályozza a további visszaéléseket, a közvélemény-kutatások alapján elemzők a rendszerváltás óta versengő két nagy párt választások utáni újabb koalícióját sem zárják ki.

2024 választási szuperév: a nyári EP- és helyhatósági választás után újabb két voksolás következik. November 24-én tartják az elnökválasztás első fordulóját, december 8-án a másodikat, amennyiben szükség lesz rá, december 1-jén pedig parlamenti választást rendeznek. A két nagy párt, amely 2021 végén több mint egy évtizedes, állandósuló kormányválságok után a stabilitás és EU-s források lehívásának biztosítása érdekében hozta létre a nagykoalíciót, e két fontos választáson is egymás ellenfeleiként indul. A viszály a választások közeledtével egyre erősebb és hangosabb lett, a szakításhoz pedig az alkotmánybíróság döntése vezetett.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A most felbomlott román rotációs kormányban először Nicolae Ciucă volt a miniszterelnök, jelenleg Marcel Ciolacu áll a kormány élén

A bukaresti taláros testület szombaton kizárta az elnökválasztási versenyből Diana Şoşoacă EP-képviselőt, a szélsőjobboldali SOS Romania párt vezetőjét. A hétfő este közzétett indoklásában az alkotmánybíróság azzal magyarázta a jelölt kizárást, hogy Şoşoacă elnökjelöltként is megkérdőjelezi és figyelmen kívül hagyja az alkotmány tiszteletben tartásának kötelezettségét, nyilvános szereplései során az állam demokratikus alapjainak megváltoztatását szorgalmazza, az alkotmányos rend ellen buzdítja követőit is. Az alkotmánybírák szerint az államelnöki esküt ugyan csak megválasztása után teszi le a győztes, az abban foglaltak a jelöltség iktatásának elengedhetetlen feltételei, ebben az értelemben a választás és megválasztás alkotmányos szabadsága nem korlátlan.

A döntést a politika paletta és közélet majd minden szereplője bírálta. Romániában még sosem volt példa arra, hogy az alkotmánybíróság ily módon beavatkozzon egy választásba. A mostani döntés alapvető jogokat sért és precedenst teremthet, alapjaiban kérdőjelezi meg a román demokráciát. Ciucă a Facebookon közzétett videóüzenetében úgy érvelt: a PSD áll a taláros testület döntésének hátterében, amely „ma egy politikai ellenfelet iktat ki, holnap egy másikat, holnapután már sajtótermékeket fog elhallgattatni, végül az egész román államot maga alá gyűri". A PNL elnöke azt állítja, hogy a szociáldemokraták a választások után a szélsőséges AUR-ral lépnek koalícióra.

A botrányhős Şoşoacă félreállítása kétségtelenül a PSD jelöltjének, a miniszterelnök Marcel Ciolacunak kedvez, miközben a koalíciós társ PNL államfőjelöltje a második fordulóra esélytelen Nicolae Ciucă.

Şoşoacă kizárásával az eddig két jelölt között megosztott szélsőjobb szavazók George Simionra, az AUR jelöltjére fognak szavazni, ami elég lehet Simionnak a második fordulóba jutáshoz. Ciolacu számára viszont ez a győzelemmel egyenlő, hiszen a demokratikus választók a szélsőjobb megfékezése miatt, még ha összeszorított foggal is, de a szociáldemokrata jelöltre fognak szavazni.

GÁL MÁRIA

LAPSZÉL

A hurrikán felülírta Biden terveit

FOTÓ: AFP/EVAN VUCCI

A Floridát veszélyeztető Milton hurrikán miatt lemondta az október 10–13-ára tervezett németországi látogatását Joe Biden. Az amerikai elnök Berlin után a brit miniszterelnökkel, a francia elnökkel és Olaf Scholz német kancellárral a ramsteini amerikai katonai bázisra utazott volna. Ramstein az Ukrajnát fegyverekkel is támogató mintegy 50 ország koordinációs központja. NÉPSZAVA

Vészjelzést adott le a brit hírszerzés

Az MI5 hírszerzés vezérigazgatója, Ken McCallum kedden átfogó értékelést adott a szigetországra leselkedő terrorista veszélyekről. A fenyegetések több oldalról érkeznek. A nemzetbiztonsági hivatal vezetője szerint Oroszország elszánt arra, hogy „tartós zűrzavart teremtsen a brit és európai utcákon". Az Egyesült Királyság „bonyolult és összehangolt" támadásoknak van kitéve, csak Irán részéről 20 összeesküvést sikerült elhárítani az elmúlt négy évben. Új fejlemény, hogy egyre több gyerek ellen folyik vizsgálat terrorista merényletek előkészítése miatt, miközben újra aktiválódott az al-Kaida és az Iszlám Állam is. Az elmúlt hónapban az MI5 prioritást élvező vizsgálatainak mindegy harmada külföldi terroristacsoportokhoz fűződött. 2017 márciusa óta az MI5 és a rendőrség 43, előrehaladott szervezési stádiumban lévő terrorista összeesküvést zavart meg. Két év óta első beszédében McCallum elmondta, hogy az elhárítási tevékenység mintegy 75 százaléka az iszlám terrorizmushoz, 25 százaléka szélsőjobbos tevékenységhez kötődik, azaz az MI5-nak „eszelősen sok a tennivalója". (R. HAHN VERONIKA, LONDON)

Lázad az albán ellenzék

FOTÓ: AFP/OLSI SHEHU

Könnygázzal oszlatták fel Tiranában az ellenzéki Demokrata Párt (PD) által szervezett tüntetést hétfő este. A tüntetők korrupcióval, választási csalással, az igazságszolgáltatás befolyásolásával, az ellenzék elhallgattatására tett kísérlettel vádolják a 2013 óta kormányzó Edi Rama miniszterelnököt és a Szocialista Pártot. A tiltakozást az váltotta ki, hogy Ervin Salianjit, a PD parlamenti képviselőjét egy év börtönbüntetésre ítélték. Követelték a korábbi jobboldali kormányfő, a házi őrizetben lévő Sali Berisha szabadon bocsátását is. NÉPSZAVA

Nehéz helyzetben Ukrajna

HÁBORÚ Alig egy héttel Vuhledar elfoglalása után az orosz erők benyomultak a donyecki Toreck központjába.

FOTÓ: AFP/SERGEI SUPINSKY

Ruben Brekelmans holland védelmi miniszter szerint a Hollandia által átadott F-16-os vadászgépek első csoportja már az ukrán égbolton repül

HARSÁNYI GYÖRGY

Az orosz erők benyomultak a kelet-ukrajnai Toreck városába – közölte az ukrán hadsereg kevesebb mint egy héttel a donyecki front déli védőbástyájaként emlegetett Vuhledar eleste után. „A helyzet instabil, szó szerint minden lépcsőházért harcok folynak" – mondta hétfő este az országos televízió adásában a Luhanszk műveleti taktikai csoport szóvivője. Anasztaszija Bobovnyikova szerint nehéz felmérni, hogy a város mely részei vannak orosz ellenőrzés alatt, mert a helyzet folyamatosan változik.

A harcokat nyílt forrásokból követő DeepState ukrán weboldal szerint az orosz katonák szeptember vége óta nyomultak előre a Donyecktől 50 kilométerre északra lévő kisváros, Centralna utcája mentén, és hétfőre elérték a belvárost. A háború előtt mintegy 30 ezer lakosú Toreck hónapok óta támadás alatt állt, a lakosság többségét szeptember közepére már evakuálták. Elestével megnyílna az út északnyugati irányban Kramatorszk és Szlovjanszk nagyvárosok, nyugati irányban pedig Pokrovszk felé, amely a donyecki frontot védő ukrán erők fő logisztikai központja.

Ami a hadszíntéri erőviszonyokat illeti, a Vuhledart elfoglaló orosz csapatok kilencszeres fölényben voltak az ukrán védőkkel szemben – mondta el Olekszandr Ohrimenko, a dél-donyecki várost két éven át védő 72. gépesített dandár parancsnoka tegnap a Glavkom ukrán lapnak.

Az egyre nehezebb helyzetben védekező Ukrajna számára közben újabb támogatásokat jelentettek be szövetségesei. Sebastien Lecornu francia védelmi miniszter kedden közölte, hogy Ukrajna 2025 első negyedévében megkapja Franciaországtól az első Mirage 2000-5 típusú vadászgépeket. A Mirage-okra ülő ukrán pilóták első csoportja szeptemberben fejezte be a kiképzést. Ruben Brekelmans holland védelmi miniszter hétfőn zárult kijevi látogatásán jelentette be: a Hollandia által átadott F–16-os vadászgépek első csoportja már az ukrán égbolton repül, hogy megvédje az országot az orosz légicsapásoktól. Közölte azt is, hogy országa 400 millió eurót (160 milliárd forint) fektet a dróngyártásba, s az összeg egy részét ukrán dróngyártók kapják.

A Novinky cseh hírportál azt jelentette, hogy már az ukrán hadsereg kezében van az a lőszerszállítmány, amelyet szlovák állampolgárok adományaiból vásároltak Csehország. A „Lőszert Ukrajnának" kampány elindítója szerint közel 4,5 millió eurót (1,8 milliárd forint) gyűjtöttek össze, miután a Robert Fico vezette új szlovák kormány elutasította a részvételt Ukrajna uniós katonai támogatásában.

> Toreck elestével megnyílna az út északnyugati irányban Kramatorszk és Szlovjanszk, nyugati irányban pedig Pokrovszk felé, amely a donyecki frontot védő ukrán erők fő logisztikai központja.

Az orosz légierő kedden kétszer is siklóbombával támadta Harkiv sűrűn lakott negyedeit. Az egyik csapásban legalább két ember meghalt, három pedig megsebesült – közölte Oleh Szinyehubov kormányzó. A másik támadásban, amely egy sokemeletes lakóházat talált el, több mint 20 ember sebesült meg.

Észak-Korea valószínűleg reguláris csapatokat telepít Ukrajnába, hogy segítsen Oroszországnak – közölte Kim Jonghjon dél-koreai védelmi miniszter kedden a szöuli parlamentben. Az ukrán média nemrég arról számolt be, hogy észak-koreai szolgálat tagjai haltak és sebesültek meg a megszállt Donyeck közelében, az ezzel kapcsolatos kérdésre Kim a Yonhap hírügynökség szerint azt felelte, valószínűleg ez is igaz. Az Interfax-Ukraina hírügynökség egy katonai hírszerzési forrástól szerzett értesülése szerint egyébként az észak-koreai katonák csoportja azért érkezett Ukrajna oroszok által megszállt részére, hogy tapasztalatot cseréljenek orosz kollégáikkal.

Naszrallah utódja is valószínűleg halott

HEZBOLLAH Erősödnek a harcok Dél-Libanonban, az izraeli hadsereg (IDF) tegnap bevetette a negyedik hadosztályt is a Hezbollah elleni szárazföldi műveletekben. Az IDF változatlanul korlátozott és célzott razziáknak nevezi az intenzív légicsapásokkal társított hadműveletet, hangsúlyozva, hogy az nem Libanon ellen folyik. Célja a Hezbollah katonai infrastruktúrájának lerombolása, a terrorszervezet visszaszorítása az Izraeltől 30 kilométerre fekvő Litani folyó túloldalára, katonai infrastruktúrájának lerombolása, lehetővé téve az egy éve kitelepítve élő észak-izraeli lakosok hazatérését. Bejrúti kormánykörökben másképpen látják, tiltakoznak az ország szuverenitásának megsértése ellen.

A Hezbollah infrastruktúrájának megtizedelése és vezetőinek likvidálása ellenére félelmetes ellenfél maradt. Tegnap is újabb rakétazáport, az IDF közlése szerint több mint 100 rakétát zúdított Haifára. Izraeli médiabeszámolók szerint ez volt a legkomolyabb Hezbollah-támadás Haifa és környéke ellen.

A Hasszan Naszrallah Hezbollah-vezér meggyilkolása után a terrorcsoport élére állt főtitkár, Naim Kasszem sejk kedden azt állította, hogy a szervezet már túllépett az Izrael által okozott „fájdalmas csapásokon", megőrizte harcképességét, és „nem a Hezbollah lesz, aki ebben a háborúban előbb sírja el magát".

A „fájdalmas csapások" folytatódnak. Az IDF bejelentette, hogy egy hétfő esti bejrúti légicsapásban likvidálták Szuhail Husszein Husszeinit, a Hezbollah logisztikai főnökét, aki az Iránból érkező fegyverek átvételét és elosztását koordináló központ vezetője is volt. Joáv Galant izraeli védelmi miniszter pedig azt mondta: a „Hezbollah vezető nélküli szervezetté vált", az IDF azt valószínűsíti, hogy a Naszrallah vélt utódja, Hasem Szafieddin is „valószínűleg" életét vesztette egy múlt heti bejrúti légicsapásban – írta a The Times of Israel.

Nem enyhült a régiós feszültség sem. Abbász Aragcsi iráni külügyminiszter ismét megtorlást ígért bármiféle izraeli válaszcsapásért, amit a zsidó állam a múlt heti iráni rakétatámadás miatt helyezett kilátásba. Aragcsi tegnap Szaúd-Arábiában egyeztetett, de ellátogat más Öböl menti országokba is. Mint mondta: Irán arra törekszik, hogy a régió országai közös erővel lépjenek fel „a brutális libanoni támadások és a gázai háború leállításáért".

FOTÓ: AFP/ANWAR AMR

Valószínűleg már az új Hezbollah-vezér, Hasem Szafieddin is halott

Izrael is egyeztet legfőbb szövetségesével. Galant szerdán találkozik Washingtonban Lloyd Austin amerikai védelmi miniszterrel. A New York Times információi szerint az amerikai vezetők, köztük Austin és Joe Biden elnök világossá tették Izrael számára: Washington azt várja el, hogy Izrael kerüljön minden olyan megtorló lépést, ami további eszkalációt eredményezhet. Ehelyett a szabotázs, a diplomácia és a szankciók lehetőségét ajánlják. Az amerikai lap belső forrásokból úgy értesült, az IDF lemondott az iráni nukleáris és energetikai létesítményekre mért csapásról. Washington nem ellenzi az izraeli választ, de ragaszkodik ahhoz, hogy annak „arányosnak" kell lennie. GÁL MÁRIA

Műsorzárás

HARGITAI MIKLÓS

Hogy kell-e Magyarországnak közmédia, arra a kérdésre az előzmények alapján sokkal könnyebb nemmel válaszolni, mint igennel. Erre a városszéli gyűlöletkeltetőre, ami a Kunigunda utcában fortyog, egyetlen normális országnak se lenne szüksége. Alig van olyan köztájékoztatási feladat, amit ellát – és amit ne csinálnának sokkal jobban a versenytársai –, és a felmérhetetlen kár, amit a közmorálban okoz, nem összemérhető azzal a minimális haszonnal, amit néha-néha hajt. Az ott dolgozókon, illetve az általa gátlástalanul kiszolgált kormánypolitikusokon kívül valószínűleg senkinek sem tűnne fel, ha máról holnapra megszűnne. Mi, adófizetők viszont beljebb lennénk évi 130-140 milliárddal – olyan időkben, amikor iskolákat kell bezárni, irodalmi lapok sokaságát kell megszüntetni a megszorítások miatt, ez is fontos szempont, még ha nem is szakmai.

Az viszont már 100 százalékban médiaszakma, hogy arra a funkcióra, amire eredendően létrehozták – hogy közvetítő közeg legyen a politika és a társadalom között – teljesen fölösleges fenntartani: megoldja grátisz a Facebook, a Youtube meg a TikTok. Aki azt hiszi, hogy ez tréfa, gondoljon bele nem csak abba, hogy – például – Orbán Viktor sajtótájékoztatóinak rendszeresen sokkal nagyobb a közönsége a közösségi médiában, mint az államiban, de abba is, hogy a kormányfő a Covid óta rendre Zuckerbergnél jelenti be először, amit mondani akar. Kell még itt egyáltalán bizonygatni valamit?

Néhány kulturális és kisebbségi műsoron kívül másfél évtizede nem gyárt(at)ott semmit az MTVA, ami pótolhatatlan lenne, de ezért fölösleges ennyi naplopót etetni – az úgynevezett hírműsorokról meg ne is beszéljünk. Van rá megoldás, ingyenes, kipróbált, idehaza is használtuk már: a kereskedelmi csatornákon a sugárzási jog megszerzésének/megtartásának feltételévé kell tenni a tisztességes, pártatlan híradót, a kultúrprogramot, meg bármit, amit még szeretnénk. Meg fogják csinálni versengve, egyetlen fillérnyi közpénz nélkül, kiváló minőségben – merthogy sokkal jobban járnak, ha nézi valaki, mint ha nem. És azonnal el kell venni a frekvenciát attól, aki legközelebb párttévét csinál a közszolgálati hírek helyett, hogy legyen azért egy kis ösztönzés.

Magyar könnyűzene? Tipikus kereskedelmi termék, ma is többet kapunk belőle, mint amennyit igényelnénk. Sport? Ne vicceskedjünk, megszámlálhatatlan mennyiségű dedikált sportcsatornánk van, mind jobb, mint amit az államon keresztül mi pénzelünk. Magyar filmek? Ami nézhető, azt a kertévék is leadják – azzal meg csak nyer az egyetemes magyarság, ha az Elk@rtuk, a Blokád, a Most vagy soha meg a többi filmipari veszélyes hulladék sosem kerül képernyőre.

A közszolgálati rádiózás-televíziózás olyan, mint a demokrácia: párszor már nekifutottunk, de sose sikerült. (Vagy még olyanabb, mert a magyar demokráciának legalább volt pár ígéretes éve.) Majd akkor próbálkozzunk vele legközelebb, ha már lesz elfogadható szinten működő állami vasutunk, egészségügyünk, oktatásunk, és még mindig marad egy csomó fölösleges forint a kasszában.

JEGYZET

Ábrahám Ambrus

Havi egymillió fixszel könnyen viccel

A minimálbér szinte biztosan része lesz a kormányerő választási kampányának. A jövedelmek kapcsán immár Orbán Viktor maga emlegette ugyanis, hogy havi egymilliós átlagbér és ezer eurós minimálbér a kívánatos 2-3 éven belül. Ennek első lépéseit az idén bizonyosan „ki is verik” a felekből a minimálbér-tárgyalásokon. Ha ez meglesz, akkor pedig jöhet majd a jövő évi választási éven átívelő üzenetcunami, hogy kérem, mi ígértük, s lám megcselekedtük. Úgy emelkedik a minimálbér, mint még soha.

Azzal viszont legyünk tisztában, hogy a minimálbér olykor gazdasági kérdés, olykor pedig társadalmi. Akkor kerekedhet igazi gond a történetből, ha utóbbi szemlélet a választási időszakkal, mi több, ígéretekkel keveredik. Ilyenkor az ambíciók, letépve láncaikat, messze meghaladhatják az ország, nevezetesen a gazdasági szereplők lehetőségeit. Ez pedig most gyanúsan ilyen helyzet, mert ezúttal akad egy kicsiny bökkenő.

Az elmúlt időszakban a termelékenység növekedése meg sem közelítette a hazai bérfejlődést. Ez pedig hosszú távon – fájdalom – fenntarthatatlan helyzet. A jövedelmek bővülését ugyanis a gazdasági fejlődésből lehet kigazdálkodni és meglépni. Ha utóbbi adott, akkor az előbbire is van mód.

Csakhogy most a gazdaság igencsak csúnyán muzsikál. Márpedig akkor honnan lesz pénz a minimálbér emelésére? Nos, a válasz ott fekszik előttünk: a cégek tartalékaiból, ami azonban alig van, és ha van is, azt másra, beruházásra kellene fordítani. Ha a cégeknek most „el kell égetniük” tartalékaikat, akkor nem lesz fejlesztés. Így pedig csökken a jövőbeli gazdasági növekedés lehetősége. Klasszikus esete mindez annak, amikor egy választási ígéret kikezdi az egészséges növekedés lehetőségét. Nekünk meg nem marad majd más, mint hogy belássuk: havi egymillió fixszel az ember jobb, ha nem viccel.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

BÉKETÁBOR

RÓNAY TAMÁS

Hamis patrióták

Szabó Lőrinc kiváló költő volt, de politikai érzéke néha megcsalta, elbűvölték az álságos szirénhangok. Mussolini uralkodását túlzott lelkesedéssel figyelte – nem egyedül a magyar lírikusok közül. Nem volt jós sem, így azt a megállapítását sem kell készpénznek vennünk, amely szerint „A jövő azé lesz, aki bestiább”. Bestiákból ma is van bőven az európai politikai palettán. Múlt vasárnap egy színpadon léptek fel, köztük Orbán Viktorral, a házigazda Matteo Salvinivel, a holland Geert Wildersszel.

Különös világ a „patriótáké”. Olyan közeg, ahol az európaiság, Brüsszel szitokszónak számít, Putyin viszont a jóságos diktátor. E társaságban a magyar illiberalizmus is oly vonzónak tűnik. Bár a magyar állam sokszor az alapvető feladatait sem látja el, és a magyarok vásárlóereje az EU utolsó helyén kullogó bolgárokéval vetekszik, Orbán Viktort itt hősként ünneplik, aki nem csak „megvédi” Európát a migránsoktól, de hamarosan beveszi Brüsszelt, Párizst, Bécset, Varsót és még ki tudja hány fővárost.

> Orbán Viktor azzal, hogy ilyen látványosan áll Salvini mellé, az olasz belpolitikába is beavatkozott, és még jobban magára haragítja Giorgia Melonit.

A fantazmagóriák világában minden lehetséges. Salvini ebben igazi szabadságharcos, üldözött: a palermói ügyészség hatéves börtönnel sújtaná, mert egykor belügyminiszterként az olasz partoknál nem engedett kikötni egy menekülteket szállító hajót.

Szabó Lőrinc politikai tévedéseinek nem voltak következményei, Orbán Viktor azonban azzal, hogy ilyen látványosan áll Salvini mellé, az olasz belpolitikába is beavatkozott és még jobban magára haragítja Giorgia Melonit. A Liga elnöke ugyanis a külpolitikai irányvonalat illetően az olasz kormányfő riválisa. Salvini egykor Putyin nagy híve volt, s most Trump győzelméért szorít az amerikai elnökválasztáson. Meloni viszont mindig atlantistaként lépett fel, aki a szíve mélyén alighanem Kamala Harris sikeréért szorít, mert attól tart, hogy Trump vámokkal sújtaná az olasz termékeket.

A patrióták valójában a legkevésbé sem hazafiak. Ha az általuk képviselt külpolitikai irányvonal érvényesülne, helyrehozhatatlan károkat okoznának nemcsak Európának, hanem saját hazájuknak is. A bestiák ezért sem győzhetnek: előbb vagy utóbb saját magukat leplezik le.

Nobelek a királyvízben

ORWELL VILÁGA

BÁRTFAI GERGELY

Kínos lassúsággal reagált az arany, de kezdett oldódni. Idegesen toporgott a két tekintélyes tudós, mialatt a német katonák már a dán főváros utcáin masíroztak. Féltek, hogy a megszállók átkutatják a Niels Bohr (1885–1962) irányítása alatt álló Elméleti Fizikai Intézetet, azt a világhírű szellemi-tudományos műhelyt, ahol kidolgozták a kvantumelmélet koppenhágai interpretációját.

Bohr az atomszerkezet és a nukleáris sugárzás kutatásáért Nobel-díjat nyert, de aranyérmén túladott: a szovjet invázió után elárvereztette a finn háborús áldozatok javára; a vevő később névtelenül a Dán Történeti Múzeumnak ajándékozta, máig ott látható. Irodájában két másik Nobelt őrzött, azokat kellett eltüntetnie a Gestapo elől. Mindkettőt német fizikus bízta rá: James Franck Amerikába menekült, Max von Laue otthon maradt, vállalva náciellenességét.

A Nobel elfogadását Hitler dühében tiltotta be, miután bátor bírálójának, a lágerbe zárt pacifista Carl von Ossietzkynak ítélték a békedíjat (1935). Aranyat külföldre csempészni szintén súlyos bűnnek minősült, ezért a névre szóló medálok bajt hoztak volna a Dán Királyi Tudományos Akadémia elnökére is, aki segített az üldözötteknek. Bohr nem merte a kertben elásni a két Nobelt, aggasztotta a közmondásos német alaposság.

> A felszabadulás után visszatérve a koppenhágai laborban érintetlenül találták a sárgás oldatot.

Magyar munkatársához fordult, akit még a boldog angliai békeidőkből ismert. A vegyész Hevesy György (1885–1966) Budapesten született kikeresztelkedett zsidó nagypolgári családban. A piaristáknál érettségizett, Európa rangos egyetemein tanult, majd Freiburgban lett tanszékvezető professzor a weimari időkben (1926). Miután a nácik eltiltották a katedrától, Bohr adott neki munkát. Ott volt laboratóriumban aznap, 1940. április 9-én is.

„A medálok feloldása maradt az egyetlen lehetőség, hogy eltüntessük őket. A megszállás teljes első napját ezzel a nem egészen egyszerű feladattal töltöttem” – írta utóbb Hevesy Von Lauénak. Sósavból és salétromsavból (3:1 mólarányban) királyvizet készített, a maró folyadékba áztatta a terhelő bizonyítékot. Torkukban dobogott a szívük, amíg a Svéd Királyi Tudományos Akadémia két súlyos medálja lassacskán felismerhetetlenné vált.

Bohr színleg együttműködött a német atomprogramot irányító befolyásos kollégájával, Werner Heisenberggel – valójában szabotálta a bomba előállítását. Amikor le akarták tartóztatni, ellenállók titokban áthajózták az Öresund-tengerszoroson a semleges Svédországba. Hevesy követte. A felszabadulás után visszatérve a koppenhágai laborban érintetlenül találták a sárgás oldatot. Kicsapták belőle a nemesfémet, elküldték Stockholmba. Von Laue és Franck újraöntve kapta vissza az érmét.

Így meséli a legendássá vált esetet angol nyelvű önéletrajzában a kémikus (George Hevesy: Adventures in Radioisotope Research, New York, 1962). A radioaktív izotópok kalandora időközben szintén kiérdemelte a Nobel-díjat. Az ő medálját 2017-ben árverésre bocsátotta a londoni Morton & Eden aukciósház, de a kikiáltási áron – három másik érmével együtt 120 ezer angol fontért – nem talált vásárlóra.

President Trump 2.0?

DOBOZI ISTVÁN,
a Világbank volt vezető közgazdásza

Donald Trump már egy évtizede domináns szereplője az amerikai nagypolitikának. A 2016-os elnökválasztáson meglepetésszerű győzelmet aratott az előre megkoronázott Hillary Clintonnal szemben. 2020-ban a politikailag gyönge és túlkorosnak tartott Joe Biden ellen Trumpot újraválasztották volna, ha egy váratlan külső körülmény – a Covid-járvány – nem okoz mély átmeneti recessziót és magas munkanélküliséget. (Trump így is 11 millióval több szavazatot gyűjtött be, mint négy évvel korábban.)

A sikeres jelöltcsere és a korábban mélyen alábecsült Harris üstökösszerű politikai felemelkedése jócskán megzavarta Trumpot, aki egész kampányát a fizikailag és szellemileg egyre gyöngülő Bidenre alapozta a biztos győzelem reményében. Ám – egy hónappal a választások előtt – biztos győzelemre Trump csak az álmaiban számíthat. A felmérésekben Harris nemcsak ledolgozta Biden Trumppal szemben korábban növekvő hátrányát, hanem már pár százalékos előnyre tett szert (szeptember végén három százalék), ami azonban a mintavételi hibahatáron belülire sem fordít kellő figyelmet választási koalíciójának szisztematikus kiszélesítésére, különösen a fekete és latino kisebbség, valamint a döntő fontosságú független szavazók irányában. A latino voksolók már az összes szavazó 15 százalékát teszik ki, többségük a demokratákat támogatja, bár hosszú távon egyre csökkenő mértékben. Biden nem nyerhette volna meg a 2020-as választást a latino közösség erős támogatása nélkül.

FOTÓ: AFP/CHANDAN KHANNA

Most is – sorozatban harmadszor – az a politikus lett a republikánusok elnökjelöltje, aki ellen hivatali idejében két impeachmenteljárás folyt, 2021. január 6-án pedig de facto államcsínyt kísérelt meg az elveszített elnökválasztás saját javára való fordítása érdekében. Ma „elítélt bűnözőnek” számít a 2016-os elnökválasztás törvénytelen befolyásolásának kísérlete miatt, arról nem is beszélve, hogy nemrég egy polgári perben tetemes pénzbírságot róttak ki rá szexuális erőszak elkövetése miatt.

Mindezek ellenére Trump szorosan a markában tartja a Republikánus Pártot. Törzstábora – amely javarészt kevéssé iskolázott fehér szavazókból tevődik össze – rajongással tart ki mellette, egy szektavezérre emlékeztető személyi kultusszal övezi. A trumpizmus – az etnocentrista, nacionalista és antiglobalista elveket, valamint az erős, karizmatikus vezető kultuszát megtestesítő illiberális mozgalom – bázisa erős maradt. A trumpizmus továbbra is építhet a Biden/Harris-kormány alatt kezeletlenül maradt bajokra – hatalmas jövedelmi egyenlőtlenségek, a jól fizető állások körének szűkülése, megélhetési és lakhatási válság milliók számára, drága egészségügyi ellátás, elszabadult illegális bevándorlás – és a velük járó félelmekre és társadalmi elégedetlenségre.

Ezzel a háttérrel milyen esélye van Trumpnak az egy hónap múlva, november 5-én esedékes elnökválasztáson való győzelemre? Egy biztos: számottevően kisebb, mint július végéig volt, amikor republikánus körökben már földcsuszamlásszerű győzelemről fantáziáltak a demokrata elnökjelölt, Joe Biden ellen, különösen az utóbbi számára végzetesnek bizonyuló, június végi televíziós vita után. Ám a végső győzelemre esélytelennek tartott elnököt néhány demokrata kulcsember – párton belüli puccsal – visszalépésre kényszerítette. Helyébe Kamala Harris alelnök került, akit augusztus közepén a demokraták elnökjelöltjévé koronáztak.

Milyen tényezők játszottak közre a kampány szorosabbá válásában? Először is Harris pozitív hangulatváltozást, korábban nem látott választói lelkesedést idézett elő a demokratáknál. A demokraták választási pénztárcája jóval vastagabb lett, mint a másik oldalé, a kampányrendezvények szenvedélyes tömegeket vonzanak. A korábban radikális progresszívként elkönyvelt alelnök a politikai centrum felé mozdult el a kampányban, ahol a legtöbb potenciális új szavazó található.

Trumpnak mostanáig nem sikerült hatásos politikai fogást találni riválisán. Ezért a szavazókat foglalkoztató legfontosabb kérdések – különösen a megélhetési/lakhatási válság és a magas fogyasztói árszínvonal – megoldása helyett kedvenc fegyveréhez, a durván személyeskedő („szocialista holdkóros”, „Kamala elvtársnő”, „Kamala Kaméleon”), olykor rasszista és nőgyűlölő felhangú, infantilis kiszólásokra vetemedik. Ezekkel azonban elidegeníti magától a nők, az etnikai kisebbségek, a mérsékelt és bizonytalan szavazók egy részét. Legutóbb Trump azzal vádolta az amerikai zsidó szavazókat, hogy részben őket terheli a felelősség, ha elbukja az elnökválasztást, mert kevésbé támogatják őt – Izrael nagy barátját –, mint Harrist. Az effajta politikai rágalmazás nem éppen nyerő szavazatszerzési módszer.

Példátlanul szoros, fej fej melletti választást várva Trumpnak nincs igazi esélye a győzelemre, ha csupán a mélyen konzervatív, szuperlojális törzstáborára támaszkodik. Minden potenciális szavazóra szüksége lesz november 5-én, ha nyerni akar. Trump azonban tanácsadói nyomatékos kérése ellenére sem fordít kellő figyelmet választási koalíciójának szisztematikus kiszélesítésére, különösen a fekete és latino kisebbség, valamint a döntő fontosságú független szavazók irányában. A latino voksolók már az összes szavazó 15 százalékát teszik ki, többségük a demokratákat támogatja, bár hosszú távon egyre csökkenő mértékben. Biden nem nyerhette volna meg a 2020-as választást a latino közösség erős támogatása nélkül.

Amerikában – a mérleg nyelve szerepét játszva – majdnem mindegyik szoros elnökválasztást a bizonytalan („független”) voksolók döntik el, akik jelenleg az összes szavazó öt-tíz százalékát teszik ki. Közülük sokan csak a választás napjához közel döntik el, hogy kire adják a voksukat. Most is az a jelölt fog diadalmaskodni, akit a bizonytalanok vonzóbbnak tartanak a kritikus, billegő államokban. Trump is csak akkor diadalmaskodhat, ha a választásig hátralévő rövid időben sikeres erőfeszítést tesz a kulcsfontosságú etnikai szavazatok jelentős növelésére és a független szavazók többségének megnyerésére.

Mi a helyzet Trump választási programjával? Egyetlen szóval jellemezhető: radikalizálódás. Drasztikus intézkedésekkel kívánja például megállítani a Biden/Harris-kormány alatt elszabadult illegális migrációt. Deportálni akarja az országban élő összes (12 millióra rúgó) illegális bevándorlót, ami megvalósíthatatlan vállalás. Széles körű adócsökkentést tervez, nem számolva a magas költségvetési hiányra és államadósságra gyakorolt negatív hatással. Erősen protekcionista külgazdaságpolitikájában Trump 10 százalékos importvámot vetne ki minden országra és legalább 60 százalékos vámtarifát Kínára, figyelmen kívül hagyva az inflációs következményeket, a nemzetközi kereskedelmi jog durva sutba dobásáról nem is beszélve.

Az amerikai elnökválasztás célegyenesbe jutott. Pillanatnyilag a küzdelem gyakorlatilag döntetlenre áll, továbbra is nyílt a meccs. Ennek ellenére némelyek már Harris győzelmét harsogják. A közvélemény-kutatási adatok megbízhatóságát illetően figyelembe kell venni, hogy Trumpot rendszeresen és számottevően alulmérik. Ez volt a helyzet a 2016-os és a 2020-as elnökválasztáson is. Óvatosságra int továbbá az a tény, hogy az elektori kollégiumra alapozott aránytalan szavazási rendszer Trump számára jelent beépített előnyt, ami 2016-ban is a Fehér Házba röpítette. Az eddigi tapasztalatok alapján Trumpot az utolsó pillanatig nem lehet leírni, de lehet, hogy még akkor sem, amint ezt 2021. január 6-án a trumpista ultrák kongresszus elleni ostromának kiprovokálásával is bizonyította.

A kampány véghajrája várhatóan nem a nagyívű platformok, hanem a személyiségek (jellem, szavahihetőség) harca lesz, amelyben Harrisnek előnye van a negatív egyéni vonásairól elhíresült exelnökkel szemben. Ezekhez társult legújabban a politikai ellenfelekkel szembeni leszámolási vágy, a politikai erőszakkal való nyílt fenyegetés. Trump már most tudatosan készíti fel elszánt MAGA-híveit a novemberi voksolás tisztaságának kétségbe vonására: „A demokraták csaltak a legutóbbi elnökválasztáson, és csalnak a mostanin is.” A békés hatalomátadás most is veszélyben lehet. A hatóságoknak a lehető legrosszabbra kell felkészülniük Trump veresége esetén.

Trump most már tudatosan készíti fel elszánt MAGA-híveit a novemberi voksolás tisztaságának kétségbe vonására: „A demokraták csaltak a legutóbbi elnökválasztáson, és csalnak a mostanin is.”

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

BECK TAMÁS
publicista

Múlt, álöltözetben

Kedvenc költőim egyike, Rakovszky Zsuzsa imigyen kezdi Párbeszéd az időről című versét: „A múltnak sosincs vége. A jelen / – az is a múlt, álöltözetben.” Mostanában egyre többször jutnak eszembe ezek a sorok. Azt viszonylagos biztonsággal kijelenthetjük már, hogy Francis Fukuyama alaposan mellélőtt három évtizede, amikor a hidegháború lezárulását a liberális demokrácia végső győzelmeként, illetve „a történelem végeként” értelmezte. A közelmúlt bizonyos fejleményei itthon és külföldön pedig csak fokozzák abbéli meggyőződésemet, mekkora naivitás volt a filozófus-közgazdász részéről ennek a sokat idézett tévedésnek a hangoztatása. Ha Vlagyimir Putyin tevékenységére vagy a Szuverenitásvédelmi Hivatal káderpolitikájára gondolok, az idő múlása a történelemben csakugyan illúziónak tűnik.

Ha Vlagyimir Putyin tevékenységére vagy a Szuverenitásvédelmi Hivatal káderpolitikájára gondolok, az idő múlása a történelemben csakugyan illúziónak tűnik.

Nyolcadik osztályos voltam, a második világháború történetét tanultuk éppen, amikor történelemtanárunk felszólított bennünket, hogy ne használjuk a régi, pártállami tankönyvet. Mivel azonban egy kamasz számára a tiltott gyümölcs a legcsábítóbb, otthon csak azért is elolvastam, ugyan mit ír a kidobásra ítélt tankönyv Lengyelország két irányból történő lerohanásáról. Láss csodát: ugyanazzal a szöveggel traktálták a Kádár-korszak évtizedeiben a felnövekvő nemzedékeket, mint amelyik az orosz külügyminisztérium által nemrégiben közzétett videófelvételen is elhangzott. Vagyis már azt a narratívát erőltetik Putyin ideológusai is, miszerint 1939. szeptember 17-én a Szovjetunió „a helyi ukrán és fehérorosz lakosság védelmében” támadta hátba a Harmadik Birodalom agressziójától sújtott Lengyelországot.

Mintha nem is tárták volna fel a történészek már régen a Molotov–Ribbentrop-paktum titkos záradékát, melyben a két totalitárius hatalom megegyezett a köztük elhelyezkedő ütközőállam felosztásáról. Ugyancsak tisztában vagyunk azzal: az ukránok jóléte Sztálint olyannyira nem érdekelte, hogy közülük milliókat ítélt tervszerűen éhhalálra. (Ez volt a rossz emlékű holodomor.) De Putyint sohasem érdekelték a történelmi tények. Annál riasztóbb, hogy független oroszországi történészek sem mondhatnak immáron ellent a „Generalisszimusz” rehabilitációjára irányuló törekvéseknek, tudniillik büntetőjogi következményekkel néznének szembe.

A múlt feltámasztására idehaza is meg-megújuló kísérletek történnek. Orbán Viktor első nagy fegyverténye a liberális eszmék elárulását követően talán az volt, hogy sikeresen elhitette a magyar társadalommal: a hazai baloldal a pártállam örököse, ellenben a Fidesz csupa antikommunistából áll. Nem számított, hogy számos fideszes politikus „büszkélkedhet” pártállami múlttal, még maga Orbán is tevékenykedett a KISZ-ben. Hívei akkor sem hördültek fel, amikor a véráztatta Tienanmen téren miniszterelnökként megkoszorúzta a kommunista hősök emlékművét.

Vajon észbe kapnak most, amikor Lánczi Tamás a Szuverenitásvédelmi Kutatóintézet vezetőjének egy egykori III/III-ast nevezett ki? Aligha. Már nem éri el ingerküszöbünket, hogy a jelen nálunk is csak múlt, álöltözetben.

Együtt haltak, együtt születnek újra

TÁRLAT Több, korábban Galimberti Sándornak tulajdonított festmény valójában felesége, Dénes Valéria alkotása. De nem csak a Wikipédiát teszi helyre a Magyar Nemzeti Galéria ma nyíló, nagyszabású kiállítása, A Galimbertik.

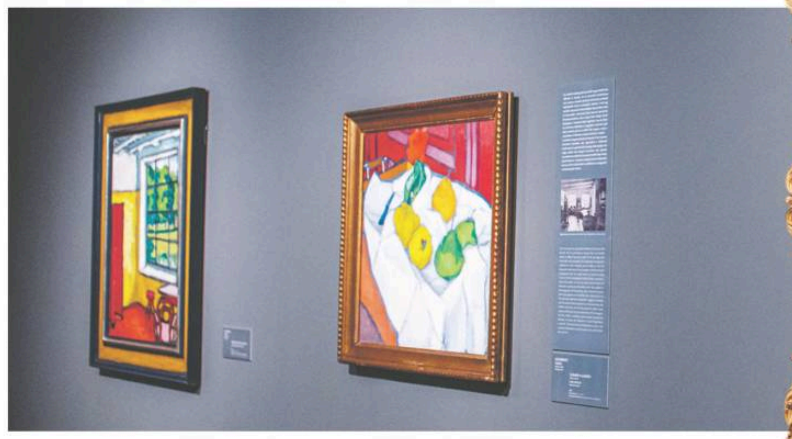

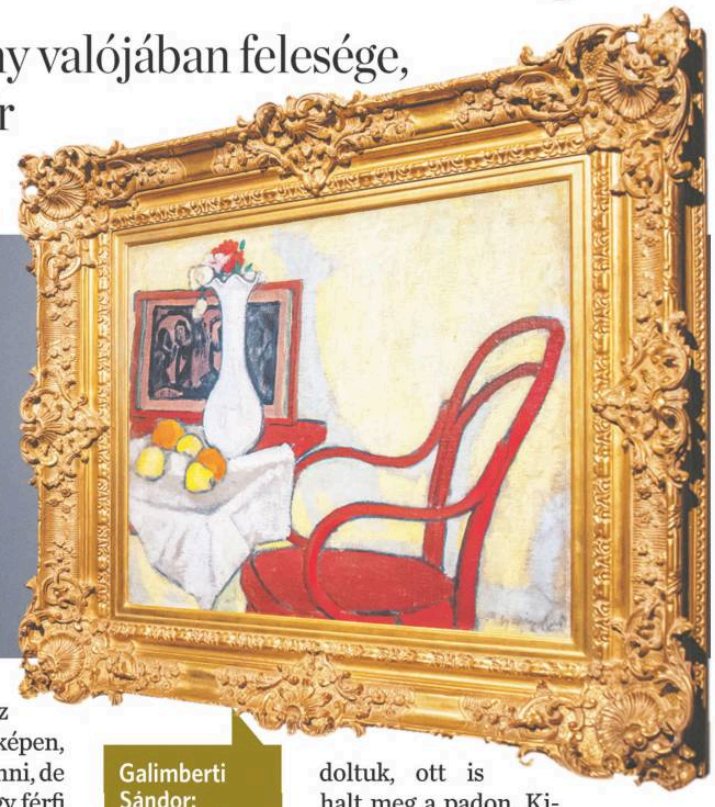

Galimberti Sándor: Enteriőr Thonet-székkel és Gauguin-metszettel, 1909

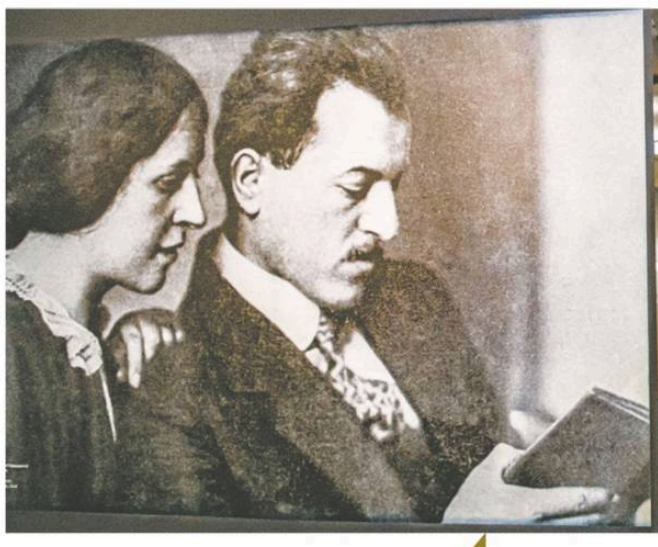

FOTÓK: TÓTH ÁDÁM

Barki Gergely kurátor Galimberti Sándor és Dénes Valéria egyetlen fennmaradt, közös képe mellett

TÖLGYESI GÁBOR

„A ’90-es évek folyamán egyre nagyobb figyelem fordul magyar képzőművészeten belül a század eleji avantgárd képviselői felé. E fiatal generáció meghatározó művészei közé tartozik Galimberti Sándor és felesége, Dénes Valéria. Mindketten az 1910–1915 közötti időszak nagy tehetségei.” Galimberti Sándor születésének 120. évfordulója alkalmából 2003-ban a kaposvári Rippl-Rónai Múzeumban volt látható Galimberti Sándor és felesége, Dénes Valéria emlékkiállítása. A tárlat katalógusából idézett Szabó Júlia művészettörténész mondata az „egyre nagyobb figyelemről” azóta még inkább érvényes – főként a műkereskedelemben. Dénes Valéria a belgiumi Bruges-t ábrázoló, 107 évig lappangó festménye 2019-ben 36 millió forint kikiáltási áron tűnt fel a Virág Judit Galéria árverésén, 110 millió forintnál ütötték le. Galimberti Sándor Enteriőr Thonet-székkel és Gauguin-metszettel című olajképe 2021-ben 110 millió forintról indulva érte el a 220 millió forintos árverési csúcsot.

„Galimbertiék tevékenysége a plein air naturalizmustól a szecesszión, majd a fauvizmuson át a kubizmusig ívelt, de hasonlóan széles pályán mozogtak Európa térképén is Kaposvártól Nagybányán át egészen Párizsig, Belgiumig és végül Hollandiáig. Párizsban a legmodernebb festőktől tanultak, és közvetlen kapcsolatban dolgoztak velük, Dénes Valéria Henri Matisse tanítványa volt. Szinte minden évben kiállítottak a párizsi szalonokon is, sőt 1914-ben, közvetlenül az első világháború kitörése előtt, önálló tárlatuk nyílt a Montmartre-on, a legendás hírű Galerie Berthe Weill-ben, ahonnan többek között Pablo Picasso és Henri Matisse karrierje is indult” – olvasható a Magyar Nemzeti Galéria ma nyíló kiállításának leírásában. Gondolhatnánk, mindezek ismeretében nem csoda, hogy a házaspár műveit magasan jegyzik a műkereskedelemben – a házaspár Rippl-Rónai József jó barátja is volt. Pedig mégis csoda. Valójában a művészetüket 1918 után – abban az évben Kassák Lajos rendezett nekik emlékkiállítást – teljesen elfeledték. Több száz alkotásuk mintegy kilencven százaléka lappang vagy elveszett, alig több mint negyven képük ismert jelenleg. Az alkotók időnként szerepeltek a lapokban, de inkább csak a tragikus haláluk okán. Dénes Valéria 38 éves volt, Galimberti Sándor pedig 32 a halálakor. Zolnay László 1974-ben így írt a Művészettörténeti Értesítőben: „Érthetetlen az a közöny – esetleg a tudatlanság közönye –, amely életüknek ifjonti elmúlta után nagyszerű ihletésű művészetüket is kriptái sötétre ítéli. Ha halálától számított negyven esztendeig alig hiányzott nekünk Csontváry, miért hiányozna ötvenkilenc éve Galimberti és Dénes Valéria?”

„Zolnay búsan felcsattanó kiáltása kavicsot dobott az állóvízbe, lassan megindult a feltárómunka” – írja A Galimbertik kiállítást kísérő 370 oldalas katalógusban a kurátor, Barki Gergely művészettörténész. (A gazdagon illusztrált kötet az első jelentős Galimberti Sándor- és Dénes Valéria-monográfiának is tekinthető.) A feltárómunka első fejezeteként Ady Endre krónikása, Dénes Zsófia újságíró (Dénes Valéria rokona) 1979-ben jelentetett meg kismonográfiát a művészházaspárról. Ám a Művészet Kiskönyvtára sorozatban megjelent kötet már a borítóján is téved, Simon György János tabáni festményét Galimberti műveként tünteti fel. Ahogy a mostani tárlaton látható: Barki Gergely művészettörténész az elmúlt években számos, korábban Galimbertinek tulajdonított művet azonosított be Dénes Valéria festményeként, és helyreigazított egy súlyos tévedést is: az Amszterdam című festmény valóban fő mű, de Dénes Valériáé. Kismonográfiájában Dénes Zsófia egyébként állította, a festményt Galimbertitől kapta mint Galimberti-művet, egyúttal a kép értelmezését is megadta: „A Párizsból Hollandiába menekült piktor az 1914-ről ’15-re forduló télen megmutatja vásznán: ilyen abroncsba zárt a semleges ország is, így fulladozik ennek is az élete. Az árbócrudak keresztüldöfik a környezetet, nem is árbócok már, hanem gyilkoló szerszámok, lándzsák és tőrök, és a semleges ország minden határvonala, a négyszögletes vászon mind a négy sarka tele van ágyúval, pokollal, lőszerrel. Csak maradás és béke és pihenés nincs sehol a szemhatáron. Dögvész ütött ki, dobol a halál.”

– Sokan egy háború szomorú előképeként írták le ezt a festményt. Pedig ez egy szinte gyerekrajzszerű kép, olyan, mintha egy versenykönyv illusztrációja volna. Dénes Valéria egy máig azonosítatlan barátnőjével mesekönyveken gondolkozott, ez a gondolkodás érhető tetten a képen, amely – nem akarok szexista lenni, de – női gondolkodást sugároz. Egy férfi nem áll meg pepecselni az apró részletekkel. Galimberti széles ecsetet használt, nem szórakozott volna ezzel – mondta a tárlat sajtóbejárásán Barki Gergely, aki a festményen Dénes Valéria szignóját is megmutatta.

A kurátor a házaspár tragédiájáról így mesélt: – Galimberti 1915-ben úgy döntött, hazafiként megvédi a házát. Pedig paradicsomi életet éltek Hollandiában, Scheveningen kikötővárosában. Két cselédet tartottak, festettek, rajzoltak. Galimberti belépett a hadseregbe, elkezdett járni Pécsett a tisztiképzőbe. Ám a feleségét a tüdőgyulladás elvitte. Galimberti két nappal később, a temetés napján szolgálati revolverével szíven lőtte magát a Városligetben. Idáig azt gondoltuk, ott is halt meg a padon. Kiderült, bevitték a Műcsarnokba, ami akkor kórház volt. Ez azért szimbolikus: sosem állíthatott ki ott. – Galimberti egy névjegykártya borítékjára ceruzával írta le néhány sorban végakaratát unokatestvérének: „Egy koporsóba tegyetek. A gyűrűket hagyd rajtam!” Ám hogy a Köztemetőben valóban egy koporsóban nyugszik-e a feleségével, nem biztos.

Több száz alkotásuk mintegy kilencven százaléka lappang vagy elveszett.

A két művész munkáin túl a kaposvári festő édesapja, Luigi Galimberti hagyatékában megmaradt alkotásokat a közönség most láthatja első alkalommal magyarországi tárlaton, ahogy Galimberti első feleségének, a cseh származású Lanov Máriának szülővárosából érkező gazdag festmény- és grafikai anyagát is.

INFÓ

A Galimbertik. Galimberti Sándor (1883–1915) és Dénes Valéria (1877–1915) életmű-kiállítása, Magyar Nemzeti Galéria, 2025. január 26-ig. A kiállítás kurátora: Barki Gergely művészettörténész. A tárlat a Liszt Ünnep Nemzetközi Kulturális Fesztivál keretében valósult meg.

HIRDETÉS

Menni vagy menni? – Hajdu Szabolcs pofonja

FILM Hajdu Szabolcs generációjának talán legizgalmasabb alkotója. Noha önmagát színésznek tartja, aki „mellékesen” színházat és filmeket rendez, képíróként sokkal szerteágazóbb a kreativitása és karrierje, már csak azért is, mert képes volt többször megújulni, vagy ha úgy tetszik, újra feltalálni önmagát eddigi karrierje során. Számos emblematikus filmtörténeti pillanatot kreált már, jusson csak eszünkbe a Fehér tenyér vagy akár a Délibáb ambicionizmusa – amíg a finanszírozási rendszer lehetővé tette erejük teljében lévő fiatal tehetségek szárnyalását.

Ám Hajdut nem igazán törte össze a részben önkéntes elvonulása az állami apanázstól, visszatért az alapokhoz, a műhelyalapú színészethez

FORGALMAZÓ: BUDAPEST FILM ZRT

Hajdu Szabolcs művéből érződik a sorok között rejlő zsenialitás

és kombinálta a színházat a filmmel. Ennek emblematikus darabja volt az Ernelláék Farkaséknál, melyet meg lehetett nézni élőben egy lakásban és mondjuk Karlovy Vary filmfesztiváljának óriásvásznán is, ahol aztán a fődíjjal távozott Hajdu és csapata. A családi környezetbe helyezett emberkapcsolati drámák időközben trilógiává bővültek, a Kalmán nap után itt van a befejező(?) darab, az Egy százalék indián. A három film közül – a színpadi interpretációkra nem térnék ki – közül az Indián a legkiábrándultabb. A cselekményt nem érdemes taglalni, egyáltalán nem az a lényeg, hanem az ábrázolt életállapotok, a ma már lumpenségbe süllyedt vagy sérült értelmiségi skrupulusokkal teli elviselhetetlen lét. Az élet toxikussága elől nincs menekvés, emiatt el lehet menni, de akár maradni is – pont ez a „döntésképtelenség” Hajdu művének frissessége és sorok között rejlő zsenialitása. Nemcsak egy állapotot ábrázol – mint sok más fiatal rendező mostanság –, hanem a következő lépésről akar beszélni, melyek között egyszerűen nincs lehető legjobb. Sőt, még egy kicsit sem. Az Indiánban a humor már nem abszurd, mar az is, kínkeservesen önostorozó, sokkal inkább egyfajta folyamatos önvád, hogy vajon mit rontottunk el, hogy ebben a rideg purgatóriumban kell élni. Valószínűleg mindent, épp ezért nincs a protagonista pár között egyetértés a menni vagy maradni örök kérdésben és ezért engedi meg magának Hajdu Szabolcs, hogy direktorként egy csöppet lírai legyen, mivel még ő sem tud ennyire sebészien őszinte lenni önmagával – de így minket, nézőket is megnyugtat. Nem akar végezni velünk, csak egy pofont akar adni. Lelkit. Viszont abból fájdalmasat.

Marad a nagy kérdés – vászon előtt és mögött – hogy vajon hogyan tovább mindezek után? Nem biztos, hogy szükség van egy tetralógiára és ha szólhat belőlem a rajongó, akkor gyorsan írjon valaki egy markáns, klasszikus férfi archetípus figurát Hajdu Szabolcsnak, elvégre forradalmi időket élünk és most kritikusan erősek benne a hősi jelek. Kérje meg őt, hogy most már mentsen is meg minket. CSÁKVÁRI GÉZA

INFÓ

Egy százalék indián
Bemutatja a Budapest Film

LAPSZÉL

Kiosztották a Szabó Magda-díjat

FOTÓ: ORF/SUPERFILM/ARD

Második alkalommal adták át a Tasi Géza által 2023-ban alapított Szabó Magda-díjat, melyet ezúttal Csikos Sándor színművész és Bereményi Géza író vehetett át a Petőfi Irodalmi Múzeum dísztermében. Az irodalmi díjat minden évben olyan művészeknek adják, akik munkásságukkal hozzájárultak Szabó Magda életművének életben tartásához. A jogörökös, Tasi Géza elmondta, Szabó Magdának a színészet legalább annyira fontos volt, mint az irodalom, így jött az ötlet, hogy az irodalmi díjban egy író mellett egy színművész is részesülhessen. „Én arra emlékszem, hogy az ő életében én vendég voltam. Nem író, nem rendező, nem kolléga vagy ilyesmi, hanem Magda és Géza voltunk mi együtt” – idézte fel az írónővel kialakult barátságukat Bereményi. Csikos Sándor szerint „Szabó Magda hihetetlenül okos volt és tájékozott; a darabjait szerette mindig maga felolvasni. Magyarázatot is adott hozzá nagyon élvezetesen, sok iróniával. Az irónia jellemző volt rá. Utána pedig elmondta, hogy melyik szereplővel mi a célja, és ha odafigyelt az ember, akkor már tudta, hogy körülbelül hogyan kellene azt eljátszani.” KULTURA.HU

Indul a Szemrevaló Filmfesztivál

Csütörtökön kezdődik és október 20-áig tart a 13. Szemrevaló–Sehenswert Filmfesztivál. A Svájci Nagykövetség, az Osztrák Kulturális Fórum és a Goethe Intézet közös filmhetén a budapesti Művész moziban 11 friss, német nyelvű alkotást vetítenek, amelyhez 6 közönségtalálkozó kapcsolódik. A nyitófilm Robert Seethaler Egy egész élet című regényének feldolgozása. Szerepel a kínálatban az Ezüst Medve-díjas Haldoklás, igazi kuriózum a Franz Kafkáról szóló hatrészes Kafka című tévésorozat. NÉPSZAVA

Méltó társak konyhája

GASZTROIRODALOM Mi a közös a krimiírás nagyasszonyában és a francia konyha mesterében? Hogyan ülhet egy asztalhoz Agatha Christie és Auguste Escoffier? Szederkényi Olga könyvéből kiderül.

ROSZNÁKY EMMA

Sokak szenvedélyét képezheti a gasztronómia és a detektívregény, egyszerűbben fogalmazva: krimit olvasni és enni mindenki szeret. Most mindez, és egy jó adag ismeretterjesztés megérkezett Szederkényi Olga Krimik és krémek – Agatha Christie és Escoffier mester randevúja Gourmandiában című könyvével, melyben egy világot meghódító írás- és konyhaművészet találkozik. A Helikon gondozásában megjelent könyvet egy szűkkörű, exkluzív villásreggeli keretében ismertették, a hivatalos könyvbemutatót a Margó Irodalmi Fesztiválon, az esemény Kávézószínpadán tartják most pénteken.

Agatha Christie leginkább az almáért rajongott és ápolónői múltja miatt a méregkeveréshez értett: előbbi nem igényel kulináris ismereteket, utóbbi nem finom, időnként halálos, annyi bizonyos, a krimikirálynő szerette a francia finomságokat és az elegáns étkezést. – Talán nem véletlen, hogy épp Poirot lett a főhőse – vetette föl Szederkényi Olga a sajtóeseményen a Dine & Relax lakásétteremében – persze, mindenki tudja, hogy a nyomozó belga, de a viselkedése, ízlése abszolút a francia kultúrát tükrözi, amit Agatha Christie jól ismert, hiszen élt Franciaországban.

A szerző szinte egy időben, tinédzserkorában találkozott Agatha Christie könyveivel és a főzéssel. A könyv felkérésre készült, az alapötlet egy Agatha Christie-szakácskönyv volt, és mivel Szederkényi Olga jártas a francia kulináriában (Alexandre Dumas irodalmi szakácskönyvét is ő fordította) adódott, hogy a brit szerzőhöz valami francia munkát társítsanak, kiderült: Auguste Escoffier felbecsülhetetlen hatású szakácskönyve nincs lefordítva magyarra.

Az eredetileg dokumentumfilmes szerzőre több feladat jutott: elolvasni 50 Agatha Christie-regényt, abból kiszedegetni a gasztronómiai utalásokat, lefordítani Escoffier receptjeit, irodalmi igényű gasztroeszszéket írni. A Krimik és krémek létrejötte összesen négy évet ölelt föl. A szakácsmester Escoffier elképesztő módon tudott bánni ételekkel, emberekkel egyaránt és szeretett hecceli: a brit trónörökös fogadásán például a vendégek tudta nélkül békahúst szolgált föl, mivel az angolok előszeretettel gúnyolták a franciákat „békaevőknek”. Ahogy a legtöbb francia, úgy ő is büszke volt nemzeti identitására, de érdekelték más országok ízei, így például a magyar fogások is. Egy táncosnő, bizonyos Katinka ismertette meg Escoffier-val a fűszerpaprikát – derül ki a könyvből. A kérdésre, mi az, ami leginkább jellemezte Auguste Escoffier munkásságát, Szederkényi Olga azt válaszolta, a mester sosem bízta el magát, a főzést pedig művészetnek tekintette, amihez kell fantázia.

A szerzővel beszélgető Bősze Ádám zenetörténész számára Christie és Escoffier hasonlóan két lábbal a földön járó emberek voltak, előbbi financiális okokból is választotta a krimiírást, utóbbi pedig nem csak a királyok, előkelőségek szakácsa volt, receptjei az egyszerű emberek konyháján is megjelenhettek.

– Escoffier egy kovács fia volt és hatalmas küzdelmek árán jutott magasra. Agatha Christie ezzel szemben jó családból származott, de az első világháború utáni szegénységben neki is pénzt kellett keresnie. Fáradhatatlanul dolgoztak és sohasem választották a könnyebbik utat, ebben nagyon is hasonlítottak – reagált Szederkényi Olga, aki szerint az írónő és a szakács méltó társai egymásnak.

Bősze Ádám számára a könyvből a boldog békeidők világa köszön vissza, amikor az embereknek (egy bizonyos társadalmi szint fölött) volt ideje, lehetősége arra, hogy az étkezést ünnepként kezeljék. A kérdésre, mit jelent életében a gasztronómia, Szederkényi Olga úgy válaszolt: „Édes teher, családanyaként kötelezettség is, de alapvetően hálás vagyok a főzésért, mert van kinek adni. Én érzem, ha egy étel lélekkel készült, azt is, ha nem.” A szerző úgy fogalmazott, olyan, mintha minden az asztal körül történne, a születés utáni tejfakasztótól a halotti torig, a békekötéstől a háborús üzenetig. Az étkezés a kultúra legdemokratikusabb része: mindenki mindennap részesülhet benne. Szederkényi Olga szerint a közös étkezés rituáléja, hagyománya mérhetetlenül fontos.

A Krimik és krémek nem az olcsó, gyors, laktató ételek szakácskönyve, viszont nincsenek benne túlzottan extrém, komoly szakértelmet igénylő receptek, hiszen ahogy az író is hangoztatta: nem az a jó vendéglátó, aki túletet vagy aki polip-brassóit csinál osztrigával, a tojást is nagyon különleges módon lehet elkészíteni.

Az eseményen uborkás szendvicseket, tőkehal-, rokfort-, valamint sonkakrémes falatkákat, úgynevezett canapékat szolgáltak előételként. Utána posírozott tojás Mornay módon, majd provence-i tojás következett brióssal. A curry-s levest két könnyű édesség, a Nellie Melba énekesnő ihlette desszert és egy porcukros barackos-omlett zárta.

A kötet szerzőjével, Szederkényi Olgával Bősze Ádám zenetörténész beszélgetett a könyv izgalmas sorsú szereplőiről

FORRÁS: HELIKON KIADÓ

A könyvbemutatón a klasszikus ötórai teához fogyasztott ínyencségeket szolgáltak fel

INFÓ

Szederkényi Olga: Krimik és krémek – Agatha Christie és Escoffier mester randevúja Gourmandiában, Helikon kiadó

> A Krimik és krémek nem az olcsó, gyors, laktató ételek szakácskönyve, viszont nincsenek benne túlzottan extrém, komoly szakértelmet igénylő receptek.

Sokan még mindig nem rendelkeznek az 1%-ról

ADAKOZÁS Idén az adó 1%-ának felajánlására jogosultaknak csak kevesebb mint a fele, 37 százaléka élt a lehetőséggel. Egy kutatás szerint a civil szervezetek hirdetései, kampányai nincsenek elég erős hatással az adózók döntéseire.

NÉPSZAVA

A NAV adatai szerint az elmúlt évhez képest az idén 60 ezerrel kevesebb adózó ajánlotta fel személyi jövedelemadója (szja) 1%-át valamely civil szervezet számára. Bár a korábbi évekhez képest még mindig viszonylag magas az adakozási kedv, a felmérések azt mutatják, hogy bőven van tartalék a rendszerben.

„A 2017 óta működő e-szja rendszer nagymértékben megkönnyítette az adóbevallások benyújtását, ami azt eredményezte, hogy mostanra szinte minden adózó ezen a felületen hagyja jóvá a dokumentumot. Már ha kíváncsiak rá, hiszen az adózóknak jóformán nincs semmi tennivalójuk az adóbevallással, ami viszont azt is jelenti, hogy sokan nem foglalkoznak az 1% felajánlásával sem. Az adóbevallás érvényes akkor is, ha az adózó nem rendelkezik az 1%-ról, így sokaknál ez a lépés elmarad” – hívta fel a figyelmet Dömötör Károly, a civilek munkáját segítő Human Dialog operatív vezetője.

Az egyik legfontosabb tényező, amely meghatározza, hogy valaki él-e a felajánlás lehetőségével, a civil szervezetek által nyújtott információ. Azonban a civil szervezetek hirdetései, kampányai nincsenek elég erős hatással az adózók döntéseire – derül ki a Magyar Fundraising Akadémia és a Human Dialog által, a Marketing Resolution kutatócég szakmai közreműködésével készített reprezentatív kutatásból. A kutatás arra kereste a választ, hogy milyen tényezők befolyásolják a felajánlási hajlandóságot, és hogyan választanak civil szervezetet az adományozók.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A legtöbb támogatást idén a médiaszolgáltató Partizán Alapítvány kapta

Az 1%-felajánlást elutasító emberek többsége nem tudja felidézni a civil szervezetek hirdetését, esetleges reklámfilmjét. Csak minden ötödik megkérdezett tudott visszaemlékezni egy civil szervezet hirdetésére az adóbevallási időszak alatt. A hozzájuk eljutott kommunikáció a felajánlásokat befolyásoló tényezők listáján az utolsó előtti helyen áll. A felajánlók mindössze 5 százaléka nyilatkozott úgy, hogy az adóhatóság e-mailes emlékeztetője hatására cselekedett.

A kutatás arra is fényt derített, hogy a felajánlók túlnyomó többsége magasabb iskolai végzettségű, főként Budapesten és annak agglomerációjában él. Ezzel szemben az elutasítók körében jellemzően kistelepüléseken élők, alacsony iskolai végzettségűek és fizikai munkások találhatók.

A civil szervezeteknek kulcsszerepük van abban, miként kommunikálják céljaikat és eredményeiket az adózók felé. Az átlátható működés, az érintettség érzése és a személyes kapcsolat mind olyan tényezők, amelyek növelik a felajánlási hajlandóságot. A kutatási eredmények azt is mutatják, a megkérdezettek több mint 60 százalék kifejezetten szeretné tudni, hogy a támogatott szervezet hogyan használja fel a pénzt, illetve milyen terveik vannak a jövőre nézve. A támogatók jelentős része évről évre ugyanazt a szervezetet választja. Ennek oka lehet kényelmi szempont, de gyakran az elkötelezettség és a szervezet iránti lojalitás is. Sok esetben az emberek azért döntenek egy adott szervezet mellett, mert személyesen is érintettek lehetnek annak tevékenységében, akár családi, ismerősi vagy lakóhelyi kapcsolatok révén.

> Sok esetben az emberek azért döntenek egy adott szervezet mellett, mert személyesen is érintettek lehetnek annak tevékenységében.

A felajánlók többsége – hasonlóan a korábbi évekhez – most is elsősorban a gyermekegészségügyi alapítványokat, állatmenhelyeket részesítette előnyben. A támogatásokat begyűjtő top 20-as lista évek óta szinte változatlan új szervezetek számára kihívás bekerülni a támogatottak körébe, de azért nem lehetetlen. 2023-ban például a Partizán Alapítvány először részesült az 1%-os felajánlásokból, és rögtön a harmadik legmagasabb összeget gyűjtötte, idén pedig már a legtöbbet, 416 millió forintot.

A kutatás szerint 52 százalék azok aránya, akik támogatnák, hogy az 1%-nál magasabb összeget is fel lehessen ajánlani a civil szervezetek részére, 39 százalék pedig akár több szervezetet is támogatna, ha lenne arra lehetőség.

Tovább élünk, de betegesebbek vagyunk

KUTATÁS Elhízás, 2-es típusú cukorbetegség, rák, szívbetegség – ezek a betegségek egyre fiatalabb korban érik utol az embereket. Egy friss tanulmány szerint bár a baby boomer generáció (a 1946 és 1964 között születettek) tagjai tovább élnek, roszszabb az egészségi állapotuk, mint a korábbi generációk tagjainak ugyanebben a korban. Ez azért is érdekes, mert az orvostudomány fejlődése és az egészséges életmóddal kapcsolatos tudatosság növekedett.

Az eredményeket nem lehet azzal magyarázni, hogy az emberek tovább élnek, állítják az Oxfordi Egyetem és a University College London (UCL) szakértői, akik a Journals of Gerontology folyóiratban tették közzé kutatásaik eredményeit. A kutatók több mint 100 ezer, 50 éves és idősebb ember egészségügyi adatait elemezték 2004 és 2018 között, Angliában, az Amerikai Egyesült Államokban és Európában. Vizsgálataik során a krónikus betegségek növekvő arányát állapították meg, különösen az 1936 és 1945 között, valamint az 1955 és 1959 között születettek összehasonlításakor. A betegségek aránya minden régióban nőtt az egymást követő generációk között, ám a közelmúltban született felnőttek között nagyobb valószínűséggel volt rákos, tüdőbeteg, szívproblémás, 2-es típusú cukorbeteg és magas koleszterinszintű ember. Bár a 2-es típusú cukorbetegség prevalenciája (az adott időpontban, időszakban egy adott populációt érintő betegség előfordulási gyakorisága) minden régióban azonos ütemben nőtt, a rák, a szívproblémák és a magas koleszterin Angliában és Európában emelkedett a legnagyobb mértékben, a baby boomerek 1,5-szer nagyobb valószínűséggel szenvedtek ilyen problémák miatt, mint elődeik ugyanabban az életkorban.

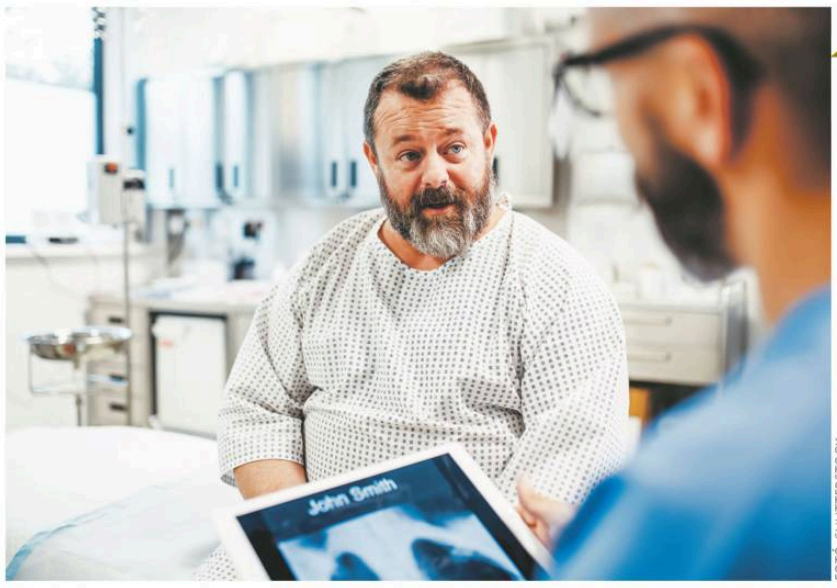

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Az elhízás kezelése többlépcsős és életmódváltást kíván, hogy az eredmény hosszú távon is fennmaradjon

„Ha a várható élettartam stabil marad vagy még tovább növekszik, ezek az aggasztó tendenciák azt eredményezhetik, hogy a fiatalabb generációk több évet töltenek majd rossz és egyre romló egészségi állapotban és esetleg valamilyen fogyatékossággal is idősebb korukban” – véli Laura Gimeno, a UCL szakértője, a tanulmány vezető szerzője. Szerinte egy „generációs egészségügyi mélyrepülés” figyelhető meg. Mivel a magas jövedelmű nyugati országok lakosságának akár már ötöde 65 év feletti, az egészségügyi és szociális ellátás iránt folyamatosan növekszik az igény, ez pedig óriási, akár finanszírozhatatlan terhet is róhat az országok államkasszáira.

K. V.

HIRDETÉS

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY
a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon
vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!

3 hónapra: ~~41 695 Ft~~ helyett 25 350 Ft (ez 16 345 Ft megtakarítás)
6 hónapra: ~~83 390 Ft~~ helyett 49 800 Ft (ez 33 590 Ft megtakarítás)
12 hónapra: ~~166 780 Ft~~ helyett 97 800 Ft (ez 68 980 Ft megtakarítás)

LAPSZÉL

Százmilliók követték a sakkolimpiát

Több mint 350 millió néző követte figyelemmel világszerte az online közvetítéseken a BOK Csarnokban megrendezett 45. sakkolimpiát. A budapesti esemény iránt tízszer annyian érdeklődtek, mint a két évvel ezelőtt Indiában rendezett sakkolimpia iránt. A Nemzetközi Sakkszövetség hivatalos közvetítéseit több mint 135 millió néző figyelte, miközben az Instagramon 48, a TikTokon pedig 45 millió felhasználó követte a történéseket. MTI

Maguire hetekre kidőlt

FOTÓ: AFP/ADRIAN DENNIS

Vádlisérülés miatt néhány hetet ki kell hagynia Harry Maguire-nek, a Manchester United középhátvédjének. A 64-szeres angol válogatott labdarúgó sérülésétől függetlenül nem kapott meghívót nemzeti csapata következő két Nemzetek Ligája-mérkőzésére. NÉPSZAVA

Pérez megkaphatta a selyemzsinórt

Hiába kapott néhány hónappal ezelőtt 2026 végéig szóló szerződést a Forma–1-ben szereplő Red Bull istállótól Sergio Pérez, könnyen elképzelhető, hogy már a következő szezont sem kezdheti meg a címvédőnél. Helmut Marko, az energiaitalosok tanácsadója arról beszélt, szeretnének valakit előléptetni a juniorcsapatból, a szezon hátralévő futamain górcső alá veszik majd Cunoda Juki és a menesztett Daniel Ricciardo helyét átvevő Liam Lawson teljesítményét. NÉPSZAVA

Visszavonult a gátfutó

FOTÓ: MTI/CZEGLÉDI ZSOLT

Visszavonult Kerekes Gréta olimpikon gátfutó. A 32. születésnapját ma ünneplő debreceni atléta közösségi oldalán azt írta, tudatosan készült már a lezárásra. Kerekes háromszoros szabadtéri, illetve hétszeres fedett pályás magyar bajnok, legjobb eredménye a rövidebb távon 7,96 másodperc, míg 100 gáton 12,92 mp. A tavalyi budapesti vb-n tagja volt annak a 4x100-as női váltónak, amely 43,38 másodperces országos csúccsal végül 14. lett. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

FIGYELEM! Készpénzért vásárolunk könyveket, festményeket, bundákat, öltönyöket, Zinger varrógépet, karórákat, porcelánokat, ezüsttárgyakat, pénzérméket, arany ékszereket, teljes hagyatékot. Üzlet: 2. kerület, Szilágyi Erzsébet fasor 25. Tel.: 06-1/488-7910, 06-20/334-9091.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com

Levonult a futball színpadáról

MR. FUTBALL A sportág szegényebb lett egy újabb zsenivel: 40 évesen bejelentette visszavonulását Andrés Iniesta, minden idők egyik legkiválóbb középpályása.

VARGA T. RÓBERT

FOTÓ: THE YOMIURI SHIMBUN VIA AFP/NAOKI MAEDA

Iniesta a karrierje során 1016 meccset vívott meg, és egyetlen alkalommal sem állították ki

Egy olyan korban, amikor mindinkább a fizikai képességek dominálnak a labdarúgásban, amikor a sztárság elengedhetetlen kellékei a fura frizurák, a tetoválások, a sportkocsik, a luxusórák és nemritkán a luxusprostik, egyszerű, fekete felsőben ül egy kopasz, kicsi emberke, egy négygyermekes apuka, aki híján van minden ilyen hívságnak, s akkor megkérdezik tőle: Andrés, mit jelent neked a futball? Tekintete elhomályosodik, a plafont pásztázza. Mintha azon tűnődne, hogyan lehetne most erre azt felelni: A mindenséget! A létezést! A családot! A szeretetet! A világot.

Megszólal Pep Guardiola, Vicente del Bosque, de talán Luis Enrique hozza a legszemléletesebb példát. Iniestáról az jut az eszébe, amikor gyerekként lent játszunk a grundon egy forró nyári napon, fáradhatatlanul vívjuk a meccseket, észre sem vesszük, hogy besötétedik, a labdát alig látni, mígnem anya üvölteni kezd az ablakból, hogy haza kellene már jönni.

Vajon a mai srácoknak vannak ilyen élményeik?

Vajon látni fogják, mit művelt Iniesta a pályán? Milyen volt, amikor megindult a labdával, és olyan könnyedséggel libbent át a veszedelmesen közeledő lábak között, mintha pillangószárnyakon a nyári zápor esőcseppjeit kerülgetné. Sosem volt a leggyorsabb, a legerősebb, sosem ő lőtte a legtöbb gólt, nem ő adta a legtöbb gólpasszt, de amint labdához ért, fanfárok harsantak a felhők fölött. Áldott ember, nincs kétségem. Máskülönben nem lehetne a földkerekség egyetlen olyan játékosa, aki vb-, Eb- és BL-döntőben egyaránt a meccs legjobbjának találtatott.

2010-ben, miután belőtte a holland kapuba a dél-afrikai finálé egyetlen gólját, letépte mezét, hogy az előző év augusztusában hirtelen szívhalál következtében elhunyt barátja, az Espanyol csapatkapitánya, Dani Jarque előtt tisztelegjen. Lehet játékosokat szeretni mozdulataik, passzaik, cseleik és lövéseik miatt, de oly kevesen vannak, akikért en bloc emberként érdemes rajongani.

Iniestát állva tapsolta a Real Madrid közönsége, megannyi spanyol stadion, s múlt vasárnap, amikor kint járt az Alavés–Barcelona találkozón, az egész publikum éltette.

Inieste egy albacetei kisvárosban, Fuentealbillában született, ott kezdett futballozni, 1996-ban csatlakozott a Barcelona akadémiájához, végigjárta a szamárlétrát, a B-ben szerepelt, amikor, látva őt, Guardiola azt mondta Xavinak: figyeld meg, ez a gyerek fog minket nyugdíjba küldeni. Csak félig lett igaza: Xavival a futballtörténelem egyik legkiválóbb belső középpályáspárosát alkották, együtt nyertek mindent, a vb-diadal mellett 2008-ban és 2012-ben Eb-t, négy BL-t, bajnokságokat, kupákat sorozatban. Iniesta az argentin Lionel Messi (46), a brazil Dani Alves (44) és az egyiptomi Hosszam Ásúr (39) mögött – volt csapattársaival, az ugyancsak spanyol Sergio Busquetsszel és a brazil Maxwell-lel egyetemben – a negyedik legtöbb trófeát gyűjtő játékos (37) a futballtörténelemben. Ebből három kivételével mindet a katalánokkal zsebelte be, nem véletlen,

> Varázslatos megoldásai miatt egyik edzője, Luis Enrique Harry Potternek nevezte

hogy amikor 2018. május 20-án elbúcsúzott a gránátvörös-kék színektől, s megvívta utolsó meccsét a Camp Nouban (1-0 a Real Sociedad ellen), a 82. percben ugyan átadta helyét Paco Alcácernek, ám az öltözőből még egyszer, utoljára pályára lépett, és hosszasan szívta magába az üres, félhomályos aréna illatát, miközben ezer és ezer felejthetetlen emlék filmje futott lehajtott fejében, a kezdőkörben ücsörögve.

Hasonlóan elérzékenyülten jelentette most be az Instagram-oldalán, hogy nincs tovább. Három év után Japánból tavaly az Egyesült Arab Emírségekbe igazolt, lehúzott egy szezont, de az elkerülhetetlen őt is utolérte. Ám azt ígérte: El juego continúa, azaz a játék folytatódik.

Habár már nem ő lesz futballpályák virtuóza, de aki ennyire szenvedélyesen szeret valamit, azt nehezen engedi el. Talán edzőként viszontlátjuk.

Több lenne a semminél.

Volt edzői osztályozták Milákot

KRITIKA A kétszeres olimpiai bajnok Milák Kristóf volt a téma Kadarkai Endre műsorában, A nagy műben, ahol az úszófenomént csúcsra juttató Selmeci Attila és Virth Balázs osztotta meg tapasztalatait.

Volt edzői egyetértettek abban, hogy Milák nem szorgalmas, ha az edzésekről van szó, mégis ösztönös zseni, aki kiváló genetikával rendelkezik, ráadásul mentális képességeinek köszönhetően a versenyeken rendre extra teljesítményt tud kihozni magából.

Az úszót a tokiói olimpiáig felkészítő Selmeci felidézte, hogy Milák 14 évesen került a látókörébe, de akkor még nem mutatkozott meg a zsenije, mert az edzéseken nem volt kiemelkedő. Ő volt a legfiatalabb a csapatban, a többiek sokat piszkálták, Milák azonban tűrt, nem szólt vissza, és a versenyeken vett revansot. A 2019-es világbajnokságon világcsúccsal győzött, ezt követően már nem nagyon akarta, hogy vezessék őt.

„Meg kellett erőszakolnom magam, hogy a kapcsolat fennmaradjon, hogy megtartsam Kristófban a lelkesedését, az úszás iránti érdeklődését" – szögezte le Selmeci, aki hozzátette, az idő múltával elmaradoztak a hívások és az sms-ek, amikor nem ment edzésre, ezek miatt pedig később sem kért elnézést. Selmeci ezek után jelezte neki, a tokiói olimpia után átadja a stafétát.

Virth Balázzsal folytatódott a munka, aki elárulta, az elején megbeszélte Milákkal, nem várja el tőle, hogy megváltozzon, nem várja el, hogy heti tízszer eddzen, jöjjön csak nyolcszor, ha amellett boldog tud maradni. Az első egy-másfél év jól alakult, később ugyanakkor ő is hasonló helyzetbe került, mint Selmeci.

„Volt, hogy elkeseredve hívtam fel Attilát, ő pedig megnyugtatott, hogy legyek türelmes, mert a versenyen nemcsak a 100 százalékot, hanem az extrát is hozzáteszi, többre lesz képes, amit én az edzések alapján látok" – tette hozzá Virth. NÉPSZAVA

FOTÓ: ANADOLU VIA AFP/MUSTAFA CIFTCI

Nem szorgalmas, de annál tehetségesebb Milák Kristóf

A trénerektől kapott „érdemjegyek"

TUDATOSSÁG:
- Virth Balázs: 10 (versenyeken), 5 (szürke hétköznapokon)
- Selmeci Attila: 10, illetve 3-4

TEHETSÉG:
- Virth Balázs: 10
- Selmeci Attila: 10

SZORGALOM:
- Virth Balázs: 3
- Selmeci Attila: 6-7

ALÁZAT:
- Virth Balázs: 3-4
- Selmeci Attila: 2

IRÁNYÍTHATÓSÁG:
- Virth Balázs: 5 (időszaktól függő)
- Selmeci Attila: 4-5 (időszaktól függő)

ELSZÁNTSÁG:
- Virth Balázs: 10 (versenyen)
- Selmeci Balázs: 10 (versenyen)

Háfra Vácon folytatja

Háfra Noémi a női kézilabda NB I-ben szereplő Vác csapatában folytatja pályafutását. A 26 éves válogatott balátlövő közös megegyezéssel távozott a német HB Ludwigsburgtól. Saját karrierje és a több játékperc érdekében kérte elengedését. MTI

Gazdag Dániel is a jelöltek között

Gazdag Dániel, a Philadelphia Union magyar légiósa is jelölt az észak-amerikai labdarúgó-bajnokság (MLS) legértékesebb játékosának (MVP) címére. A 26-szoros magyar válogatott támadó a jelenleg zajló idényben 29 mérkőzésen lépett pályára, 17-szer volt eredményes, ezzel Lionel Messivel, valamint Cristian Arangóval holtversenyben ötödik a góllövőlistán. MTI

Neymar privát szigetet venne

Hétmillió fontért privát luxusszigetet vásárolna Neymar – írja a The Sun. A brit lap szerint a brazil futballista 40 ezer fontért egy hétre kibérelte a csak hajóval és helikopterrel megközelíthető Japao nevű szigetet, amelyet meg is vásárolna egy kanadai üzletembertől. NÉPSZAVA

Megkezdődött a párducvadászat

HOKI Két európai meccsel ugyan már a múlt héten elrajtolt az észak-amerikai profi jégkorongbajnokság (NHL), az igazi nyitány mára virradóra tertották a tengerentúlon. A jeges sportban rég volt olyan forró a nyár, mint az idén.

VAS ANDRÁS

Az elmúlt évek szokásainak megfelelően két mérkőzést már lejátszottak Európában – Prágában a New Jersey duplán örülhetett a Buffalo ellen –, ám valójában ma hajnalban rajtolt el a glóbusz legerősebb hokiligájának alapszakasza. A hivatalosan 108., a gyakorlatban a 2004/05-ös törölt szezon miatt 107. idényben az első etap, amelynek során 82 mérkőzést játszik minden csapat, április 17-ig tart, a világ legvágyottabb hokitrófeáját, a Stanley-kupát pedig valamikor júniusban emelheti majd magasba a végső győztes.

A legutóbbi szezon végén a Florida Panthers örülhetett, miután a nagydöntőben 4-3-as összesítéssel múlta felül az Edmontont – így Kanada immár 31 éve, a Montreal 1993-as sikere óta hiába vár az újabb diadalra –, s bár sunrise-i egylet ezúttal is erősnek tűnik, komoly meglepetés lenne a címvédés, s nemcsak azért, mert az NHL-ben meglehetősen ritka a duplázás, az elmúlt 25 évben csak a Tampa (2020–21) és a Pittsburgh (2016–17) volt erre képes, hanem mert – többek között a csapatonkénti bérplafon 88 millió dollárra emelésének köszönhetően – az elmúlt időszak talán legizgalmasabb nyári átigazolási szezonján vagyunk túl.

Az adok-veszek egyik nagy nyertese a Nashville: szerződtette a Tampa kapitányát, Steven Stamkost, a Vegasszal tavaly triumfáló és az akkori rájátszás legjobbjának választott Jonathan Marchessaultot, illetve elhappolta a Carolinától a bekk Brady Skjeit, így lépve elő az eddig biztos playoffos csapatból nem is olyan titkos finálévárományossá.

Szintén jól igazolt a tavaly sérülések sújtotta s emiatt igencsak alulteljesítő New Jersey, ezzel szemben az elmúlt években meghatározó Carolina meggyengült, s ugyanez mondható el a másik, korábbi keleti nagyágyúról, a Bostonról is, bár a rájátszást vélhetően mindkettő eléri. Ahogyan a tavalyi alapszakaszgyőztes New York Rangers is, amely minimális keretváltozással jutna ezúttal messzebb a playoffban. Hasonló a terv Torontóban is, más kérdés, hogy a Maple Leafs számára a gondok igazából rendre a rájátszásban kezdődnek: a juharlevelesek 1967 óta várnak az újabb Stanley-kupára, s 19 év alatt mindössze egy párharcot nyertek a rájátszásban, tavasszal például a Boston ellen zúgtak ki az első körben. Az újabb kudarc ismét csak átalakításokat hozott, ezúttal a védelmet forgatta fel a szakvezetés, de a gárda kapusposzton sem tűnik túl acélosnak, így meglepetés lenne, ha 58 év után ismét Torontóba kerülne a kupa.

Még nagyobb, ha a mind lejjebb csúszó Pittsburghbe, ahol ugyan minden idők egyik legjobb hokisa, Sidney Crosby két évvel hosszabbított, így 2027-ig, vagyis 40 éves koráig bizonyosan jégen lesz, ám körötte a csapat már igencsak halovány. A másik egykori nagyágyú, a Detroit is a futottak még kategóriába tartozik, jelenleg épp a klubtörténet leghosszabb playoffmentes időszakát éli, de talán nyolc év után sikerül megérnie a tavasz érdemi részét. Persze bármilyen szörnyűnek is tűnik ez a sorozat, meg sem közelíti a Buffalóét: a Sabre utoljára 2011-ben élte túl az alapszakaszt, ami egyfelől negatív ligacsúcs, másfelől a négy nagy profiligát tekintve is holtversenyes első hely az amerikai futballban szerencsétlenkedő New York Jetsszel karöltve.

Nyugaton a Nashville mellett a Colorado és a legutóbbi nagydöntőt bukó Edmonton tűnik a legbivalyabbnak, a denverieknél a tavalyinál kevesebb sérülés és jobb kapusteljesítmény vezethet a kupasikerig, az Oilers pedig még mindig a Connor McDavid, Leon Draisaitl duóban bízhat. A kettős közül előbbi volt a playoff-MVP, utóbbi meghosszabbította jövő nyáron lejáró szerződését, s évi 14 millió dollárral a liga legjobban fizetett játékosává lépett elő. Salt Lake Cityben viszont már annak is örülnek, hogy végre saját csapatnak szurkolhatnak, hiszen az 1972-ben alapított Winnipeg Jetsből előbb Phoenix, majd Arizona Coyotes lett, utóbbi költözött most a Nagy-sóstó partjára, ahol Utah Hockey Club néven szerepel a jövőben. Winnipegnek így is van csapata, a Jets (2011–), Nyugaton érdemes is rá figyelni, akárcsak a Dallasra, a Stars minden felhajtás nélkül brutál erős keretet rakott össze az elmúlt években, jóllehet a nyáron több mint 1300 alapszakaszmeccs és 1068 pont után visszavonult Joe Pavelski.

A liga másik nagy búcsúzója a Carolinával Stanley-kupa-győztes, olimpiai és világbajnoki arany birtokosa Eric Staal.

A washingtoni Alekszandr Ovecskinnek elvben még két éve van a szerződéséből, s ez idő alatt szeretné letaszítani az örök-góllövőlista élén a nagy Wayne Gretzkyt. Jelenleg 41 gól a Great One előnye (894-853), így – Ove tavalyi statisztikája (31 találat) alapján – az idei előzésre kevés az esélye, de az orosz csatár már egy bő húszgólos szezonnal is igencsak lőtávolba kerülne.

FOTÓ: AFP/MICHAL CIZEK

A New Jersey kétszer is legyőzte Prágában a Buffalo Sabrest

> Az adok-veszek egyik nagy nyertese a Nashville: szerződtette a Tampa kapitányát, Steven Stamkost.

Tovább növekedtek a topklubok bevételei

ÜZLET A világ legnagyobb labdarúgóklubjai történelmi, 10,5 milliárd eurós bevételt értek el a 2022/23-as szezonban a Deloitte Zrt. kedden publikált elemzése szerint. A vállalat sajtóközleménye szerint ez a szám 14 százalékos növekedést jelent az előző évadhoz képest, ami a rekordszintű kereskedelmi (4,4 milliárd euró) és mérkőzésnapi (1,9 milliárd euró) bevételeknek köszönhető.

A húsz legnagyobb árbevételű klub átlagosan 500 millió euró feletti bevételt ért el, amiből a kereskedelmi bevételek 222 millió eurót (42 százalék), a közvetítési bevételek 213 millió eurót (40 százalék), a mérkőzésnapi bevételek 92 millió eurót (18 százalék) tettek ki. A Real Madrid visszatért a bevételi ranglista élére (831 millió euró), második a Manchester City (826 millió euró), harmadik a Paris Saint-Germain (802 millió euró), negyedik a Barcelona (800 millió euró), ötödik a Manchester United (746 millió euró).

FOTÓ: NURPHOTO VIA AFP/JOSE BRETON

Vinicius Jr.-ék jól teljesítenek a pályán, a Real Madrid bevételei ezzel egyetemben meg is nőttek

Az elemzés szerint a mérkőzésnapi bevételek növekedése főleg a szurkolók helyszíni meccsnézés iránti magas igényének köszönhető, hiszen a koronavírus-járvány miatti összes korlátozás megszűnt, és a stadionok újra teljes kapacitással üzemeltek Európa-szerte a 2022/23-as szezonban. Ugyanakkor a klubok közvetítési bevételeit csak szerény, ötszázalékos növekedés jellemezte, ami a korábban megegyezett, fix helyi közvetítési ciklusoknak köszönhető.

A kereskedelmi bevételek jelentették a legnagyobb forrást a klubok számára, ez főként a megnövekedett kiskereskedelmi értékesítésnek, a mérkőzésnapon kívüli eseményekből származó bevételeknek és a világjárvány által érintett támogatói bevételek visszatérésének volt köszönhető.

Az európai kupaporondon való részvétel jelentős hatással van a pénzügyi bevételekre. Ezt alátámasztja a Ferencváros részvétele évről évre az európai kupasorozatokban, amelynek köszönhetően a 2022/23-as idényben 9,48 millió euró bevételt sikerült elérnie.

A női labdarúgóklubok között a Barcelona áll a 2022/23-as rangsor élén 13,4 millió eurós bevétellel, ami éves összehasonlításban 74 százalékos növekedést jelent. MTI

Bolygóvédelmi teszt

Elindult a Hera űrszonda, amely meglátogatja az emberiség által elsőként eltérített kisbolygót. Az európai űreszköz felméri majd, hogy pontosan miként hatott a NASA DART szondájának két évvel ezelőtti becsapódása a 151 méteres Dimorphos kisbolygóra. QUBIT

Ítélet a Ráday utcai kollégium felgyújtói ellen

Négy év próbaidőre felfüggesztve két év fogházbüntetést kapott gondatlanságból elkövetett közveszélyokozás vétsége miatt az a fiatal, aki társaival 2019 januárjában felgyújtotta a Ráday utcai kollégiumot. A tűz következtében egy négygyermekes apa vesztette életét. Társait 240 óra, illetve 280 óra közérdekű munkára ítélték bűnsegédként elkövetett garázdaság bűntette miatt. NÉPSZAVA

Vége a reptéri becsekkolásnak

Jövő év májusától nem lenne elérhető a reptéri utasfelvétel a Ryanair járataira, csak online vagy a mobilalkalmazásban lehetne becsekkolni és megszűnne a papíralapú beszállókártya is. A repülőtéri utasfelvételért jelenleg 55 eurós vagy 19 250 forintos pótdíjat számol fel a fapados társaság. AIRPORTÁL

A gépi tanulás fejlesztőinek jár a fizikai Nobel-díj

MI John J. Hopfield és Geoffrey E. Hinton olyan felfedezésekért és találmányokért kapta az elismerést, amelyek lehetővé tették a mesterséges tanulást a mesterséges neurális(idegi) hálózatokban.

Geoffrey Hinton

1947-ben Londonban született, ma Kanadában él. A mesterséges idegi hálózatokkal való foglalkozásával kiérdemelte a „mestersége intelligencia (MI) keresztapja" titulust. 2013-tól a Google-nál dolgozott, amit az MI miatti aggodalmai miatt hagyott ott 2023-ban. Mint mondta, azért, hogy szabadon beszélhessen a veszélyeiről.

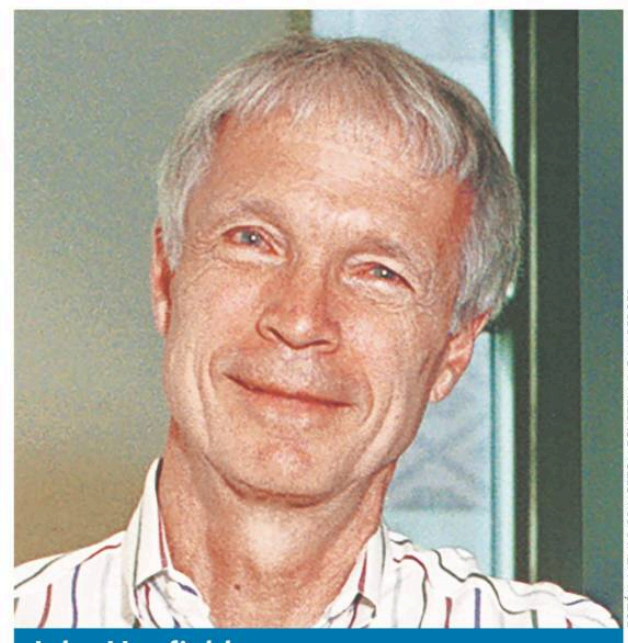

FOTÓK: MTI/AP/PRINCETON EGYETEM/NOAH BERGER

John Hopfield

1933-ban Chicagóban született, a Cornell Egyetemen doktorált fizikából 1958-ban. Első, alapvető fontosságú idegtudományi tanulmányát 1982-ben publikálta, ebben vezette be a ma Hopfiled-hálózatként ismert fogalmat. 1973-ban lett a Nemzeti Tudományos Akadémia tagja, 2005-ben Einstein Tudományos Világdíjjal tüntették ki.

VARGA PÉTER

Az idei fizikai Nobel-díjat az amerikai John J. Hopfield (Princeton Egyetem) és a brit–kanadai Geoffrey E. Hinton (Torontói Egyetem) azzal érdemelték ki, hogy fizikai eszközökkel képeztek mesterséges idegi hálózatokat: olyan módszereket fejlesztettek, amelyek alapját képezik a mai nagy teljesítményű gépi tanulásnak. John Hopfield olyan asszociatív memóriát állított elő (a Hopfield-hálózat), amelyben képeket vagy egyéb mintázatokat lehet tárolni és rekonstruálni a tárolt adatokból. A hálózatban tárolt adatok – például képek – előhívhatók akkor is, ha a hálózatnak megadott minta hibás vagy sérült. Geoffrey Hinton pedig kifejlesztett egy módszert, amellyel gépek önállóan képesek adatokat azonosítani. Mindketten az 1980-as évek kezdetétől vettek részt a mesterséges idegi hálózatok fejlesztésében.

A Nobel-díj-bizottság sajtóanyaga szerint amikor mesterséges intelligenciáról beszélünk, akkor ez alatt gyakran a mesterséges idegi hálózatokat használó gépi tanulást értjük. Ezt a technológiát eredetileg az emberi agy inspirálta: a mesterséges idegi hálózatban az idegsejteket „csomópontok" képviselik, amelyek különböző értékekkel rendelkeznek, amelyek olyan módon hatnak egymásra, amit az agyi szinapszisokhoz lehet hasonlítani, ahol az idegsejtek nyúlványaikkal kapcsolódnak egymáshoz. Ezek a kapcsolatok erősebbek és gyengébbek lehetnek. Amikor az MI képzéséről beszélünk, arról van szó, hogy erősebb kapcsolatot létesítünk a csomópontok között, amelyek ugyanakkor magasabb értékekkel rendelkeznek.

Bár a számítógépek nem képesek gondolkodni, tudnak olyan agyi funkciókat utánozni, mint a memória és a tanulás, a díjazottak ezt segítették lehetővé tenni. A gépi tanulás különbözik a hagyományos szoftverektől, amelyek úgy működnek, mint például egy tortarecept: a szoftver adatokat kap, amelyeket egy egyértelmű leírás alapján kidolgoz, majd előállítja a végeredményt, hasonlóan ahhoz, amikor valaki megveszi egy torta összetevőit, és a recept alapján elkészít egy tortát. Ezzel szemben a gépi tanulás során a komputer képes arra, hogy megküzdjön olyan problémákkal, amelyek túlságosan halványan körvonalazottak és bonyolultak ahhoz, hogy lépésről lépésre, meghatározott instrukciók alapján megoldhatók le-

gyenek: példa erre egy kép tartalmának meghatározása azáltal, hogy a gép a tárgyakat felismeri rajta. A mesterséges idegi hálózat ehhez az egész hálózati struktúrát felhasználja.

A gépi tanulás régóta fontos a kutatás számára, beleértve a hatalmas mennyiségű adat válogatását és elemzését. John Hopfield és Geoffrey Hinton a fizikából származó eszközöket használt olyan módszerek kidolgozására, amelyek segítettek megalapozni a mai hatékony gépi tanulást. A mesterséges neurális hálózatokon alapuló gépi tanulás jelenleg forradalmasítja a tudományt, a mérnöki munkát és a mindennapi életet.

Krausz Ferenc a tavalyi Nobel-díjas

Krausz Ferenc, az MTA külső tagja, a Max Planck Kvantumoptikai Intézet igazgatója kapta a fizikai Nobel-díjat 2023-ban, megosztva Pierre Agostinivel és Anne L'Huillier-vel. „Olyan kísérleti módszerekért, amelyek attoszekundumos (a másodperc milliárdod részének a milliárdod része) impulzusok létrehozását eredményezték, amelyekkel különböző anyagi rendszerekben az elektronok dinamikáját vizsgálták." Ez azt jelenti, hogy egy szinte elképzelhetetlenül rövid időintervallum alatt lehetséges megvizsgálni az elektronok tulajdonságait és aktivitását.

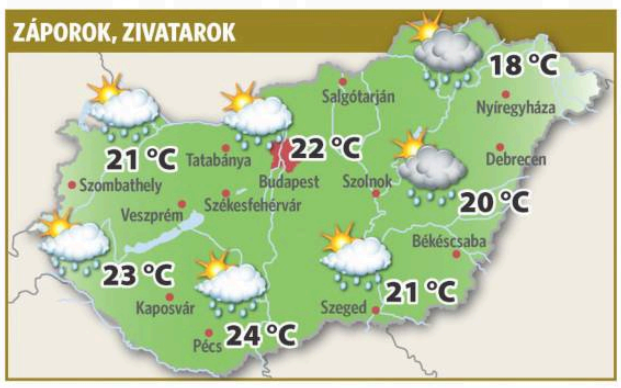

Boldog névnapot, Dénes!

A Dénes férfinév a görög Dionüsziosz névből származik. Jelentése: Dionüszosznak ajánlott.

KENÓ – Október 8.

1	2	5	8	10	11	13	28	32	34
40	45	46	49	51	58	59	70	77	78

Életveszélyes hurrikán tart Florida felé

MILTON A 255 km/h-s sebességgel haladó Milton hurrikán a mexikói Yucatán-félszigetnél jár, és a Nemzeti Hurrikán Központ (NHC) előrejelzése szerint katasztrofális erővel érkezhet meg az amerikai partokhoz. A Milton hétfőn szinte példátlanul gyorsan, mindössze 18 óra alatt vált 1-es erősségű hurrikánból 5-ös erősségűvé, ami azt jelenti, hogy potenciálisan katasztrófát okozó viharrá vált – írja a BBC.

A vihar miatt több mint egymillió embert szólítottak fel evakuálásra a veszélyeztetett területeken. Florida kormányzója, Ron DeSantis arra figyelmeztette a lakosságot, hogy fogytán az idő az evakuációra. „Arra kell készülnünk, hogy ez egy szörnyeteg lesz" – mondta a hurrikánról. DeSantis szükségállapotot hirdetett a 67 megye közül 51-ben.

FOTÓ: AFP/BRYAN R. SMITH

A Nemzeti Gárda szállítja el a még az előző hurrikán, a Helen által hagyott törmeléket

Az NHC figyelmeztetése szerint a Milton várhatóan tovább növekszik majd, és szerdán hihetetlenül veszélyes hurrikánként közelíti meg Florida nyugati partvidékét. A jelenlegi előrejelzés szerint erre helyi idő szerint szerda este 7-kor (nálunk csütörtök hajnali 1 óra) kerül sor, a hurrikán középpontja Tampa környékén érheti el a félszigetet. „Dramatizálás nélkül mondhatom: aki úgy dönt, hogy ott marad az evakuált területeken, az meg fog halni" – jelentette ki Jane Castor, a város polgármestere.

A benzinkutakon hatalmas sorok alakultak ki, több töltőállomáson már elfogyott az üzemanyag, a boltokból is felvásároltak szinte mindent az emberek. A közúti forgalom egyes területeken 90 százalékkal nőtt a megszokotthoz képest.

Európát és hazánkat egy szelídebb hurrikán, a Kirk érinti. „Jelenleg még az Atlanti-óceán felett pörög, amely várhatóan szerda délelőtt éri el kontinensünk partjait. A legerősebb széllökések az előrejelzések alapján 100, helyenként 130 km/h környékén alakulhatnak. Nálunk a sokéves átlag fölé emelkedik a hőmérséklet" – írja a Hungaromet.

NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. október 10., csütörtök 152. évfolyam, 237. szám Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

BoJo a bukásból sem tanult alázatot

Megjelent Boris Johnson volt brit kormányfő memoárja, amiben mindenkinek nekimegy, aki valaha is az útjában állt. A leírtak időnként kimerítik a súlyos indiszkréció fogalmát is. **7. oldal**

A szer

Demi Moore élete alakítását nyújtotta – állapította meg kritikusunk A szer című filmet nézve, amelynek író-rendezője, a Cannes-ban a legjobb forgatókönyv díjával elismert Coralie Fargeat interjút is adott a Népszavának. **12. oldal**

Állami pénzégetés légiósokkal

Nehezen igazolható, hogy csak légiósokkal lehet eredményt elérni a jelenkor vérszegény futballbajnokságában: a Paks egyáltalán nem, az MTK részben épít a külföldiekre, ugyanakkor az FTC és a Felcsút háttérbe szorítja a magyarokat. **15. oldal**

Kémiai Nobel-díj fehérjekutatásért

A fehérjék szerkezetének feltárásáért egy brit és két amerikai kutató kapta megosztva az idei kémiai Nobel-díjat. A felfedezéseik hatalmas lehetőségeket rejtenek magukban például a gyógyszerfejlesztéseknél. **16. oldal**

„Orbán úr, ön a múlt”

EU Egy miniszterelnök és az EB elnöke sem ütött meg még olyan hangot az uniós parlamentben, mint a magyar kormányfő és Ursula von der Leyen.

NÉPSZAVA

Hivatalos programban olyan keményszavakkal előadott kormánykritikát, amit Orbán Viktor kapott, még nem látott az Unió – így értékelte a Népszavának Ágh Attila politológus az Európai Parlamentben (EP) szerdán elhangzottakat. Nem volt még példa arra, hogy az Európai Bizottság elnöke annyira határozottan és egyértelműen bíráljon kormányfőt az EP-képviselők előtt, mint ahogyan azt Ursula von der Leyen tette. A csörtékre abból az alkalomból került sor, hogy a miniszterelnök szerdán bemutatta a magyar uniós elnökség prioritásait az EP strasbourgi plenáris ülésén. Hegedűs Dániel politikai elemző lapunknak azt mondta, Orbán alapvetően jól építette fel a stratégiáját, amely arra a feltételezésre épült, hogy defenzív, racionális vitát kereső, kvázi megtámadott pozícióból több politikai hasznot tud húzni.

– Lehet, hogy nekünk, európaiaknak különböző történelmünk és nyelvünk van, de nincs olyan európai nyelv, amelyben a béke a megadás, a szuverenitás pedig a megszállás szinonimája lenne – üzente keményen Ursula von der Leyen bizottsági elnök Orbánnak, aki hangsúlyozta: régebben egy EB-elnök sohasem mondott volna ilyeneket. A hozzászólók sorában Manfred Weber, az Európai Néppárt frakcióvezetője úgy fogalmazott: – Orbán úr, ön a múlt, Magyar Péter pedig a jövő.

Horn Gábor, a Republikon Alapítvány vezetője szerint nem egyértelmű, hogy nagyot gyengültek volna az Orbán-kormány pozíciói. Orbánnak lett egy vele szimpatizáló – igaz, jórészt vállalhatatlan szélsőjobboldaliakból álló – közönsége. A többség nem vele van, de nincs egyedül.

REFLEKTOR A 2–3. OLDALON

Orbán és von der Leyen a mosolygós köszönés után nem kímélték egymást

FOTÓ: EP/PHILIPPE BUISSIN

Ötmillióan menekültek a Milton elől

HURRIKÁN Elérte Florida állam nyugati partvidékét a Milton hurrikán, amelyet a trópusi viharokat figyelő szövetségi szakszolgálat „katasztrofális erejűnek” minősített. A Milton alig tíz nappal követi a valamivel gyengébb, de a térségben már így is óriási pusztítást okozó Helene-t. A hatóságok Florida 13 megyéjére rendeltek el kötelező evakuációt, ami több millió embert érint. Biden elnök lemondta részvételét a szövetségesek Ukrajna katonai támogatásának folytatása kapcsán tervezett hétvégi ramsteini találkozón, amelyet így elhalasztottak. „Van, amikor már nem számít más, csak az ember élete” – mondta a Népszavának a floridai Sarasotában élő Bíró Veronika, akit az autójában értünk utol, egy barátjával és három kutyájával együtt menekülőben.

Vannak, akik egészségi állapotuk vagy anyagi lehetőségeik miatt nem tudnak elmenekülni a viharzónából

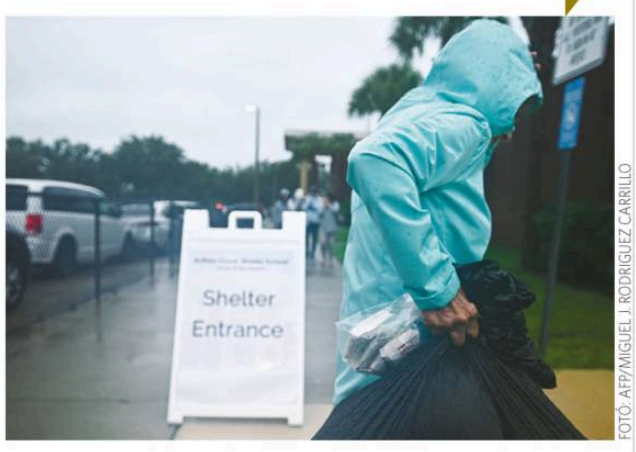

FOTÓ: AFP/MIGUEL J. RODRIGUEZ CARRILLO

A hurrikánok száma évről évre nő a térségben, amiben a klímaváltozásnak is szerepe van.

BŐVEBBEN A 8. OLDALON

HÉV helyett „heringjáratok”

KÁOSZ Nem jelentenek versenyképes alternatívát a heringjáratok – lapunk érdeklődésére így reagált Bodor Ádám, a Budapesti Közlekedési Központ mobilitásfejlesztési igazgatója arra, hogy az állami MÁV-HÉV Zrt. karácsony előtt jelentősen ritkítaná három fővárosi HÉV-vonal, a csepeli, a ráckevei és a gödöllői járatait. Az igazgató szóhasználata nem túlzó: a MÁV-HÉV Zrt. fővárosnak megküldött és lapunk birtokába került tájékoztatása szerint ugyanis lennének olyan járatok, amelyeken 75–89–92 százalékosra nőne a kihasználtság. Ez komoly zsúfoltságot jelent.

Az állami cég arra hivatkozva tervez járatritkítást, hogy az elöregedett járműflottában nincs elég szerelvény. Noha már ez is a kormányzati közlekedéspolitika kudarcát jelzi, a káoszt fokozta a szaktárca vezetője: Lázár János ugyanis annak ellenére tagadta a járatritkítást, hogy a minisztériumához tartozó cég írásba adta az erről szóló tervet.

CIKKÜNK A 4. OLDALON

Sorra dőlnek ki a 40-50 éves szerelvények, a pótlásukra jó ideig nincs esély, így a ritkításukat tervezi az állami cég

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Az oligarcha megtekint, a helyiek kerülnek

BUDAPEST–BELGRÁD Egy vasúti átjáró lezárásával tíz kilométeres kerülőre kényszerítettek sokakat, főként tanyasi embereket Kiskőrösnél tegnap, hogy zavartalanul tekinthesse meg a Budapest–Belgrád vasútvonal építését Szijjártó Péter külügyminiszter és Mészáros Lőrinc oligarcha. A szervezők nemcsak a helyieket tartották távol, hanem a független sajtót is: lapunk korábban érdeklődött az eseményről, de a minisztérium nem reagált, tegnap pedig meghívás híján nem engedték be munkatársainkat a rendezvényre. Pedig lett volna mit kérdezni például a titkos kínai hitelről, vagy hogy miért épp Orbán Viktor apjának bányái az építkezés egyik beszállítói.

RIPORTUNK A 3. OLDALON

Kisebb növekedés, gyengülő forint

HIPA Varga Mihály pénzügyminiszter parlamenti meghallgatásán elismerte, a kormány a helyi iparűzési adó (hipa) rendszerének átalakítására készül. A korábban számolt 65 milliárd forinttal szemben jövőre akár 115-120 milliárd forinttal is nőhet a helyi önkormányzatok helyi iparűzésiadó-bevétele, amely növekményt a kormány elvonná, s azt a gyakorlatilag nem létező járások között osztaná széjjel.

A miniszter azzal számol, hogy az idén 1,5 százalékkal nőhet a magyar gazdaság az eredetileg tervezett 4 százalékkal szemben, a jövő évi költségvetésben 3,4 százalékos GDP-bővüléssel számolnak. A kormány szeretne visszatérni a 2020 előtti növekedési modellre, amikor a GDP-bővüléssel párhuzamosan csökkent a hiány és az államadósság is. A Kopint-Tárki friss előrejelzése szerint azonban jövőre is kisebb lesz a növekedés, mint amit a kormány vár, és a forint trendszerű gyengülésre is fel kell készülni. Szerintük éves átlagban 410 forint lesz az euró jövőre.

A miniszter a – személyét is érintő – kényes kérdések megválaszolása elől kitért

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

RÉSZLETEK AZ 5. OLDALON